

πάνος μανιάφης
Ο ΑΠΟΓΡΑΦΕΑΣ
απόσπασμα από το επερχόμενο

δήγμα

Ο ΑΠΟΓΡΑΦΕΑΣ

απόσπασμα από το επερχόμενο

ΠΑΝΟΣ ΜΑΝΑΦΗΣ: *Ο απογραφέας, απόσπασμα από το επερχόμενο*

εκδόσεις *δήγμα*

Μαντινείας 48, Τ.Κ. 54644, ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ,

τηλ. 6937 160705 και 6937 108881

Ιστοσελίδα: <http://www.ekdoseis-digma.gr/>

E-mail: thanasis@triaridis.gr και cospoz@hotmail.com

&

Εκδόσεις ΕΥΡΑΣΙΑ

Ομήρου 47, Τ.Κ. 10672, ΑΘΗΝΑ

Τηλ. 210 3614968 Φαξ. 210 3613581,

E-mail: info@eurasiabooks.gr

δήγμα/μυθοπλασίες 16

Ο απογραφέας, απόσπασμα από το επερχόμενο

1η έντυπη έκδοση, καλοκαίρι 2013

248 σελίδες (12 «επί» 20)

ISBN: 978-618-5027-14-8

© γενικό: 2013, ΠΑΝΟΣ ΜΑΝΑΦΗΣ

© για την έντυπη ελληνική έκδοση: 2013, εκδόσεις *δήγμα*
και ΠΑΝΟΣ ΜΑΝΑΦΗΣ

Σχεδιασμός εξωφύλλου και μορφοποίηση έκδοσης:

ΘΑΝΑΣΗΣ ΤΡΙΑΡΙΔΗΣ και ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΚΑΣΤΡΙΝΑΚΗ

Σελιδοποίηση: ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΚΑΣΤΡΙΝΑΚΗ

Επιμέλεια - διόρθωση: ΤΡΑΪΑΝΟΣ ΜΑΝΟΣ

Παραγωγή: ΑΛΦΑΒΗΤΟ ΑΒΕΕ, Αθήνα

(Τηλ. 2106466086, Ιστοσελίδα: <http://www.alphabet.gr/>)

Διακίνηση:

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΥΡΑΣΙΑ (<http://www.eurasiabooks.gr/>)

Ομήρου 47, Τ.Κ. 10672, ΑΘΗΝΑ

Τηλ. 210 3614968 Φαξ. 210 3613581,

E-mail: info@eurasiabooks.gr

Στο εξώφυλλο λεπτομέρεια από το χαρακτηριστικό του Φρανθίσκο Γκόγια
“Ο ύπνος της λογικής γεννάει τέρατα” (από την συλλογή χαρακτηριστικών
Καπρίτσια, νο 43, 1797-98)

Τυπώθηκε στην Αθήνα σε 150 αντίτυπα το καλοκαίρι του 2013 για
λογαριασμό των εκδόσεων *δήγμα* και των εκδόσεων Ευρασία.

πάνος μανάφης

ο απογραφέας

απόσπασμα από το επερχόμενο

μυθιστόρημα

δήγμα

Η ιστορία που ακολουθεί βασίζεται εξ ολοκλήρου σε αληθινά γεγονότα. Τα πρόσωπά της υπήρξαν στην πραγματικότητα, καθώς η ιστορία αυτή θα συμβεί στο μέλλον και στον 25ο αιώνα μ.Χ.

“Κι όταν μ’ έθαψαν κι έριξαν όλο το χώμα της γης επάνω μου,
ήτανε τόση η θλίψη ενός αδέξιου θαυματοποιού στη γωνιά του δρόμου,
που βγήκα μέσ’ απ’ το καπέλο του.”

Τ. Λειβαδίτης

περιεχόμενα

1. Η άφιξη.....	13
2. Το ζευγάρι των Αυστριακών.....	29
3. Ο Γιάννης Λαγογιάννης, η Σόφι και η Κατάρα.....	41
4. Η φοιτήτρια και η απολογία της.....	55
5. Ο Ιωάννης και το σχέδιο των παιδιών του.....	75
6. Η απολογία του Γιάννη Λαγογιάννη.....	85
7. Το δείπνο.....	99
8. Η απολογία του Χαράλαμπου.....	109
9. Τα παιδιά αποφασίζουν να εκτελέσουν το σχέδιό τους.....	135
10. Το άγαλμα.....	143
11. Το ζωγραφισμένο δωμάτιο.....	153
12. Η συμφορά.....	165
13. Ο θυρωρός.....	171
14. Η αυλή του Πάσχα και το τέλος του Ιωάννη.....	179
15. Ένας λαφιιάτης στη σοφίτα.....	193
16. Η απόφαση των ενοίκων.....	201
17. Γράμματα από τη Σόφι.....	215
18. Το τέλος.....	233

1

Η άφιξη

Σήμερα ήρθε ο απογραφέας. Στον πέμπτο όροφο η γιαγιά ανάβει το φως και φτύνει ανάμεσα στις παλάμες. Ξαπλώνει στο παράθυρο και προσπαθεί να θυμηθεί το πρόσωπό του. Σκέφτεται πως ίσως τον αναγνωρίσει αμέσως μόλις τον δει. Στεγνώνει τις παλάμες στο γυμνό της στήθος και ευτυχισμένη λέει στον εαυτό της πως απόψε ήρθε ο απογραφέας.

Την εξώπορτα τη σέρνει ο θυρωρός. Τον λένε Ματίας. Είναι Αργεντινός και κάποτε υπηρέτησε στην ελληνική αστυνομία. Τώρα είναι εβδομήντα πέντε χρονών. Αλλά πριν από είκοσι επτά χρόνια βγήκε στη σύνταξη και από τότε είναι ο θυρωρός της πολυκατοικίας. Ο Ματίας έχει διατηρήσει πολλές από τις συνήθειες του πρώτου του επαγγέλματος. Τώρα όμως είναι γέρος και αδύνατος. Τα μάτια του ωστόσο έχουν ακόμα τη σπιρτάδα της σκληρής καχυποψίας. Μόλις διαισθάνεται κάποιον κίνδυνο γυρνά το βλέμμα με ταχύτητα δεξιά αριστερά.

Ο θυρωρός κοιτάζει τον απογραφέα προσεκτικά. Η γριά βέβαια τον είχε περιγράψει πιο ψηλό, αλλά είχε καταγάλανα μάτια και μεγάλα κόκκινα χείλη. Οφείλει να παραμείνει δύσπιστος για λίγο ακόμα. Ο απογραφέας σκουπίζει τον ιδρώτα του. Ο θυρωρός κάθεται ξανά στο γραφειάκι του. Αν επιχειρήσει να τον προσπεράσει και να καλέσει το ασανσέρ, δίχως την άδεια του θυρωρού, αυτό θα είναι μια καλή αφορμή για έναν καβγά. Ο απογραφέας ισιώνει το σακάκι του. Κοντοστέκεται μπροστά στο γραφειάκι. Μιλά με ευγένεια:

«Ηρθα για την απογραφή. Ασφαλώς θα έχετε ενημερωθεί. Στον σάκο αυτόν, που κουβαλάω μαζί μου, έχω τα απαραίτητα δελτία».

Ο θυρωρός βιάζεται να κλειδώσει την εξώπορτα.

«Το έχουμε συνήθεια» λέει και σχεδόν τρέμει από δέος και φόβο.

Έπειτα ζητά από τον απογραφέα να περιμένει μια στιγμή. Να ειδοποιήσει τους ενοίκους της πολυκατοικίας. Ο απογραφέας λέει πως δεν έχει πρόβλημα. Μονάχα κατεβάζει την τσάντα από τον ώμο για να ξεκουραστεί.

Ο Ματίας ανεβαίνει στο πρώτο πάτωμα. Ο Χαράλαμπος και η Χέλγκα είναι ζευγάρι και μένουν στο πρώτο πάτωμα τα τελευταία πενήντα χρόνια. Η Χέλγκα είναι από την Αυστρία. Ερωτεύτηκε τον Χαράλαμπο στη χώρα της. Ήταν

πόλεμος. Ο Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος. Εκείνη ήταν νοσοκόμα στον Ερυθρό Σταυρό, εκείνος ένας τραυματισμένος στρατιώτης στο κρεβάτι νούμερο διακόσια τέσσερα. Είχε τα χέρια και το πρόσωπο χαμένα μέσα σε κόκκινες γάζες. Η Χέλγκα τού είπε πως το αίμα του έχει την πιο ωραία μυρωδιά αίματος που είχε ποτέ μυρίσει. Εκείνος δεν νοιάστηκε, ρώτησε για το χρώμα. «Κόκκινο» ψιθύρισε η Χέλγκα και τον αγάπησε.

Ο Ματίας μπαίνει στο διαμέρισμά τους αμίλητος. Προχωρά στο βάθος και κλείνεται στο δωμάτιο του ύπνου. Κλείνει τα μάτια να κάνει σκοτάδι. Νιώθει, αλλά δεν καταλαβαίνει. Γνωρίζει πως κάτι αναπάντεχο και τρομερό σημαίνει αυτός ο απογραφέας, αλλά δεν μπορεί να πει με σιγουριά τι είναι αυτό. Σε λίγο στο δωμάτιο μπαίνει η Χέλγκα κρατώντας μια κούπα τσάι. Ο Ματίας την κοιτά σιωπηλός και στέκεται μπροστά στο παράθυρο. Τραβά την κουρτίνα, ανοίγει το παράθυρο. Ένας αέρας με γεύση από ροδάκινο ποτίζει τα πάντα μέσα στο δωμάτιο. Η κούπα τρέμει στα χέρια της Χέλγκα. Δακρύζει.

«Ματίας, καλέ μου, τι συμφορά μάς βρήκε! Μας βρίσκει, θαρρώ, όλους απροετοίμαστους. Ματίας, τον Χαράλαμπο τον αγαπάω με όλη τη δύναμη της καρδιάς μου...» λέει αδύναμα.

Ο θυρωρός δεν είναι σε θέση να πει λόγια παρηγοριάς. Αισθάνεται μια πραγματικότητα που δεν

μπορεί να εξηγήσει. Ούτε από πού έρχεται ούτε το γιατί τώρα αναδύεται μέσα σε μύρισμα ροδάκινου – και ο αέρας χαίδευε τρυφερά τα μάγουλά τους. Είναι γέρος πια κι αδύναμος. Κοντά στο να μπορεί να αισθανθεί τα πάντα στο εξής.

Η Χέλγκα στέκεται δίπλα του, στο ανοιχτό παράθυρο. Μαντεύει στο βάθος μια μαύρη σειρά από χελιδόνια και στα λεπτά τους νύχια κομμάτια από φλούδες ροδάκινο.

«Ματίας, δεν μπορώ να χάσω τον Χαράλαμπο... τον αγαπάω».

Ο θυρωρός βγαίνει στο σαλόνι. Στα δεξιά μια τεράστια πολυθρόνα και μέσα της βυθισμένος ο Χαράλαμπος. Είναι λεπτός και το δέρμα του ζαρωμένο και είναι σαν τσόφλι από αμύγδαλο. Ο Χαράλαμπος μιλούσε συχνά για τα αγαπημένα του αμύγδαλα. Γιατί αμύγδαλα έχωσε τότε στην ανοιχτή παλάμη της Χέλγκα. Τότε που ήταν ακόμα νέοι και οι δύο. Η Χέλγκα είχε μακριά καστανόξανθα μαλλιά και σχιστά μάτια. Μισόκλειστα σχεδόν πάντα. Και είχε και χείλη σβησμένα λες από χρώμα, ενώ εκείνος είχε χείλη σαν το ώριμο βύσσινο. Ο Χαράλαμπος γεννήθηκε ψηλός και είχε μακριά χέρια σαν κουπιά. Φοράει πάντα μαύρα δερμάτινα γάντια. Όταν ήρθανε στην Ελλάδα, παντρεύτηκαν σε ένα παρεκκλήσι χαμένο μέσα σε αμυγδαλιές. Και σήκωσε τότε αυτός τα χέρια και έφτασε το πιο ψηλό αμύγδαλο, της το πρόσφερε

καθαρό και της είπε πως η αγάπη τους θα είναι σαν ένα κλωνάρι αμύγδαλο. Θα ανθίσει, θα ωριμάσει και θα αυτοκτονήσει, όπως πέφτει με έναν γδούπο το γινωμένο αμύγδαλο.

Ο Χαράλαμπος διαβάζει την εφημερίδα καθισμένος σταυροπόδι. Φωνάζει τη Χέλγκα.

«Πρόσφερε ένα τσάι στον αγαπητό μας θυρωρό».

Ο Ματίας πίνει το τσάι του και είναι σκεπτικός. Αναλογίζεται τη γριά στο πέμπτο πάτωμα. Πως είχε δίκιο. Έπρεπε από καιρό να τους έχει προειδοποιήσει ή προειδοποιήσει. Σκέφτεται πως τώρα η είδηση του ερχομού του απογραφέα θα είναι μια είδηση σκληρή κι απάνθρωπη. Σχεδόν δολοφονική. Σαν τον μπαλτά θα πέσει σε νεκρό κοτόπουλο. Ο θυρωρός τρέχει ιδρωμένος, βγαίνει από το σπίτι και στα σκαλιά κάνει εμετό. Σκουπίζεται και ανεβαίνει στο δεύτερο πάτωμα.

Ο Γιάννης Λαγογιάννης μένει στο δεύτερο πάτωμα και είναι μονίμως στο κρεβάτι. Αρρώστησε πριν από δεκαπέντε χρόνια. Έχει αραιά μαλλιά, τα μάτια του είναι ήρεμα και στοχαστικά. Όλο ετοιμάζεται να γράφει ένα βιβλίο για τη ζωή του και συνεχώς το αναβάλλει. Δεν μπορεί να ζήσει μόνος του και στο σπίτι μένει η Σόφι. Η Σόφι είναι Βουλγάρα, έχει γαμφή μύτη και είναι αυτή που φροντίζει σε όλα τον Γιάννη Λαγογιάννη. Άλλοτε αισθάνεται συμπόνια για εκείνον και άλλοτε

θαυμασμό. Γιατί ο Γιάννης Λαγογιάννης είναι περήφανος άνθρωπος. Δεν μιλάει πολύ. Όταν εκείνη τον ταΐζει, τον καθαρίζει και τον πλένει, αυτός κάποτε γελά. Επειδή νιώθει σαν παιδί και θυμάται τα χρόνια που η μάνα του έπλεκε πουλόβερ. Φόραγε το πουλόβερ κι ένα παντελόνι υφασμάτινο και αθόρυβα, μην ξυπνήσει τη μητέρα, έτρεχε να ξαπλώσει στο γρασίδι.

Ήταν ο αθόρυβος άνθρωπος. Γεννήθηκε αθόρυβα. Κι όλα όσα έκανε, όσους είχε πειράξει, το είχε πετύχει μέσα στην ησυχία του και όσα τον βρήκαν, χτυπώντας τον κατακούτελα, ήρθαν μέσα στην απόλυτη σιγή. Η μητέρα του δεν ζει. Όταν άκουσε για την αρρώστια του πέθανε.

Ο Γιάννης Λαγογιάννης εκείνο το πρωί περίμενε να αναβάλει το τελευταίο του βιβλίο. Οι ιδέες του σβήνουν μόλις ωριμάσουν στο μυαλό του. Η Σόφι το ξέρει, αλλά δεν βγάζει κουβέντα. Ούτε κλαίει. Εκείνος είναι αμίλητος και σαν κοιτάξει δεξιά, η Σόφι πέφτει στα πόδια του. Δεν κλαίει, αλλά είναι λυπημένη. Πιστεύει πως αγαπά τον Γιάννη Λαγογιάννη και ποτέ δεν παραπονέθηκε για την άδικη συμπεριφορά του. Αυτός έχει μια αξιοπρέπεια στην οποία δίνει υπερβολική σημασία. Σαν παίρνει να ξημερώσει ζητά να μείνει μόνος. Στρέφεται στο παράθυρο και τα μάτια του αλλάζουν χρώμα. Θυμάται τότε πώς τα χέρια ακουμπούν τον άλλον άνθρωπο και αυτό είναι αγάπη. Πίσω

από κόκκινες αχτίδες φαντάζει μια μορφή γεμάτη. Είναι η εγχυμονούσα μάνα. Κρυώνει. Ζητά το πλεκτό πουλόβερ. Ψάχνει με μανία ανάμεσα στα σκέλια του.

Η Σόφι έχει γαμφή μύτη και σερβίρει το πρωινό γάλα στον Γιάννη Λαγογιάννη. Δεν αφήνει τίποτα να χαλάσει την αγάπη που αισθάνεται για τον Γιάννη Λαγογιάννη. Θέλει να αποκτήσει παιδί μαζί του. Του το ανακοινώνει. Αυτός σηκώνει τα φρύδια με έπαρση και αθόρυβος όπως πάντα φτύνει τη χολή του μες στο γάλα. Η Σόφι χάνεται στο δωμάτιό της και κλαίει. Φιλά αναμμένη τα χέρια που σερβίρανε το γάλα. Σκέφτεται να πεθάνει, αλλά χτυπάει το κουδούνι της εξώπορτας.

Ο θυρωρός δεν τολμά να μιλήσει ξεκάθαρα. Χαιρετά τον Γιάννη Λαγογιάννη και ζητά ένα κάθισμα. Ζαλίζεται. Αποφασίζει να φύγει. Η Σόφι τον προλαβαίνει στη σκάλα.

«Τι θέλει αυτός; Γιατί ήρθε τώρα;» ρωτά και είναι ανήσυχη και όλο σταυρώνει τα χέρια της και όλο θέλει να ουρλιάξει, αλλά συγκρατείται.

«Είναι ο απογραφέας» λέει ο θυρωρός «και έχει στο σακίδιό του τα δελτία».

Η Σόφι γελά δυνατά για λίγο. Καταλαβαίνει γρήγορα όμως το σφάλμα της και σφραγίζει με μια παλάμη το στόμα. Δείχνει ανήσυχη και κοιτά αμήχανα τον θυρωρό και τον Γιάννη Λαγογιάννη τον φαντάζεται σε μία αγκαλιά ανδρική. Εξοργίζεται

και προσπαθεί να μιλήσει και να πει πως πρέπει κάποιος να μιλήσει στον απογραφέα. Αλλά όλο ανασαίνει σαν να κόβεται η ανάσα της και τα μάτια της ανοίγουν και είναι ανήσυχη και δεν μιλάει. Αποχαιρετά τον θυρωρό και κλείνει την πόρτα και βάζει τον σύρτη.

Ο Ματίας νιώθει κουρασμένος. Είναι γέρος και αδύνατος. Ανεβαίνει στο τρίτο πάτωμα. Η Ελευθερία Λουλάκη είναι φοιτήτρια ψυχολογίας και μένει στο τρίτο πάτωμα. Είναι ψηλή και όμορφη. Τα μάτια της είναι καταγάλανα σαν τον ουρανό κι έχει μολυβένιες βλεφαρίδες και το στόμα της είναι ένα όστρακο. Οι επαφές της με τους υπόλοιπους ενοίκους της πολυκατοικίας είναι λίγες. Ζει χωρίς να το καταλαβαίνουν οι άλλοι. Ζει χωρίς εκείνοι να το πάρουν είδηση.

Η Ελευθερία Λουλάκη έχει πολλά αγόρια. Τον έναν τον κοιμίζει τις Κυριαχές στο δωμάτιό της. Στο δωμάτιο διαβάζει και γράφει και κάποια ξημερώματα κλαίει. Αισθάνεται τότε να βγαίνει από το πάτωμα ένα άλλο κλάμα και αναδυόμενα δάκρυα να ενώνονται με τις δικές της στάλες. Τις στάλες που γρήγορα μετατρέπονται σε ποτάμι. Και ένα δωμάτιο με σεντόνια μυριστικά ξεγυμνώνεται. Και εκείνες τις στιγμές, κατά το σουρουπο, παρακαλάει τον Γιάννη Λαγογιάννη να σταματήσει να κλαίει, γιατί υπάρχει κι αυτή, κι αυτή είναι εκεί. Ένα πάτωμα πιο πάνω. Εκεί είναι αυτή και

τον θυμάται και τον σκέφτεται. Αλλά δεν μπορεί να του το εκμυστηρευτεί. Δεν μπορεί να του το πει, γιατί είναι εκεί. Δεν μπορεί, γιατί είναι εκεί και το στόμα της είναι ένα όστρακο.

Η Ελευθερία Λουλάκη δεν έχει παρακαλέσει ποτέ. Και στον θυρωρό μιλάει πάντα αθυρόστομα. Τον βρίζει και κάποτε —όταν της ζητά να είναι ευγενική μαζί του— τον απειλεί. Ο Ματίας τη φωνάζει τρελή. Γιατί ο Ματίας είναι ο θυρωρός. Ο θυρωρός έχει πάρε δώσε με τη γριά του πέμπτου. Ο Ματίας είναι ο υπεύθυνος και ο θυρωρός ξέρει για την Ελευθερία Λουλάκη κάποια στοιχεία που οι άλλοι ένοικοι τα αγνοούν παντελώς. Αλλά κάποια στοιχεία. Δεν ξέρει τα πάντα και δεν ξέρει τα πιο βασικά. Όπως αυτό με το ξημέρωμα. Τα δάκρυα και το ξημέρωμα. Αυτό το αγνοεί κι αυτός και όλοι. Ο Γιάννης Λαγογιάννης μόνο είπε στον εαυτό του μια νύχτα πως θα σηκωθεί και στον καθρέπτη θα χαράξει ανάποδα το μυστικό της φοιτήτριας. «Εκείνης» είπε «του τρίτου, που θα γίνει ψυχολόγος».

Ο Ματίας μπαίνει στο διαμέρισμα της Ελευθερίας Λουλάκη. Εκείνη στο δωμάτιο και γεμίζει τις ντουλάπες. Ο Ματίας τής κάνει νόημα πως στο κρεβάτι πεθαίνει ένα αγόρι της. Αυτή δεν γυρίζει να κοιτάξει. Γεμίζει τις ντουλάπες με τα σουτιέν της. Ο θυρωρός τρέχει και δίνει αναπνοές και φιλιά στον μισοπεθαμένο. Εκείνος δεν αντιδρά. Του

κάνει μαλάξεις στην καρδιά και του σφίγγει τους καρπούς. Είναι ένα όμορφο δεκαεξάχρονο αγόρι. Με ροδαλά μάγουλα και άτριχο το στήθος και ρώγες σφιχτές σαν λάστιχο. Πέθανε. Ο Ματίας σηκώνει το κεφάλι και είναι τα μάτια του κόκκινα από τα δάκρυα. Κρατά για λίγο το πεθαμένο αγόρι και έπειτα το σηκώνει και το πετά από το παράθυρο στην πίσω αυλή τους. Εκεί που καίνε τα χόρτα το Πάσχα. Κάθε Πάσχα. Τότε ανάβουνε τα κάρβουνα εκείνοι οι ένοικοι και καίνε ό,τι τους περισεύει. Το πέταξε στην αυλή και εκείνο έσκασε στο τσιμέντο με έναν βαθύ γδούπο. Η Ελευθερία Λουλάκη κλείνει τότε την ντουλάπα που γέμισε. Με τα σουτιέν της. Ο Ματίας την κοιτά δακρυσμένο και θυμωμένος:

«Δεν θα ξανασυμβεί. Σ' το λέω. Να μην φιλήσω ποτέ ξανά τη γριά αν ξανασυμβεί».

Η Ελευθερία Λουλάκη κατάλαβε πως τα λόγια αυτά ήταν, γιατί εδώ και λίγη ώρα είχε έρθει ο απογραφάς.

«Άκου, Ματίας, εγώ δεν τον φοβάμαι γιατί δεν παρακαλώ» λέει με αποφασιστικότητα και διώχνει τον θυρωρό.

Ο Ματίας πέφτει στις σκάλες και χτυπά τα μάγουλά του με μανία και έπειτα ανεβαίνει τις σκάλες. Για το τέταρτο πάτωμα. Η οικογένεια μένει στο τέταρτο πάτωμα. Είναι δύο γονείς και δύο παιδιά μικρά. Και κοιμούνται και τρώνε σ'

ένα μικρό σπίτι. Οι γονείς. Ο Ιωάννης και η Μαρία δεν ξυπνούν ποτέ μέσα στις νύχτες. Αλλόκοτα πράγματα και φωνές γεμίζουν τις νύχτες. Τα παιδιά ακούνε και φοβούνται στα μουγκά. Άλαλα τα παιδιά γιατί έτσι γεννήθηκαν. Με γλώσσα, αλλά χωρίς λέξεις. Φοβούνται μόνο στα βουβά και γι' αυτό στα κρυφά. Το αγόρι το λένε Φάνη και το κορίτσι Χριστίνα.

Τα παιδιά δεν γνωρίζουν την ήττα, γιατί αγωνίστηκαν στο παρελθόν. Σε μια εποχή άλλη και μακρινή. Πριν τους γονείς τους. Δίχως αγώνα στέκουν τώρα στα κρεβάτια τους βουβά. Στο παρελθόν. Τότε κατακτήσανε μονάχα. Τώρα σε αυτόν τον καιρό δεν γνωρίζουν την ήττα. Δεν έχουν κάνει καμία εκστρατεία ενάντια σε κανέναν σκοπό. Και έτσι κοιτούν με μια παράδοξη ανθρωπιά. Μόνο κοιτούν τους άλλους. Τους γονείς τους ας πούμε. Αλλά στα βουβά και γι' αυτό στα κρυφά και μόνο τούς κοιτούν με την παράλογη ανθρωπιά τους.

Ο Ιωάννης και η Μαρία προχωρούν πάντα μαζί. Ακολουθούν και κάνουν τα ίδια βήματα. Κάθε πρωί επαναλαμβάνουν τα ίδια βήματα. Αυτοί ξέρουν. Τα παιδιά τους είναι άλαλα. Και δεν γνωρίζουν την ήττα. Φανερώνεται κάποτε ο Ιωάννης στο παιδικό δωμάτιο και αυτά χαμογελούν. Τρέχει τότε η Μαρία και τον αρπάζει από τα χέρια και του δαγκώνει τα δάχτυλα. Τον κυνηγά

για λίγο και τον πιάνει και τον χτυπά. «Δεν πρέπει» του φωνάζει «δεν πρέπει να φανερώνεσαι». Εκείνος απορεί για λίγο και της λέει: «Μα είναι άλαλα τα παιδιά μας και δεν ξέρουν την ήττα. Μη φοβάσαι. Δεν θα πουν σε κανέναν τίποτα από αυτό που βλέπουν καθώς φανερώνομαι». Η Μαρία δεν πείθεται, γιατί εκείνη είναι μία μάνα και σύζυγος ήττας και μπορεί να πει με σιγουριά πως η ήττα έχει απρόβλεπτο χαρακτήρα. Πως η ήττα είναι απρόβλεπτη και πως «καλό είναι να παίρνουμε τα μέτρα μας και να φυλαγόμαστε».

Ο θυρωρός μπαίνει στο σπίτι τους και τους βρίσκει σε στάση τρένο. Μπροστά ο Ιωάννης, πίσω του η Μαρία και μετά ο μικρός Φάνης και η μικρή Χριστίνα. Σταματούν το τρένο. Τον κοιτούν χωρίς να μιλούν. Τα παιδιά κατεβάζουν τα κεφάλια και πηγαίνουν στα κρεβάτια. Ο Ιωάννης σκύβει πάνω στη Μαρία επειδή λιποθύμησε. Ξέρει ένα τραγούδι. Ψέλνει: «Χτυπά τα χέρια στα νερά και κολυμπά και απομακρύνεται στα βαθιά και περιτριγυρίζεται από ένα φάρι η δική μου η πριγκίπισσα και το αγαπητό μου φάρι βγάζει τα χεράκια και τρίβει πιπέρι και της ζητά να μένει για πάντα σε ένα γιαλό γαλάζιο από ζαμπάκια».

Ο Ιωάννης είναι έτοιμος. Φωνάζει κοντά του τον θυρωρό.

«Πες μου τι ξέρεις για εκείνον, για αυτόν που ήρθε πριν από λίγο στην πολυκατοικία μας, τι

ξέρεις γι' αυτόν;» λέει και η κατάληξη -ον ατέλειωτη.

Ο Ματίας βγάζει από το παντελόνι του ένα φαναράκι και το ανάβει. Σιωπή και φως. Και βαριά βήματα απ' έξω και μπαίνει η Μαρία. Στέκεται σαν άγαλμα. Λευκό στόμα και ακίνητα μάτια. Τα μαλλιά της έχουν πάρει να γκριζάρουν.

«Εγώ θα μείνω εδώ για πάντα» λέει και μαρμάρωσε εκεί μπροστά τους.

Ο Ματίας στεναχωριέται που η Μαρία έκανε μια επιλογή δίχως να ενημερώσει τους υπόλοιπους ενοίκους της πολυκατοικίας. Ο Ιωάννης δεν λυπάται. Σκέφτεται μονάχα το τρένο. Πριν και τώρα τι θα κάνει. Ξύνει τα σκέλια του και λέει:

«Θα τον νικήσουμε».

Ο Ματίας δεν μιλάει. Φωτίζει το μάρμαρο του αγάλματος και χαϊδεύει την ωχρή μορφή της Μαρίας. Σκέφτεται το στήθος της γριάς και ξαπλώνει στο χαλί και τα μάτια στο ταβάνι. Ο Ιωάννης επαναλαμβάνει τη σιγουριά του. Γρυλίζει και μπαίνει στην κουζίνα. Τραβάει τα μαχαίρια και υπόσχεται τον θάνατο. Σαν ρεύμα τον χτυπά. Στον τοίχο χτυπά το κεφάλι και αίμα βάφει τον τοίχο. Απελπίζεται. Πέφτει στα γόνατα. Δεν έχει θάρρος. Αγαπάει στ' αλήθεια το τρένο και το τρένο ξεκίνησε.

Ο Ματίας σηκώνεται και φεύγει από το σπίτι τους. Στα σκαλιά αναλογίζεται: Η αδιαφορία του

πρώτου πατώματος. Ο φόβος και ο απόμακρος ατομικός χαμός στο δεύτερο πάτωμα. Η αλαζονεία στο τρίτο και η αποφασιστικότητα με υπερεκτίμηση δυνάμεων στο τέταρτο πάτωμα. Ο θυρωρός βάζει τις φωνές:

«Όλοι στα βαφτίσια! Τώρα! Όλοι στα βαφτίσια του αγάλματος!»

Κατεβαίνει και στην είσοδο ακόμα περιμένει ο απογραφέας.

«Λυπάμαι, ήρθατε σε ακατάλληλη στιγμή. Έχουμε βαφτίσια».

Ο απογραφέας δεν αντιδρά. Ανεβάζει την τσάντα στον ώμο και λέει:

«Μπορώ να περιμένω, μέχρι να τελειώσετε με τα βαφτίσια».

Ετοιμάζονται για τα βαφτίσια. Ο Ιωάννης κουβαλά στις σκάλες το άγαλμα της γυναίκας του. Η Σόφι ντυμένη μπαλαρίνα και μαύρες ψηλές κάλτσες. Η Χέλγκα φορά ένα πέτσινο κόκκινο φόρεμα και ένα μενταγιόν. Ο Χαράλαμπος το γαμπριάτικο κουστούμι του. Η οικογένεια είναι ντυμένη και βαμμένη ομοιόμορφα. Έχουν βάψει τα μαλλιά τους μπλε. Η Ελευθερία γυμνή. Ο θυρωρός καλεί τη γριά να δώσει τ' όνομα στο άγαλμα. Εκείνη πετά φλόγες απ' τα μάτια και τα μαλλιά της έχουν μακρύνει επικίνδυνα και τα τσαλαπατά καθώς περπατάει. Τους κοιτά όλους με μανία και μίσος και απέχθεια.

«Δεν έχει απομείνει άδειο κανένα όνομα για αυτήν» λέει και ένας ψίθυρος δυναμώνει στις σκάλες. Προχωρά ανάμεσά τους. Πετά σάλια, φωνάζει: «Δεν βλέπετε πως δεν υπάρχει διαφυγή; Τι είναι αυτά τώρα; Δεν βλέπετε πως ήρθε; Αυτός και η συμφορά και η ώρα. Όσο τον μισείτε τόσο αυτός ερεθίζεται από μια έλξη σαν της νυχτερινής νύστας. Θα αργήσετε να πεθάνετε και θα φοράτε παντοτινά τα μαύρα και θα δείχνετε τον άλλον που του ρουφάτε το σπέρμα με ένα κομμένο δάχτυλο. Αυτό επιθυμείτε;»

Όλοι σιωπούν και κοιτούν τους φρέσκους τοίχους. Ο Ιωάννης βγαίνει μπροστά. Γλείφει δυνατά το μάρμαρο στο άγαλμα. Δεν επιθυμεί να φορτωθεί την επιλογή της γυναίκας του και σηκώνει τα χέρια ψηλά και φέλνει το τραγούδι που ξέρει: «Χτυπά τα χέρια στα νερά και κολυμπά και απομακρύνεται στα βαθιά και περιτριγυρίζεται από ένα φάρι η δική μου η περιγίπισσα και το αγαπητό μου φάρι βγάζει τα χεράκια και τρίβει πιπέρι και της ζητά να μένει για πάντα σε ένα γιαλό γαλάζιο από ζαμπάκια». Το φέλνει και η φωνή του γλυκιά σαν μέλι. Όλο γλυκαίνει η φωνή του. Δυναμώνει, αλλά γλυκαίνει και γίνεται μετά μαγική. Και ο ρυθμός κάνει τις τρίχες των άλλων να σηκωθούν. Τα σώματα των άλλων δονούνται από τον ρυθμό και πάλλονται τα δέρματα και έκσταση παντού.

Ξαφνικά το τραγούδι παύει. Οι άλλοι

αποφασίζουν. Όλοι μαζί μιλάνε και λένε πως δεν μπορούσαν ποτέ να φανταστούν πως η μικρή τους πολυκατοικία θα χτυπιόταν κάποτε από τη συμφορά του απογραφέα. Αλλά δεν μπορούν παρά να παραδεχτούν πως η συμφορά τούς βρήκε κατακούτελα, να υπακούσουν στη σοφία της γριάς και να στείλουν τον Ματίας να ειδοποιήσει τον απογραφέα. Να του πει πως μπορεί να ξεκινήσει τελικά την απογραφή. Ο θυρωρός είναι γέρος και βρίζει. Κατεβαίνει πάλι στην είσοδο κι ο απογραφέας είναι όρθιος και έτοιμος. Ο θυρωρός το σκέφτεται λιγάκι και κάθεται στο γραφειάκι του. Μιλά αργά, σχεδόν συλλαβιστά, με φωνή σταθερή:

«Μπορείτε να ξεκινήσετε με τα δελτία, κύριε κύριε κύριε κύριε κύριε κύριε κύριε κύριε κύριε κύριε απογραφέα».

2

Το ζευγάρι των Αυστριακών

Ο απογραφέας ευχαριστεί τον Ματίας κατεβάζοντας το πηγούνι χαμηλά. Ανεβαίνει στο πρώτο πάτωμα. Η Χέλγκα χαστουκίζεται και σφίγγει τις γροθιές της. Χτυπά τα χέρια ανήμπορη στη χαλασμένη πόρτα.

«Γιατί από εμάς;» λέει απελπισμένα και κάνει νόημα στον απογραφέα να την ακολουθήσει στο δωμάτιό της.

Εκείνος μπαίνει ήρεμος και δυνατός στο βλέμμα. Τα χείλη του στεγνά και στα βλέφαρα καμία αμφιταλάντευση. Η γαλήνη στα μάτια του και η ψυχρότητα όταν αναπνέει. Αυτό αυξάνει το άγχος που αισθάνεται η Χέλγκα και είναι νευρική και τρίβει τα δάχτυλα στο στήθος της. Στέκεται αντίκρυ από το παράθυρο και το φως πίσω από την κουρτίνα τη βάφει κόκκινη. Δίπλα στο κρεβάτι μία φάθινη καρέκλα και παρακινεί τον απογραφέα να καθίσει. Αυτός αφήνει την τσάντα στο χαλί και βγάζει τα δελτία. Τα μάτια του ασπρίζουν.

Ανοίγει το στιλό.

«Πόσοι κατοικούν στο διαμέρισμα;»

«Δύο» λέει η Χέλγκα με ελαφριά λιποψυχία
«εγώ και ο Μπάμπης».

«Πού βρίσκεται τώρα;»

«Ξεκουράζεται. Είχαμε βαφτίσια σήμερα και
πριν από λίγη ώρα έπεσε για ύπνο».

«Ηλικίες;»

«Εβδομήντα η δική μου, εβδομήντα πέντε εκεί-
νου».

Ο απογραφέας ρίχνει κλεφτές ματιές στο παράθυρο. Η Χέλγκα γυρίζει το ανήσυχο πρόσωπό της στο παράθυρο και σέρνει την κουρτίνα. Οι πολυκατοικίες και τα άλλα μπαλκόνια. Οι δρόμοι βουβοί και μονάχα ανεπαίσθητα θροΐσματα από τον αέρα και τα πεσμένα φύλλα. Μένει εκεί, εμπρός στο παράθυρο, ανάμεσα σε αυτό που βλέπει και τον απογραφέα. Μαντεύει για λίγο μακριά τον καυτό ήλιο πάνω στη θάλασσα. Το λαμπύρισμα στα νερά της και πώς αστράφτει και τα πρόσωπα που σιγοφήνονται από πάνω της. Η αλμύρα που δίνει τη μορφή τους. Στο μυαλό της τώρα μόνο η μυρωδιά από το ψημένο αλάτι και τα πρόσωπα των στρατιωτών...

Ο απογραφέας διαχόπτει τις σκέψεις της, λέει:

«Πες μου, πώς είναι όταν κάνεις έρωτα;»

Η Χέλγκα έχει γυρισμένη την πλάτη στον απογραφέα και διστάζει λίγο. Αγγίζει έπειτα τρυφερά

τα μαλλιά της και το φως την περιβάλλει σαν φωτοστέφανο. Το φως που τσουρουφλίζει το θαλασσόνερο και αναγεννά τη ζωή της επάνω του. Αναγεννά τη ζωή της μαζί με αυτούς που έζησε και δεν αγάπησε. Μαζί με αυτούς που αγάπησε και σκότωσε. Σε αυτήν την καυτή γη, αλλά και σε ένα άλλο παγωμένο χώμα. Λέει και η παγωμένη της φωνή:

«Από τότε που με θυμάμαι βλέπω το ίδιο όνειρο. Κάποτε και σε μια μακρινή πολιτεία, χαμένη ανάμεσα στους γαλάζιους λόφους και στα ζεστά νερά των ποταμών, ζούσε μια πανέμορφη κοπέλα με καστανό πρόσωπο, ατίθασα χείλη, μάγουλα σαν ρόδι και μελένια μάτια. Την αγαπήσανε πολλοί, εκείνη όμως είχε τάξει την καρδιά της στο όμορφο πριγκιπόπουλο. Η αγάπη τους υπήρξε αμοιβαία, όμως μια κακιά μελαμψή μάγισσα που ζήλευε τα μαλλιά, την καλοσύνη και την τύχη της άμοιρης κοπέλας, ετοίμασε ένα μαγικό φίλτρο τραγουδισμένο με παράλογους σκοπούς, το έριξε στο ποτάμι ένα πρωινό που μάντεφε πως η κοπέλα θα κατέβει να πλυθεί και το δύστυχο κορίτσι μεταμορφώθηκε σε μια άθλια κόκκινη σαύρα.

»Το πριγκιπόπουλο μαραζωμένο από την εξάφανιση της αγαπημένης του, έχασε κάθε ενδιαφέρον για τη διακυβέρνηση της πολιτείας του. Με τον καιρό η απουσία της τον αποτρέλανε και κάθε βράδυ ντυνόταν ζητιάνος και γύριζε στους δρόμους

και κάθε που ξημέρωνε η στράτα του τον κατέβαζε στο ποτάμι. Τα μάτια του τα κοιμισμένα και όλοι καταλάβαιναν πως την ψυχή του είχε δαγκώσει για τα καλά μια μαύρη τρέλα, που δεν θα αργούσε να τον οδηγήσει σε κάποια απερίσκεπτη πράξη.

»Μια ανατολή, ξαπλωμένος στις πέτρες, στις όχθες του ποταμού με τα ζεστά νερά, σκυθρωπός και χαμένος στα αλλόκοτα όνειρά του, είδε μέσα από τα κρύα νερά να προβάλλει δειλά δειλά και με την ουρά κατεβασμένη μια κόκκινη σαύρα. Το πριγκιπόπουλο την κοίταξε καλά και με προσοχή. Τα τρομακτικά, σαν φιδιού μάτια της σαύρας, η αγκαθωτή ράχη της, όμοια με το δέρμα λεπρού, και το αργό της βάδισμα απευθείας κατά πάνω του, τον αηδίασαν, τον έκαναν να πεταχτεί αλαφιασμένος, να αρπάξει μια μεγάλη πέτρα από δίπλα του και να τσακίσει με διαδοχικά χτυπήματα την κακόμοιρη κόκκινη σαύρα. Το αίμα της τινάχτηκε στο πρόσωπό του και το πριγκιπόπουλο άθελά του στραβοκατάπие μερικές σταγόνες. Σε λίγο πάντως ένωσε μια ανεξήγητη αγαλλίαση και τα μέλη του τέντωσαν από μια έξαρση των μυών και η ψυχή του λύθηκε και γύρισε πίσω στον πύργο του ξαλαφρωμένος και έτοιμος να επιστρέψει με μεγαλύτερο πια ζήλο στα καθήκοντά του. Ύστερα από λίγο καιρό ερωτεύτηκε μια μελαμψή καλλονή».

Ο απογραφέας λέει πως γνωρίζει καλά τις κόκκινες σαύρες και πως αυτές ξεστρατίζουν πάντα με

τη βροχή. Έχουν μια ανείπωτη δύναμη που αυτός ξέρεi πολύ καλά τις συνέπειές της. Ρωτά και πάλι:

«Πες μου, πώς είναι όταν κάνεις έρωτα;»

Η Χέλγκα κλαίει στα κρυφά, ανάμεσα στη γκριζα εικόνα της πόλης και στην ερώτηση του απογραφέα που αντηχεί ακόμα μέσα στο δωμάτιο. Λέει και οι βουβοί λυγμοί της:

«Σ' ένα νοσοκομείο και παντού τραυματίες πολέμου. Οι στρατιώτες...» λέει η Χέλγκα χαμηλόφωνα «εκείνοι στις μεγάλες σκηνές με τα στενά κοκκινωπά κρεβάτια και τις αρβύλες πεταμένες στις χωματερές. Οι τυλιγμένοι στις γάζες. Άλγος. Άλγος και ανάσα και μέσα στο χνώτο της μύρισμα. Μύρισμα ανάσας, σωθικά και πείνα. Μυρίζει άσχημα η πείνα».

Η Χέλγκα στρέφει το κεφάλι και το πρόσωπό της ανοίγει σε μια σκιά και χάνονται τα μάτια, τα χείλη και όλα τα χαρακτηριστικά της. Ο απογραφέας σημειώνει στα δελτία.

«Οι στρατιώτες;» ρωτά χωρίς να σηκώνει ξανά το βλέμμα του «Αυτούς σκέφτεσαι εκείνη την ώρα;»

«Ναι, και τα χακί τους που καίγονται μερικά μέτρα μακριά από τις σκηνές. Θυμάμαι την πρώτη νύχτα. Την πρώτη φορά. Έρχεται συχνά στο νου μου. Υπηρετούσα σ' ένα πρόχειρα στημένο νοσοκομείο, στα σύνορα Αυστρίας-Γερμανίας. Βράδιασε απότομα νομίζω. Εμείς οι νοσοκόμες γέρναμε να

αποκοιμηθούμε στριμωγμένες ανάμεσα στο πανί που ήταν παραβάν και πίσω του τα χειρουργεία, ανάμεσα σε αυτό το λευκό πανί και στα κρεβάτια. Όσοι τραυματίες δεν τα κατάφερναν, τους μεταφέρανε πάλι εκεί στο χειρουργείο. Τους αφήνανε εκεί. Εκεί για μία μέρα και ένα βράδυ. Και την επόμενη τους τυλίγανε και τους βγάζανε έξω από τις σκηνές. Τους θάβανε ή τους καίγανε. Δεν ξέρω τι από τα δύο. Αλλά δεν έχει σημασία. Ξέρω πως τους αφήνανε εκεί στο χειρουργείο, νεκρούς, για μία ημέρα και μία νύχτα.

»Λέγανε πως οι γιατροί προσδοκούσαν ένα θαύμα. Εκείνη τη νύχτα όμως ήμουν ανήσυχη. Σηκώθηκα να περπατήσω ή να βγω έξω να δω τον ουρανό με τα αστέρια. Αλλά το αφτί μου πήρε έναν θόρυβο πίσω από το παραβάν. Και στην αρχή κοίταζα το πανί περίεργη. Έπειτα, από το μυαλό μου πέρασε εκείνο το θαύμα που περίμεναν οι γιατροί. Προχώρησα φοβισμένη και έσπρωξα το πανί. Είδα. Ένας γιατρός έκανε έρωτα στο πτώμα ενός νεκρού στρατιώτη. Το γυμνό σώμα του στρατιώτη γυάλιζε μέσα στη νύχτα και στο κεφάλι του στρατιώτη μια αλλόκοτη λάμψη. Συγκέντρωσα την προσοχή μου στο κεφάλι του στρατιώτη. Το πράγμα αμέσως ξεκαθάρισε. Δεν ήταν κάποια λάμψη και καμιά παράξενη πηγή φωτός. Στο κεφάλι στέκονταν όρθια μια κατακόκκινη σαύρα...

»Δεν ξέρω γιατί, αλλά δεν ένιωσα τότε κάποιο

είδος ντροπής για εκείνον τον γιατρό. Κάποιο μίσος ή απέχθεια ή επιθυμία για εκδίκηση και τιμωρία εκείνου του γιατρού. Αλλά από εκείνη την ημέρα και κάθε βράδυ βλέπω το ίδιο όνειρο: πως βαδίζω σ' έναν δρόμο γυμνή και ξαφνικά μπροστά μου πετάγεται εκείνη η κόκκινη σαύρα και με καρφώνει απευθείας στα μάτια».

Η Χέλγκα τραβά και πάλι πίσω την κουρτίνα. Το φως ελαττώνεται. Κάθεται στο κρεβάτι, απέναντι ο απογραφέας. Η Χέλγκα λέει:

«Όταν λοιπόν κάνω έρωτα με τον Μπάμπη. Τον αγαπάω τον Μπάμπη. Αυτό θέλω να το πω ξανά. Τον αγαπάω με όλη μου την καρδιά. Όταν κάνουμε έρωτα, είναι και δεν είναι. Αυτό με ρώτησες, πώς είναι μαζί του. Σου απαντώ ευθέως. Είναι και δεν είναι».

Ο απογραφέας κάνει νόημα πως καταλαβαίνει καλά τι συμβαίνει και λέει αινιγματικά πως η κόκκινη σαύρα:

«Είναι και δεν είναι».

Έπειτα ζητά να μιλήσει με τον Μπάμπη.

«Είναι στους όρους της απογραφής. Οφείλω να μιλήσω σε κάθε μέλος του διαμερίσματος».

Η Χέλγκα σκουπίζει κάτι σάλια που στέκονται στα χείλη της και βγαίνει να τον φωνάξει.

«Τον αγαπάω τον Μπάμπη» επαναλαμβάνει καθώς βγαίνει «τον αγαπάω με όλη τη δύναμη της καρδιάς μου».

Ο απογραφέας λέει:

«Δεν αμφιβάλλω» και τα μάτια του τα καταγάλανα.

Ο Μπάμπης στο σαλόνι. Χωμένος στην πολυθρόνα και τα μακριά του χέρια. Απλωμένα, λες εξουθενωμένος από κάποια αρρώστια ή μετά από μάχη. Ο απογραφέας απέναντι, οκλαδόν στο χαλί.

Ο Χαράλαμπος ρίχνει μια ματιά στα μαύρα γάντια που ποτέ δεν αποχωρίζεται. Λέει από μέσα του πως κοντεύει να πεθάνει και ακόμα υπάρχει κάτι που τον φοβίζει πιο πολύ και από τον θάνατο. Λέει στον εαυτό του πως η συμφορά τους βρήκε τελικά απροετοίμαστους κι ας γνώριζαν όλοι από καιρό για αυτόν τον κίνδυνο, να εμφανιστεί ο απογραφέας στα δικά τους χρόνια.

Ο απογραφέας λέει:

«Αφού δεν την αγαπάς γιατί μένεις μαζί της; Εκείνη είναι χαμένη».

Ο Χαράλαμπος και στη μνήμη του χρόνια ολόκληρα γεμάτα ερήμωση και πυκνή σιωπή. Είναι ωστόσο αποφασισμένος να παλέψει όπως και όσο μπορεί. Λέει:

«Τι ξέρεις εσύ για μένα; Τι νομίζεις; Μπορείς να μιλάς για όλα κι όποτε σου κάνει κέφι; Είσαι θρασύς. Δεν γνωρίζεις. Εσύ ειδικά δεν γνωρίζεις την αγάπη. Νόμιζες θα σιωπούσα. Πίστευες ότι θα στεκόσουν τώρα αντίκρυ και θα έσκυβα το κεφάλι και θα ζητούσα συγγνώμη. Τι ξέρεις για εμένα;

Όμως, ακόμα και να ξέρεις δεν είσαι σε θέση, δεν έχεις δικαίωμα να μου ζητάς να πω συγγνώμη σε εκείνη. Είμαι μόνος. Και είμαι μόνος σημαίνει μπορώ να αγαπάω όσο θέλω».

Ο απογραφέας ακούει με προσοχή. Έχει τα μάτια καρφωμένα στα δελτία και σημειώνει. Λέει:

«Θα σου πω μία ιστορία. Σ' ένα καράβι και κόσμος πολύς. Η θάλασσα ανοιγμένη σαν ένα κοχύλι και ο ουρανός κατέβαινε χαμηλά με το ξημέρωμα. Το ταξίδι είχαν πει θα ήτανε μακρύ. Μια νύχτα ο καπετάνιος έβαλε τις φωνές. Ανέβηκε στη γέφυρα και μας είπε πως οι μηχανές σβήσανε και οι μηχανές δεν θα ξανανάβανε ποτέ. Στο σαλόνι του πλοίου. Εκεί συγκεντρωθήκαμε όλοι. Και μερικοί ανεβήκανε επάνω σε τραπέζια και βγάλανε λόγους. Είπαν πως οι τροφές είναι αρκετές για ένα διάστημα σημαντικό. Αλλά για ένα διάστημα. Ως να επισκευάζανε τις σταματημένες μηχανές. Ωστόσο ο ενθουσιασμός ήταν μεγάλος. Πέταξαν τα καπέλα τους ψηλά. Ένας μόνο σωστά παραπονέθηκε, επειδή λίγο πριν ο καπετάνιος είχε αναγγείλει πως οι μηχανές σβήσανε για πάντα. Θα μέναμε για πάντα εκεί, στη μέση του πουθενά, ακίνητοι, μέχρι να παίρναμε το χρώμα της θάλασσας. Αλλά μέσα στον ενθουσιασμό για τα αρκούντα τρόφιμα τον πέταξαν στη θάλασσα. Οι περισσότεροι πετάζανε τα καπέλα τους ψηλά.

»Και πέρασαν οι μέρες και οι εβδομάδες. Και

κανείς πια δεν ενδιαφερόταν να επισκευαστούν οι μηχανές. Το πήραμε απόφαση πως θα μέναμε εκεί. Ένα απόγεμα ο καπετάνιος ανέβηκε στη γέφυρα, όπως είχε κάνει και την πρώτη μέρα που ακινητοποιηθήκαμε. Μας ανήγγειλε πως τα τρόφιμα τελείωσαν. Ένας μικροκαμωμένος κύριος δίπλα μου, παραδόξως, πέταξε το καπέλο του ψηλά. Άγρια βλέμματα επάνω του. Ορμήσανε και τον κατασπάραξαν. Κι ένας πήρε το χέρι και κάποιος άλλος τα δάχτυλά του. Και αυτό θεωρήθηκε η λύση. Θα τρώγαμε τον άλλον. Αλλά ποιον άλλον; Κι είπε τότε κάποιος πως οι αδύνατοι και οι αδύναμοι και αυτοί που κλαίνε στην ιδέα της ατυχίας τους, αυτοί έχουν τη νόστιμη σάρκα. Και τους επιτίθονταν και αυτούς τρώγαμε.

»Πέρασαν έτσι μερικές εβδομάδες. Οι αδύναμοι φαγώθηκαν. Το ίδιο και τα παιδιά και οι γυναίκες και οι γέροι. Εγώ, όπως βλέπεις, είμαι ψηλός και γεροδεμένος. Μόνο όταν έκλαιγα για την ατυχία μας, έκρυβα το πρόσωπο κάτω από την μπλούζα. Ή βούταγα τότε στη θάλασσα και μετέτρεπα τις βουτιές και το βυθό σε κρυφώνα δακρύων. Και όταν μας τελείωσαν αυτοί, που με μια λέξη τους αποκαλούσαμε «το ποίμνιο», τραβήξαμε όλοι τα σπαθιά. Είπαμε: «Όποιος προλάβει» και νύχτες και μέρες μέναμε ξάγρυπνοι. Όποιος αποκοιμόνταν, σπαθίζονταν και έπειτα τρωγόταν.

»Έτσι, λοιπόν, κύλησαν κάποιες επιπλέον

εβδομάδες. Γιατί μερικοί κάνανε ομάδες και κοιμόνταν και σπάθιζαν σε βάρδιες. Όταν όμως απομείναμε λίγοι, οι ομάδες χάλασαν. Τότε. Ο καθένας έσφαζε για τον εαυτό του. Εγώ επιβίωσα τόσον καιρό, επειδή ήξερα καλό κολύμπι και δεν φοβόμουν στη θάλασσα τη νύχτα. Έτσι κατάφερα κι έμεινα στο πλοίο ως το τέλος. Στο τέλος απομείναμε ελάχιστοι άντρες. Όχι. Όχι, δεν ήταν οι πιο άγριοι. Κακώς το αναλογίζεσαι. Μείναμε όσοι μπόρεσαν να σκεφτούν ή να ονειρευτούν —μέσα στην πιο βάρβαρη αϋπνία τους— το τέλος εκείνου του ταξιδιού. Καλά σκέφτεσαι. Ναι, έτσι. Αυτό που σκέφτηκες ήταν το τέλος του ταξιδιού. Οι λίγοι που απομείνανε χωρίστηκαν σε δυάδες. Και με το τρία. Ένα, δύο, τρία. Με το τρία αλληλοσπαράχτηκαν».

Ο Μπάμπης τρέχει στον διάδρομο. Η Χέλγκα ζωγραφίζει τους τοίχους. Μακριά μαχαίρια και παχιά κανόνια. Ο Μπάμπης τής πιάνει τα χέρια. Είναι θυμωμένος με τη Χέλγκα.

«Γιατί δεν μου μίλησες νωρίτερα!»

Εκείνη γελά και τα μάτια της χαμένα. Στα μάτια της το πρόσωπο του Μπάμπη φουσκώνει σαν ένα μπαλόνι. Σπάζει και ξαναφουσκώνει.

«Χέλγκα, πενήντα χρόνια, γιατί δεν είπες τίποτα; Νιώθω χαμένος. Δεν μπορώ ούτε να φανταστώ το κέρδος σου από τη σιωπή. Με τιμωρείς; Γιατί με τιμωρείς, Χέλγκα μου;»

Η Χέλγκα περπατά στις μύτες. Ανάλαφρη. Και το περπάτημά της είναι σαν κάποιος χορός. Είναι τα βήματά της σαν ελαφρύ πλατάγισμα. Σαν τον χορό πάνω στα κύματα. Υπάρχει χορός πάνω στον αφρό. Τα κύματα καθώς γίνονται θάλασσα ξανά. Ο αφρός που έρχεται. Φεύγει με ψίθυρο παρηγοριάς. Φεύγει. Τα κύματα και αυτή. Ο Μπάμπης μένει μόνος, στην πολυθρόνα. Ο απογραφέας απέναντι κλείνει τη δερμάτινή του τσάντα. Στην ησυχία τα μάτια του Μπάμπη και μένουν εκεί ασάλευτα. Στεγνά και ασάλευτα.

3

Ο Γιάννης Λαγογιάννης και η Σόφι

Ο απογραφέας ανεβαίνει στο δεύτερο πάτωμα. Η Σόφι και τα ρούχα που φόραγε στα βαφτίσια αδειανά πάνω στο κρεβάτι.

«Ντύσου» λέει ο απογραφέας και κάθεται στην τραπεζαρία.

Το σαλόνι ανοιχτό μπροστά και ο Γιάννης Λαγογιάννης. Το κρεβάτι του είναι με τέσσερις ρόδες και είναι μόνιμα τοποθετημένο στο σαλόνι. Ξαπλώνει και φαντάζεται μία ιστορία για το βιβλίο του.

«Σας θέλω μαζί» λέει ο απογραφέας και η Σόφι κάθεται στην καρέκλα που υπάρχει πάντα δίπλα στο κρεβάτι του Γιάννη Λαγογιάννη.

Ο απογραφέας ρωτά πόσοι άνθρωποι ζούνε μες στο σπίτι.

«Δύο» απαντά η Σόφι και τα μάτια στον Γιάννη Λαγογιάννη «εμείς οι δύο».

Ο απογραφέας σημειώνει. Λέει στον Γιάννη Λαγογιάννη να του μιλήσει για τη ζωή του.

Εκείνος γυρίζει τα μάτια ανάποδα και τα μάτια του τα άσπρα σαν να πετούν κάποιο εκθαμβωτικό φως. Μένει εκεί σε αυτήν τη στάση, σαν υπνωτισμένος. Ο απογραφέας οργίζεται. Οργίζεται με τη σιωπή του Γιάννη Λαγογιάννη. Μπαίνει στην κουζίνα και μαχαίρια παντού. Τραβά ένα και σκίζει τον έναν του καρπό. Το αίμα πετάγεται. Το δέρμα σιντριβάνι. Ο απογραφέας ρουφά το αίμα. Το πίνει και ανακουφίζεται από ένα φριχτό κάψιμο στο λαιμό. Παίρνει μια βαθιά ανάσα. Σταματά την αιμορραγία με το σάλιο.

Ο απογραφέας θέλει να κάνει τον Γιάννη Λαγογιάννη να μιλήσει.

«Εσύ φύγε» προστάζει στη Σόφι.

Μένουν οι δυο τους στο σαλόνι. Τον αγγίζει στα χέρια και στο στήθος.

«Δεν νιώθω πολλά» απαντά ο Γιάννης Λαγογιάννης.

Ο απογραφέας τότε τον φιλά στα χείλη. Ρωτάει:

«Θυμάσαι τότε που έμεινες καθηλωμένος στο κρεβάτι;»

«Σε θυμάμαι. Ήμουν στα είκοσι πέντε. Αλλά από πολύ παλιά αγαπούσα να τρέχω. Έτσι ζούσα τρέχοντας. Κι όλα τα έκανα βιαστικά, αλλά έτσι μπορούσα να αγαπάω. Από πιτσιρικάς. Από τότε. Μ' άρεζε να ανεβαίνω στον λόφο απέναντι από το σπίτι της μητέρας. Και σκαρφάλωνα τα χώματα,

ανοίγοντας γρήγορα τα χέρια και όταν έφτανα ψηλά στον λόφο, εκεί που ο ήλιος μου έκαιγε τα μάγουλα, εκεί κατέβαζα το παντελόνι που φόραγα και πέταγα στο κοκκινόχωμα το πουλόβερ το πλεγμένο από τα χέρια της μητέρας, εκεί ο ήλιος έσφιγγε τις πέτσες μου και τσίτωνε τις πέντ' έξι τρίχες μου. Εκεί ανέβαινα τρέχοντας τα μεσημέρια. Ο λόφος γυμνός από βλάστηση. Μόνο οι ψημένοι κόκκοι και εγώ κοκκίνιζα γυμνός.

»Όταν επέστρεφα στο σπίτι. Η μητέρα με χτύπαγε και φώναζε να σηκώσω το ξεχασμένο μου κατεβασμένο φερμουάρ. Επειδή ήτανε τότε οι μέρες που λάτρευα τον Ματίας. Τον θυρωρό μας. Ήταν και ο δικός του πρώτος καιρός εδώ στην πολυκατοικία. Αλλά εγώ τον γνώριζα από πολύ νωρίς. Ερχότανε να με συναντήσει απέναντι στον λόφο. Τα μεσημέρια. Τότε τον έβρισκα ξαπλωμένο κάτω από τη μεγάλη καρδιά. Υπήρχε το ψηλό δέντρο κάπου στο τέλος του λόφου, εκεί ησύχαζε ο Ματίας τα μεσημέρια. Κάτω από την καρδιά.

»Δεν κλείσαμε ποτέ μας ραντεβού. Μονάχα η καρδιά σκίαζε το κορμί του κι εγώ έκαιγα τα μάγουλά μου. Ο Ματίας είχε όμορφα μάτια. Και τώρα έχει όμορφα μάτια. Κάπως πιο κλειστά θαρρώ τώρα. Θυμίζουν και λίγο κουμπότρυπες. Αλλά εκείνη την εποχή τα μάτια του ήταν μεγάλα και σκληρά. Κοίταζαν λοξά και ήταν βλέμματα που μιλούσαν κατευθείαν στην καρδιά μου. Τη γυμνή.

»Δεν αγάπησα τον Ματίας. Τον λάτρεψα. Και αναρωτιέσαι ποια είναι η διαφορά. Μα όταν κάποιος σου φωνάζει από μακριά από τον λόφο, με φωνή βαριά και γεμάτη αντίλαλο από μια υπόγεια σπηλιά, εσύ πρέπει να σκεφτείς τις μύγες που χορταίνουν από το σάπιο σώμα σου. Κι ύστερα. Κι ύστερα να σκεφτείς γι' αυτόν, σε τι σεντόνι αναπαύεται τις νύχτες, αν ξέρει να φιλά ή να δαγκώνει. Ή αν γνωρίζει να συνδυάζει αυτά τα δύο. Όταν κάποιος σε φωνάζει από τον λόφο με ουρλιαχτό επιθυμίας, η λύσσα προσβάλλει και εσένα τον ίδιο και τότε να συμπονάς. Κυρίως αυτό. Να σκέφτεσαι τις λάμες και πόσους μαχαιρωμένους κρύβει ετούτος κάτω από το στρώμα του και το μεσημέρι βουβό και μόνο παντού η κάψα του».

Ο απογραφέας δεν σημειώνει κανένα δελτίο. Αυτά τα γνωρίζει καλά.

«Το βιβλίο σου» λέει χαμηλόφωνα και η φωνή του αποφασιστική «ήρθε η στιγμή να γράφεις την ιστορία που έχεις τόσο καιρό στο μυαλό σου».

«Δεν έχω τίποτα στο μυαλό μου. Δηλαδή κάτι έχω. Αλλά μέχρι να το σκεφτώ καλά, εξαφανίζεται από το μυαλό μου. Δεν έχω μνήμη γι' αυτό έπειτα. Κάτι έχω στο μυαλό μου. Αλλά δεν έχω τίποτα».

Ο απογραφέας προχωρά στο παράθυρο. Πίσω από την κουρτίνα γυαλίζει μια γυναικεία φιγούρα. Η Σόφι πετάγεται πίσω από την κουρτίνα.

«Άκουσα τα πάντα».

Λέει ότι θέλει να θρηνήσει τον χαμό των παιδιών της. Ο απογραφέας την ξαπλώνει στο μεγάλο τραπέζι. Ο απογραφέας λέει:

«Άφησέ τον».

Εκείνη χαϊδεύει την κοιλιά και το στήθος της.

«Εγώ» φωνάζει και ηδονίζεται με την κραυγή της «εγώ, τον αγαπώ, στενεύει το σπίτι και αν τον παρατήσω —σε λίγο— θα είναι όλο αυτό ένας τύμβος και οικογενειακή υπόθεση καμία άλλη, δεν θα μετράμε παρά τον χρόνο που θα σαπίζει εκείνος στο κρεβάτι».

Η Σόφι ουρλιάζει και η κραυγή της κλάμα μωρού.

«Εγώ» γρυλίζει και η φωνή της σπάει από λυγμούς «εγώ, τον αγαπώ, έδωσα τη μισή ζωή μου σε αυτόν. Δεκαπέντε χρόνια στο πλάι του. Από τότε που καθηλώθηκε σε αυτό το καταραμένο κρεβάτι με τις ρόδες. Επειδή τον αγάπησα. Από την πρώτη στιγμή αγάπησα τα βλέφαρα του Γιάννη Λαγογιάννη! Δεν μίλησα! Ποτέ δεν είπα κουβέντα! Τον αγάπησα. Τον αγαπώ! Πίστεφα στην αγάπη, πίστεφα στην αγάπη που του είχα, πως αυτή θα ήταν αρκετή για να αισθανθεί το ίδιο και εκείνος. Αγάπη είναι να πεθαίνεις με αυτόν που αγαπάς! Αν αυτό είναι, να πεθαίνεις μαζί του, τότε εγώ αγάπησα με όλη μου την ψυχή! Όταν είδα για πρώτη φορά τα μάτια του Γιάννη Λαγογιάννη,

όταν τον πρωτοάγγιξα στα μάγουλα —καίγανε τα μάγουλα— όταν ακούμπησα την παλάμη του —τότε, για να την πλύνω με το δροσερό νερό που δεν το θυμάται— όταν έγειρα στο μπράτσο του —τη νύχτα που μεθύσαμε μαζί για μία κοινή μας μνήμη—, τότε πέθανα μαζί του.

»Η ανταμοιβή! Εσύ που τα ξέρεις όλα, γνωρίζεις την ανταμοιβή; Εσύ ήσουν η ανταμοιβή! Είσαι μία δυσκολία ανήλεη και βασανιστική γιατί είσαι μία δυσκολία αντί-λησμονιάς! Είσαι η δυσκολία προσωποποιημένη και είσαι ένα αόρατο σκοτάδι! Αυτό είσαι! Ένα αόρατο σκοτάδι και η δυσκολία του η απάνθρωπη!»

Η Σόφι συνεχίζει να χύνει δάκρυα και μαζί γογγύζει. Ο απογραφέας σκέφτεται αν για αυτήν τα δάκρυα είναι πόνος ή ηδονή. Ο απογραφέας λέει:

«Τα λόγια σου...»

Εκείνη —ξαπλωμένη πάντα στο τραπέζι— αναστηλώνει ελάχιστα το σβέρκο της και του χαμογελά ειρωνικά. Λέει:

«Θαρρείς πως τα φοβάμαι; Πως τρέμω τα λόγια μου;»

Ο απογραφέας κοιτά αγριεμένος και η γλώσσα του η μαύρη. Πετά έξω τη γλώσσα του κι απάνω μία κατακόκκινη σαύρα. Ο απογραφέας λέει:

«Έτσι είναι η κατάρρα, από μία κόκκινη σαύρα, από ένα αβγό σαύρας που τσουρουφλίστηκε από

τον ήλιο, από ένα ράγισμα κι από ένα χάραγμα του αβγού, από εκεί ξεπετάχθηκε η κατάρρα».

Η Σόφι μένει ακίνητη και το κεφάλι ανασηκωμένο. Κοιτά αλαφιασμένη. Κυριευμένη από έναν παράδοξα γνωστό της τρόμο. Φέρνει τώρα στη μνήμη τις ατέλειωτες μέρες της μέσα στην αθλιότητα και τις μονότονες προσπάθειές της να κρατήσει ανέπαφη μια όψη του εαυτού της από την –για χρόνια αόρατη– απειλή της συμφοράς ενός απογραφέα. Στη μνήμη τα επίπονα χρόνια να κρατηθεί ζωντανή μες στον φόβο πως ο απογραφέας κάποια μέρα θα χτυπούσε και τη δική της πόρτα. Κλαίει ασταμάτητα και λέει:

«Μίλησέ μου για την κατάρρα. Αν μου δόθηκε, μίλα για εκείνη. Την κατάρρα».

Ο απογραφέας λέει:

«Κάποτε, στα παλιά τα χρόνια, υπήρξε ένα ζευγάρι που αγαπήθηκε σε έναν τόπο που ο ήλιος τον κοκκίνιζε τα δειλινά και που τα χώματά του μύριζαν βροχή, δίχως ποτέ να έχει πέσει σταγόνα βροχής στον τόπο εκείνον. Ο Αρνταβάν –έτσι έλεγαν το αγόρι– ήταν παρατηρητής των πλανητών και των αστεριών. Στα Εκβάτανα, όπου κατοικούσε, τον θεωρούσαν όλοι έναν από τους μεγαλύτερους αστρονόμους και μάγους της εποχής του. Τα βράδια. Όταν οι άλλοι νέοι έτρεχαν στα δροσερά κιτρινισμένα σοκάκια της πόλης και μασούσανε χόρτα και τα κορίτσια γύμνωναν τα στήθη τους, εκείνος

ξαγρυπνοῦσε στο παρατηρητήριό του. Κατέγραφε με τρομερή ακρίβεια τις θέσεις των αστεριῶν από νύχτα σε νύχτα.

»Κάποτε παρατήρησε μια παράξενη ἑλξη ἀνάμεσα σε δύο πλανήτες. Ἡ Ἀφροδίτη προσέγγιζε τον Δία. Ὅπως ακριβῶς ἓνα παθιάρικο βλέμμα μιας γυναίκας κινητοποιεῖ και ἔλκει το ἀνδρικό αἷμα. Ἡ προσέγγιση αὐτὴ ἀνησύχησε τον Ἀρνταβάν. Ἦξερε πως οἱ κινήσεις των πλανητῶν, οἱ ἀντιστοιχίες, οἱ θέσεις και οἱ γωνίες που ἔπαιρναν, ἡ λάμψη και οἱ ἑλξεις που ἀσκοῦσαν στη ζώνη του ζωδιακοῦ δημιουργοῦσαν μια τέλεια ἀπεικόνιση, καθαρὴ και σαφὴ, του ἀνθρώπινου σύμπαντος και τῆς κοσμικῆς του μοίρας. Το πλησίασμα των δύο πλανητῶν και ἡ ἀλλόκοτη λάμψη. Ὁ Ἀρνταβάν κατὰλαβε. Ἡ προσέγγιση και το προμήνυμα. Μια γέννα.

»Ὁ μάγος Μελχιώρ. Ὁ Ἀρνταβάν ἔτρεξε γρήγορα στον πύργο του. Δίχως νὰ πάρει τὰ μάτια του ἀπὸ τον οὐρανό. Ὁ υπηρέτης που ξύπνησε του εἶπε πως ο ἀφέντης του εἶχε ξεκινήσει μαζί με τον Γασπάρ και τον Βαλτάσαρ γιὰ το σημεῖο ὅπου ἡ συζυγία των πλανητῶν θα φαίνονταν καλύτερα. Ἐκεῖ, εἶπε, θα συνέβαινε ἡ γέννηση του νέου βασιλιά. Ὁ Ἀρνταβάν στην ἀρχὴ παραξενεύτηκε με αὐτὴν τὴν ἐρμηνεία του μάγου Μελχιώρ. Γρήγορα ὥστόσο παραδέχτηκε στον υπηρέτη τὴν ἀνωτερότητα του Μελχιώρ στη σοφία και στην ἐρμηνεία των στοιχείων του οὐρανοῦ. Σήκωσε μια ἀκόμα

φορά τα μάτια του προς την ουράνια λάμψη. Ένα πελώριο κόκκινο στόμα και από μέσα ξεπετάγονταν φωτιές. Ίδια ξεμαλλιασμένα κεφάλια. Ο Αρνταβάν λύγισε τα γόνατα. Όφειλε να προσκυνήσει και εκείνος τον νέο βασιλιά.

»Την ίδια κιόλας νύχτα ξεκίνησε για το μέρος όπου θα συνέβαινε η προοιωνιζόμενη γέννηση. Στα χέρια του ρουμπίνια και κρεμαστά από ελεφαντόδοντο και κλινοσκεπάσματα από δέρμα κροκοδείλου. Βάδιζε μέρα νύχτα για να καλύψει τον χαμένο χρόνο. Να προφθάσει τους άλλους τρεις μάγους. Να αποθέσει τα δώρα στα πόδια του νέου βασιλιά. Να τον προσκυνήσει.

»Όταν πέρασε τη Βορσίππη, η μεγάλη έρημος της Βαβυλώνας. Στα μισά της βρήκε πεσμένη στο χώμα μια γυναίκα. Μισοσκεπασμένη από την άμμο. Τα χείλη της ήταν πάλλευκα και χαραγμένα από τη δίψα και την κάψα. Ο Αρνταβάν και εκείνη στους ώμους του. Σε λίγο μια κατασκήνωση με νομάδες. Αυτοί προσέφεραν στην κοπέλα νερό και τροφή και ο Αρνταβάν τη φρόντισε εκεί για μέρες. Και έλιωσε στη φωτιά μερικά ρουμπίνια –από εκείνα που έκρυβε ως δώρο για το νέο βασιλιά–, έκαψε ένα από τα κλινοσκεπάσματα και με μια μεγάλη πέτρα έκανε σκόνη ένα από τα φυλαχτά του. Στο γαλάζιο υγρό από τα ρουμπίνια έριξε τη στάχτη από το καμένο δέρμα και τη φιλντισένια σκόνη. Ψιθύρισε ένα ξόρκι. Η κοπέλα ήπие

το μείγμα. Το μείγμα τη συνέφερε.

»Την κοπέλα τη λέγανε Δελχί. Η Δελχί ήταν πολύ όμορφη, αυτή και το κορμί της γυμνό. Τα μάτια της κατάρμαυρα και τα μαλλιά της, ξέπλεκα, μακριά και σγουρά και οι ρώγες τέντωναν, στρογγυλές και σκληρές σαν το κεράσι. Το δέρμα της μελαφό και τίνιζε τα δάχτυλα των ποδιών της ψηλά και τα λευκά της νύχια όμοια με πεταλούδες τη νύχτα. Το δέρμα της απαλό. Βυθίζονταν θαρρείς τα χέρια σου στη σάρκα της, όπως το φωμί μουσκεύεται στο γάλα.

»Ο Αρνταβάν τής είπε πως βιάζεται να φτάσει στον τόπο όπου η συζυγία των πλανητών φαίνονταν καλύτερα. Πως εκεί θα γίνει μία γέννα και πως βιάζεται να προσκυνήσει τον νέο βασιλιά. Εκείνη άνοιξε τα χέρια και τον τράβηξε κοντά της. Ο Αρνταβάν έγειρε στα στήθη της Δελχί. Αμέσως ένιωσε τις φλέβες του να φουσκώνουν. Η Δελχί είπε πως άντρας δεν την είχε αγγίξει ως τότε και πως χρωστούσε τη ζωή της σε εκείνον. Επιθυμούσε ο Αρνταβάν να γίνει ο διακορευτής της. Και πριν προλάβει εκείνος να απαντήσει, έχωσε τα δυο της κεράσια στο στόμα του Αρνταβάν. Έπειτα σηκώθηκε και χόρεψε για εκείνον. Τον πιο ερωτικό χορό. Ο Αρνταβάν ζαλίστηκε και μες στη ζάλη του διακόρευσε τη Δελχί. Το αίμα της επάνω του. Η μυρωδιά του τον έριξε σε μια υπνοβασία που διήρκεσε τρεις ημέρες και τρεις νύχτες. Ξύπναγε και

κοιμόταν μέσα στην αγκαλιά της Δελχί. Μέσα στη Δελχί.

»Την τέταρτη ημέρα αποφάσισε να ξεκινήσει και πάλι την πορεία του για τον τόπο της προσκύνησης. Η Δελχί φυσικά τον ακολούθησε. Αλλά όταν έφτασαν στη Βηθλεέμ —γιατί εκεί τους οδήγησε η συζυγία των πλανητών— δεν βρήκαν κανένα σημείο προσκύνησης, ούτε τους τρεις μάγους που έψαχναν εκεί. Λίγες ώρες νωρίτερα ο νόμιμος βασιλιάς της χώρας, ο Ηρώδης, είχε διατάξει τη σφαγή όλων των νηπίων της επικράτειάς του. Οι γονείς και το θείο βρέφος —ο νέος δηλαδή βασιλιάς— είχαν εγκαταλείψει τη Βηθλεέμ για την Αίγυπτο.

»Ο Αρνταβάν λυπήθηκε γιατί θεωρούσε πως ήταν καθήκον του να προσφέρει δώρα στο θείο βρέφος. Σκέφτηκε και πάλι για μια στιγμή τη λάμψη στον ουρανό, το φλεγόμενο στόμα. Η Δελχί τον έπιασε απ' το χέρι. Έτρεμε. “Μη φοβάσαι” είπε η Δελχί “και μη στεναχωριέσαι. Έχω εγώ το φλεγόμενο στόμα και όλο μου το κορμί μια πύρωση. Για σένα”. Ο Αρνταβάν πέταξε στη γη τη Δελχί και της έκανε έρωτα. Γύρω τους ο στρατός του Ηρώδη έσφαζε τα βρέφη. Εκείνοι κάνανε έρωτα. Επάνω στα ματωμένα πλακόστρωτα. Εκεί βάφτηκαν και πορφύρισαν κι οι ίδιοι και κάθε που ένα σπαθί μπήγονταν σε κάποιο λαιμουδάκι, σε κάθε παύση κλάματος, εκείνος ούρλιαζε. Από ηδονή.

»Τα χρόνια πέρασαν. Ο Αρνταβάν και η Δελχί

παντρεύτηκαν εκεί στη Βηθλεέμ και έπειτα ζήσανε για κάμποσα χρόνια ευτυχισμένοι στην Αίγυπτο. Ο Αρνταβάν έβγαζε το φωμί τους κάνοντας θαύματα και γιατρεύοντας αρρώστιες με τις μαγικές του συνταγές. Ένα πρωί, τριάντα τρία χρόνια μετά από εκείνη την πρώτη τους μέρα στη Βηθλεέμ, φέρανε στον Αρνταβάν, για να τον θεραπεύσει, έναν παράλυτο. Ο Αρνταβάν είχε καταφέρει στο παρελθόν πολλές φορές να κάνει παράλυτους να περπατήσουν. Εκείνο όμως το πρωί τα μαγικά του δεν έπιασαν. Γρήγορα ο κόσμος ξέχασε όλα τα προηγούμενα καλά που τους είχε προσφέρει ο μάγος Αρνταβάν. Κυνήγησαν με πέτρες τον Αρνταβάν και τη Δελχί και τους έδιωξαν από τη χώρα.

»Στην Αίγυπτο βέβαια είχε φτάσει ήδη η φήμη ενός φτωχού Ιουδαίου που έκανε θαύματα στα Ιεροσόλυμα. Ο Αρνταβάν αποφάσισε να φάξει να βρει αυτόν τον νέο θαυματουργό, να του ζητήσει να συνεργαστούν. Όταν έφτασε στα Ιεροσόλυμα, στην πόλη υπήρχε τεράστια αναστάτωση. Ρώτησε και του είπαν πως σε λίγο θα σταύρωναν –με την κατηγορία της εσχάτης προδοσίας– τον νεαρό θαυματουργό για τον οποίο εκείνος είχε κάνει όλο αυτό το ταξίδι.

»Η Δελχί τον έπιασε απ' το χέρι, όπως ακριβώς και τότε στη Βηθλεέμ. Ακολούθησαν έτσι το πλήθος και φτάσανε στον λόφο της σταύρωσης. Ο Αρνταβάν τότε σήκωσε τα μάτια στον ουρανό και

από εκεί φηλά, από έναν ουρανό που έμοιαζε πιο μακρινός από ποτέ, ξεπετάχθηκε μια λάμψη με κόκκινη κρούστα ολόγυρα, που έφερε αμέσως στο μυαλό του εκείνη τη λάμψη της συζυγίας που είχε πρωτοδεί πριν από τριάντα τρία ακριβώς χρόνια στην πατρίδα του, στα Εκβάτανα.

»Ο Αρνταβάν δάκρυσε και έκανε να τρέξει να φιλήσει τα ματωμένα πόδια εκείνου του βασιλιά, που τώρα πια έστεκε στητός αλλά μελανιασμένος από την πίκρα επάνω στον σταυρό του. Η Δελχί όμως τον έσφιξε γλυκά στο μπράτσο. Ο Αρνταβάν γύρισε και κοίταξε απορημένος και τα μάτια του τα κόκκινα. Η Δελχί φίλησε τα ματόφυλλα του Αρνταβάν και ήταν όμορφη όπως τότε στην εφηβεία της. Όπως τότε που ο Αρνταβάν τη διαχόρευσε. “Μη φοβάσαι” είπε η Δελχί “και μη στεναχωριέσαι. Έχω εγώ το φλεγόμενο στόμα και όλο μου το κορμί μια πύρωση. Για σένα”. Ο Αρνταβάν την πέταξε και πάλι στη γη. Της έκανε έρωτα. Εκεί στα χώματα που ακόμα μύριζαν από τον ιδρώτα του εσταυρωμένου. Μέσα στη σκόνη και τις άγριες φωνές του πλήθους. Της έκανε έρωτα. Εκεί ανάμεσα στα κλάματα, στις βροντές και σ’ ένα γυναικείο θρήνο.

»Όταν σταμάτησαν να αγαπιούνται. Όλοι είχαν εξαφανιστεί τριγύρω τους. Μόνο κάτι σταυροί—ορφανοί κι αυτοί από κορμιά— έστεκαν εμπρός τους. Ο Αρνταβάν ξέσπασε σε λυγμούς. Ούρλιαζε

πως έχασε την τελευταία του ευκαιρία να εκπληρώσει το καθήκον του προς τον βασιλιά. Χτυπούσε το κεφάλι του στις πέτρες και ξέσκιζε τα μάγουλα με τα νύχια του. Η Δελχί ξάπλωνε παράμερα, ανήμπορη ακόμα να κλείσει τα μπούτια της. Ο Αρνταβάν τής φώναξε πως αυτή έφταιγε για όλα. Πως αυτή τον παρέσυρε και τον αποπροσανατόλισε από τον σκοπό του. Πως αυτή εμπόδισε την προσκύνηση του βασιλιά. Πως τελικά αυτή δεν ήταν τίποτα άλλο, παρά ο διάβολος μεταμορφωμένος σε γυναίκα.

»Στάθηκε από πάνω της. Ούρλιαξε μια προσευχή. Έφτυσε ανάμεσα στ' ανοιχτά της μπούτια και έφυγε απ' τον λόφο. Σε λίγο η Δελχί μεταμορφώθηκε σε μια κατακόκκινη σαύρα. Κι η κόκκινη σαύρα ξέρει βγαίνει με τη βροχή. Καλύτερα ξεστρατίζει μετά τη βροχή. Καλύτερα. Και όποιον τύχαινε να συναντήσει και να τον κοιτάξει στα μάτια —αυτός ο άτυχος— έπαιρνε την κατάρρα. Να πεθάνει από αγάπη για τον άλλον, δίχως ο άλλος να τον αγαπήσει. Με άλλα λόγια, να αγαπηθεί μονάχος, αυτός ο άτυχος ο σαυροχτυπημένος.

»Δεν ήμουν εξ αρχής απογραφέας. Πριν γίνω απογραφέας άσκησα διάφορα άλλα επαγγέλματα. Τον καιρό εκείνο δούλευα για το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη. Μου έστειλαν ένα γράμμα:

“Σώσε τους ανθρώπους της χώρας σου. Πεθαίνουν από αγάπη δίχως να αγαπηθούν”».

Η φοιτήτρια και η απολογία της

Ο απογραφέας ανεβαίνει στο τρίτο πάτωμα. Η Ελευθερία Λουλάκη στο μπάνιο και τα μάτια της στον καθρέφτη. Βαμμένα μπλε. Στρέφει το βλέμμα στον απογραφέα:

«Πες μου, πόσο καιρό γνωρίζετε με τον Γιάννη Λαγογιάννη;»

Ο απογραφέας δεν απορεί μ' αυτή την ερώτηση της Ελευθερίας Λουλάκη. Απαντά πως τον γνωρίζει δεκαπέντε χρόνια.

«Εγώ» προσθέτει «έθαφα τη μάνα του. Δεν ήμουν εξ αρχής απογραφέας. Πριν ασκήσω αυτό το επάγγελμα έκανα διάφορες άλλες δουλειές. Τον καιρό εκείνο είχα γνωριστεί καλά με έναν ιερέα. Ως τότε δεν είχα ξαναμπει ποτέ μου σε εκκλησία. Σαν μπήκα ζαλίστηκα. Το βυσσινί από τους τοίχους έτσουξε στον λαιμό μου σαν το δηλητήριο. Ένωσα τις χρυσαφί ανταύγειες των αγίων να με στραγγαλίζουν και το κεφάλι μου διαλύθηκε αμέσως σε χιλιάδες μικρά κομμάτια. Έπειτα είπα στον ιερέα

πως θέλω να γίνω νεκροθάφτης κι ένα πρωί έθαφα τη μάνα του Γιάννη Λαγογιάννη».

Η Ελευθερία Λουλάκη στέκει αντίκρυ στον ολόσωμο καθρέφτη και περνά τα χείλη της με κόκκινο κραγιόν. Από τον φεγγίτη ο ήλιος φωτίζει το πρόσωπο της Ελευθερίας Λουλάκη. Είναι πια μεσημέρι. Στον καθρέφτη η ματιά της έχει σοβαρέφει. Προσπαθεί να δείχνει αδιάφορη, αλλά τα βλέφαρά της τρέμουν. Τα βλέφαρα που ριγούν σε κάθε σκέψη του Γιάννη Λαγογιάννη...

Περίμενε για πολύ καιρό την επίσκεψη του απογραφέα. Όλο αυτό το διάστημα ήλπιζε ακριβώς σε αυτό το τρέμουλο που τη συντάρασσε, καθώς έφερνε στον νου τον Γιάννη Λαγογιάννη. Πίστεψε μάλιστα, σε μια άθλια στιγμή, πως είχε πλέον το δικαίωμα να επιλέξει ανάμεσα στη ζωή με και χωρίς την απειλή ενός απογραφέα. Καθώς όμως όλο και συνειδητοποιούσε πως μια άγνωστη, αλλά στα σίγουρα επικείμενη συμφορά, σκέπαζε τα πάντα στη ζωή της, αποφάσισε να ζήσει μετατρέποντας την ατομική της εξορία σε μια πρώτης τάξεως αντίσταση. Η Ελευθερία Λουλάκη παίρνει μια βαθιά ανάσα και ρωτά:

«Έχεις ποτέ δει τον Γιάννη Λαγογιάννη κάποιο πρωινό, την ώρα που ο ήλιος φωτίζει την πολυκατοικία; Εκείνη την ώρα, την επομένη ακριβώς από την αυγή; Τη στιγμή που μπορώ να νιώσω μια καλή ποσότητα αλατιού στο στόμα, τον έχεις

δει τότε;»

Ο απογραφέας της απαντά:

«Ναι».

«Πότε; Τότε, στο παρελθόν ή τώρα;» ρωτά η Ελευθερία Λουλάκη και αφήνει ένα γρύλισμα στα λόγια της.

«Τότε και τώρα» λέει ο απογραφέας.

«Πες μου πώς είναι» λέει η Ελευθερία Λουλάκη απότομα και δαγκώνει τα βαμμένα χείλη της.

Ο απογραφέας είναι επιφυλακτικός μαζί της. Λέει στην Ελευθερία Λουλάκη να βγάλει τα ρούχα και να ξαπλώσει μαζί του στην μπανιέρα. Εκείνη τον ακολουθεί. Το νερό παγωμένο. Και νερό πηχτό σαν κρύσταλλο. Η Ελευθερία Λουλάκη πατά στα κρύσταλλα και κλειστά βλέφαρα. Λέει:

«Μια μέρα θα φύγω από δω. Θα κλείσω την εξώπορτα αυτής της πολυκατοικίας και ούτε θα γυρίσω το κεφάλι να τη χαιρετήσω. Θέλω να πεθάνω μέσα σε αυτήν τη φυγή. Είναι όμορφα εκεί απ' όπου έρχεσαι;»

Ο απογραφέας ξαπλωμένος στην άλλη πλευρά της μπανιέρας. Τα πόδια τους πλεξούδα. Λέει ήρεμα:

«Ναι, είναι όμορφα».

«Οι πολυκατοικίες εκεί έχουν πίσω αυλές;»

«Όχι».

Η απάντηση του απογραφέα γρατσουνίζει τη νάρχη της. Ανοίγει μια στιγμή τα μάτια, τον κοιτά

ξαπλωμένο και το κεφάλι του στραμμένο στο ταβάνι. Τον ρωτά:

«Πού καίνε τα χόρτα εκεί το Πάσχα;»

«Στα μέρη μου δεν έχουνε αυτό το έθιμο».

Η Ελευθερία Λουλάκη αφήνει και πάλι την πλάτη της να πέσει μαλακά στα κρύσταλλα. Κλείνει ξανά τα βλέφαρα σαν να θέλει να ονειρευτεί. Λέει:

«Ω, πρέπει να είναι στ' αλήθεια υπέροχη η πατρίδα σου».

«Ναι. Έχει σπίτια με τριγωνικές στέγες αντὶ για ταράτσες. Τα χελιδόνια χτίζουν στις στέγες τις φωλιές τους και τα πρωινά, όταν ανοίγουν ψηλά τα φτερά τους, ο ουρανός μολυβώνει απότομα και τα σύρματα πάλλονται από μια μελωδία που είναι ίδια με παφλασμό κυμάτων».

«Τα φώτα;»

«Τα φανάρια ανάβουν με το δείλι. Τα χελιδόνια τότε πετούν πίσω στον λόφο και εκεί χαμηλώνουν και ζητούν συγχώρεση. Οι δρόμοι κιτρινίζουν και κάτι σκιές στις άκριες παίρνουν το σχήμα όμορφων κοριτσιών. Ο ουρανός χαμηλώνει γεμάτος γκριζες φωταφίες, που καθώς ταξιδεύουν στο βάθος, την πόλη σκεπάζει το τραγούδι των χελιδονιών. Στα μέρη μου λένε πως κάθε τραγούδι των χελιδονιών είναι και ένα βήμα πιο κοντά σε μια κηδεία.

»Τα αγαπάμε πολύ τα χελιδόνια. Και αυτά μας αγαπούν και σέβονται το τέλος μας. Σέβονται

την αγάπη μας και το τέλος. Το τέλος μας. Τραγουδούν κάθε που δυο χείλη σμίγουν και τα μάτια ανοιχτά. Τα χελιδόνια ξέρουν. Χτίζουν τις φωλιές τους εκεί που πρέπει, για να μπορούν να εποπτεύουν ολόκληρη την πόλη μας. Τα χελιδόνια τραγουδούν, και σαν το τιτίβισμά τους απλωθεί πάνω από τα κεφάλια μας, πιάνουμε το χέρι του άλλου. Του άλλου. Που αγαπάμε. Τα βλέμματα και δάκρυα χαράς κι ευγνωμοσύνης. Τα δάκρυα...

»Τα χελιδόνια αισθάνονται την υγρασία που εκείνη την ώρα αναβλύζει η πόλη μας. Και το τραγούδι τους... Μελωδικός θάνατος. Κάθε τραγούδι κάθε που δύο χείλη ενώνουν τα σάλια τους και τα δόντια τρέμουν από την αναμονή. Μας σέβονται στα αλήθεια και μας αγαπάνε κι αυτά. Εμείς αγαπάμε το τραγούδι τους, εκείνα αγαπάνε εμάς. Τραγούδι... Δυνατά... Και μετά η αυγή. Και τα χείλη ματωμένα από το φιλή. Τα δόντια χορτασμένα. Και τα χελιδόνια έρχονται. Έρχονται σαν το σκούρο σπάργανο. Μας αγαπούν. Τα χελιδόνια τραγουδούν για εμάς και μετά έρχονται γιατί μας αγαπούν και μας αγαπούν...»

Η Ελευθερία Λουλάκη κάτω από τα κρύσταλλα και κλαίει, γιατί θυμάται τον τόπο του απογραφέα. Λέει πως τον είχε προσπεράσει κάποτε δίχως να το πάρει είδηση και πως αυτό είναι πολύ θλιβερό και άδικο. Η Ελευθερία Λουλάκη σκουπίζει τα δάκρυά της. Ο απογραφέας λέει πως η άρνηση της

συμφοράς είναι πιο επικίνδυνη κι από την ίδια τη συμφορά. Η Ελευθερία Λουλάκη λέει:

«Θα σου μιλήσω. Εκείνο το θερμό μεσημέρι του Ιούνη και η ημέρα των γενεθλίων μου. Το τραπέζι όπου τρώγαμε, με την οικογένειά μου. Ο πατέρας νέος, όμορφος, με χοντρές φαβορίτες, πάντοτε καλοντυμένος στο τραπέζι. Κάπνιζε και περίμενε το σερβίρισμα στα πιάτα. Δεξιά, το μικρό χρυστάλλινο τασάκι. Δεξιά του, στη μία κορυφή του τραπεζιού, η μητέρα. Με τα μαλλιά μαζεμένα ψηλά. Ξανθά μαλλιά που λαμπύριζαν σαν το στάχυ του Ιούνη. Γυαλοκοπούσαν τα μαλλιά της κάτω από το μεγάλο φωτιστικό. Ακριβώς επάνω από το τραπέζι. Μεγάλο όσο το τραπέζι. Ένας μεγάλος χάλκινος κύκλος το φωτιστικό και το μέταλλο σε σχέδια γοτθικά και τέσσερις ηλεκτρικές λάμπες στις άκριες. Φώτιζε τα μεγάλα σκεπτικά μάτια του πατέρα και έντυνε με χρυσές ανταύγειες το λευκό φόρεμα της μητέρας.

»Δεξιά της μητέρας κι απέναντι από τον πατέρα. Εγώ. Γύρω στα δέκα. Ήμουν όμορφη από μικρή και είχα πλούσια μακριά μαλλιά. Κάποτε τα πείραζα και κοίταγα μονάχα τον πατέρα να καπνίζει, να μου μιλάει με όμορφα λόγια ή να μου τραγουδά κάποιο τραγούδι που λάτρευε και να περιμένει το σερβίρισμα στα πιάτα.

»Στο κέντρο του τραπεζιού, στην πλατέλα, μια καλοφημένη γαλοπούλα, απλωμένη μπρούμυτα

και τα μπουτία της. Ανοιχτά. Πιάνει το ένα μπουτί ο πατέρας και τραβά το άλλο η μητέρα. Ανοίγουν τέρμα τα μπουτία και χωρίζουν οι κομμένοι τένοντες γιατί ως τότε τα πόδια της γαλοπούλας τα κράταγε ανοιχτά το βούτυρο. Γυαλίζει σαν το μεταλλικό δρεπάνι σε ηλιοκαμένο σταροχώραφο. Σχίζουν οι δυο τους στα δυο τη γαλοπούλα. Και εγώ ασυναίσθητα. Δίχως διανοητική επεξεργασία ανοίγω τα μπουτία μου τέρμα και τα ακουμπώ στα πλάγια κάτω ξύλα της καρέκλας μου.

»Εκείνο το θερμό μεσημέρι. Τα απεγνωσμένα μάτια της μητέρας. “Τι συμβαίνει;” ρωτώ. Η αινιγματική της απάντηση: “Θα πρέπει να υποφέρεις, κόρη μου”. Ζητώ εξηγήσεις. Λίγες στιγμές αργότερα με πληροφόρησαν: Η συμφορά ήρθε όπως η βροχή έξι γέννες πριν τη δική μου. Τα παιδιά στην πόλη γεννιούνταν με άσπρα μαλλιά και κανένα δεν έμοιαζε στον πατέρα και κανέναν πατέρα δεν αναγνώριζε τη σπορά του σε κανένα βρεφικό πρόσωπο. Όλοι έφαχναν να βρούνε τι φταίει και όλοι γέμιζαν τις φούχτες τους με νερό να δούνε ποιανού η παλάμη δεν θα στέγνωνε να πάρουν το σημάδι για τον φταίχτη. Όμως όλες οι φούχτες στέγνωναν με την ίδια απελπισμένη αγανάκτηση. Γρήγορα η πόλη έκανε συνέλευση και πάρθηκε απόφαση να αφήσουν τον ιερέα να κάνει εξορκισμό σε κάθε σπίτι χωριστά. Φοβόντουσαν τον εξορκισμό όπως οι παρθένες τα ποτάμια στα χωριά. Έτσι όλοι

καλοδέχτηκαν τον ιερέα στα σπίτια τους.

»Εκείνες τις ημέρες στο δικό μας σπίτι, δηλαδή στο σπίτι της Μαρίας Λουλάκη, η πρώτη Λουλάκη της οικογένειας, κυριαρχούσε η σιωπή και ο καθένας εκεί μέσα ήταν ολομόναχος. Η Μαρία Λουλάκη για πολλές ημέρες έδινε σχήμα σε έναν σωρό από ζυμαρικά. Δεν ενδιαφέρονταν για τίποτα άλλο. Μόνο καθιστή στη μεσαυλή τύλιγε, ξανάνοιγε και έπλαθε στα χέρια της τη ζύμη σε μακαρόνια. Ο άνδρας της γυρνούσε από το χωράφι. Έβραζε μερικά αβγά ή κρεμμύδια. Δεν διαμαρτυρήθηκε σε καμιά στιγμή, γιατί ήξερε πως η Μαρία έπρεπε να δώσει σχήμα στα ζυμαρικά. Η κόρη τους, νηστική για μέρες, είχε βραχυνιάσει από το κλάμα.

»Όταν η Μαρία Λουλάκη τελείωσε με τα ζυμαρικά, ο ιερέας χτύπησε την αυλόπορτα. Η προφητική της ματιά στο μαύρο ράσο του παπά. Και με ορμή. Σαν ζώο χιμάει να ξεσκίσει το πρόσωπο του παπά. Εκείνος. Παλεύει να σωθεί. Τα χέρια του τα ματωμένα και τα λόγια τα λάγνα. Οι προσευχές του. Σπασμένες αλλά φλεγόμενες οι ακαταλαβίστικες λέξεις. Στάζουν στα βλέφαρα και στα χείλη της προγιαγιάς της μητέρας και ένα οξύ στις φλέβες της την πετά στο πάτωμα και έπειτα ο πόνος τη σηκώνει ψηλά, πάνω από τα χαλιά, και έπειτα πετιέται στο τσιμέντο της μεσαυλής και ένα συναίσθημα πρωτόγονο ανθρώπινο την

κατακλύζει και θέλει να μιλήσει αλλά δεν έχει γλώσσα τώρα και το δέρμα της σφίγγει απότομα, σαν να την πνίγουν με ζωνάρι, και δεν εξακριβώθηκε ποτέ το πώς, αλλά εκείνη τη στιγμή η Μαρία Λουλάκη μεταμορφώθηκε σε λύκο. Φοβισμένο το κοκαλιάρικο ζώο πηδά με ένα μοναδικό σάλτο την αυλόπορτα και τρέχει έξαλλο και τρομοκρατημένο ώσπου χάνεται.

»Το άλλο πρωί στο διπλανό από το δικό μας σπίτι. Είχαν γεννητούρια. Δύο ολόιδια κοριτσάκια. Με μαύρες τούφες στο κεφάλι και ένα χαμόγελο και ο πατέρας τους, που ως να ακούσει το κλάμα τους και να εξετάσει αν του μοιάζουν έστριβε το 'να τσιγάρο μετά το άλλο, ξέσπασε κι αυτός σε κλάματα από τη χαρά του. Κι όσα παιδιά γεννήθηκαν στη μικρή μας πόλη, έπειτα από εκείνη την τραγική μέρα που η προγιαγιά της γιαγιάς της μητέρας μεταμορφώθηκε σε λύκο, όλα είχαν είτε μαύρα μαλλιά είτε καστανά ή ξανθές τρίχες στο κεφάλι και οι πατεράδες μπορούσαν εύκολα να αναγνωρίσουν τα δικά τους χαρακτηριστικά στα μωρουδίστικα προσωπάκια.

»Η κόρη της Μαρίας Λουλάκη. Με το ίδιο φυσικά όνομα με το δικό μου, Ελευθερία Λουλάκη. Μεγάλωσε τρώγοντας τα μακαρόνια της μάνας της. Μνήμη της μάνας της. Μνήμη της άγριας τελευταίας της ματιάς και η πίστη για την επιστροφή της μάνας της ξανά στο σπίτι χωνεύτηκε στο

εξαίσιο σώμα στο οποίο πλάστηκε η μικρή. Έγινε ένα πανέμορφο κορίτσι. Με ερεθιστικά χείλη και τα καρυδένια της μάτια, γεμάτα λέγανε από εύφλεκτα υγρά, έτοιμα να ανάψουν τον πιο παράφορο πόθο σε όποιον την έβλεπε. Ο πατέρας της, απαρηγόρητος από το κακό που τον είχε βρει, το έριξε στο ποτό. Πολύ ποτό. Ξεχείλιζε στο τέλος από τη μύτη του το κρασί, έτσι που όταν τον βρήκαν νεκρό με μία σφαίρα στον κρόταφο, δεν ξέρανε αν η κόκκινη λιμνούλα στην οποία κείτονταν ήταν από το κρασί ή από το αίμα του.

»Η Ελευθερία Λουλάκη δεν πέρασε ποτέ της την αυλόπορτα και δεν ξαναβγήκε ποτέ από εκείνο το σπίτι. Μοναδική της τροφή ήταν τα μακαρόνια που της είχε αφήσει η μάνα της και που με μια απίθανη ταχύτητα, αντί να λιγοστεύουν, αυξάνονταν. Τα άλλα ψώνια, αυτά που είχε ανάγκη, τής τα έκαναν οι νέοι της μικρής μας πόλης, που ζούσαν αναστατωμένοι στο εξής από τη φήμη της ομορφιάς της και ήθελαν να τη δουν όπως και να 'χει. Και καθώς πέρναγαν τα χέρια με τις σακούλες με τα ψώνια πάνω από τα κάγκελα της αυλής, έκλειναν αυθόρμητα τα μάτια και έμεναν έτσι για λίγα δευτερόλεπτα, που σ' αυτούς φαινόταν πως ήτανε ολόκληρες ημέρες, και οι αισθήσεις τους ζωντάνευαν από τη βασανιστική μυρωδιά της Ελευθερίας Λουλάκη. Και όλοι τους –χωρίς καμία εξαίρεση– αισθανότανε την όρασή τους να ταξιδεύει σαν ένα

μαγικό αεροπλάνο σ' έναν γαλαξία που αντί γι' αστέρια είχε γυμνά στήθη και καταλάβαιναν πως η αφή τους χάνονταν εντελώς και χωρίς καμία δυνατότητα πρόσφυσης δεν άγγιζαν καμία χάρτινη σακούλα αλλά το τρυφερό δέρμα εκείνης και πως η τριβή των χεριών τους δοκίμαζε τις νέες τους δυνατότητες στις μαγικές της καμπύλες. Κι επειδή όλοι τους είχαν ζήσει με τη σειρά αυτήν την ίδια εμπειρία, το συζήτησαν βασανισμένοι στα σκοτεινά μεταξύ τους. Βγάλανε το συμπέρασμα πως το παρελθόν της μικρής –με τη μαμά λύκαινα πια και τον νεκρό ήδη πατέρα, τη μοναδική της τροφή και τη μοναχική της ανατροφή– οδηγούσε με ασφάλεια στη γνώμη πως η γλυκιά Ελευθερία ήταν μια ύπαρξη που η επαφή μαζί της άξιζε οποιοδήποτε τίμημα.

»Κάποιο απόγευμα ένας από τους νεαρούς, που τον λέγανε Μάριο, δεν φώναξε την Ελευθερία στην αυλόπορτα για να της δώσει τις σακούλες με τα ψώνια της, αλλά πήδηξε την αυλόπορτα και χτύπησε διακριτικά την ξύλινη εξώπορτα. Στο άκουσμα μονάχα των απαλών βημάτων των ημίγυμνων ποδιών της, ο νεαρός είχε κιόλας αναστατωθεί. Η Ελευθερία Λουλάκη τράβηξε την πόρτα. Τα ένστικτα του νεαρού παραδόθηκαν στις φλόγες της πιο τρελής ανθρώπινης επιθυμίας. Ανάσαινε γρήγορα. Έφερε το χέρι του στο στόμα να κρύψει την ταχύτητα των σφυγμών του και κατέβαλλε

την πιο μεγάλη προσπάθεια να παραμείνει βουβός μπροστά σε εκείνο το απίθανο θέαμα. Η Ελευθερία Λουλάκη με ένα ριχτό φόρεμα ως τα γόνατα. Πρωτόγονα όμορφη. Τα μακριά της μαλλιά έπεφταν στα στήθη της σαν να υπόσχονταν την αποκάλυψη της πιο νόστιμης ρώγας που είχε ποτέ γευτεί άνθρωπος. Ένωσε την καρδιά του να πυρώνει όλο του το στήθος και το βλέμμα εκείνης να γίνεται αποτύπωμα στην απελπισμένη του συνείδηση. Ζαλίστηκε από τον ίλιγγο που τον χτύπησε καταχούτελα και οι κρόταφοί του μούσκεψαν από τον ιδρώτα ενός ερωτικού πυρετού που τον έριξε σε μια τραγική παραίσθηση. Πως πέθαινε στην αγκαλιά εκείνης της πανέμορφης νεράιδας και το συμπονετικό της βλέμμα.

»Όταν συνήλθε. Είδε πως πράγματι εκείνη τον είχε παρασύρει στο εσωτερικό ενός σπιτιού, που τα πάντα καλύπτονταν από λευκές κουρτίνες και την εξωτικά ερεθιστική μυρωδιά της. Τον ξάπλωσε στο πάτωμα και εκείνος παραδόθηκε σαν ανυπεράσπιστο βρέφος στις ορέξεις της. Κάνανε έρωτα. Η ηδονή διαπερνούσε τα κόκαλά του και έκανε λες τον μυελό των οστών του να χοχλάζει. Σε έναν παράφορο χορό. Οι σκέψεις του εκείνες τις επουράνιες στιγμές, η εύθραυστη ραχοκοκαλιά του, το αίμα του που ένιωθε να ρέει σαν χείμαρρος στις φλέβες, η καταβύθιση στο κορμί του, τα νύχια της, η βουτιά στο εσωτερικό του κορμιού του, το γαργαλητό

που τράνταξε τα ζωτικά του όργανα, η βαριά του ανάσα, κάτι υγρό, η τελευταία κουρασμένη του αναπνοή και τέλος το άδειο του κουφάρι.

»Η είδηση της εξαφάνισης του Μάριου, αντί να αποθαρρύνει τους υπόλοιπους επίδοξους εραστές, έκανε τη φαντασία τους να οργιάζει. Ένας ένας δοκίμασαν να πηδήξουν την αυλόπορτα, να χτυπήσουν την ξύλινη πόρτα και να αγγίξουν εκείνο το όνειρο που τους είχε αφήσει άπνους για πολλές ημέρες και που τους έκανε να σηκώνονται από το κρεβάτι έχοντας γεμίσει σπυριά στο πρόσωπο.

»Μέσα σε λίγο καιρό τα πιο όμορφα παλικάρια της μικρής μας πόλης είχαν εξαφανιστεί. Η τύχη τους αγνοούνταν. Ο παπάς άρχισε ξανά να γυρίζει από σπίτι σε σπίτι να κάνει εξορκισμούς. Αυτή τη φορά όμως τα μαγικά του δεν έφεραν κανένα αποτέλεσμα. Ο δήμαρχος επέβαλε ημέρα γενικού πένθους και μια τιμητική εκδήλωση στην κεντρική πλατεία. Η Ελευθερία Λουλάκη φυσικά ήταν η μόνη που δεν παραβρέθηκε. Πέρασε τις νύχτες εκείνες σκυμμένη πάνω στα σανίδια του σαλονιού. Τρίβοντας ξανά και ξανά μ' ένα σωρό πανιά τα ξύλα, να διώξει τη φρικτή μυρωδιά φρέσκιας σάρκας που είχε εγκλωβιστεί σε κάθε σχισμή του πατώματος. Η θανατηφόρα ηδονή της. Το κατάλαβε καλά πως απ' το κορμί της ανέδιδε ένα δηλητηριώδες μύρισμα που έκανε τα δέρματα των αντρών να σκάζουν, μάτωνε τα χέρια τους και σκόρπαγε τα

σπλάχνα τους σε δεκάδες κομματάκια.

»Τα απορρυπαντικά δεν έκαναν τίποτα. Το αίμα των νέων ήταν ακόμα εκεί και στιγμάτιζε τα ξύλα. Μνήμη της βαριάς της μοίρας. Σύντομα άνοιξε μερικά κουτιά μπογιάς και τα έχυσε όλα πάνω στα σανίδια. Αλλά το αίμα έλαμπε ακόμα μες στο σκοτάδι, σαν τη ματιά ενός λύκου. Το ίδιο αναλλοίωτη κι η μυρωδιά της σφαγμένης σάρκας των νεαρών αγοριών, μυρωδιά που σιδέρωνε τη θανατίλα που γένναγαν τα σφριγηλά της στήθη.

»Έτσι, λοιπόν, κι από τότε, κάθε Ελευθερία Λουλάκη που γεννιέται από εκείνη τη γενιά, φέρνει στα στήθη της καμένο το αποτύπωμα της μυστήριας μυρωδιάς που αλυσοδένει τους άντρες στην οριστική επιθυμία πιο εύκολα, πιο γρήγορα και πιο παθητικά κι από εκτελεστικό απόσπασμα.

»Η μητέρα λέει πως τελειώνει με την τρομερή της ιστορία. Λέει πως η Ελευθερία Λουλάκη έφυγε τελικά διωγμένη από την πόλη. Το σπίτι γκρεμίστηκε και μπαζώθηκε με τόνους τσιμέντο. Η Ελευθερία περιπλανήθηκε για αρκετές εβδομάδες, περνώντας από διάφορα χωριά και μικρές πολιτείες, όπου οι κάτοικοι την υποδέχονταν σφαλίζοντας τις πόρτες και τα παράθυρα, δένανε τους γιους με σπάγκους στις κολόνες των σπιτιών, βουλώνανε τις μύτες τους με κερί και αλείφανε τους τοίχους με ελαιόλαδο. Έτσι πολεμούσαν την άδικη ομορφιά της Ελευθερίας Λουλάκη και αντιστέκονταν στη

μαγευτική της ευωδιά.

»Η Ελευθερία τρεφότανε με ζυμαρικά. Στα άγονα όμως εδάφη που συνάντησε αναγκάστηκε να στραφεί στα αγριόχορτα και έπειτα στις σαύρες. Κάποτε έκανε να φάει δέκα μέρες. Είχε χαθεί αναζητώντας τον δρόμο για την πρωτεύουσα και η εξάντληση την είχε οδηγήσει σε μια δύσβατη βουνοπλαγιά. Πίστεψε πως θα πεθάνει. Στο τέλος ξεχώρισε μια κατακόκκινη σαύρα να αναπηδά μεταξύ ενός χαμηλού βράχου και ενός λασπωμένου χαμηλού αναχώματος. Με όσες δυνάμεις τής είχαν απομείνει έτρεξε να την προφτάσει. Η αδυναμία της πείνας την έριξε σε κάτι κιτρινωπά θαμνάκια, η κόκκινη σαύρα είχε εξαφανιστεί και πίσω από εκεί είδε να σηκώνεται ένας χλωμός νεαρός με αμυγδαλωτά μάτια που στο φως του ήλιου και στη ζάλη της αφαγίας έμοιαζαν με ώριμες ελιές. Της συστήθηκε σαν έμπορος. Του ζήτησε νερό και φωμί. Της πρόσφερε με χαρά άφθονη ποσότητα και της είπε να τον ακολουθήσει. Εκείνη στο δρόμο τού εκμυστηρεύτηκε την περιπέτειά της. Αυτός είπε πως δεν τον ένοιαζε αν δεν ξάπλωνε μαζί της και πως μπορούσε να υπομένει την απίστευτη μυρωδιά που ξέχυναν τα στήθη της και πως ήξερε να υποφέρει και πως παρηγοριά του θα ήταν για πάντα οι ντροπαλές φαντασιώσεις του.

»Το παιδί, που λίγο αργότερα γέννησε η Ελευθερία Λουλάκη, το ονομάσανε Μαρία Λουλάκη,

ὅπως δηλαδή λέγανε και τη μητέρα της Ελευθερίας και ὅπως λέγανε και τη δική μου μάνα. Γιατί για τις ἑξι επόμενες γέννες, κάθε Ελευθερία Λουλάκη γένναγε μια Μαρία Λουλάκη και κάθε Μαρία μια Ελευθερία.

»Η μητέρα τελειώνει τη διήγησή της. Η μητέρα βγαίνει από το σπίτι. Στον διάδρομο του ὀρόφου μας. Εκεί δένεται με μερικά σχοινιά. Δένεται ὀρθια στον τοίχο δίπλα στην εξώπορτα και απέναντι το ασανσέρ. Ακούγεται καθῶς ανεβαίνει στον ὀροφὸ μας. Ο πατέρας με πιάνει απότομα απ' το μπράτσο και μ' αφήνει μόνη στο δωμάτιό μου. Ξέρει πως ἔχω θυμώσει μαζί του. Οργισμένος κλείνει με δύναμη την πόρτα και αφουγκράζομαι την πόρτα του ασανσέρ που ανοίγει ελαφριά σαν την κουρτίνα. Ακουμπῶ τα μάτια στο ξύλο της πόρτας και βλέπω πως στο πρόσωπο της μητέρας πετάγεται κοπριά. Μαλακή καφέ κοπριά από κόπρανα του αλόγου. Του αλόγου που φόφησε ἓνα Πάσχα στην πίσω αυλή μας. Στην πραγματικότητα δεν φόφησε στην πίσω αυλή μας. Εκεί το πετάξανε το Πάσχα. Αυτοί. Ο πατέρας και η μητέρα. Εγὼ δεν θυμάμαι πολλά. Μόνο τα αφτιά του αλόγου να τα σηκώνει ο αέρας και μετὰ την ουρά του να τεντώνει τέρμα. Όταν το ρίξανε από το παράθυρο στην πίσω αυλή μας. Το Πάσχα. Τότε μου είπαν πως δεν εἶχε τεντώσει ο αέρας την ουρά του αλόγου. Ἐχесе πρώτα και μετὰ φόφησε.

»Είχα λοιπόν τη μνήμη της κοπριάς εκείνης. Η μυρωδιά της αλογίσιας κοπριάς είναι χαρακτηριστική. Η μυρωδιά της ανακατεμένη με την απαλή, αρυτίδωτη και κατάλευκη σάρκα της μητέρας. Η μυρωδιά. Έφτασε αμέσως στο δωμάτιό μου. Πετάγομαι όρθια. Το πόμολο της πόρτας παγωμένο και δεν στρέφει. Χτυπώ την πόρτα και φωνάζω κάποιος να μου ανοίξει. Το πόμολο κοκαλωμένο. Κι άλλη κοπριά στο πρόσωπο της μητέρας. Μύρισμα από σάπιο μήλο. Το μήλο που παράχωσαν στον οισοφάγο του δύστυχου ζώου. Να χέσει ποιотική κοπριά.

»Καταφέρνω και σπάω την πόρτα και ένα κομμάτι από την χάσα βρίσκει τη γυάλα με το ψάρι. Το ψάρι της γυάλας μου πετάγεται έξω από το νερό. Μεσ στην ευτυχία του σπαρταρά στο πάτωμα. Πετάγεται πέρα δώθε. Αναμμένο κι αυτό από τη μυρωδιά εκείνη. Τη μυρωδιά της αλογίσιας κοπριάς και του σάπιου μήλου. Μπαίνω στην τραπεζαρία και η γαλοπούλα φαγωμένη. Κάθομαι στην καρέκλα της. Στην καρέκλα της μητέρας. Γιατί αυτή έχει δεθεί στον διάδρομο με τα σχοινιά. Στον τοίχο απέναντι από το ασανσέρ που ανεβοκατεβαίνει γεμίζοντας το δέρμα της με κοπριά. Κάθομαι στην καρέκλα και το τραπέζι καθαρό.

»Σκέφτομαι πως ο χρόνος θα βάλει τα πράγματα σε τάξη και ο έρωτας μου ο παθητικός. Τραβώ και ξεριζώνω ένα δόντι. Από τα πίσω τα γερά.

Ένα με καλή, ποιοτική ρίζα. Τ' αφήνω πάνω στο τραπεζομάντιλο και λέω απόψε θα κυνηγήσω τον λύκο που έρχεται να αρπάξει τη γαλοπούλα.

»Η μητέρα δεν έχει ιδέα. Το βράδυ λύνεται και ανυποψίαστη με βάζει για ύπνο και τα λευκά σκεπάσματα ως τον λαιμό. Νύχτα βαθιά και ησυχία παντού μέσα στο σπίτι. Κρατώ σφιχτά στα δάχτυλα το φαλίδι. Σηκώνομαι και βαδίζω ύπουλα στον διάδρομο. Στον διάδρομο κατά μήκος κι αντικριστά μεγάλες παραθυρόπορτες. Ο λύκος και η γαλοπούλα στα δυνατά του σαγόνια. Πλησιάζω στις μύτες. Στα μάτια μου γυαλίζει το κομμάτι κρέας. Φρέσκο. Με τις ίνες του σφιχτοδεμένες και τυλιγμένο με το κίτρινο λίπος, που του δίνει ζωή. Πιέζω στην παλάμη το φαλίδι, έτοιμο. Μέσα όμως από μια ανασηκωμένη κουρτίνα ξεπετάγεται ένα χέρι τυλιγμένο σε κόκκινες γάζες. Δίχως να καταλάβω το πώς, μ' αρπάζει και δύο σκοτεινές φιγούρες με σέρνουν στο δάσος.

»Αντιστέκομαι και τα πόδια μου στα κίτρινα φύλλα και το χώμα μυρίζει λιωμένο βούτυρο. Το βούτυρο που ενώνει νοστιμίζοντας τα μπουτια της γαλοπούλας. Οι δύο φιγούρες έχουν κρυμμένα τα πρόσωπά τους. Μου κρατούν τα χέρια και με πετούν στο χώμα και πέφτουν επάνω μου. Δίπλα μου καίγεται μια ξύλινη σχεδία. Το κάρβουνο μου βάφει τα μάγουλα. Οι δύο φιγούρες μ' αφήνουν ήσυχη και ο καπνός με πνίγει. Πέφτω πάνω στη

σχεδιά και σβήνω με το κορμί μου τη φωτιά και η σχεδιά κυλά πάνω στα ξεραμένα φύλλα και στις πέτρες και είμαι στο ποτάμι. Η κούραση και ένας κρύος ιδρώτας κλείνουν τα βλέφαρά μου και η σχεδιά πλέει στο ποτάμι.

»Όταν ξυπνώ. Ένα δωμάτιο και η αχυρένια καλύβα. Μέσα από τα καλάμια ένα φως μού τρυπά το μυαλό. Είμαι γυμνή αλλά στεγνή. Δίπλα μου όρθιος ο πατέρας. Μου κρατά σφιχτά τα χέρια. Μου κρατά τα χέρια που είναι τυλιγμένα σε κόκκινες γάζες. Εκείνες τις γάζες, που φόραγαν προηγούμενα οι απαγωγείς μου. Ο πατέρας μου ξετυλίγει τις γάζες. Παχουλές σταγόνες αίμα. Οι δυο μου παλάμες και στο κέντρο τους από μία τρύπα. Σηκώνω τις παλάμες. Τις σηκώνω και θαυμάζω τις τρύπες μου. Τις κοιτώ και η γλώσσα μου χορεύει στον οισοφάγο σαν σε γιορτή. Σηκώνω τις παλάμες στο φως και το φως τις ζεσταίνει. Το φως τις σιγοφήνει τις τρύπες και τις ομορφαίνει.

»Προσφέρω τις όμορφες παλάμες στον πατέρα. Εκείνος τις φέρνει στο στόμα. Τις γλείφει. Η γεύση τους τον ηδονίζει. Νιώθω ευτυχισμένη. Τα μαλλιά μου τεντώνουν και μια φλέβα πάνω από το δεξί μου φρύδι φουσκώνει, έτοιμη να εκραγεί. Στο μυαλό μου μια εικόνα. Ένα έμβρυο και ο σταυρός. Το έμβρυο επάνω στον σταυρό.

»Βγαίνω από την καλύβα. Το μεγάλο καφέ άλογο. Καλοχτενισμένο και η ουρά του κουνιέται

πέρα δώθε. Τα χαλινάρια του. Μοιάζει αγριεμένο και τινάζει τα πέταλα και τα μάτια του σαν ολόφρεσκες καλοδιατηρημένες πληγές. Πλησιάζω το άλογο, το καβαλικεύω. Ο πατέρας στην αχυρόπορτα. Φαίνεται τρομερά ανήσυχος. Τον κοιτώ και χτυπώ με την μπότα τα πλευρά από το καφετί άλογο. Τρέχω. Τρέχω γύρω από ένα νεαρό αγόρι. Όμορφο, γύρω στα είκοσι. Ημίγυμνο και το στήθος του ακάλυπτο. Το στήθος του σφιχτό και τραχύ σαν τον πηλό, αλλά αρρενωπά ηδονικό. Γονατίζω εμπρός του και σαν το σταφύλι κρεμιέμαι από τα φευγαλέα βλέμματα του νεαρού αγοριού. Αυτού που με είκοσι σπαθιές με χάρασε με την απώλεια. Απροστάτευτη, αφημένη στην ανήλεη ιστορία του ζεστού χειμώνα. Εκείνου. Του χειμώνα που οι εραστές ριζώνουν στις αμίλητες μνήμες τους.

»Ξάπλωσα μες στα πόδια του αλόγου. Άφησε όλη του την κοπριά στο πρόσωπό μου. Στα μάτια, στη μύτη, στο στόμα και στη γλώσσα και στ' αφτιά. Αλείφτηκα με την κοπριά όπως ένας άντρας λατρεύει τα μαλλιά της νεκρής γυναίκας του. Την πάτησα καλά πάνω στο δέρμα μου. Με έκαψε η κοπριά του αλόγου και έγινα δέρμα ανεξάντλητο από μυρωδιά κοπριάς».

Ο Ιωάννης και το σχέδιο των παιδιών του

Ο απογραφέας ανεβαίνει στο τέταρτο πάτωμα. Ο Ιωάννης σκεπτικός, έχει χώσει το κεφάλι ανάμεσα στα γόνατα. Ο απογραφέας αφήνει την τσάντα στο τραπέζι της κουζίνας. Δίπλα στη θήκη με τα παγωμένα μαχαίρια. Κάθεται και τραβά έξω τα δελτία και τα μάτια του τα ορθάνοιχτα. Σαν το ανοιγμένο χοντροκάρυδο. Ρωτά τον Ιωάννη πόσοι μένουν σε αυτό το σπίτι. Εκείνος με δυσκολία απαντά:

«Τρεις. Εδώ κατοικώ εγώ με τα δύο μου παιδιά, τη Χριστίνα και τον Φάνη».

Ο απογραφέας ρωτά για τη γυναίκα του Ιωάννη. Αυτός δεν απαντά και δεν νιώθει τη μοναξιά της απουσίας της Μαρίας. Μόνο μένει σκυφτός και προβληματισμένος.

Ο απογραφέας λέει:

«Τα παιδιά. Τι σχεδιάζουν τα παιδιά σου;»

Ο Ιωάννης δεν μπορεί ή δεν θέλει να παραδεχτεί το ψευδεπίγραφο της ανακωχής με τα παιδιά

του. Ο Ιωάννης λέει:

«Δεν παρενέβη ποτέ στα θέλω τους. Δεν επιδίωξα ποτέ να φιμώσω τη σιωπή τους ούτε επιδίωξα ποτέ να δαμάσω την άγρια φύση αυτών των παιδιών, που είναι παιδιά μου».

Ο απογραφέας σημειώνει στα δελτία και λέει:

«Η ανάπαυλα αυτή όμως ήταν μια ουτοπία».

Ο Ιωάννης καταλαβαίνει καλά και τα χέρια του κρεμάνε μπροστά και η απελπισία στα μάτια του. Παίρνει απόφαση να μιλήσει:

«Πίστευα πως ήμουν σε θέση να το αντιμετωπίσω. Να σταθώ με υπερηφάνεια άκαυτη εμπρός στο μέλλον μου. Δεν γέλαγα χωρίς λόγο. Χωρίς σκοπό. Όταν στεκόμουν στην πόρτα του δωματίου τους και κρυφάκουγα. Την ημέρα κρυφάκουγα για τρεις ή τέσσερις ώρες. Και τις νύχτες. Η σιγή που φέρνει το σκοτάδι και η κουραστική απασχόληση της ημέρας με ζάλιζε και η Μαρία τότε γυαλοκοπούσε στα μάγουλα και τα βλέφαρα παίζανε και ένα παιχνίδι σκιών στα ζωντανά της μάγουλα και εικόνες και παγωμένα λεπίδια και εγώ και τα παιδιά μου.

»Την ημέρα κρυφάκουγα από εκεί που βλέπεις, όρθιος στο κατώφλι. Τραγούδια. Πίσω από τη λευκή τους πόρτα. Τραγούδια. Και λέξεις και σχέδια και σκοποί. Και εγώ κράταγα την ανάσα και έτσι έκλαιγα. Στα βουβά. Εγώ που πάλευα να διδάξω στον καθρέπτη μου την αστοχία των

παιδιών μου. Την ανυπαρξία μέσα σε μία δεκάδα από λόγους θανάσιμης σιωπής. Και αυτά όμως σχεδιάζαν. Έβαζαν κάτω τα ποσοστά και τους αρνητικούς παράγοντες και τα θετικά του πράγματος. Και με ξεγύμνωναν εμπρός στη φωνή μου, που τώρα την άκουγα να αρθρώνεται πιο καθαρή, πιο ζωντανή και βαριά από την αγάπη, να βγαίνει από δύο λάρυγγες που πάντα ποθούσα να με διδάξω πως ήταν από την γέννηση τους ανεπανόρθωτα κλειστοί!»

Ο απογραφέας σημειώνει, αλλά παραμένει ατάραχος. Ρωτά και πάλι:

«Τι σχεδιάζουν τα παιδιά σου;»

Ο Ιωάννης και η ατελεύτητη ατονία της παραίτησής του. Σέρνοντας σχεδόν τα βήματα, πλησιάζει το παραθυράκι της κουζίνας. Το παραθυράκι που βλέπει στην πίσω αυλή της πολυκατοικίας. Στα τσιμέντα του Πάσχα. Πλησιάζει το απόγευμα πια και μια φύχρα και μια σκιά σαν από ψηλόλιγνο κυπαρίσσι σκεπάζει την πίσω αυλή. Ο Ιωάννης δακρύζει γιατί νιώθει πως κατέχει τώρα την αλήθεια. Πως την αλήθεια την κατέχουν τα παιδιά του και πως η αλήθεια είναι τα παιδιά του και αυτά είναι δικά του παιδιά. Τα δάκρυα, η αλμύρα στα χείλη, η σάρκινη ευωχία της αλήθειας του και η πίσω αυλή η σκιασμένη από το μέλλον του.

Ο απογραφέας κοιτάζει το ρολόι του. Ξέρει πως στις έξι συνηθίζεται ο θυρωρός να προσφέρει

γεύμα στον απογραφέα. Αυτή είναι μια παλαιά παράδοση. Λέει ξανά και τα λόγια του κοφτά και ανυπόμονα:

«Πες μου. Τι σχεδιάζουν τα παιδιά σου;»

Ο Ιωάννης λιποθυμά και ο απογραφέας χτυπά τα χέρια στο κούτελο αγανακτισμένος, γιατί αυτή η αδυναμία του Ιωάννη είναι απρόοπτη και θέτει σε κίνδυνο την απογραφή. Τον ανασηκώνει και τον ξαπλώνει σε δύο καρέκλες που ενώνει για τον σκοπό αυτό.

Στην κουζίνα μπαίνουν τα παιδιά. Ο απογραφέας σαστίζει για λίγο, αλλά διατηρεί την ψυχραιμία ενός απογραφέα. Φυσά στο πρόσωπο τον Ιωάννη και αμέσως εκείνος κοκκινίζει στα μάγουλα και συνέρχεται. Τα παιδιά και εκείνος αντιχριστά. Ανταλλάσσουν βλέμματα, όπως δύο γυναίκες αντίζηλες ανταλλάσσουν κουβέντες. Είναι αδύναμος και αισθάνεται αβοήθητος σαν ένα καλάμι από σιτάρι τον Ιούνη. Πιέζει όμως τα χέρια στις καρέκλες και ανασηκώνει το κορμί του. Η ανταλλαγή βλεμμάτων αδιάκοπη. Τα παιδιά και εκείνος.

Ο Φάνης και η Χριστίνα. Ο Φάνης υπερβολικά λεπτός αλλά οι ώμοι του δυσανάλογα φαρδείς για τα κιλά και την ηλικία του. Έχει πυκνά και σγουρά, αλλά αχυρένια μαύρα μαλλιά και μαύρα μάτια και οι χειρονομίες του είναι ασυνήθιστα κοφτές και περίπλοκες. Η Χριστίνα έχει μακριά γυαλιστερά μαλλιά. Έχει γενικά αιχμηρά χαρακτηριστικά,

αλλά τα μάτια της γυαλίζουν κι αυτά κι έτσι που τα 'χει πάντα μισόκλειστα μοιάζουν με αναμμένο φεγγάρι. Περπατά πάντα γέροντας αρκετά προς τα αριστερά.

Ο Ιωάννης είναι θυμωμένος μαζί τους. Ο απογραφέας προστάζει τον Ιωάννη:

«Εσύ, σώπασε τώρα και ησύχασε».

Έπειτα στρέφεται στα δύο παιδιά. Λέει:

«Όπως καταλάβατε, δεν υπάρχει λόγος εσείς να σωπαίνετε παραπάνω. Διηγηθείτε το σχέδιό σας».

Τα παιδιά μιλούν μαζί. Η φωνή τους αλλόκοτη αλλά καθαρή και σαν μία φωνή:

«Μαζί το αποφασίσαμε. Σαν μία καρδιά και σαν ένα χέρι. Για καιρό προσπαθώ να ζυγίσω στο μυαλό μου την κατάσταση και τα περιθώριά της. Κάθε βράδυ πριν κοιμηθώ. Αναλογίζομαι τη ζωή μου, ονειρεύομαι το μετά. Το μετά είναι ένα πάλλευκο αεροπλάνο. Αγαπάμε τη Ζίλντα».

«Την κόρη των Πολωνών που μένουν στον τέταρτο της διπλανής πολυκατοικίας;» τα διακόπτει έκπληκτος ο Ιωάννης και η φωνή του βραχνή και ασθενική, ίσα που ακούγεται, σαν να ξεριζώνεται από το πιο τραχύ στήθος.

Τα παιδιά απαντούν:

«Ναι, την κόρη του κυρίου και της κυρίας Λότζι. Αγαπιόμαστε με τη Ζίλντα. Και αυτή μας αγαπάει. Αλληλογραφούμε σχεδόν τρία χρόνια

τώρα. Η μητέρα της ξέρει να παίζει εξαιρετικά το πιάνο. Ο πατέρας της είναι γιατρός. Ζουν σε ένα πανέμορφο διαμέρισμα, που η διακόσμησή του αποδιώχνει οποιαδήποτε αίσθηση εγκλεισμού και οι τοίχοι είναι παντού καλυμμένοι από καθρέφτες. Στο σαλόνι έχουν ένα τεράστιο τραπέζι και πάνω του αντικείμενα από όλα τα μέρη του κόσμου, όπου έχουν ταξιδέψει ο κύριος και η κυρία Λότζι.

»Ο κ. Λότζι τα απογεύματα —όταν δεν έχει εφημερία— βουλιάζει στην αναπαυτική πολυθρόνα δίπλα στο τραπέζι και διαβάζει την εφημερίδα του. Η κ. Λότζι λατρεύει το πιάνο και τη λογοτεχνία. Όταν το διάβασα αυτό σε ένα από τα γράμματα της Ζίλντα, ενθουσιάστηκα. Δίχως δεύτερη σκέψη έστειλα στη Ζίλντα —για να το δείξει στη μητέρα της— κάτι από αυτά που γράφω. Γράφω μακροσκελή ποιήματα. Της έστειλα εκείνο που θεωρούσα ως το αριστούργημά μου. Εκείνο που αφηγούνταν την ιστορία εκείνη που σκεφτόμουν τότε πως θα μπορούσε να αλλάξει όλο τον κόσμο. Τελείωνε έτσι: “χτυπά τα χέρια στα νερά και κολυμπά και απομακρύνεται στα βαθιά και περιτριγυρίζεται από ένα φάρι η δική μου η πριγκίπισσα και το αγαπητό μου φάρι βγάζει τα χεράκια και τρίβει πιπέρι και της ζητά να μένει για πάντα σε ένα γαλάζιο από ζαμπάκια ”».

Ο Ιωάννης σαστίζει. Αλλά δεν αντιδρά. Σκέφτεται πως αυτή του η αδράνεια σίγουρα είναι

λάθος. Ωστόσο δεν αντιδρά. Ο Φάνης και η Χριστίνα συνεχίζουν:

«Η κ. Λότζι ενθουσιάστηκε. Βρήκε το ποίημά μου εξαιρετικό. Και ένα τριαντάφυλλο το δώρο της με το επόμενο γράμμα της Ζίλντα. Η Ζίλντα είναι όμορφη και μέσα μου υπάρχει από τα γράμματά της. Μέσα μου υπάρχει σαν τη δεισιδαιμονία. Μυστηριώδης και άπιαστη. Η Ζίλντα μιλά με υπερηφάνεια για την τρομερή σχέση των γονιών της και για τη σχέση των γονιών της με την ίδια. Σ' ένα γράμμα έγραφε πως οι γονείς της είναι ένα. Πως η μητέρα της παίζει πιάνο και ο πατέρας της χαϊδεύει την πλάτη της και της γνώφει πως την ποθεί.

»Η Ζίλντα και εγώ θέλουμε να γίνουμε τραγουδίστριες. Να κάνουμε ένα γκρουπ, οι δυο μας. Όταν τραγουδάμε. Μαζί. Εγώ και η μέσα Ζίλντα μου. Οι φωνές μας τότε δύο κρίκοι και στο μυαλό μου η εικόνα της Ζίλντα στην αποβάθρα σιδηροδρομικού σταθμού. Ντυμένη με μία καρό κοκκινομπλέ φούστα, λίγο πάνω από το γόνατο και ένα μπλουζάκι ανοιχτό μπροστά, τσιτωμένο από τα πλούσια στήθη της. Τα μαλλιά της πλούσια και χυμένα άτακτα στους ώμους, χρυσίζουν από το φως ενός προβολέα. Αποχαιρετά τη μητέρα της. Εκείνη ντυμένη με ένα εφαρμοστό μαύρο φόρεμα, κολλητό στο κορμί της. Μαύρες ψηλοτάκουνες γόβες και τα μαλλιά δεμένα ψηλά σε κάτι σαν κότσο.

Τα μάτια της υγρά από τη συγκίνηση. Ευτυχισμένη. Περήφανη που εγώ και η Ζίλντα φεύγουμε με το τρένο για το Χόλιγουντ. Που θα γίνουμε διάσημες τραγουδίστριες.

»Η εικόνα χάνεται νωρίς. Αλλά πιστεύω πάντα στην εκπλήρωση της φλογερής μου επιθυμίας. Κι ας προκύπτουν συνεχώς εμπόδια. Ο αστάθμητος παράγοντας: η διατάραξη της οικογενειακής ευτυχίας των Λότζι.

»Η αιτία: Ο γιατρός Πάρης Σαφάρης. Αστείος όπως το όνομά του. Ψηλός και αδύνατος. Με ένα σακάκι που τα μανίκια του είναι πάντα επιτηδευμένα πολύ κοντύτερα από το συνηθισμένο. Περπατά με ένα αλλόκοτο άνοιγμα ανάμεσα στα πόδια του. Έχει μεγάλη φαλάκρα. Και μία πλούσια φράντζα. Χοντρή σαν να έχουν μαζευτεί όλες του οι τρίχες εκεί μπροστά και το μoustάκι του το στριφτό.

»Ο γιατρός Πάρης Σαφάρης είναι παιδικός φίλος και συνάδελφος του πατέρα της Ζίλντα. Οι επισκέψεις του συχνές και δικαιολογημένες. Ένα βράδυ στο σαλόνι η μητέρα της Ζίλντα παίζει στο πιάνο και δίπλα ο άντρας της με το γιατρό Σαφάρη. Κολλημένοι ο ένας πάνω στον άλλον. Και το Αντάτζιο σε σολ μινόρε. Η σύνθεση και τα μάτια της μητέρας της Ζίλντα κόκκινα και εκείνη κλαίει. Τα δάκρυά της και τα βρεγμένα της δάχτυλα στα πλήκτρα του πιάνου. Όταν τελειώνει το κομμάτι,

ο γιατρός Πάρης Σαφάρης ζητά να τον φιλοξενήσουν για ένα βράδυ. Ο πατέρας της Ζίλντα δέχεται, ευχαριστημένος κι ευτυχισμένος ακόμα από την προηγούμενη απόλαυση του Αντάτζιο σε σολμινόρε.

»Τα χαράματα και η Ζίλντα μού γράφει γράμμα. Λέει πως λίγες ώρες νωρίτερα άκουσε φωνές και πνιχτά γελάκια από τον ξενώνα. Άνοιξε την πόρτα να δει τι συμβαίνει και η μάνα της η γυμνή και καταϊδρωμένη. Πλάι της ο γιατρός Πάρης Σαφάρης και η μουσικημένη του φράντζα. Η Ζίλντα τρόμαξε. Έβαλε τα κλάματα. Απειλίκη τη μητέρα της πως θα μαρτυρήσει την παράνομη σχέση στον πατέρα της. Εκείνη είπε πως ο πατέρας της γνωρίζει τα πάντα. Πως πια δεν τον αγαπά και πως θα χωρίσουν. Πρόσθεσε ακόμα πως θα ζήσει με τον γιατρό Πάρη Σαφάρη στην πρωτεύουσα και πως θα πάρουν και τη Ζίλντα μαζί τους.

»Η Ζίλντα έπεσε άρρωστη στο κρεβάτι και το χλωμό της προσωπάκι. Ο πατέρας της στο σαλόνι και τα μεγάλα του γυαλιά. Αδύνατος, καθισμένος σταυροπόδι και τα μάτια του σαν νεκρά φάρια. Έχουν μείνει ακίνητα και τα χείλη του τα παγωμένα.

»Η Ζίλντα —εξασθενημένη κι από το κρεβάτι— μού γράφει πως πρέπει να βρούμε άμεσα χρήματα. Να φύγουμε. Χόλιγουντ. Θα γίνουμε τραγουδίστριες. Θα κάνουμε γκρουπ και οι συναυλίες, τα

φώτα και οι φωνές μου και η Ζίλντα...»

Ο απογραφέας δεν σηκώνει συχνά το βλέμμα από τα δελτία. Τα σκληρά του χείλη. Κοιτάζει ενίοτε το ρολόι και αφουγκράζεται την ησυχία στην πίσω αυλή του Πάσχα. Σκέφτεται πως σε λίγο κοντεύει έξι το απόγευμα. Το δείπνο που παραδοσιακά προσφέρεται από τον θυρωρό στον απογραφέα. Γυρίζει το βλέμμα ξανά στον Ιωάννη. Τα μάτια του Ιωάννη τα σβηστά και η ανάσα του ασθενική. Η ανάσα του μυρίζει από τον μέσα φόβο του. Τον τρόπο τον κατακλυσμιαίο και το κορμί το τρεμάμενο. Ο απογραφέας ρωτά τα παιδιά σαν να θέλει να επιταχύνει τη συζήτηση:

«Θα φτάσετε λοιπόν ως το τέρμα;»

Εκείνα απαντούν:

«Φυσικά. Το τέρμα είναι ο μοναδικός μας στόχος. Το τέλος, η επιτυχία και η αγάπη. Η μητέρα βέβαια τη γλίτωσε. Παραδόθηκε αυτή στον έξω εαυτό της. Ωστόσο καταδίκασε μονάχα τον εαυτό της. Με το να γίνει άγαλμα έχασε κάθε ελπίδα να ζήσει εκείνο το δευτερόλεπτο. Εκείνο. Της αγάπης».

Στο σημείο αυτό ο Φάνης και η Χριστίνα ανοίγουν τα μάτια όσο δεν πάει. Και όσο κι αν προσπαθούν να το κρύψουν —αδιαφορώντας τάχα— είναι εξοργισμένα με την απόφαση της μητέρας τους να γίνει άγαλμα για να σωθεί. Η φωνή τους όμως παραμένει σταθερή:

«Αγαπάω τη Ζίλντα και θα φύγουμε μαζί για το Χόλιγουντ. Θα κάνουμε γκρουπ και οι συναυλίες, τα φώτα και οι φωνές μου και η Ζίλντα...»

Η απολογία του Γιάννη Λαγογιάννη

Ο Ματίας, ο θυρωρός, πετά το σημείωμα στην πίσω αυλή. Στην αυλή που καίνε τα χόρτα το Πάσχα και ό,τι ο καθένας έχει για να καεί. Κλείνει το παραθυρόφυλλο. Το ανοίγει και το κλείνει ξανά. Οι ένοικοι της πολυκατοικίας και το σινιάλο που λαμβάνουν. Μαζεύονται όλοι –εκτός από τον Ιωάννη– στη σοφίτα. Η γριά σηκώνει τα χέρια με απόγνωση. Είναι γριά και τα χέρια της τα αδύνατα, μια μάζα από κόκαλα και κάτι σαν σάρκα. Μισεί τις επισκέψεις και οι άνθρωποι τη στεναχωρούν. Ακόμα και τώρα, παρά το σινιάλο και το κρίσιμο της στιγμής. Νιώθει την εισβολή. Την πνίγει η ανθρώπινη παρουσία γιατί για κάποιον λόγο της προκαλεί οίκτο. Γνωρίζει, ωστόσο, πως είναι αδύνατον να ακυρώσει τη συγκέντρωση στη σοφίτα.

Είναι μια κατάσταση ειδική. Κατάσταση εκτάκτου ανάγκης. Έτσι την είχε αποκαλέσει κάποτε ο Ματίας. Και όλοι την είχαν ξαναζήσει σε μία

πρόβα. Πάει καιρός όμως από τότε. Αλλά όλοι τους θυμούνται και ξέρουν το σινιάλο και τις θέσεις που πρέπει να πάρουν στη σοφίτα, όταν ο Ματίας θα ρίξει το σημείωμα στην αυλή του Πάσχα. Στην κατάσταση εκτάκτου ανάγκης. Στέκονται σιωπηλοί και προβληματισμένοι.

Η Χέλγκα και ο Μπάμπης ανέβηκαν στη σοφίτα χωριστά. Η Χέλγκα φορά ένα μαντίλι. Το πρόσωπό της καλυμμένο και μόνο τα μάτια της σαλεύουν. Αλλά ζωντανά και γυαλίζουν από μια ευδιαθεσία. Αγνοεί τον Χαράλαμπο επιδεικτικά. Ο Μπάμπης προχωρά και στηρίζεται σε ένα ξύλινο μπαστούνι. Το βλέμμα του κουρασμένο. Και ούτε μπορεί να ελέγξει το τρέμουλο στα δάχτυλα. Σαν να γέρασε απότομα μέσα σε λίγες ώρες και τα χείλη του πιο σουφρωμένα και μελανά και το μπαστούνι του τρέμει μαζί και τα τρεμουλιαστά του δάχτυλα.

Η Σόφι στέκεται σε μία γωνία. Έχει τα χέρια σταυρωμένα. Φορά ένα μακρύ μαύρο φουστάνι και ανά διαστήματα ψιθυρίζει μία λέξη: «Παρθένα». Ο Γιάννης Λαγογιάννης μεταφέρθηκε στη σοφίτα με το ασανσέρ. Ξαπλωμένος στο κρεβάτι με τις ρόδες. Ζήτησε μόνο το παράθυρο της σοφίτας. Εκεί μπροστά τοποθέτησαν το κρεβάτι του. Στο παράθυρο της σοφίτας και τα χελιδόνια απ' απέναντι γράφουν στα σύννεφα με τα φτερά τους μία εικόνα: τα μάτια του.

Η Ελευθερία Λουλάκη και η απέναντι από τον Γιάννη Λαγογιάννη γωνία. Η Ελευθερία Λουλάκη στα γόνατα. Αισθάνεται τα μηλίγγια της να συσπώνται. Ιδρώνει και ο βαθύς της λάρυγγας. Σαν να γεμίζει από το σάλιο της το ακατέβατο. Θέλει να ξαπλώσει. Να κοιμηθεί και όταν ξυπνήσει να πει πως ο πνιγμός της είναι ένα όνειρο. Αλλά ξέρει πως δεν γίνεται να λείπει από τη συνάντηση. Είναι συνάντηση εκτάκτου ανάγκης. Η προειδοποίηση ήταν ξεκάθαρη. Το παραθυρόφυλλο και το ανοιγόκλειμά του. Ο καθένας οφείλει να έχει τη θέση του και την αποστολή του.

Ο Φάνης και η Χριστίνα. Καθισμένα στη δική τους σιωπή. Στη βάση του αγάλματος της μάνας τους. Το άγαλμα της Μαρίας μεταφέρθηκε στη σοφίτα αμέσως μετά τα βαφτίσια. Τα παιδιά. Άλαλα όπως πάντα.

Σε λίγο μπαίνει ο Ιωάννης. Τα χέρια του τα τεντωμένα. Κρατά σφιχτά το σημείωμα. Απευθύνεται σε όλους και λέει:

«Εκτέλεσα την αποστολή. Έφερα το σημείωμα. Ας το διαβάσει όποιος έχει το ελεύθερο να το διαβάσει».

Τα βλέμματα και η γριά που βαδίζει πάνω κάτω μες στη σοφίτα. Βρίζει και φτύνει στο πάτωμα. Τελικά η Σόφι απλώνει το χέρι της και τραβά το σημείωμα. Διαβάζει:

«Αυτός και η ώρα. Σκοτάδι μες στο αγαπημένο

πρόσωπο. Αυτός και η απολογία».

Ο ένας κοιτάει τον άλλον. Ο Γιάννης Λαγογιάννης. Δεν απαντά σε κανέναν και στην καρδιά του μόνο. Ο ακένωτος πόθος του για τον Ματίας. Τα χελιδόνια απ' απέναντι σηκώνονται διανθίζοντας τ' απόγεμα με μια λωρίδα. Μια λωρίδα από ένα μακρινό αλλά γνωστό μαύρο. Μαύρο και σαν λύχνος τα χελιδόνια. Κλυδωνίζονται. Ατράραχα και παντού απλώνει το τραγούδι τους. Το τραγούδι τους απλώνει και βυθίζεται σαν λόγχη στην καρδιά του Γιάννη Λαγογιάννη. Ο Γιάννης Λαγογιάννης απορεί, αλλά βαθιά μέσα του χαίρεται. Χαίρεται γιατί σκέφτεται πως καιρός ήταν να ακουστεί το τραγούδι τους στην πολυκατοικία, κι ως σημαίνει αυτό πως κάποιος πρόκειται σε λίγο να πεθάνει. Τα χελιδόνια και ο ήχος τους. Πρωτόγονος, σίγουρα ακατήχητος.

Ο Γιάννης Λαγογιάννης λέει πως αυτός θα μιλήσει πρώτος. Λέει πως θυμάται ένα μακρινό σταχτί πρωινό και τον Ματίας στη λευκή πλατεία της ανατολικής περιοχής της πόλης. Ο Γιάννης Λαγογιάννης και εκείνο το πρωινό. Το πρωινό πριν από δεκαπέντε χρόνια και το κόκκινο παγκάκι στη λευκή πλατεία και κλαδιά φθινοπωρινά. Τα κλαδιά στεγνά και ο αέρας. Χτυπάνε τα κλαδιά μεταξύ τους. Χτυπάνε πάνω από το κόκκινο παγκάκι.

Απέναντι τα βλέφαρα του Γιάννη Λαγογιάννη στο μεγάλο σιντριβάνι της λευκής πλατείας.

Αναλογίζεται και επιδοκιμάζει τη σκέψη του για το πρωινό της ώρας και ο κόσμος ο πολὺς στην πλατεία. Στην πλατεία και στην πόλη. Μεταξύ των φαναριών και των σκιών από τις κοπέλες και τα αγόρια. Κοπέλες και αγόρια και ο δρόμος που κυκλώνει τη λευκή πλατεία. Γεμάτος από αγόρια και κοπέλες και κόσμος που περπατά βιαστικός και η βοή των αυτοκινήτων και των ορμητικών βηματών που καλύπτει το τραγούδι των χελιδονιών.

Γυρίζει τα μάτια. Μια διάβαση και οι άσπρες γραμμές στον δρόμο. Στον απέναντι δρόμο, το κόκκινο φανάρι των πεζών. Στα πεζοδρόμια, κόσμος και συνωστισμός πολὺς. Σαν να είναι όλη η πόλη μια πλατεία και οι άνθρωποι ένας όχλος. Ένας όχλος έτοιμος για μια επίδειξη ή μια καταδίκη ενός κατηγορούμενου για φόνο. Σπρώχνονται να έρθουν πιο κοντά στη διάβαση των πεζών, δίπλα στο φανάρι. Το φανάρι που μοιάζει να είναι τώρα η εξέδρα του επιτρόπου που θα ανακοινώσει την ποινή. Ένας όχλος λες που διψά για την απόφαση. Ο κόσμος και η πόλη.

Μέσα από το πλήθος ξεπετάγεται ένας νεαρός. Περνά κάθετα τη διάβαση και βγαίνει στην πλατεία. Στέκεται μπροστά στο σιντριβάνι. Για λίγο. Σαν σε υπόκληση δροσίζει το πρόσωπό του ή ξεδιψά. Έχει πλάτη στον Γιάννη Λαγογιάννη.

Ο Γιάννης Λαγογιάννης και εκείνο το πρωινό.

Το πρωινό το πριν από δεκαπέντε χρόνια. Είναι σκεπτικός και δυστυχισμένος. Τα μάτια του πρησμένα. Η έλλειψη ύπνου και ο παγωμένος ήλιος του φθινοπώρου. Τα μάτια του Γιάννη Λαγογιάννη, σαν το κακοσπασμένο αμύγδαλο. Ο ξερός αέρας πάνω από τα φύλλα και στο μυαλό του η αναπάντεχη απόφαση της μητέρας του: Την προηγούμενη νύχτα τού ανακοίνωσε πως σε λίγες ημέρες θα μετακόμιζαν μαζί για την πρωτεύουσα. Η ίδια είχε ανάγκη από ήλιο. Οι γιατροί τής συνέστησαν να εγκαταλείψει άμεσα το βροχερό τοπίο της πόλης τους. Η θάλασσα, η υγρασία, η μούχλα και τα σκοτεινά δειλινά είχαν προκαλέσει σε εκείνη μια ευαισθησία που ξεπέρασε κάθε όριο και την είχε κάνει να χάσει τη γεύση του ύπνου, τη μυρωδιά της ανάπαυσης και τελικά κάθε επιθυμία ή ανάμνηση. Η πρωτεύουσα, αντίθετα, με την εναλλαγή των εποχών και τον φλογισμένο ουρανό, θα έδινε στις αδυνατισμένες της αισθήσεις μια δεύτερη ευκαιρία.

Ο παράξενος νεαρός πλησιάζει και κάθεται σταυροπόδι στο κόκκινο παγκάκι. Πλάι στον Γιάννη Λαγογιάννη. Φορά ένα σκούρο σακάκι. Ένα δύο νούμερα μεγαλύτερο από το κανονικό και τα μανίκια κρύβουν τις μαλακές παλάμες του νεαρού. Ο νεαρός έχει καταγάλανα μάτια και μεγάλη κόκκινα χείλη. Το ύφος του. Είναι το ύφος του τρελού ή του χαζού. Ο παράξενος νεαρός λέει:

«Δεν μου αρέσουν οι πλατείες. Ούτε τα σιντριβάνια. Ο κόσμος, ο συνωστισμός τους, τα σκιασμένα τους κορμιά. Όχι, όχι. Μου είναι στ' αλήθεια πολύ δυσάρεστο όταν η δουλειά μου με αναγκάζει να βρεθώ σε μια τέτοια πλατεία. Ανάμεσα στα αγόρια αυτά και τα κορίτσια και τα χρυσά τους μέλη».

Ο Γιάννης Λαγογιάννης σκέφτεται μια στιγμή να σηκωθεί να φύγει. Είναι ταλαιπωρημένος αρκετά και άλλωστε τον βασανίζει η σκληρή απόφαση της μητέρας του. Δεν έχει διάθεση για καμιά κουβέντα, με κανέναν παράξενο νεαρό με αλλόκοτο βλέμμα και μακρύ σακάκι.

Ο νεαρός δίπλα του σκουπίζει τα ιδρωμένα του χέρια στο σακάκι και τα δικά του μάτια ακινητοποιημένα στο σιντριβάνι. Συνεχίζει:

«Μη νομίζεις πως φοβάμαι το πλήθος. Δεν πάσχω από κάποια ψυχολογική νόσο. Αγοραφοβία ας πούμε... Ούτε πως μισώ τους ανθρώπους. Είναι πιο απλό. Ας πούμε απλά πως οι πλατείες μου προκαλούν δυσάρεστα συναισθήματα. Ίσως με παρασύρουν και σε πέτρινες αναμνήσεις. Αλλά ο χρόνος μου είναι περιορισμένος. Δεν έχω περιθώρια για τέτοιες μορφής κωλυσιεργίες...»

Ο Γιάννης Λαγογιάννης κοιτά αδιάφορα και με μισόκλειστα μάτια τον νεαρό στο πλάι του. Χτυπά τα χέρια του στο παντελόνι και τότε τα μάτια του μένουν στο κατεβασμένο του φερμουάρ. Νιώθει

ντροπή. Ο νεαρός ρίχνει κι αυτός μια ματιά στο φερμουάρ του Γιάννη Λαγογιάννη. Λέει σκυθρωπιάζοντας:

«Αγαπώ αντίθετα τον λόφο με το πυρωμένο χώμα».

Ο Γιάννης Λαγογιάννης και οι λέξεις του νεαρού γρατσουνίζουν πάνω στο δέρμα του. Με έκφραση βαθιάς απορίας και μαλακιά φωνή αποφασίζει επιτέλους να του μιλήσει. Λέει:

«Για ποιον λόφο μιλάς;»

«Για τον λόφο που ανεβαίνει πίσω από το διμέρισμα της μάνας σου. Και αγγίζει θαρρείς το κόκκινο σύννεφο. Για εκείνον. Τον λόφο που στη μύτη σου σφηνώνει η γεύση του. Που σ' αναριγεί με γεύση από στάχτη και βαμμένο ζεστό νερό» απαντά ο νεαρός.

«Κι εσύ πού τα ξέρεις όλα αυτά; Πού μένει η μάνα μου και για τον λόφο;» ρωτά ο Γιάννης Λαγογιάννης και κλείνει το φερμουάρ του ταραγμένος.

Ο νεαρός και η πλάτη του η ίδια. Κοιτά για λίγο και επίμονα στα βλέφαρα τον Γιάννη Λαγογιάννη. Με ένα χαμόγελο αδιόρατο λέει:

«Ο λόφος αυτός είναι η κατοικία μου!»

Ο Γιάννης Λαγογιάννης δείχνει να αδυνατεί να κατανοήσει τα αλλόκοτα λόγια του παράξενου νεαρού στο πλάι του. Σκέφτεται πως πρόκειται για μια σατανική σύμπτωση. Πως σίγουρα ο νεαρός

εκείνος κατοικεί στη γειτονιά του και κάπου τον έχει συναντήσει —κάπου που ο ίδιος δεν το θυμάται— ενώ εκείνος ο νεαρός θυμάται τα πάντα. Αλλά στον λόφο δεν υπάρχει καμία κατοικία. Μόνο η καρυδιά υπάρχει. Η φουντωμένη καρυδιά και οι αναμμένες αγκαλιές του με τον Ματίας. Οι κόκκινες. Και τα κρυφά φιλιά και τα κρυσταλλωμένα στόματα και τα χείλη τα σκασμένα του Ματίας...

«Ο Ματίας είναι πονηρός, ο άτιμος. Και ξέρει καλά πώς να ελίσσεται...» πετάγεται, σαν να μάντεφε κιόλας τις σκέψεις του, και λέει ο νεαρός με σταθερή φωνή.

Ο Γιάννης Λαγογιάννης αναστατώνεται.

«Πώς; Γνωρίζεις και τον Ματίας;»

«Χθες το βράδυ με επισκέφτηκε στην κατοικία μου στον λόφο. Δεν τον άφησα να περάσει μέσα. Αλλάξαμε μερικές ματιές. Αρκετές ματιές για να καταλάβω πως πρόκειται για έναν αξιόλογο πενηντάρη, αλλά λιγάκι εγωιστή».

«Λιγάκι εγωιστής...» επανέλαβε στον εαυτό του ο Γιάννης Λαγογιάννης. Έπειτα πήρε μερικές βαθιές ανάσες προσπαθώντας να ηρεμήσει και να βάλει σε μια σειρά τις σκέψεις του και τα λόγια του ξένου. Σκέφτηκε έπειτα πως ο νεαρός είχε απόλυτο δίκιο και ο επιτυχημένος χαρακτηρισμός του νεαρού. Στα σκούρα πια μάτια του Γιάννη Λαγογιάννη. Η παρατεταμένη αγωνία του για τα όσα γνωρίζει ο παράξενος συνομιλητής του.

«Ήθελε καιρό τώρα να μου μιλήσει για τη μητέρα σας. Ο Ματίας... Γι' αυτό και η χτεσινή του η επίσκεψη. Μην τρομάζετε. Σας είπα... δεν τον άφησα να μπει. Τα παράφορα μόνο χείλη του... Όμως κατάλαβα. Είναι ένας συμφεροντολόγος βέβαια...»

Ο Γιάννης Λαγογιάννης και το κάψιμο που συκρατεί στα σπλάχνα του και του τραντάζει τα μηλίγγια και λέει:

«Συμφεροντολόγος;»

«Κοιτάξτε, η μητέρα σας είναι άρρωστη και τα γυμνά της πόδια κατακλύζονται από ένα ρίγος που την παγιδεύει ολόσωμη και είναι σαν να κλειδώνεται όλη σ' ένα παγωμένο δωμάτιο. Έχει την ανάγκη σας. Έχει ανάγκη από μια πόλη δίχως αυτήν εδώ την υγρασία».

«Δεν θέλω να φύγω από αυτό το μέρος» λέει αυθόρμητα ο Γιάννης Λαγογιάννης.

Ο νεαρός μαζεύει τα φρύδια του. Οργισμένος λέει:

«Ο Ματίας... Ο Ματίας... Ο Ματίας... Ο κόκκινος ουρανός και η θάλασσα που μαντεύεις πράσινη πίσω από την πλαγιά. Πίσω από τις ψηλές πολυκατοικίες και τις άσπρες τους ταράτσες. Οι ζεστές χαρακιές του ήλιου και ο θερμαινόμενος λόφος και η καρυδιά. Η χρυσαφένια καρυδιά και τα φύλλα που λαμπυρίζουν σαν κηλίδες από ένα παράξενο και μακρινό λάδι στο αέρα...»

«Ναι και ο διάφανος ουρανός...» συνεχίζει ο Γιάννης Λαγογιάννης σ' έξαψη «...καθαρός αλλά βαρύς ανοίγει σαν το λευκό τριαντάφυλλο και μαζί ανοίγει τις ψυχές μας, ραγίζει εκεί ψηλά στον κόκκινο λόφο τις βαριές μας προσδοκίες και μένω τότε μόνος, εγώ, εγώ, εγώ και τα πορφυρά μάτια του Ματίας...»

Ο νεαρός χαμογελά σμίγοντας πιο δυνατά τώρα τα φρύδια και τα θαμπά του μάτια αποκοτών ένα σκούρο αλλά βαθιά καταγάλανο χρώμα. Λέει: «Μπορώ να σας βοηθήσω».

Ο Γιάννης Λαγογιάννης κι η φωνή του βραχνή και κοιτάζει τώρα ψηλά τα πελώρια κόκκινα σύννεφα που ταξιδεύουν στον Βορρά. Λέει:

«Θέλω μονάχα να πεθάνω σε αυτόν εδώ τον τόπο. Δίπλα σε εκείνον και στο τελευταίο μου δευτερόλεπτο το γεμάτο από τον Ματίας, τον ηλιο-ψημένο λόφο και την καρδιά τη μυρωμένη από τον χρυσοβρασμένο αέρα που στέλνει ένας απόκρυφος λυτρωτικός ορίζοντας».

Ο Γιάννης Λαγογιάννης έχει αφεθεί στην παράδοξη γοητεία του άγνωστου νεαρού στο πλάι του. Ο νεαρός στρέφει κι αυτός ψηλά το πηγούνι του. Αφουγκράζεται για μία στιγμή τη δροσιά του φθινοπώρου. Τεντώνει το κορμί του. Γεμίζει les τα πνευμόνια του με την ανάσα ενός κόσμου άγνωστου αλλά ταυτόχρονα αγαπητού. Παρατηρεί έπειτα πως ο ουρανός στο βάθος μελανιάζει και

ετοιμάζεται σε λίγο να ξεσπάσει σε μία καταρρακτώδη βροχή. Με σιγανή φωνή ο νεαρός λέει:

«Πρέπει να φύγω. Σε λίγο θα ξεσπάσει η βροχή και με τη βροχή οι σαύρες ξεστρατίζουν». Τα μάτια τα ανοιχτά και οι πρώτες σταγόνες στο σβέρο του νεαρού.

Ο Γιάννης Λαγογιάννης απλώνει το χέρι του και το κάθιδρο και μαζί παγωμένο χέρι του νεαρού. Η έκπληξη και ένας φόβος. Στα μάτια του Γιάννη Λαγογιάννη ένα σφίξιμο που νιώθει στο στομάχι. Το πρόσωπό του το ωχρό από τον τρόμο του κρύου ιδρώτα. Κάνει προσπάθεια να συγκεντρωθεί στα λόγια του. Να συγκεντρώσει τη σκέψη του στο αγκυλωμένο του στόμα.

Ο ξένος επαναλαμβάνει:

«Αν το θέλετε, μπορώ να σας βοηθήσω και να φέρω έτσι τα πράγματα ώστε να παραμείνετε σε αυτήν την πόλη και στην αγαπημένη σας πολυκατοικία, κοντά στον Ματίας».

Ο Γιάννης Λαγογιάννης τελικά λέει:

«Κάνε αυτό που πρέπει να κάνεις. Αλήθεια. Είμαι έτοιμος».

Κι η φωνή του Γιάννη Λαγογιάννη βγαίνει πίσω από τα δόντια και σπαρακτική σαν να μακελεύεται από τα κοφτερά δόντια του Γιάννη Λαγογιάννη και σαν να μην είναι η δική του η φωνή, γιατί αυτή είναι μια φωνή που ακούγεται τώρα και αλλού πουθενά δεν θα ακουστεί. Ποτέ και πουθενά.

Και είναι σαν να μην είναι αυτή η πετσοκομμένη φωνή η δική του φωνή, αλλά κι ο ίδιος δακρύζει. Νιώθει τη λυτρωτική δροσιά να τον πλημμυρίζει απ' τα μάγουλα ως τα νύχια των ποδιών του. Τα αναφοκοκκινισμένα πάλι μάγουλα. Και η θερμή του σάρκα αναγνωρίζει την τεμαχισμένη φωνή, τη φωνή τη δική του.

Ο νεαρός έχει ήδη φύγει. Ο Γιάννης Λαγογιάννης ξεχωρίζει μόνο, μες στη βροχή που έχει ξεκινήσει, το μακρύ σακάκι του νεαρού. Παρατηρεί τότε πως ο νεαρός κρατά στο δεξί του χέρι μια μαύρη τσάντα, που ως τότε δεν την είχε προσέξει ή την είχε αγνοήσει.

«Όλα θα παραμείνουν ως έχουν. Στη θέση τους κι εκεί που πάντα τα βλέπουμε έως τώρα. Τα αγγίγματα ή ο τρόπος που αγγίζουμε θα αλλάξει. Αλλά τα πάντα θα είναι εκεί που ήταν πάντα» μουρμούρισε ο Γιάννης Λαγογιάννης και, με μισόκλειστα μάτια, μουσκεμένος ως το κόκαλο κι ανοίγοντας με μια μόνο κίνηση το φερμουάρ του παντελονιού του, βάδισε προς τον κόκκινο λόφο.

Το δείπνο

Ο θυρωρός μπαίνει πρώτος στο δωμάτιο. Αυτό δεν είναι δωμάτιο. Είναι το παλαιό κλιμακοστάσιο διαμορφωμένο σε δωμάτιο. Το παλαιό, το εν αχρηστία τώρα κλιμακοστάσιο. Παραδομένο τώρα σε μια πνιγερή σκόνη και ένα στιλπνό σκοτάδι, γιατί και το μοναδικό παράθυρο, του αριστερά —όπως κανείς εισέρχεται— τοίχου, είναι σχεδόν ολόκληρο κρυμμένο από τις κίτρινες φυλλωσιές κάποιου δέντρου. Μίας λεύκας. Εκείνης που μεγάλωνε μες στις αδιόρατες σκιές της πίσω αυλής. Της αυλής του Πάσχα.

Πίσω από τον θυρωρό μπαίνει ο απογραφέας. Η βαριά πόρτα. Και σιδερένια κλείνει πίσω του με θόρυβο. Θόρυβος βαρύς και μεταλλικός και ο απογραφέας σκέφτεται τα γράσα που λείπουν από τις γωνίες της σιδερένιας πόρτας. Αυτά που θα μάλακωναν τον ενοχλητικό της θόρυβο και σκέφτεται επιπλέον πως πάει πολύς καιρός από την τελευταία φορά που μπήκε κάποιος σε αυτό το υπόγειο.

Από το παράθυρο παρατηρεῖ τα ξερά αποσπάσματα της λεύκας. Θαμπά και ξεθωριασμένα από τον χρόνο, κολλημένα στο τζάμι σαν βεντούζες.

«Αυτή η λεύκα κάποτε θα γκρεμίσει την πολυκατοικία απ' τα θεμέλια» λέει ο θυρωρός και προσφέρει κάθισμα στον απογραφέα. Ο απογραφέας χαμογελά και η στυφή μυρωδιά του υπογείου. Ξεραίνει την αναπνοή τους και στα χείλη τους η σκληρή μοναξιά του υπογείου. Οι κηλίδες της λεύκας στο τζάμι και το άθλιο φως του. Ο απογραφέας ξεχωρίζει μπροστά του το τραπέζι με τα φαγητά. Απέναντι κάθετα ο θυρωρός και τα μάτια του ακτινοβολούν τη θαμπάδα της απελπισίας και ο θυρωρός αισθάνεται τα δάκρυα να ανεβαίνουν από το στήθος του και τα υγρά του μάτια και η θαμπάδα τους η λαμπερή.

Ο Ματίας είναι γέρος πια και σκέφτεται μια στιγμή τον μεσημεριανό του ύπνο. Πόσο τον είχε ανάγκη εκείνη την ημέρα. Στρέφει το κεφάλι στο παράθυρο και η σκιά του η αναμαλλιασμένη. Μεσ στο χαλκόχρωμο τώρα υπόγειο. Και πάνω στο πάτωμα έως το κάτω μισό του απέναντι τοίχου, η ακατάστατη σκιά του. Θυμάται τότε την εποχή που τα μαλλιά του ανακατεύονταν μες στις φθινοπωρινές νύχτες. Τον βαρύ αέρα που σήκωνε ο κόκκινος λόφος εκείνα τα βράδια. Τις κρυφές του νύχτες. Τις νύχτες που είχαν υφή και τα δάχτυλά του μπορούσαν να αγγίζουν το ηδονικό κορμί

του Γιάννη Λαγογιάννη και οι σάρκινες εκείνες νύχτες...

Ο Ματίας κοιτά ξανά τον απογραφέα. Στα μάτια. Δεν μπορεί να τα ξεχωρίσει μες στο μαλακό σκοτάδι του παλαιού κλιμακοστασίου. Αλλά τον κοιτά στα μάτια. Μάλλον έτσι νιώθει εκείνη την ώρα ο Ματίας. Ή μάλλον έτσι θέλει να αισθάνεται εκείνη την ώρα. Ανοίγει το στόμα του. Δεν βγάζει λέξη. Καμία. Η απελπισία της άγνοιας και το ανήσυχο σκληρό σκοτάδι του υπογείου. Ακούει μονάχα τώρα τον θόρυβο από απέναντί του. Από την άλλη καρέκλα κι από την πλευρά του απογραφέα. Ο απογραφέας ανοίγει την τσάντα του. Την έχει τοποθετήσει επάνω στα γόνατά του. Το ατσαλάκωτο κουστούμι του απογραφέα στο μυαλό του θυρωρού. Ακούει τον θόρυβο από την απέναντι πλευρά. Αναλογίζεται εκείνη τη στιγμή τη χρωματισμένη δική του αθωότητα. Και αναριγεί σύγκορμος και τα χέρια του ακουμπισμένα στο τραπέζι τρέμουν κι αυτά και ταρακουνούν το τραπέζι και μέσα στο άγνωστο σκοτάδι ο θόρυβος από τα πιάτα και τα πιρούνια και τα μαχαίρια που χτυπούν με τα πιρούνια και τα πιάτα και ο θόρυβος αυτός μαζί με τον προηγούμενο θόρυβο και το διαφανές σκοτάδι.

Ο Ματίας μαντεύει τις κινήσεις του απογραφέα. Καταλαβαίνει πως ο απογραφέας έχει ανοίξει την τσάντα και τα χαρτιά του πάνω από τα

πιᾶτα στο τραπέζι. Γυρνᾶ τα μάτια στο παράθυρο. Η πυκνότητα και το σκοτάδι που φέρνει η φθινοπωρινή νύχτα. Η πυκνότητα της φθινοπωρινής νύχτας που ἔχει ρουφήξει την προηγούμενη σκιά του. Κλείνει τα βλέφαρα. Προτιμᾶ να παραμείνει αμίλητος για ὅλη τη διάρκεια του δείπνου με τον απογραφέα. Προτιμᾶ να ακούσει μόνο αυτό που τώρα ονειρεύεται πως ακούει. Ἡ ακούει στ' αλήθεια. Αλλά δεν μπορεί να ξέρει με σιγουριά τι ἀπὸ τα δύο συμβαίνει στ' αλήθεια. Και ἓνα γέλιο κάτω ἀπὸ τα σακατεμένα του μάγουλα. Προτιμᾶ να ακούσει το λυτρωτικό τραγούδι της ζωῆς του, μέσα σ' ἐκεῖνο το νοσταλγικό σκοτάδι και τη γνώση της πικρῆς μοναξιάς του. Προτιμᾶ στα σίγουρα να βυθιστεῖ μέσα στο σκοτάδι. Στο σκοτάδι που τώρα απλώνεται μπροστά του κομματιασμένο σε κύματα και ἐπάνω στα κύματα το σκοτεινιασμένο τραγούδι της ζωῆς του. Ξαφνικά το ὄνειρό του — ἢ το τραγούδι που στ' αλήθεια ἀνθίζει ἐκείνη την ὥρα μέσα στο υπόγειο— ξαφνικά διακόπτεται ἀπὸ τη φωνή του απογραφέα. Ο ἀπογραφέας σηκώνει τους ὤμους του και λέει:

«Αὐτός θα ἦταν ο εὐκολος θάνατος».

Ο Ματίας, τα λιγοστά μαλλιά του, τα χλωμά του τώρα μάγουλα. Τα θολά του μάτια. Καταλαβαίνει πως η τελευταία του στιγμή, η γαλήνη της ἐσχάτης φωταύγειας ἐρχεται μέσα σε μια σιωπηλή ταραχή και μια δίνη που σε τραβά σαν

το πούπουλο του μικρότερου πουλιού. Ο θυρωρός σκέφτεται:

«Στο τέλος όμως —εμπρός σε ό,τι έχει απομείνει από μάτια— ξεχύνεται η ίδια πάντα νοσταλγία και η περιφρόνηση».

«Θα ήθελες λοιπόν να ζήσεις τα υπόλοιπα είκοσι πέντε χρόνια που σου απομένουν καθηλωμένος στο κρεβάτι;» πετάει ο απογραφέας και η χαμογελαστή του έκφραση, ένα γέλιο ανθισμένο σαν τα τσιμπήματα του τριαντάφυλλου.

Ο θυρωρός κοιτάζει ξανά προς το παράθυρο. Μαντεύει την αστροφώτιστη νύχτα που θα έχει ήδη σίγουρα πέσει έξω. Ο απογραφέας συνεχίζει και η φωνή του απλώνεται μες στο παλαιό κλιμακοστάσιο, διαπεραστική, σχεδόν τσιριχτή:

«Φαντάσου, Ματίας, πως αυτή είναι η τελευταία σου ευκαιρία. Ή —για να είμαι περισσότερο ακριβής— η τελευταία σου νύχτα. Ναι. Ονειρέψου, Ματίας, τις καμινάδες που ξεματώνονται μες στον καθαρό ουρανό σαν τις παλιές πληγές μας. Σωστά. Τους καπνούς από τις φωτιές που διασκορπίζουν στον αέρα τις τρεμουλιαστές φωνές μας. Το ηλιόφωτο εκείνο πρωινό που ήρθες να με συναντήσεις. Είχες όμορφο πρόσωπο, Ματίας. Το μέτωπό σου ήταν πλατύ και πάνω του ξεχώριζαν δεκάδες χυμένα βράδια. Ήσουν ωραίος εκείνο το πρωί, Ματίας. Με τα ανακατεμένα μαλλιά σου και εκείνο το υγρό —μοναδικά υγρό— σφύριγμα των χειλιών

σου. Είχες εκείνη την ομίχλη στα βλέφαρα. Εκείνη. Εκείνη. Την ομίχλη και τα βλέφαρα λουσμένα από τη λιακάδα που κρύβει πάντα η ομίχλη. Μόνο τη μάντευες τη λιακάδα. Εκείνη πίσω από την ομίχλη, Ματίας. Αλλά τη μάντευες...»

Σιωπή. Ο θυρωρός κλαίει. Κλαίει σιωπηλά. Ἀχρωμος και το νωχελικό κορμί του. Ο θυρωρός είναι γέρος πια. Σκέφτεται τις χαμένες ευκαιρίες του για δικαίωση. Ὑστερα σκέφτεται πως δεν είχε ποτέ του καμία ευκαιρία. Δεν είχε χαμένες ευκαιρίες και πως τελικά ούτε κάποια ευκαιρία για δικαίωση υπήρξε, γιατί δεν υπάρχει δικαίωση. Δικαίωση δεν υπάρχει. Το επαναλαμβάνει στον εαυτό του κλαίγοντας. Ποτέ. Για κανέναν.

Ο απογραφέας λέει και η φωνή του η στερεή:

«Το πιστόλι. Από σημειώματα δεν έχεις ανάγκη. Μόνο το πιστόλι. Δώσε μου το πιστόλι. Δεν έχεις ανάγκη από σημειώματα εσύ. Τη ματαιοδοξία εσύ την έχεις νικήσει. Και λιώνεις χρόνια τώρα μες στη στεφανωμένη σου μετριοφροσύνη. Κλάψε, Ματίας. Ἀσε την αλμύρα αυτή να σε τυλίξει και να σε πiei, ὅπως αυτή η μυρωμένη —κάποτε— λεύκα κατάπιε στο παρελθόν ὅλη τη μεταξένια αθωότητα του κόσμου. Και ξεχείλισε. Από μια πλημμύρα παραφροσύνης. Κλάψε. Θυμήσου και χύσε δάκρυα. Θυμήσου τον αγαπημένο σου. Εκείνον με τον οποίο τότε ανοίξατε τον κόκκινο δρόμο του μέλλοντός σας. Και να που ἔφτασε η ὥρα. Η στιγμή να

ομολογήσεις την υπέροχη ευωδιά που έχει σήμερα το δέρμα σου. Εσύ που ζούσες το τρυφερό όνειρο του μέλλοντός σου, εσύ που μάζευες σταγόνα τη σταγόνα το φως του μεσημεριού, εσύ που ράγιζες το ομιχλώδες δειλί. Το πιστόλι. Δώσε μου το πιστόλι. Δεν έχεις ανάγκη από σημειώματα εσύ».

Ο θυρωρός και η ευθραυστότητα του σώματός του. Νιώθει πως και η ματιά και μόνο του απογραφέα φτάνει από μόνη της για να συντρίψει τη ραχοκοκαλιά του.

«Ορίστε το πιστόλι» λέει ο θυρωρός νωθρά και το αφήνει επάνω στο τραπέζι, ανάμεσα στα πιάτα και τα πιρούνια και τα χαρτιά του απογραφέα.

«Ωραία. Ώρα για να φάμε, λοιπόν» απαντά ο απογραφέας. Αδιάφορα, σχεδόν ανέκφραστα, και το κλειστό του πρόσωπο. Ο απογραφέας και ο θυρωρός τρώνε. Ενίοτε στο πρόσωπο του θυρωρού ένα μικρό χαμόγελο. Μακρινές, μυστικές και τρυφερές ιδέες στο μυαλό του θυρωρού, καθώς τρώει. Ο αέρας έξω έχει δυναμώσει. Οι φυλλωσιές της λεύκας δονούνται ανεπαίσθητα επάνω στο τζάμι. Κάτι χρύες σκιές μέσα στο παλαιό κλιμακοστάσιο.

«Τελείωσα με το φαγητό. Εσύ;» λέει ο απογραφέας ξέγνοιαστα, σχεδόν φιλικά.

Ο θυρωρός απαντά:

«Κι εγώ».

Ο απογραφέας λέει:

«Ωραία».

Ο απογραφέας σφίγγει καλά το πιστόλι στη δεξιά παλάμη. Το σηκώνει ψηλά και ο θυρωρός αισθάνεται την κοιλιά του χορτάτη και στο μυαλό του φέρνει τη δική του θερμή ύπαρξη και μια αισθησιακή ευγνωμοσύνη και το απελπιστικό σκοτάδι του υπογείου. Ο απογραφέας αφήνει το όπλο επάνω στο τραπέζι. Επάνω στα χαρτιά του. Ο θυρωρός απλώνει το δεξί του χέρι. Γαντζώνει τα δάχτυλα στη λαβή του πιστολιού. Η λαβή του πιστολιού και τα σφιχτά του δάχτυλα και η τσιτωμένη του σάρκα. Η σάρκα που μυρίζει και η σαρκική επαφή με τη λαβή του μετάλλινου όπλου και της βαριάς του μυρωδιάς. Ξαφνικά ο άνεμος έξω δυνάμωσε. Το θρόισμα που κλεφτομπαίνει από τις σχισμές του μοναδικού παραθύρου του εν αχρηστία παλαιού κλιμακοστασίου. Το θρόισμα της φυλλωσιάς. Η λεύκα και το παγερό άρωμα του συσκοτισμένου υπογείου. Το υπόγειο μέσα στο διάφανο οξυγόνο και οι ανάσες των δύο και τα αδύναμα, τα διψασμένα δάχτυλα του θυρωρού και η λαβή του όπλου που σαν αλλόκοτη εκθαμβωτική λευκότητα μέσα στη νύχτα εκείνη διαγράφει το κατά τ' άλλα ανέπαφο σκοτάδι και η επαφή τους και η αναπτυσσόμενη σαρκοφυία...

Ο θυρωρός φέρνει το πιστόλι στο δεξί του μάγουλο. Το παγωμένο μέταλλο του όπλου. Ο θυρωρός πιέζει ελαφρά τη σκανδάλη. Την πιέζει περισσότερο τη σκανδάλη. Ένας νεαρός με ξανθά

μάτια βγαίνει από το σκοτάδι. Ή έτσι ονειρεύεται ο θυρωρός πως συμβαίνει. Πως ένας όμορφος νέος με ξανθά μάτια και γαλάζιες ανταύγειες στο μέτωπο ξεσχίζει την καταχνιά του υπογείου. Και πλησιάζει προς το μέρος του. Ή έτσι φαντασιώνεται πως συμβαίνει. Ένας όμορφος νέος, λουσμένος με την πιο λαμπρή λιακάδα ενός γνώριμου ουρανού. Ενός ουρανού νεανικού. Γνώριμου ουρανού από τα παλαιά τα χρόνια. Από τα χρόνια που ο λόφος άλλαζε χρώματα με το δειλί. Το δειλί εκείνο.

Ο νεαρός εκείνος. Εκείνος. Ο Γιάννης Λαγογιάννης. Ο Γιάννης Λαγογιάννης βαδίζει κάτω από τα φώτα μιας πόλης. Ψημένος από τον κόκκινο λόφο. Λοφοφημένος και το φερμουάρ το ανοιχτό και το φως το κόκκινο του λόφου και το φερμουάρ και η χαρά στα λευκά δόντια του Γιάννη Λαγογιάννη, το καυτερό άρωμα της σάρκας του Γιάννη Λαγογιάννη και το δέρμα του που απλώνει σαν μια λιωμένη κόκκινη καρδιά επάνω στο δέρμα του Ματίας, επάνω στα κρυφά του δάχτυλα και η σαρκοφυΐα και η μετάλλινη λαβή του όπλου, η πάλλευκη μέσα στα ξανθά μάτια του αγαπημένου του και το παράθυρο, η θορυβώδης διαφυγή, ο ήχος που δεν προλαβαίνει να ακούσει...

Η απολογία του Χαράλαμπου

Ο ήχος από τον πυροβολισμό φτάνει στη σοφίτα. Ο ήχος φτάνει στη σοφίτα και στα αφτιά όλων το βουητό σαν απαλή βροχή καθώς σιγοσταματά. Η Χέλγκα και τα σαλεμένα μάτια της μέσα απ' το μαντίλι που φορά. Εντοπίζει με την κόχη του μυτερού ματιού της τον Χαράλαμπο. Χωμένος στην ξύλινη πολυθρόνα της σοφίτας. Το μπαστούνι είναι πεσμένο δίπλα του στο πάτωμα ή μάλλον εκεί έπεσε τη στιγμή του πυροβολισμού. Τα μάτια του ακινητοποιημένα στα δύο παιδιά. Τα δύο παιδιά, ο Φάνης και η Χριστίνα, γελούν. Με δυνατά χαχανητά και οι αναπνοές τους κομμένες και με το δάχτυλο στραμμένο στην Ελευθερία Λουλάκη. Η Ελευθερία Λουλάκη έχει βουλώσει τα αφτιά με τις παλάμες της και τραγουδά από μέσα της ένα τραγούδι. Εκείνο που της τραγουδούσε κάποτε ο πατέρας όταν κάθονταν στο δείπνο. Και ο δικός της ο τρόμος. Και η σπασμένη μορφή του Γιάννη Λαγογιάννη πάνω στο τζάμι από το παράθυρο. Ο

Γιάννης Λαγογιάννης δείχνει ατάρachος και μόνο τα χείλη του σαλεύουν και ο βαρύς βραδινός ουρανός που ξεχύνεται στο βάθος επάνω από τις στέγες και τα περιστέρια.

Πίσω του, αποσβολωμένος αλλά έτοιμος να αναζητήσει μια λύση ή μία έξοδο από εκείνη τη σοφίτα, ο Ιωάννης. Η γριά έχει σταματήσει να βαδίζει πάνω κάτω στη σοφίτα. Φτύνει στο πάτωμα και αναθεματίζει τη στιγμή που κουβαλήθηκαν όλοι στο σπίτι της. Ο απογραφέας μπαίνει στη σοφίτα. Λέει πως το κλιμακοστάσιο αντί για τοίχους έχει παντού καθρέπτες. Σε έναν από αυτούς ο θυρωρός είδε κάτι και τον τρόμαξε.

Στη σοφίτα απλώνεται σιωπή.

Ο Χαράλαμπος λέει πως θα μιλήσει πρώτος:

«Σαν σήμερα, πριν από εβδομήντα πέντε χρόνια γεννήθηκα σε μια καλύβα. Η μάνα μου, όταν με είδε, είπε στον πατέρα πως δεν μπορεί να με αποχωριστεί. Έτσι χάλασε η συμφωνία και η υιοθεσία και το ταξίδι —που ποτέ δεν θα θυμόμουν— για την Αμερική. Η γιαγιά είπε: “αυτό το παιδί είναι δικό μου”. Αυτή θα με μεγάλωνε. Θα φρόντιζε για όλα, είπε εκείνη. Ο πατέρας έβρισε κάτι σάλια επάνω μου, βγήκε από την καλύβα και άναψε τσιγάρο.

»Όταν έγινα δεκατριών χρονών. Ένα απόγεμα, ο πατέρας ήρθε και με βρήκε πίσω από τη μάντρα της κυρίας Φωτεινής, όπου εγώ τα απογέματα κρυβόμουν και διάβαζα τα βιβλία μου. Σκούπισε

τα χοντρά λερωμένα από ξερολάσπες δάχτυλά του στις κωλότσепες, και καθώς έβγαλε τον καπνό να στρίψει ένα τσιγάρο μου είπε συγγνώμη. Συγγνώμη γιατί εκείνη την ημέρα της γεννήσεώς μου, κοίταξε τον σταχτί ουρανό και ευχήθηκε να με πάρουν μαζί τους αμετάκλητα οι ψυχρές ακτίνες που τα απογέματα έσκιζαν τον ουρανό του χωριού μου.

»Δεν θυμάμαι τώρα τι του απάντησα εκείνη τη στιγμή. Σκυμμένος όμως πάντα πάνω από τα βιβλία μου. Νομίζω του είπα δεν πειράζει και πως δεν είχε σημασία τι είχε σκεφτεί τότε, αφού τελικά με αποδέχτηκε. Ίσως έκλαψα και λίγο. Ίσως όχι. Όχι δεν έκλαψα. Μάλλον του είπα πως η γιαγιά τα ήξερε όλα και πως μου τα είχε πει από καιρό όλα αυτά. Έπειτα αυτός είπε πως εκείνη ήταν μια παλιόγρια και απείλησε πως το βράδυ “θα της δείξει” ποιος είναι το αφεντικό στο σπίτι.

»Τα βράδια επέστεφα στο σπίτι μόνο για να φάω και να κοιμηθώ. Σχολείο δεν πήγαινα. Γιατί σχολεία στον πόλεμο και στα χωριά μας δεν υπήρχαν. Διάβαζα όμως βιβλία και ιστορίες. Μου τις έδινε κρυφά ο κύριος Τζίκος, ο τελευταίος πριν τον πόλεμο δάσκαλός μας. Και τις διάβαζα πάντοτε στη μάντρα. Μονάχα εκεί μελετούσα. Η κυρία Φωτεινή μ’ έβλεπε από το παραθυράκι της κουζίνας της. Πολλές φορές με κερνούσε ένα φλιτζάνι τσάι ή μου χάιδευε τρυφερά τα μαλλιά. Εκείνο το βράδυ συνάντησα τον πατέρα στην αυλόπορτα.

Θυμάμαι ακόμα καλά το σκληρό του βλέμμα, που όμως θαρρώ ήταν γεμάτο απελπισία. Τον αγκάλιασα. Περισσότερο τον αγκάλιασα, γιατί αγαπούσα τη γιαγιά.

»Η γιαγιά ήταν περήφανη γυναίκα. Παρά τις οικονομικές μας δυσκολίες είχε πάντα μια ανοιχτή έκφραση στο πρόσωπο και κάποτε μας κοιτάζε όλους κρυφά καθώς έπλεκε και τα μάτια της ξεραίνονταν από τη νοσταλγία. Η γιαγιά νομίζω ήξερε από τότε. Στα σίγουρα γνώριζε από την πρώτη στιγμή για εμένα και τα πρώτα μυστικά μου.

»Το σπίτι μας ήταν πέντε χτισμένα ντουβάρια. Ένα δωμάτιο τυλιγμένο με ξύλα και λαμαρίνες. Δύο υπνοδωμάτια. Στο ένα κοιμόταν η μητέρα με τον πατέρα και τον δίδυμο αδερφό μου, τον Αναστάση. Ήμασταν σαν δυο σταγόνες νερό. Και παρόλο που όλοι λέγανε πως καθώς θα μεγαλώναμε θα αλλάζαμε και θα αποκτούσε ο καθένας μας κάποιο δικό του, μοναδικό και ιδιαίτερο, χαρακτηριστικό, εμείς καθώς τα χέρια μας σκλήρυναν και τα πρόσωπά μας χνούδιαζαν παραμέναμε αναλλοίωτα ίδιοι.

»Στο άλλο δωμάτιο κοιμόταν οι δύο μεγάλες μου αδερφές, η Δήμητρα και η Βασιλική. Εγώ ξάπλωνα στο ντιβάνι της κουζίνας. Μαζί με τη γιαγιά. Η γιαγιά και το τριγωνικό της κεφάλι με τα αραιά μαλλιά της, τη χαμένη λάμψη της, την απορροφημένη για πάντα από το μαύρο μαντίλι

του πένθους της για τον παππού. Η παχιά της γλώσσα και τα μυστήρια χείλη της. Ως να φύγω οριστικά από εκείνο το σπίτι κοιμόμουν μαζί της και ως να γίνω δεκαεπτά κοιμόμουν με το ίδιο παραμύθι της. Η καρδιά μου φούσκωνε από τη φαντασία, που τη ζούσα έπειτα μέσα σε μια ομιχλώδη πραγματικότητα.

»Την ίδια χρονιά. Η πιο θερμή χρονιά των τελευταίων ετών. Ο εμφύλιος είχε φουντώσει. Μια νύχτα άκουσα πατημασιές στην αυλόπορτα. Εγώ ξάπλωνα όπως πάντα με τη γιαγιά στο ντιβάνι της κουζίνας. Η πόρτα άνοιξε απότομα και ο παγωμένος αέρας τσίτωσε αμέσως τα σκέλια μου. Δύο γεροδεμένοι και καλοσχηματισμένοι αρματωμένοι φώναξαν δυνατά:

“Όλοι όρθιοι!”

»Έπειτα άρπαξαν από τον γιακά της πιτζάμας τον Αναστάση και τον έσυραν σχεδόν στην αυλή. Η μητέρα έκλαιγε. Ο ένας από τους δύο αρματωμένους προσπάθησε να την ηρεμήσει χαϊδεύοντάς την τρυφερά στην πλάτη. “Θα έρθει μαζί μας στο βουνό. Υπηρέτης του λαού και αγωνιστής ενάντια στον εχθρό”. Ο Αναστάσης δεν μιλούσε. Στεκόταν δίπλα τους φοβισμένος. Τα αθώα του χείλη έτρεμαν. Κοίταζε κάπου κάπου τη γιαγιά. Σαν να περίμενε από εκείνη μόνο να τον σώσει. Η μητέρα ούρλιαξε:

“Για όνομα του Θεού! Είναι το μωρό μου! Ο

μικρὸς μου Αναστάσης! Γιατί τον Αναστάση μου;”

»Ο πιο ψηλὸς ἀπὸ τοὺς δύο γεροδεμένους τὴν κοίταξε ἀδιάφορα. Ἡ σκιά ἀπὸ τὸ φανάρι, πού εἶχε στο μεταξύ ἀνάψει καὶ κράταγε ἡ γιαγιά, φώτισε τὸ λερωμένο πρόσωπό του. Τὰ χεῖλη του ἦταν λεπτά καὶ φαίνονταν σκληρά, λευκά σαν κιμωλίες. Χαμογέλασε. Φάνηκαν τὰ μαύρα οὖλα του καὶ τὰ λιγροστά κοφτερά του δόντια καὶ εἶπε:

“Να μας ευγνωμονεῖς κυρά, μην ξεχνᾷς ἔχεις καὶ δύο ὁμορφα κορίτσια! Ὅσο γιὰ τὸν μικρὸ σου, μην ἀνησυχεῖς θὰ τὸν προσέχω ἐγὼ στο βουνό. Τὸν ἄλλον σου τὸν γιο νὰ προσέχεις, κυρά. Γιατί κάτι τέτοιοι λειפוὶ τὰ κάνουνε πλακάκια με τοὺς φασίστες”.

»Τότε ὁ ἄλλος ἀρματωμένος με πλησίασε καὶ με ἐσπρωξε με δύναμη καὶ ἐπειδὴ δὲν τὸ περίμενα καὶ ἤμουν φυσικὰ πιο ἀδύναμος ἀπὸ ἐκεῖνον βρέθηκα ἀμέσως στα τσιμέντα. Εἶπε:

“Πρόσεξε καλὰ ἐσύ, μὴ μάθω πὼς γυρνᾷς με τίποτα Παοτζήδες θὰ σου κόψω τ’ ἀρχίδια!”

»Εκεῖνη τὴ στιγμὴ βγήκε στο κατώφλι τῆς πόρτας καὶ ὁ πατέρας —δὲν εἶχα πᾶρει εἰδηση πότε εἶχε μπεῖ ξανά στο σπῆτι— καὶ τὴν ὥρην στέκονταν στὴν αὐλὴ κρατώντας ἓνα καφέ σακάκι, τυλιγμένο με τάξη σὲ νάιλον. Εἶπε:

“Ὅριστε. Πάρτε το. Εἶναι καινούριο σακάκι. Φρεσκοραμμένο. Εμπρὸς, πάρτε το!”

»Τὰ χέρια τοῦ ἔτρεμαν καὶ μέσα στὴν πυκνότητά

της υγρής νύχτας είδα τα σακατεμένα του μάτια να δακρύζουν.

“Μόνο αφήστε τον Αναστάση μου εδώ. Είναι παιδί ακόμα, δεν ξέρει από όπλα και από αίματα. Όσο για δαύτονε σας το εγγυώμαι. Εγώ θα τον κάνω άντρα. Ακούς, ρε;”

»Με κοίταξε και η φωνή του παρότι άγρια, έβγαине αδύνατη σαν να πάλευε να λευτερωθεί ανάμεσα από τα δόντια του. Εγώ. Δεν είπα τίποτα εκείνη την ώρα. Πρώτα από όλα γιατί τα είχα χαμένα. Οι δύο αρματωμένοι με τα όπλα παραμάσχαλα και τη βρομερή τους χλαίνη μου προκαλούσαν τρόμο. Στη φαντασία μου εκείνη τη στιγμή έρχονταν εικόνες από τον αδερφό μου ντυμένο στρατιώτη και νεκρό και τα κόκκινα μαλλιά του και τη μύτη την κίτρινη και τα στραβωμένα χέρια του.

»Έτσι ο Αναστάσης χάθηκε για πάντα. Αν τώρα εκείνη η απαγωγή ήταν λύτρωση γι’ αυτόν ή βασανιστήριο, δεν μπόρεσα ποτέ να πω με σιγουριά. Κάποτε στριφογύριζα στο κρεβάτι. Ήταν από εκείνα τα βράδια που σκέφτεσαι τους ανθρώπους που μιλούν στον δρόμο μονάχοι και κάποτε λες γελούσες μαζί τους αλλά τώρα σκέφτεσαι πως έφτασε και η δική σου η σειρά. Ήταν από εκείνα τα βράδια που φέρνεις πάλι στο μυαλό σου τους περιεργους μονολόγους σου ή τον διάλογο που έκανες με τον εαυτό σου. Και μένεις ξάγρυπνος όλη τη

νύχτα και πολύ συχνά νιώθεις και το ίδιο σου το στρώμα να σε πνίγει και ιδρώνεις από έναν απίθανο φόβο πως σε λίγο και οι τοίχοι μπορεί να πέσουν να σε πλακώσουν. Εκείνα τα βράδια λοιπόν και μες στην απελπισία μου, εγώ θυμόμουν τα σβηστά του μάτια στην αυλή εμπρός στους αντάρτες και στη γιαγιά. Υπήρξαν πολλές στιγμές που ευχήθηκα να ήμουν εγώ στη θέση του. Για μένα θα ήταν στα σίγουρα λύτρωση μια τέτοια αρπαγή.

»Συχνά, όταν ο ήλιος ξεθώριαζε, οι αντάρτες κατέβαιναν στο χωριό για να πάρουν ή να κλέψουν τρόφιμα από τα σπίτια. Η μάνα μου ρωτούσε συνήχεια να μάθει για τον Αναστάση. Ο αντάρτης απαντούσε:

“Κοιμήθηκε καλά. Έφαγε με όρεξη”.

»Στο εύθραυστο πρόσωπο της μητέρας άνθιζε ένα χαμόγελο. Έχωνε στους ώμους του αντάρτη ένα πανί με φωμί και ελιές. Έλεγε:

“Να τα μοιραστείς με τον Αναστάση μου”.

»Η γιαγιά κουνούσε ειρωνικά το κεφάλι πάνω από τις βελόνες της. Έγλειφε τα νωχελικά της χείλη και μουρμούριζε πως το βράδυ είχε δει στον ύπνο της ένα άθλιο όνειρο.

»Ωστόσο, από τότε που οι αντάρτες πήραν στο βουνό τον Αναστάση, οι δικές μου μέρες στο σπίτι έγιναν ακόμα πιο ανυπόφορες. Τις νύχτες χουχούλιαζα στο πλευρό της γιαγιάς διψώντας για το παραμύθι της. Εκείνη περίμενε να ακούσει πρώτα

το ροχαλητό του πατέρα από το διπλανό δωμάτιο κι έπειτα ξεκίνησε την ιστορία της: “Κάποτε, έλεγε, στην πεδιάδα με το σταχτί χόρτο και τις λευκές παπαρούνες ζούσε ένας δράκος με ανθρώπινη ψυχή. Αυτό σήμαινε πως τούτο το πλάσμα εμφάνιζε όλες τις γνωστές σε μας αισθήσεις, αναζητούσε όλες τις κοινές με τον άνθρωπο επιθυμίες, ζούσε τις γνωστές σε όλους μας αναμνήσεις και επιπλέον είχε κι ανθρώπινη λαλιά. Στην ίδια χώρα ζούσε και η πασίγνωστη “θλιμμένη και όμορφη” Μυρσίνη. Εκείνη που η ομορφιά της είχε νικήσει και τον θάνατο αλλά τούτη η νίκη την είχε φορτώσει με μια αιώνια θλίψη, εκείνη της αιώνιας ζωής.

”Το αγέραστο κορμί της ηδόνισε τον βασιλιά μιας γειτονικής χώρας, που έβαλε να την απαγάγουν και έτσι την έκανε γυναίκα του. Όμως ο δράκος που προανέφερα, δείχνοντας ανείπωτη αυταπάρνηση, γονιμοποίησε τον ίδιο του τον εαυτό και από το αβγό που θα επώαζε για τρεις ημέρες θα χάριζε στον κόσμο τον σωτήρα της απαχθείσας κοπέλας, εκείνον που θα την απελευθέρωνε από την αιωνιότητα και θα της έδινε την ευκαιρία να αγαπηθεί για αυτό που ήταν μέσα της, για την καλοσύνη και τα όμορφα μαλλιά της και όχι για την αιώνια νεότητα του σώματός της.

”Μόλις ο βασιλιάς πληροφορήθηκε τα δυσάρεστα από έναν μαυριδερό οiwονοσχόπο, διέταξε να εντοπιστεί ο δράκος, να ξεκοιλιαστεί και να

τσακιστεί το τρομερό αβγό του. Ο δράκος, σε μια ακόμα στιγμή πρωτόγνωρης αυταπάρνησης, άνοιξε την κοιλιά του ο ίδιος με τα νύχια, έσυρε έξω το αβγό και το επώασε ταχύτατα με τη ζέστη επιθανάτια ανάσα του. Από το αβγό γεννήθηκε πράγματι ο λυτρωτής της όμορφης Μυρσίνης...”

»Τα πρωινά χανόμουν. Γλιστρούσα σαν το φίδι μέσα απ’ τα σοκάκια και με κομμένη την ανάσα πέρναγα τα τελευταία σπίτια, πάνω κι από την εκκλησία του Αϊ-Δημήτρη, που έμενε χρόνια αλειτούργητη και που στο μυαλό μου είχε πάρει μια διάσταση υπερφυσική που ακόμα με ιδρώνει στις ακατάστατες ονειροπαρσίες μου.

»Ξέφευγα και από τα τελευταία σπίτια και κάτι πέτρες σχόρπιες, ό,τι είχε απομείνει από κάποιον βυζαντινό πύργο της περιοχής. Έπαιρνα τον χωματόδρομο που στα εκατό περίπου μέτρα μύριζε σαν στάχτη ηφαιστείου κι έκανε διχάλα και κάποτε διάλεγα να ακολουθήσω τον επάνω δρόμο και άλλοτε τον κάτω. Ο επάνω δρόμος. Το χώμα του ήταν πάντα μαλακό και φιλόξενο. Η βλάστηση με αγκάλιαζε τρυφερά σαν τη νοσταλγία της γιαγιάς. Με στρίμωχνε ανάμεσα στα κλαδιά από ελιές και αμυγδαλιές και στ’ αγριόχορτα και συχνά, ως εκεί που έφταναν τα σταροχώραφα, συναντούσα κανέναν συγχωριανό σκυμμένο μέσα στο φάθινο καπέλο του. Σερνόμουν τότε ανάμεσα στις καλαμιές ή κατούραγα το χώμα και λάσπωνα τα μάγουλά

μου για κάλυψη. Ξεπήδαγα μέσα από τον θόρυβο των πουλιών και της ηλιοφαιμένης γης. Κατά έναν παράξενο τρόπο το μυαλό μου γέμιζε από τις μελλοντικές μου εμπειρίες. Τότε ήταν που για πρώτη φορά η θλιμμένη πριγκίπισσα του παραμυθιού της γιαγιάς μεταμορφώθηκε στο σκιερό χαμόγελο της Χέλγκα πάνω από το κρεβάτι αριθμός διακόσια τέσσερα. Ή η απελπισμένη ονειροπαρσία του βασιλιά που χάνει τη γυναίκα του επειδή ερωτεύτηκε τελικά τον δράκο, ξαναζωντάνεψε μερικά χρόνια αργότερα, σ' έναν πυρετικό μου ύπνο λίγες μόνο μέρες μετά τον γάμο μου.

»Βυθισμένος στα σπλάχνα μια χρυσαφένιας πλαγιάς έζησα θαρρώ το ένα τέταρτο της ζωής μου και το γαλάζιο που έσπαγε τις σιωπηλές νύχτες εκεί με κομματίασε και με συναρμολόγησε αμέτρητες φορές και να 'μαι τώρα εδώ ραγισμένος από τότε από τις αντανakλάσεις του. Κατάλευκος και ζωντανός.

»Ένα δειλινό η γιαγιά έπιασε σφιχτά στα χέρια δυο κόκαλα κότας και είπε, κοιτώντας προς την πόρτα, πως αύριο θα μας αναγκάσουν να αλλάξουμε ζωή. Ο πατέρας γύρισε από το χωράφι και ζήτησε λίγο φωμί να το βουτήξει στην κοτόσουπα. Η Δήμητρα τον ζέστανε ρίχνοντας στη ράχη του μια μάλλινη ζακέτα και η Βασιλική έκλαψε κρυφά εκείνο το βράδυ γιατί αγαπούσε. Τον λέγανε Σταύρο. Τον συνάντησε μετρημένες φορές

στη στέρνα και πίσω από την προστασία της βλάβη-στησης στο ποτάμι. Τα λόγια και τα χάρδια που αντάλλαξαν τα εμπιστευόνταν μονάχα στη Δήμητρα. Εγώ τα μάθαινα παρατηρώντας τα μάτια της όταν επέστρεφε στο σπίτι και άφηνε τον κουβά με το νερό ή με τα ρούχα στο κουζινάκι. Η γιαγιά μου έλεγε πως όλα τα υγρά επάνω μας ξεκινούν από τα μάτια και πως τα βλέφαρα ανοιγοκλείνουν στον χτύπο των ερώτων μας.

»Εκείνο το βράδυ η Βασιλική μαρτύρησε στην άλλη αδερφή μας πως θα ανέβει στο βουνό. Να ζήσει με τον αγαπημένο της. Η γιαγιά με σήκωσε άρον άρον από τον καναπέ και πριν με πάρει καλά καλά ο ύπνος. Μου είπε να τη βοηθήσω να σύρει το συρτάρι που έκλεινε το έπιπλο κάτω από το στρώμα. Από το συρτάρι έβγαλε μία πλεκτή ολοκάθαρη κουβέρτα, μερικά άσπρα εσώρουχα και δύο μαντίλια. Είπε:

“Σύρε και φώναξε την προκομμένη την αδερφή σου”.

»Η Βασιλική έπεσε σαν σπασμένο κατάρτι στην αγκαλιά της γιαγιάς και τη φίλησε πολλές φορές στα μάτια και στα χέρια. Έκρυψε στην τσάντα της τα δώρα της γιαγιάς. Άνοιξε την πόρτα. Η υγρασία μπερδεμένη με την ομίχλη και τους καπνούς από τις καμινάδες. Τα μαλλιά μου τα κρύα. Έτριψα μια στιγμή μεταξύ τους τα κρύα μου πόδια. Η Βασιλική έκλεισε την πόρτα με προσοχή. Κάτι

συνέβη τότε μέσα μου και ανακάτεψε την ανεξερ-
ρεύντη περιοχή μου και κάτι σαν ανάμνηση ή σαν
μέλλον ή σαν επικείμενη εμπειρία αναδύθηκε από
τη φουσκωμένη μου καρδιά. Η Βασιλική πρέπει να
είχε κιόλας φτάσει στην αυλόπορτα, όταν φώναξα:

“Να πεις στον Αναστάση πως τον αγαπώ!”

»Ο πατέρας πετάχτηκε από το κρεβάτι σαν να
τον δάγκωσε τσούχτρα. Από εκείνες που έκρυβαν
τα νερά στο ποτάμι μας και τσίμπαγαν κάποτε τα
γυμνόστηθα κορίτσια και ένας δύο πιο θαρραλέοι
βούταγαν να τις βγάλουν από το ποτάμι και εκεί-
νες παγωμένες τύλιγαν τα πόδια τους πλεξούδα
γύρω από τη μέση τους να ζεσταθούν. Ο πατέρας
βγήκε τρέχοντας στο μικρό διάδρομο που ένωνε το
δωμάτιο με την αυλή. Είπε:

“Θα σε τσακίσω, τσόγλανε”.

»Και έκλεισε με θόρυβο την πόρτα πίσω του.
Πρόλαβε τη Βασιλική μερικά μέτρα πέρα από την
αυλή μας. Κολλητά στον τοίχο της μάντρας της
κυρίας Φωτεινής. Δεν ήμουν μπροστά αλλά γνω-
ρίζω καλά πως την πέταξε στο χώμα. Τις έριξε
μερικά χαστούκια και την έσυρε από τα μαλλιά
πίσω στο σπίτι.

»Το ξημέρωμα. Τα απελπισμένα χτυπήματα
στο καμπαναριό της εκκλησίας. Όλο το πρωί το
μεγάφωνο της πλατείας επαναλάμβανε πως όσες
οικογένειες του χωριού είχαν παιδιά στο βουνό, το
ίδιο απόγευμα θα μεταφέρονταν σε κάποια άλλη

άγνωστη προς το παρόν τοποθεσία. Η μητέρα αμίλητη ταίριαζε τα ρούχα μας σε δυο βαλίτσες. Εμένα μ' έστειλε να βοηθήσω τον πατέρα στην επισκευή του κάρου μας. Εκεί έξω, στη δεξιά μεριά της αυλής μας, στάθηκα για πολλή ώρα μέσα στη βροχή και τα ρούχα που κόλλησαν σαν δέρμα επάνω μου. Η παγωμένη αναπνοή του πατέρα, οι βαριές σταγόνες που έτσουζαν στα βλέφαρα, η ζωή μου που γκρίζαρε εμπρός μου και ανάμεσα στις βαριές γραμμές της βροχής και η μυρωδιά από το ποτάμι και από το σαπούνι από τα μαλλιά των γυμνών κοριτσιών κι η εικόνα του Αναστάση με αναστάτωσαν και για ακόμη μία φορά ευχήθηκα να βγουν αληθινά τα παραμύθια της γιαγιάς.

»Σκέφτηκα τότε πως η βροχή έπεφτε ασταμάτητα. Για πάνω από μήνα. Και πως πριν από αυτή ήταν μια περίοδος που στο χωριό μας ο ήλιος έκαιγε τα χωράφια και τις στέγες για διάστημα περισσότερο από δύο χρόνια. Το χώμα το κοκκινοφημένο όμως έδινε στάρι άσπαρτο, οι αγελάδες διψασμένες και με το δέρμα σκασμένο έχυναν το γάλα και γέμιζαν καζάνια, τα λουλούδια άνθιζαν ανάμεσα στις ρόδες από τα κάρα.

»Ο πατέρας φώναξε, δεν ξέρω κι εγώ για ποια φορά:

“Μη στέκεσαι εκεί σαν χαζός, σπρώξε την ακτίνα!”

»Φορτώσαμε στο κάρο όσα πράγματα

μπορούσαμε να πάρουμε μαζί μας. Από την αρχή ανάμεσα στις αυλές είχε σηκωθεί η φήμη πως θα μας έστελναν σε τόπο πέρα από τη γέφυρα του Στρυμόνα. Εκεί τα μέρη είναι πεδινά, τα μονοπάτια για τα βουνά των Κερδυλλίων δύσβατα και επιπλέον στην Πεπονιά και στην Καμήλα είχαν στρατοπεδεύσει Βούλγαροι και οι ομάδες των Παοτζήδων ήταν αρκετά οργανωμένες στην περιοχή. Δεν υπήρχε περίπτωση οι αντάρτες να κατεβούν σε εκείνα τα μέρη να ζητήσουν από τους δικούς τους τρόφιμα και ρούχα ή να συρθούν νύχτα στις καλύβες να κλέψουν το γάλα από τις κατσίκες.

»Μετά την πινακίδα με την ένδειξη “Καμήλα” υψώνονταν δύο μεγάλες σειρές από λεύκες παράλληλα στον δρόμο. Στο τέλος τους τερμάτιζε και ο δρόμος και απ’ την αριστερή γωνία του ξεκίναγε ένας φράχτης αρκετά ψηλός που όριζε μια μεγάλη τετράγωνη περιοχή χωρισμένη με λασπωμένα κάθετα δρομάκια και ανάμεσα σε αυτά σειρές από μισογκρεμισμένους τοίχους και σπίτια που τα περισσότερα ήταν ενωμένα μεταξύ τους.

»Μας έδωσαν ένα σπίτι χειρότερο κι από εκείνο που είχαμε στα μέρη μας. Ο πατέρας, και στον νέο μας τόπο, συνέχισε να καλλιεργεί ένα κομμάτι γη. Η μητέρα έσερνε τα πρωινά την αγελάδα στα δυτικά χωράφια της Καμήλας. Εκεί κοντά στον μεγάλο χωματόδρομο με τις λεύκες και πλάι στους φράχτες που μας προστάτευαν δήθεν από

τους αντάρτες.

»Η μητέρα είχε αναλάβει αποκλειστικά τη φροντίδα της αγελάδας μας. Σπρώχνοντας την ξύλινη πόρτα έβγαλε ένα βαθύ αναστεναγμό. Μετά δεν ξαναμίλησε. Η Δήμητρα παρατήρησε πως ήταν χαλασμένη κι άνοιγε μόνη της, με ένα απλό σκούνημα. Η Βασιλική σκούπιζε τα ανακατεμένα με λίγο αίμα ακόμα δάκρυά της. Εμένα έτσι κι αλλιώς δεν μ' ένοιαζε. Έφαξα αμέσως και εντόπισα το νέο σπίτι του κυρίου Τζίκου και της κυρίας Φωτεινής.

»Η γιαγιά όμως θαρρώ ότι πήρε πολύ βαριά αυτή τη μετεγκατάστασή μας. Δεν έλεγε τίποτα, αλλά εγώ καταλάβαινα τη στεναχώρια της. Στην αρχή έβγαλε απ' τα βάθη του μαύρου φουστανιού της μια κανάτα σε σχήμα λυχναριού και μάζεψε εκεί μέσα τις σταγόνες από δάκρυ και αίμα που έσταξαν τα μάτια της Βασιλικής. Θυμήθηκα τα λόγια της εκείνο το βράδυ. Πως οι έρωτες φωλιάζουν στα βλέφαρα.

»Η Δήμητρα από την άλλη ενθουσιάστηκε βλέποντας τη γιαγιά να σώζει τα ματωμένα δάκρυα της αδερφής μας. Στρίμωξε το τριγωνικό της κεφάλι στον κόρφο της γιαγιάς και μ' ένα πονηρό χαμόγελο τη ρώτησε:

“Τι θα τα κάνεις, καλέ γιαγιά μου, τα δάκρυα και τα μαζεύεις στην κανάτα;”

»Η γιαγιά όμως που είχε τα μαλλιά χυμένα

πάνω στο πρόσωπο της Δήμητρας, έμεινε για λίγο αμίλητη κι έπειτα σκεπάζοντάς το καλά με τις χοντρές της τρίχες, είπε κάπως αόριστα:

“Σκοτεινιασμένο πρόσωπο. Για πάντα”.

»Η Βασιλική τότε ξέσπασε σε γέλια. Δυνατά. Μακρόσυρτα γέλια. Εγώ δεν αντέδρασα. Η Δήμητρα νομίζω δεν είχε καταλάβει τίποτε από τα παράξενα λόγια της γιαγιάς. Ναι, τότε δεν είχε καταλάβει ακόμα τίποτα από την τρομερή σημασία εκείνων των δύο προτάσεων της γιαγιάς.

»Τώρα όμως κατέχω εγώ την κανάτα που έχει σχήμα λυχναριού. Είναι ένα πουλί που τα μεσημέρια μ’ επισκέπτεται στον ύπνο μου και όλο με ραμφίζει με τη μυτερή του μύτη πως έχω ένα χρέος αξόφλητο. Σηκώνομαι. Τα μαξιλάρια τα υγρά και η Χέλγκα στο πλάι μου. Όπως πάντα. Από τότε. Από εκείνη την ημέρα που μύρισε το αίμα μου και αυτό ήταν. Τη νίκησα τότε θαρρώ. Την κυρίευσα. Και είμαι βέβαιος, την ξέσχισα. Της άνοιξα τα πάντα και ρούφηξα τα πάντα. Τα πάντα. Τα πάντα είναι ένα ρούφηγμα. Από τότε. Τώρα το ξέρω καλά. Η σοφία των πολλών μου χρόνων και της μιας αγάπης που με έζωσε. Με έδεσε για καλά στην πέτσα της. Εκείνη. Η πέτσα της και τώρα τα μάτια της. Οι κόγχες οι ανυπόμονες. Καρδιά μου εσύ. Τη ρούφηξα όλη μέσα μου. Τη νίκησα. Την κυρίευσα.

»Η Βασιλική. Μεγάλωσε τα μπουτία της σε

ξένο τόπο. Ο Σταύρος με έναν γιαλατζί Παοτζή της έστειλε μαντάτο. Πως ακόμα τη σκέφτεται και πως σκοπεύει –μόλις ο κόκκινος στρατός κοκκινίσει τον πράσινό μας κάμπο– να τη ζητήσει σε γάμο. Εκείνη ξέρει καλά πως ο κόκκινος στρατός είναι ένα φέμα. Πιο οδυνηρό και από την απόφαση του πατέρα μας: να ζήσει στο εξής με τον γιο ενός αξιωματικού, που το όνομά του ήτανε Σωτήρης και που τον καιρό εκείνο δουλειά του ήταν –όπως και πολλών άλλων– ο Πάο. Το σώμα εκείνο που είχε συσταθεί για την προστασία των πολιτών από τους αντάρτες. Ήτανε φηλός, με φαρδιές πλάτες και με μια μεγάλη ελιά πλάι στο δεξί του φρύδι. Η Βασιλική έδωσε για προίκα τα άσπρα εσώρουχα της γιαγιάς και την αγελάδα μας. Ο πατέρας είπε πως έτσι θα ξεπλυθεί η ντροπή του Αναστάση.

»Ο Αναστάσης ζούσε ή πέθανε μας ήταν τότε παντελώς άγνωστο. Η μητέρα ζύμωνε ψωμί στην αυλή και πίστευε αθώα πως η μέρα της επιστροφής του ήτανε κοντά. Η γιαγιά, όταν ο καιρός ήτανε καλός, κάθονταν σ' ένα χαμηλό σκαμνί δίπλα της και συνέχιζε να πλέκει το ασπροκέντημα εκείνο που από τότε πίστευα πως ήταν εκείνο το κέντημα το οποίο κένταγε όσα χρόνια τη λάτρευα στη μνήμη μου. Ο καιρός ήταν φθινοπωρινός. Ένα μικρό αεράκι τάρασσε ενίοτε τα λιγοστά φυτά της μεσαυλής και στέγνωνε την μπουγάδα στη μια της άκρη. Ο ήλιος ήταν χρυμμένος πίσω από μια παράξενη

ομίχλη που εδώ και μερικές ημέρες είχε έρθει κι αναπαυτεί στη γη της Καμήλας. Η θερμοκρασία ωστόσο ήτανε καλή κι ευνοούσε το ζύμωμα και το κέντημα στην αυλή. Τότε στην αυλόπορτα φάνηκε ο Σωτήρης. Στα μάτια του η γελοία αβεβαιότητα του στρατιωτικού καθήκοντος. Κράταγε το πηλίκιο με τον αγκώνα κολλημένο στα πλευρά του και φαινόταν βιαστικός και έτσι λαχανιασμένος που ήταν δεν καταλάβαινες επακριβώς τις λέξεις που πρόσφερε αλλά το νόημα μόνο από αυτά που έλεγε. Η μάνα μου πάντως ξέσπασε σε λυγμούς και ύστερα λιποθύμησε επάνω στο αλεύρι και στις ζύμες της. Έμαθα τι είχε συμβεί λίγο αργότερα από τη Δήμητρα. Η Δήμητρα, καθώς συνέφερε τη μητέρα με ένα ζεστό μαντίλι, μονολογούσε, τρίζοντας τα δόντια, πως μερικοί αντάρτες κατέβηκαν στην πεδιάδα και συγχρόστηκαν με τον στρατό λίγο έξω από τον φράχτη. Η Βασιλική έτυχε να περνά από εκεί κοντά σέρνοντας πίσω της την αγελάδα. Μια αδέσποτη σφαίρα τρύπησε το δεξί της μάτι.

»Μερικές μόνο ημέρες μετά την κηδεία της Βασιλικής. Η Δήμητρα έρχεται και κάθεται πλάι στη γιαγιά. Στη μεσαυλή. Η γιαγιά πλέκει ακόμα. Σαν να ήταν το ξενύχτισμα της νεκρής, η κηδεία, μετά ο καφές, το νέο ξενύχτισμα των δακρύων, τα τριήμερα της νεκρής και ο νέος καφές, ένα μονάχα διάλειμμα για τη γιαγιά που δεν είχε μάθει να παραμελεί καμιά της δουλειά και καμιά της ευθύνη.

Ἔτσι που ὅταν ἐκεῖνο το μοιραῖο πρωινὸ ο Σωτήρης ανακοίνωσε τα νέα και ἡ μητέρα λιποθυμήσε και ἡ Δήμητρα ξερίζωνε τα φρύδια της, ἡ γιαγιά ξέθαψε ἀθόρυβα τὴν κανάτα με το σχῆμα λυχναρίου και ἀμίλητη περπάτησε ὡς ἐκεῖ που ο χωματιένος δρόμος με τις λεύκες διασταυρωνόταν με τον φράχτη. Παραμέρισε ευγενικά το πλήθος που ἦταν συγκεντρωμένο πάνω ἀπὸ το πτώμα της ἐγγονῆς της, γονάτισε και τραγουῖδῃσε τους στίχους ἐνὸς ἀπὸ τα παραμῦθια της.

»Τὰ ἀνήσυχὰ ψιθυρίσματα και τὰ βήματα του πλήθους χάθηκαν μέσα σε ἐκείνη τὴν καταπληκτικὴ μελωδία που ἐβγαίνει ἀπὸ τα σακατεμένα χεῖλη της γιαγιάς. Οἱ στίχοι της ἦταν ἀκατάληπτοι. Ο ἓνας κοίταζε τον ἄλλον με τρομερὴ ἀγωνία και ἐκπληξή. Σε λίγο κατάλαβαν πὼς ἡ γιαγιά ἔλεγε ἓνα παραμῦθι. Και πὼς το παραμῦθι της ἐντуне τὴν υγρὴ ἀτμόσφαιρα με κάτι που ἦταν ἀδύνατο νὰ ἐξηγήσει ἀνθρώπινος νους, ἀλλὰ που ὅλοι το αἰσθάνθηκαν ἐκείνη τὴ στιγμὴ σαν κάτι το μεταφυσικό, που μαύρισε τον πρωινὸ ὀρίζοντα και ἔκανε μεμιάς νὰ ἀνάψουν οἱ λάμπες στα σοκάκια της Καμῆλας. Ἡ γιαγιά ἔσυρε τὴν κανάτα της στο χῶμα και στὴν κόκκινη λιμνούλα γύρω ἀπὸ το ὀλοστρόγγυλο κεφάλι της Βασιλικῆς. Μάζεψε κάμποσες σταγόνες ἀπὸ το αἷμα της. Ἐκλείσε τὴν κανάτα, τὴν κοῦνησε ελαφρὰ στον ἀέρα, νὰ ἀνακατευτεῖ το νέο αἷμα με το ὑπόλοιπο περιεχόμενο

της κανάτας.

»Όταν λοιπόν η Δήμητρα κάθισε πλάι της εκείνο το πρωινό, ρώτησε τη γιαγιά της γιατί δεν την είχε αγκαλιάσει εδώ και πολύ καιρό. Από τότε που η Βασιλική είχε χύσει κόκκινα δάκρυα για τον χαμένο της έρωτα, τον Σταύρο. Η γιαγιά δεν σήκωσε τα μάτια από το ασπροκέντημα αλλά στράβωσε τα χείλη και έδωσε με την ασθενική πια φωνή της μία ακόμα αινιγματική απάντηση για τη Δήμητρα:

“Δεν είναι ο καιρός να σε αγκαλιάζω. Σκοτεινιασμένο πρόσωπο. Για πάντα. Δεν μένει πολύς καιρός. Για σένα κεντάω. Αυτό το τρέμουλο που έχω, από σένα και για εσένα είναι”.

»Η Δήμητρα κράτησε μούτρα στη γιαγιά και κοίταζε αμήχανα όταν ύστερα από λίγα πρωινά η γιαγιά άπλωσε το τελειωμένο πια ασπροκέντημα στη μεσαυλή. Είχε μήκος και πλάτος ίσα με μια ψηλή καλοφτιαγμένη γυναίκα. Η γιαγιά κάρφωσε το βλέμμα στο χώμα και μουρμούρισε πως έπρεπε να βιαστεί γιατί σε λίγο θα ξεσπάσει βροχή και ο θάνατος την παραμονεύει. Ξέθαφε αθόρυβα και πάλι την κανάτα με το σχήμα λυχναριού. Την έφερε έναν κύκλο πάνω από το απλωμένο κέντημα. Η μητέρα κοιτούσε από το παραθυράκι της κουζίνας. Είδε απέναντι, πίσω από την αυλόπορτα, να έχει μαζευτεί κόσμος από τη γειτονιά. Στη θλίψη της δεν μπορούσε να σκεφτεί λογικά. Έτριψε μερικές

φορές τα ξερά της βλέφαρα και είπε στον εαυτό της πως η γιαγιά τρελάθηκε. Πως ήταν παλαβή που πριν καλά καλά συμπληρωθούν σαράντα μέρες από τον θάνατο της εγγονής της, εκείνη άπλωνε κεντήματα στην αυλή και γινότανε θέαμα στη γειτονιά.

»Η γιαγιά έστεκε αντίκρυ της μισοκαμπουρισμένη. Είπε μερικά λόγια στον αέρα. Δεν τα άκουσα. Μάλλον τα άκουσα και δεν τα θυμάμαι. Όχι, σίγουρα δεν άκουσα τι λόγια πέταξε εκείνη τη στιγμή η γιαγιά, γιατί κι εγώ βρισκόμουν στην κουζίνα και την παρακολουθούσα από το ίδιο παράθυρο με τη μητέρα. Έπειτα η μητέρα είπε “η τρελή” ή κάτι τέτοιο. Έσφιξε τις παλάμες της στο ξύλο του πάγκου και είπε, τραυλίζοντας από το θυμό, πως είναι απίστευτο που η γιαγιά δεν μπορούσε να κρατηθεί ούτε στο πένθος της εγγονής της. Τέντωσε μία την ποδιά στους γοφούς της κι έκανε να τρέξει γρήγορα στη μεσαυλή.

»Η γιαγιά είχε ακόμα τα μάτια χαμένα στον λεπτό ουρανό και τελειώνοντας όσα είχε να πει, έχυσε το υγρό της κανάτας στο ασπροκέντημα. Η μητέρα βγήκε στην αυλή φωνάζοντας και κλαίγοντας μαζί. Δεν πρόσεξε το σκαμνί, που όταν ο καιρός ήτανε καλός συνήθιζε να κάθεται η γιαγιά, στραβοπάτησε και έπεσε πάνω στο ασπροκέντημα. Η Δήμητρα, που ήταν προφανώς η μόνη που είχε ακούσει τα μυστήρια λόγια της γιαγιάς, έβγαλε

μια τόσο τσιριχτή φωνή, που οι περίεργοι γείτονες, υπνωτισμένοι καθώς ήταν από το θέαμα, έκαναν αυθόρμητα μερικά βήματα πίσω.

»Σήκωσα τη μαμά με τη βοήθεια της Δήμητρας. Ακόμα έβριζε τη γιαγιά. Την καθίσαμε στο σκαμνί. Η φωνή της έβγαине πια αδύναμη, ούτε καν βραχνιασμένη, αλλά ασθενική και σε λίγο δεν μπορούσε κανείς να βγάλει νόημα σε ό,τι φιθύριζε. Σε λίγο καμπούριασε στο σκαμνί. Τα μάτια της κλείσανε και το δέρμα της ζάρωσε και αυλάκωσε και μάζεψε και έκανε η σάρκα της μικρά βουναλάκια στο πρόσωπό της, σαν να έζησε όλη την υπόλοιπη ζωή της εκείνη τη στιγμή καθισμένη στο σκαμνί. Μαράθηκαν και μελάνιασαν τα χέρια της και την άγγιξα εκείνη τη στιγμή και τα σκληρά χωρίσματα της σάρκας της, η κυρτή της ραχοκοκαλιά, η διφασμένη της ανάσα καθώς έγειρα στο μέτωπό της, το συγκεχυμένο αγκομαχητό της, κάτι ανάμεσα σε παραίτηση και έρωτα, και η μητέρα πέθανε εκείνη την τραγική στιγμή από μια απροσεξία.

»Λίγες ημέρες μετά την κηδεία της μαμάς. Η Δήμητρα. Τα χοραλλένια μάγουλά της. Δεν είχε προσέξει ως τότε το χρώμα του προσώπου της. Το δέρμα της τέντωσε σαν φώναξε προς στο μέρος της γιαγιάς:

“Ωστε, λοιπόν, αυτό ήταν που ετοιμάζες χρόνια τώρα για εμένα!”

Η γιαγιά είπε:

“Θα σου χρειαστεί. Ορίστε, το ασπροκέντημα. Είναι δικό σου. Θα σου χρειαστεί”.

Η Δήμητρα είπε:

“Είσαι μια θεοπάλαβη ξεμωραμένη!”

“Είμαι η γιαγιά σου και σε λίγο θα φύγω για πάντα. Σου χαρίζω λοιπόν τούτο το ασπροκέντημα”.

Η Δήμητρα ούρλιαξε αλαφιασμένη:

“Με βασανίζεις επικίνδυνα!”

“Συμπονώ τα όνειρά σου”.

“Μα πώς είναι δυνατόν να πιστεύεις πως θα δεχθώ για δώρο ένα κέντημα που σκοτώνει;”

»Η γιαγιά πράγματι σε λίγο καιρό μάς άφησε για πάντα κι η Δήμητρα χάθηκε ανάμεσα στις καλαμιές και στη σιωπή του σερραϊκού κάμπου. Άργησα να μάθω νέα της. Εκείνη ήρθε και με βρήκε σε αυτήν την πολυκατοικία αρκετά χρόνια αργότερα. Στην πραγματικότητα με αναζήτησε και ήρθε σε εμένα γιατί ζητούσε το ασπροκέντημα της γιαγιάς, το οποίο όπως ανέφερα ήδη κρατώ ακόμα από τότε και το φυλάω καλά σαν αυτά εδώ τα μαύρα γάντια μου.

»Λίγες ακόμα ημέρες μετά την κηδεία της μαμάς. Χτύπησε η πόρτα και ο πατέρας ζαλιζόταν από το πολύ κρασί και μου ζήτησε, η μάλλον εγώ κατάλαβα ότι αυτό προσπαθούσε να μου πει με το απλωμένο του δάχτυλο και κρεμασμένος στο

μπράτσο της καρέκλας, μου ζήτησε να ανοίξω εγώ την πόρτα. Ο Σωτήρης με χάιδεψε τρυφερά στο μάγουλο, παρόλο που εγώ τότε κόντευα τα δεκαοχτώ. Κοίταξε με τα γατίσια μάτια του τον πατέρα μου, που τον χαιρέτησε ξεσπώντας σε κλάματα. Ο Σωτήρης τον ανασήκωσε και τον ταίριαξε στην καρέκλα. Έπειτα γύρισε πάλι σε μένα. Ήταν πράγματι ένα γερό παλικάρι και όταν περπατάγαμε οι ώμοι του άνοιγαν σαν βράχοι και μου παρέδωσε έναν φάκελο, τον οποίο άνοιξα αμέσως χωρίς να νοιάζομαι για το περιεχόμενό του. Ήταν μια διαταγή που τη διάβασα φωναχτά και με υποχρέωνε να ακολουθήσω ένα εκστρατευτικό σώμα που την ερχόμενη εβδομάδα θα αναχωρούσε για τα σύνορα Γερμανίας-Αυστρίας. Την εβδομάδα που θα μεσολαβούσε θα ταξίδευα με το τρένο στη Σπάρτη για να εκπαιδευτώ στα μυστικά του πολέμου. Πάνω σε αυτό ο Σωτήρης με σταμάτησε και είπε χαμηλόφωνα, σχεδόν συνωμοτικά, πως θα με συνόδευε εκείνος ως τη Σπάρτη. Η διαταγή έκλεινε με μια υπενθύμιση της υποχρέωσης που είχα για μυστικότητα, συνεργασία και τυφλή υπακοή. Ο πατέρας μες στη ζάλη του ξέσπασε τώρα σε ζητωκραυγές και με χυδαία λόγια εξηγούσε, σε μια αόρατη για εμένα μορφή του τοίχου, πως επιτέλους ήρθε ο καιρός να γίνω άνδρας.

»Στην Αυστρία πολέμησα για κάποια αντιμαχόμενη πλευρά. Δεν ρώτησα σε ποιους ρίχναμε

κρυμμένοι μέσα στα παγωμένα ορύγματα. Άκου-
γα βέβαια διάφορα ονόματα που συνοδεύονταν
από βρισιές. Αλλά δεν με ενδιέφερε να μάθω πε-
ρισσότερα. Μονάχα, σαν άκουγα το όνομα μιας
πόλης ή μιας χώρας, έφερνα στο μυαλό μου τα
βιβλία που μου δάνειζε κάποτε ο κύριος Τζίκος, κι
ακόμα τη μάντρα της κυρίας Φωτεινής, τα λευκά
της χέρια και την ανάσα της που μύριζε χαμομήλι.

»Στα σύνορα με τη Γιουγκοσλαβία τραυματί-
στηκα. Κάτι σαν οβίδα έσκασε λίγα μέτρα μακριά
από το σημείο που έγραφα κάποιο γράμμα στη
γιαγιά. Τα ρούχα μου πήρανε φωτιά και τα χέρια
μου κάηκαν στα σοβαρά. Στο νοσοκομείο με βάλ-
λανε στο κρεβάτι νούμερο διακόσια τέσσερα. Τότε
μου φόρεσαν αυτά τα μαύρα γάντια που σπάνια
αποχωρίζομαι. Θυμάμαι ένα πρωινό που τα έσυ-
ρα από τις άθλιες παλάμες μου, για να τεντώσω
κι άλλο το κορμί μου, να κόψω μερικά αμύγδαλα
από ένα όμορφο δέντρο της αυλής του νοσοκομεί-
ου. Άφησα τα αμύγδαλα στις παλάμες της Χέλ-
γκα, της έκλεισα τα δάχτυλα τρυφερά. Καθώς τη
φιλούσα, κι όταν το φιλί μας στέρεφε, εκείνη τα
άνοιξε και πάλι και στα χέρια της κι ανάμεσά μας
έστεκε μια κατακόκκινη σαύρα».

9

Τα παιδιά αποφασίζουν να εκτελέσουν το σχέδιό τους

Ο απογραφέας συμπληρώνει τα δελτία. Ο Γιάννης Λαγογιάννης από το παράθυρο της σοφίτας κοιτάζει το μαύρο σώμα του Ματίας, ακουμπισμένο μπρούμυτα στα τσιμέντα της αυλής του Πάσχα. Η αυλή του Πάσχα έχει βυθιστεί στο βαρύπυκνο χειμωνιάτικο βράδυ. Το ακίνητο όμως σώμα του θυρωρού φωτίζει εκεί χαμηλά σαν ενωμένες χαλκόχρωμες κηλίδες. Τα λιγοστά μαλλιά του από εκεί ψηλά μοιάζουν να καίγονται σε μια σιγανή φωτίτσα και η παραμορφωμένη –φωτισμένη από το ακίνητο σώμα– σκιά του Ματίας. Ο Γιάννης Λαγογιάννης κάνει νόημα στη Σόφι να μεταφέρει το κρεβάτι με τις ρόδες από το παράθυρο στην άλλη πλευρά της σοφίτας. Η Σόφι υπακούει. Ο απογραφέας βγαίνει στις σκάλες.

«Ωρα για ανάπαυση. Η απογραφή θα συνεχιστεί με το ξημέρωμα» λέει ο απογραφέας και χάνεται στο σκοτάδι του διαδρόμου.

Οι ένοικοι της πολυκατοικίας όμως παραμένουν

στη σοφίτα της γριάς. Φαίνονται εξαιρετικά απορροφημένοι στη θέα του νεκρού θυρωρού. Η Χέλγκα παίρνει το ύφος βαθιάς περισυλλογής. Από το παράθυρο παρατηρεί τη νύχτα που έρχεται γοργά και αναριγεί στη σκέψη μονάχα της αυριανής ημέρας. Αισθάνεται τώρα τη συμφορά του απογραφέα να την τυλίγει σε μια κόλλα χαρτί. Η Χέλγκα λέει ότι ο Ματίας ήταν καλός θυρωρός. Οργανωτικός και δίκαιος άνθρωπος. Η Ελευθερία θέλει να τον κλάψει, αλλά φοβάται.

Η Σόφι λέει κάπως αναστατωμένη πως η ολιγωρία αυτή είναι θανάσιμη και πως δεν πρέπει να χάνουν τον χρόνο τους με ανώφελους στοχασμούς. Αγγίζει τρυφερά τα μάτια και τα χείλη του Γιάννη Λαγογιάννη. Ο Χαράλαμπος λέει πως η συμφορά, δίχως να το ξέρει, έφερε όλους τους ενοίκους της πολυκατοικίας δίπλα δίπλα, σε μια στενή σοφίτα και πως αυτό είναι μια πιθανότητα που πρέπει να την εκμεταλλευτούν.

Η γριά όμως έχει ξαναζήσει αυτήν τη στιγμή άλλες δύο φορές στο παρελθόν. Ίσως γι' αυτό σκέφτεται πως δεν μπορεί να συμμεριστεί καμία από τις ελπίδες των υπολοίπων. Η γριά γνωρίζει καλά πως πρόκειται για μια κούφια βεβαιότητα.

Ο Ιωάννης λέει πως η συμφορά του απογραφέα άναψε φωτιά στα κεφάλια τους και στα μάτια του Ιωάννη η κρυφή του τρυφερότητα και στο μυαλό του σαν κυκλώνας η αμετάκλητη απόφαση των

παιδιών του. Ο Ιωάννης δεν βλαστημά τη συμφορά του απογραφέα. Γι' αυτόν ο απογραφέας είναι μια αιώνια ήττα. Μια ήττα που κάποτε μπόρεσε να εντοπίσει τη σκιά της —ένα ίχνος της μονάχα— στα μάγουλα της Μαρίας, αλλά ποτέ δεν είχε καταφέρει να προσδιορίσει με ακρίβεια τη φύση της.

Ο Φάνης και η Χριστίνα, σκυμμένα σε μια γωνία της σοφίτας, συνωμοτούν ψιθυρίζοντας. Με μια φωνή συμμερίζονται τις αμφιβολίες του πατέρα τους. Ο Ιωάννης προχωρά προς τη γωνία της σοφίτας και κάτι του σιγοψιθυρίζουν τα παιδιά του. Η Σόφι και η Χέλγκα πλησιάζουν πιστεύοντας πως ο Φάνης και η Χριστίνα είναι τα κατάλληλα πρόσωπα και η σχέση τους με τον Ιωάννη προσφέρει πάλι το έδαφος για μια λύση. Η Ελευθερία λέει πως για χάρη μιας καίριας και αποτελεσματικής αντιμετώπισης του προβλήματος όλα επιτρέπονται και όλα είναι δυνατόν να θυσιαστούν. Ο Χαράλαμπος προσπαθεί να σκεφτεί αν όλο αυτό είναι μια ηλίθια ελπίδα και εάν τελικά υπάρχει περίπτωση μια θυσία να απαλλάξει τους ενοίκους της πολυκατοικίας από τον φόβο και από το αίσθημα ενοχής ή εξορίας που αυτός ταριχεύει στις ψυχές τους.

Η Σόφι πλησιάζει κι άλλο στα στόματα των παιδιών και τους δίνει να καταλάβουν πως εκείνη αλλά και όλοι οι άλλοι δείχνουν κατανόηση για τις επιθυμίες τους και πως εάν πράγματι η ευτυχία έχει ως προϋπόθεση ένα μέλλον, δεν μένει τίποτα

άλλο παρά να διεκδικήσουν αυτό το μέλλον με κάθε τρόπο.

Τα παιδιά σηκώνουν το κεφάλι και συναντούν το ξεβαμμένο πρόσωπο του Ιωάννη. Δεν μιλούν, αλλά ο Ιωάννης ξέρει καλά τι εννοούν. Ο Ιωάννης και ένα αδιόρατο χαμόγελο. Λέει:

«Δεν είναι καιρός για γάμο».

Τα παιδιά απαντούν:

«Εγώ και η Ζίλντα Λότζι. Είναι αργά τώρα για να μας σταματήσεις».

«Δεν καταλαβαίνετε πως αυτό θα σας γεμίσει με την πιο βουβή λύσσα που μπορεί να φανταστεί άνθρωπος;»

«Εγώ και η Ζίλντα. Θα φύγουμε μαζί. Θα γίνουμε τραγουδίστριες στο Χόλιγουντ. Δεν μπορείς να εμποδίσεις ένα μέλλον που ταυτίζεται με το δικό σου πεπρωμένο».

Η σπάνια αξιοπρέπεια του Ιωάννη. Λέει:

«Εντάξει, όπως επιθυμείτε. Να ξεκρεμαστούν τότε οι κουρτίνες. Δεν θέλω να συμβεί στα σκοτεινά. Και είναι και κάτι άλλο. Θέλω να φαίνομαι από το παράθυρο και όλοι να κοιτούν. Δεν έχω άλλη επιθυμία. Θέλω μονάχα να με κοιτούν οι άλλοι. Οι άλλοι να με θαυμάζουν εκεί ανάμεσα στις κλωστές, τη μαύρη κορδέλα στο μπράτσο μου και αφήστε με ακόμα να φορέσω το καπέλο μου. Το καπέλο το θέλω για την τελευταία μου υπόκλιση. Τελευταία μου επιθυμία να γίνει ό,τι είναι να γίνει

στα φανερά. Είμαι άδειος από κάθε προαίσθηση. Δεν μπορώ να εξηγήσω αν αυτό είναι το επόμενο επεισόδιο μιας σειράς αμετάκλητων γεγονότων. Αλλά μπορώ, σίγουρος στ' αλήθεια, να ζητήσω να ξεκρεμαστούν οι κουρτίνες από τα παράθυρα. Πίσω από το τζάμι, στα κρυφά, τα γελαστά πρόσωπά τους. Κρεμασμένα πρόσωπα πάνω από την αυλή του Πάσχα. Αξεδιάλυτα χαμόγελα. Και πρόσωπα δίχως λαιμό. Μόνο τα μακριά τους βλέφαρα να γαργαλούν το τζαμί και ίσως τότε να νιώσω και εγώ κάποιο άγγιγμα ή κάποιο έλεος. Έστω εκεί στα χαμηλά. Τελευταία μου επιθυμία. Ναι, αυτό ζητώ και επιθυμώ βαθιά, σχεδόν το απαιτώ. Να συμβούν όλα στο φως της αυλής. Της αυλής του Πάσχα. Κατεβάστε τώρα λοιπόν τις κουρτίνες από τα παράθυρα. Ευχαριστώ για τη συμπάθειά σας. Να συνεχίσετε να τρώτε όλο το φαγητό σας. Σας αγαπώ».

Ο Φάνης και η Χριστίνα φτύνουν ανάμεσα στις παλάμες και έπειτα τις τρίβουν. Γεννάνε σπίθες. Ο Φάνης σκύβει, η Χριστίνα πηδά και σκαρφαλώνει στους ώμους του. Ξεκρεμούν τις δύο κουρτίνες από το παράθυρο της σοφίτας. Η γριά σέρνει τα πόδια της πάνω κάτω στη σοφίτα και βρίζει.

Τα παιδιά λένε:

«Θα γίνει με την αυγή, σεβόμενοι τη μια επιθυμία σου και το φως που ζητάς».

Ο Ιωάννης κουνά το κεφάλι καταφατικά. Ο

Ιωάννης λέει στον εαυτό του πως η πολιορκία της πολυκατοικίας, από την πιο αδυσώπητη συμφορά που φάνηκε ποτέ στα χρόνια τους, πυρπόλησε για τα καλά τα κεφάλια των υπολοίπων. Υπήρχε η πιθανότητα κάποιοι να επιδιώξουν να σκάσουν ένα λαγούμι και να το γεμίσουν με τροφή και με νερό και να ζήσουν σ' εκείνη την ασφάλεια ώσπου να πεθάνουν. Υπήρχε πάλι η πιθανότητα η συμφορά να ρουφήξει το μεδούλι όλων των ενοίκων, δίχως κανένα έλεος ή ελαφρυντικό, και μετά τα δωμάτια και οι τοίχοι και οι σκάλες και το υπόγειο και οι μυρωδιές των ενοίκων, όλα να σβήσουν σαν την πιο φτηνή ανάμνηση. Μπορούσαν βέβαια να συμβούν και τα δύο παραπάνω ενδεχόμενα, ενώ από την άλλη υπήρχε ακόμα η πιθανότητα η ανάγκη να νικήσει την ελπίδα.

Ο Ιωάννης θυμάται την ημέρα που γνώρισε τη Μαρία. Η Μαρία και τα τριγωνικά της χείλη, το τρυφερό της γέλιο και οι μακριές της βλεφαρίδες. Ο Ιωάννης φέρνει στο μυαλό του τη Μαρία και αισθάνεται για αυτό αδύναμος. Λίγες ώρες πριν αδιαφορούσε για την απόφασή της να γίνει άγαλμα. Δεν απουσίαζε η αγάπη στη μεταξύ τους σχέση. Και η ανάμνηση τώρα εκείνης της τρυφερής τους σχέσης είναι αυτό που αντί να τον παρηγορεί, τον γεμίζει με αμφιβολία για τις έως τώρα πράξεις του και τον κάνει να αισθάνεται ανήμπορος μπροστά στη συμφορά του απογραφέα.

Ο Ιωάννης σκέφτεται πως η αγάπη που έκρυβε μέσα του για χρόνια, τώρα είναι μια ανεξάντλητη εστία φωτός μες στο σκοτάδι της παραίτησης και της οριστικής απώλειας του άλλου, εκείνου που ως σήμερα ονόμαζε «ο δικός του άνθρωπος».

Το άγαλμα

Η Σόφι αγγίζει τρυφερά τα δύο παιδιά, σκέφτεται ότι κινδυνεύουν να μείνουν εντελώς μόνα και λέει πως πρέπει να σκεφτούν τι θα πράξουν με το άγαλμα της Μαρίας.

«Η εγκατάλειψη είναι ένα γλυκό πεδίο για τον απογραφέα, αρκεί από μόνη της για να φέρει τη συμφορά κοντά σου και να σε μολύνει» λέει η Σόφι με τα μάτια καρφωμένα στο πάτωμα και δείχνει πιο ευερέθιστη από ποτέ.

Η γριά και η σκληρότητα της βεβαιότητας της Σόφι. Από το παράθυρο παρατηρεί τον ουρανό που έχει σκοτεινιάσει πια για τα καλά. Φτύνει στο πάτωμα και αναθεματίζει την ώρα που ανέβηκαν όλοι στο δικό της δωμάτιο. Θυμάται τη Μαρία και το γλυκό της χαμόγελο. Σε κάτι παλιούς δρόμους κάτι ξεχαρβαλωμένα φανάρια ρίχνουν το φως τους σε μια παρέα κοριτσιών. Ανάμεσα σε αυτά και μια κοπέλα μετρίου αναστήματος, με μακριά ίσια κατράμι μαλλιά και βεβιασμένο χαμόγελο και

ένα κορίτσι τη φωνάζει Μαρία. Βαδίζει μέσα στην υγρή νύχτα και μοιάζει να μη γνωρίζει κανέναν και να μην τη γνωρίζει κανένας.

Γλιστρά αθόρυβα στα πεζούλια των μαγαζιών και μία κοπέλα τη φωνάζει Μαρία. Ένας κρύος άνεμος τη σπρώχνει μέσα στην εκκλησία και η ίδια ορμή του αέρα σβήνει τις φλόγες των κεριών. Η γριά θυμάται πως η Μαρία τρομοκρατήθηκε μέσα στη θεοσκότεινη εκκλησία και πως μια νέα ριπή του ανέμου φέρνει μαζί της μια απίθανη βροχή, που οι στάλες της μαστιγώνουν ανελέητα τη στέγη της εκκλησίας. Μια αστραπή ύστερα φωτίζει για μια στιγμή το εσωτερικό της εκκλησίας και η Μαρία, έχοντας την προηγούμενη λάμψη για οδηγό, προχώρα αποφεύγοντας τα στασίδια και μια βαριά μυρωδιά κεριού την οδηγεί κατευθείαν προς το ιερό.

Η γριά θυμάται το αδύνατο κορίτσι με τον ήρεμο χαρακτήρα και τα υπάκουα μάτια και μια φωνή από τον άμβωνα τη φωνάζει Μαρία. Μια νέα αστραπή φωτίζει ξαφνικά μια γυναίκα κοντή αλλά γεμάτη, που στέκει πίσω από την Αγία Τράπεζα, το κατάλευκο μέτωπο και τα κλειστά της μάτια, σκεπασμένα από μακριές βλεφαρίδες που μες στο σκοτάδι μοιάζανε με χοντρές κλωστές ή με ράμματα κάποιας βαθιάς πληγής. Η Μαρία μουγγάθηκε.

«Μαρία, αδελφή μου» ακούστηκε η γλυκιά

φωνή της γυναίκας με τα κλειστά μάτια «σίγουρα το ακούς κι εσύ, έτσι δεν είναι;»

Η Μαρία μένει ακίνητη, όμως δεν φοβάται. Πρωτά ήρεμα:

«Εννοείς αυτό το κροτάλισμα στη στέγη;»

«Δεν έρχεται μονάχα από τη στέγη» απαντά ήρεμα η άλλη και απλώνοντας τα δυο της χέρια πάνω από την Τράπεζα, σαν να θέλει να αρπάξει στην αγκαλιά της τη Μαρία, συνεχίζει:

«Είναι παντού. Στη στέγη και πάνω στα βιτρώ της εκκλησίας. Είναι ένα κοπάδι από χέρια που σφιχτοκρατούν λευκούς κρίνους».

Εκείνη τη στιγμή μέσα στην εκκλησία αντήχησε ένα τρίζιμο από ψηλά και το ορμητικό φύσημα του αέρα που πλαγιοκοπεί με μια απίθανη ποσότητα βροχής τους εξωτερικούς τοίχους της. Η γριά θυμάται τη νεαρή κοπέλα με το σταρένιο δέρμα κάτω από τα καθαρά μαλλιά της, τον κομφό λαιμό, την υπομονή με την οποία αντιμετωπίζει την κατάσταση μέσα σε εκείνο το απόκοσμο σκοτάδι και ένα τραπουλόχαρτο που κρατά τώρα ψηλά η γυναίκα με τα κλειστά μάτια και γράφει το όνομα Μαρία.

Η γριά θυμάται πως στη συνέχεια η Μαρία εργάστηκε για ένα σημαντικό διάστημα στη βιβλιοθήκη του πανεπιστημίου της πόλης. Πως εκεί διάβασε το βιβλίο της Έδα. Την αφήγηση της Έδα, μίας άγνωστης γερμανίδας ποιήτριας

του Μεσαίωνα. Μια απίθανα αινιγματική ιστορία της Γερμανίδας που έπεσε τυχαία στα χέρια της ένα πρωί στη βιβλιοθήκη του πανεπιστημίου, όπου είχε την τύχη κάποτε να εργαστεί, ανταποδίδοντας δια της εργασίας της μια υποτροφία που κέρδισε ως μεταπτυχιακή φοιτήτρια του τμήματος Γερμανικής Φιλολογίας. Η εργασία της εκεί στάθηκε απρόσμενα εποικοδομητική, αφού τελικά η υποψία που από χρόνια πριν την διακατείχε, πως στη βιβλιοθήκη υπήρχαν βιβλία που ως τότε δεν τα ήξερε, είτε λόγω της φύσης των μαθημάτων της σχολής είτε εξαιτίας της γενικότερης άγνοιάς της, επιβεβαιώθηκε και ανάμεσα στα παμπάλαια ράφια ανακάλυψε την αφήγηση της Έδα.

Η υπόθεση αυτή πάντως, της υποτροφίας και της εργασίας για λογαριασμό του τμήματος, λειτούργησε επιπλέον κατά έναν τρόπο προωθητικά όσον αφορά τη μετέπειτα εξέλιξη της Μαρίας. Η περίοδος της παραμονής της στη βιβλιοθήκη υπήρξε στον χρόνο ως προαγωγή μιας υποθέσεώς της πάνω στα ήδη υπάρχοντα κεκτημένα, άλλα από τα οποία οφείλονταν στις σπουδαίες προπτυχιακές της επιδόσεις και άλλα στον ευγενικό της χαρακτήρα. Έτσι, αφού πήρε τον μεταπτυχιακό της τίτλο, τελείωσε ταχύτατα και τη διατριβή της – με θέμα βέβαια τα μυστικά της Έδα – και κατέθεσε αμέσως τα χαρτιά της για μία θέση στο τμήμα και η εμπεριστατωμένη της εργασία, οι πετυχημένες

της σχέσεις με τους πρώην καθηγητές της και οι συμπάθειες που είχε κερδίσει της έδωσαν χωρίς επιπλέον κόπο τη θέση του λέκτορα της Γερμανικής Φιλολογίας.

Το πιο σημαντικό ωστόσο για εκείνη ήταν η ανακάλυψη των μυστικών του βιβλίου της Έδα. Η Μαρία ερωτεύτηκε την Έδα. Τη νοσταλγία, την πίκρα και την απομόνωση των στίχων της Έδα. Γιατί η μοναξιά εκείνης συναντούσε τη δική της, ναι σίγουρα γι' αυτό σκέφτεται η γριά, γιατί εκείνη την περίοδο η Μαρία είχε ένα άγχος ανεξήγητο και ανυπέρβλητο, σίγουρα άγχος που διογκώθηκε αφότου πρωτοδιάβασε την Έδα και άγχος που την κράταγε ξάγρυπνη αμέτρητες νύχτες και σηκώνόταν κατακουρασμένη από την προσπάθεια να κοιμηθεί και στεκόταν στο παράθυρο της μπαλκονόπορτας και παραφύλαγε τον βαρύ ουρανό και κάτι μαύρες τούφες του, που ακόμα και ως πρόσφατα της θύμιζαν τον μαύρο κότσο της μάνας της, και παραφύλαγε μην τσακιστούν και πλακώσουν στη γη και συχνά φοβόταν πως εκείνη θα ήταν η τελευταία της ξάγρυπνη νύχτα ή μάλλον η τελευταία της νύχτα γενικώς.

Γρήγορα η Μαρία αποκρυπτογράφησε πολλά από τα μυστικά λόγια της Έδα. Κάτι παγωμένες νύχτες ταίριαζε τα γράμματα σε διάφορους συνδυασμούς και αμέσως κατάλαβε τη μαγική δύναμη αυτών των παμπάλαιων ποιημάτων. Έφτανε να

σχηματίζει την αναγκαία λέξη και η προφορά της λέξης ήταν από μόνη της αρκετή για να τη σώσει από κάποια δύσκολη κατάσταση. Στην πραγματικότητα η λέξη αυτή είχε την μοναδική ικανότητα να παγώνει τον χρόνο προς όφελος αυτού που την ξεστόμιζε, όπως για παράδειγμα τότε που ο ταχυδρόμος τής άφησε έναν φάκελο που την καλούσε ύστερα από λίγες ημέρες να παρευρεθεί στο δικαστήριο ως κατηγορούμενη για μια λησμονημένη υπόθεση.

Η Μαρία, καλά προετοιμασμένη κι εφοδιασμένη με την κατάλληλη φράση, παρουσιάστηκε γεμάτη αυτοπεποίθηση μπροστά στους δικαστές. Εκείνοι της είπαν πως κάποιος Φραντς κατηγορήθηκε λανθασμένα στο παρελθόν και πλήρωσε με τη ζωή του ένα οδυνηρό σφάλμα κάποιου συναδέλφου τους, δικαστή μιας άλλης εποχής. Της μίλησαν επίσης για το άγρυπνο αιώνιο μάτι της δικαιοσύνης, για την πίστη τους σε έναν ατέρμονο αγώνα για δικαίωση και κατέληξαν πως επιτέλους ήρθε ο καιρός να αποκατασταθεί το λάθος και να πληρώσει ο αληθινός ένοχος, δηλαδή να πληρώσει εκείνη. Της ανακοίνωσαν φυσικά την εσχάτη των ποινών και πως η εκτέλεσή της θα γινόταν αμέσως, στο προαύλιο του δικαστικού μεγάρου, με τουφεκισμό από πέντε άντρες.

Η Μαρία οδηγήθηκε ατάραχη στο σημείο της εκτελέσεώς της. Ο διοικητής διάβασε μια θλιβερή

σύνοψη της ετυμολογίας και έδωσε διαταγή για πυρ. Εκείνη όμως την τραγική κατά τ' άλλα στιγμή, η Μαρία είπε από μέσα της τη μαγική φράση της Έδα και ακαριαία οι σφαίρες –γιατί οι στρατιώτες είχαν κιόλας προλάβει να πατήσουν τη σκανδάλη– οι σφαίρες ακινητοποιήθηκαν και έμειναν στ' αλήθεια μετέωρες ανάμεσα στα χρυά τσιμέντα της αυλής και στα γκριζα σύννεφα. Η γριά θυμάται πως η Μαρία πέτυχε να σταματήσει τον χρόνο και να κερδίσει μια παράταση ζωής. Η γριά και το πνιχτό της γέλιο γιατί φέρνει στο μυαλό της τα δακρυσμένα μάτια της Μαρίας, όταν, αφού εγκατέλειψε το προαύλιο των δικαστηρίων και τους στρατιώτες σε θέση πυρ και τον διοικητή παγωμένο σε μια στάση με το δεξί χέρι ψηλά και τα μάτια κλειστά από τον κρότο των πυροβόλων, επέστρεψε στο γραφείο της, άνοιξε αλαφιασμένη το βιβλίο της Έδα και ξεφυλλίζοντας και τρέμοντας από την αγωνία, ανακάλυψε εκείνον τον συνδυασμό λέξεων που πια φανέρωνε πως η παύση του χρόνου που πέτυχε με τη μαγική εκείνη κουβέντα θα διαρκούσε μόλις τρεις ημέρες.

Η Μαρία είχε ωστόσο τρία μερόνυχτα να εντοπίσει μέσα στην αφήγηση της Έδα εκείνα τα σχόρπια γράμματα, που ενωμένα θα έδιναν μια νέα λύση στο πρόβλημά της. Δεν κοιμήθηκε εκείνες τις μέρες και νύχτες και φυσικά στο τέλος πέτυχε το απίθανο. Εντόπισε την καινούρια μαγική λέξη που

η προφορά της και μόνο θα ἔλυνε τα προηγούμενα μάγια και θα την ἔσωζε από τα πυρά των στρατιωτών. Η γριά θυμάται τη λέξη που ἐφτιαξε η Μαρία και τα μακριά μαλλιά της γριάς σέρνονται στο πάτωμα της σοφίτας και από το παράθυρο της σοφίτας παρατηρεῖ μια σειρά από χελιδόνια που ἔρχονται με φόρα κατὰ πάνω της να χτυπηθούν στο τζάμι.

Όταν λοιπὸν συμπληρώθηκαν εβδομήντα δύο ὥρες από τη στιγμή που εκείνος ο παχουλὸς διοικητὴς ἔδινε το σύνθημα για την εκτέλεση της Μαρίας, η κοπέλα με το κρυφὸ χαμόγελο πρόφτασε και φέλλισε τη δεύτερη μαγική κουβέντα που ευθύς τη μεταμόρφωσε σε ἀγάλμα. Τα βόλια εκσφενδονίστηκαν με ἓναν τρομερὸ κρότο πάνω στην τραχιά κι αβύθιστη επιφάνεια του ἀγάλματος. Οι στρατιῶτες ἔμειναν μ' ανοιχτὸ το στόμα και νομίζοντας πως ονειρεύονταν, ὅλοι τους –και ο διοικητὴς μαζί– κατὰπιαν στην κυριολεξία τη γλώσσα τους και οι γιατροὶ για να μην πνιγούν αναγκάστηκαν να τους τις κόψουν σύρριζα.

Η γριά τρίβει τις παλάμες της και αναθεματίζει τη στιγμή που οι υπόλοιποι ἑνοικοι κουβαλήθηκαν στη σοφίτα της. Φτύνει στο πάτωμα μια γουλιὰ αἷμα και λέει στον εαυτὸ της πως η Μαρία δεν πέθανε ἐντὸς ἐκείνου του μαρμάρινου ἀγάλματος. Ἄφησε τον κόσμο να πιστεῦει πως χάθηκε για πάντα μέσα σε ἐκεῖνο το ἀγάλμα, ἐνῶ η ἴδια συνέχισε

να ζει σε κάποιον άλλο τόπο ή σε κάποια άλλη εποχή. Έτσι κάποτε δίδαξε ως καθηγήτρια της Γερμανικής Φιλολογίας, κάποτε τραγούδησε δίχως να πάρει την παραμικρή ανάσα στη Σκάλα του Μιλάνου, κάποτε έκοψε τις φλέβες της μέσα σε μια μπανιέρα, κάποτε βρέθηκε στο Βατικανό και ζωγράφισε το εσωτερικό ενός ναού, κάποτε πέρασε μερικά χρόνια σε μια αγροτική φυλακή της Σιβηρίας, κάποτε διέσπασε το φημισμένο μόριο του Θεού, κάποτε μέτρησε ως το άπειρο κλεισμένη σε ένα μονόκλινο δωμάτιο κάποιας φτωχογειτονιάς του Παρισιού, κάποτε ποδοπατήθηκε από έναν πιωμένο αμαξά, κάποτε ξύπνησε και αντί να μιλά, γάβγιζε.

Η γριά λέει πως το άγαλμα της Μαρίας ανήκει σε εκείνον, στον απογραφέα.

«Ας αποφασίσει εκείνος...» λέει η γριά κι από το παράθυρο φαντάζεται την πόλη καθώς γαληνεύει μες στη νύχτα. Μαντεύει τα αργόσυρτα βήματα των κοριτσιών στις προκυμαίες, τα ψιθυρίσματα στα σκοτεινά πάρκα, τις αγκαλιές στις στάσεις των τραμ, το υπόκωφο σούσουρο από τις ταβέρνες, και η γριά κοκκινίζει, γιατί στους λιπόσαρκους καρπούς της πιάνει τώρα τον σφυγμό μιας πόλης, για την οποία η δική τους κατάσταση πολιορκίας μοιάζει με ένα μακρινό όσο κι απάνθρωπο όνειρο.

Το ζωγραφισμένο σπίτι

Ο Ιωάννης πετάγεται τρομαγμένος από ένα απίθανο όνειρο. Απέναντί του η Ελευθερία Λουλάκη έχει διπλωθεί στο πάτωμα και το γυμνό της σώμα μοιάζει με ζυμάρι έτοιμο να πατηθεί σε μια λεχάνη. Ο Ιωάννης συνέρχεται και τα μάτια του τα πρησμένα. Ο Ιωάννης τρίβει τα μάτια του. Μ' ένα ξερό χαμόγελο λέει πως θα διηγηθεί τ' όνειρο που μόλις είδε. Λέει πως την ιστορία αυτήν την ονειρεύτηκε μόλις πριν από λίγο, δηλαδή λίγο πριν πεθάνει:

Η Μαρία πρωτοείδε τον Ιωάννη στο Γκρατς. Είχε ανέβει στην πόλη της Αυστρίας, που τ' όνομά της στα σλοβένικα σημαίνει «μικρό κάστρο», να συνεχίσει τις σπουδές του πάνω στην ιστορία τέχνης και ήταν περασμένες οχτώ όταν τον συνάντησε στο ιταλικό εστιατόριο της οδού Herrengasse, μερικά μαγαζιά παραδίπλα από το ξακουστό Gemaltes Haus, δηλαδή το «ζωγραφισμένο σπίτι» της οδού Herrengasse 3.

Η Μαρία πλησίασε το τραπέζι του Ιωάννη, κάθισε απέναντί του και παρήγγειλε το μενού της ημέρας. Ύστερα από ένα σύντομο διάστημα σιωπής που η Μαρία κοίταζε τον Ιωάννη και ο Ιωάννης παρατηρούσε μια παρέα πέντε έξι ανθρώπων στο μπαρ του εστιατορίου, εκείνη τον ρώτησε:

«Είναι η πρώτη μέρα για εσάς στο Γκρατς;»

«Ναι» απάντησε ο Ιωάννης.

«Έχετε ξανάρθει;»

«Όχι».

Η Μαρία κοίταξε αδιάφορα τον σερβιτόρο, έναν αδύνατο άντρα γύρω στο ένα ενενήντα με γαλατένιο δέρμα και ξεβαμμένα μαλλιά, που άφησε μπροστά τους τα πιάτα με το μπιφτέκι από μοσχάρι, τη σαλάτα σπανάκι και το νερό κι όταν ο σερβιτόρος έφυγε, ανακάτεψε για λίγο τα μαλλιά της και είπε:

«Επισκεφτήκατε το “ζωγραφισμένο σπίτι”;»

Ο Ιωάννης κοίταξε πάλι στο μπαρ του καταστήματος εκείνη την παρέα με τους δύο άντρες και τις τρεις γυναίκες που κάτι λέγανε χαμηλόφωνα και κοίταγαν προς το μέρος τους. Πίσω τους ο ιδιοκτήτης του μπαρ ή ένας ακόμη υπάλληλος, γύρω στα πενήντα με λευκό ριχτό πουκάμισο, μαύρη ολόισια κοτσίδα και πρόσωπο γεμάτο ροζ ουλές, έριξε τους αγκώνες του στον πάγκο και κάτι είπε στους άλλους που δεν τους άρεσε ή μάλλον τους αναστάτωσε.

Ο Ιωάννης είπε:

«Δεν πρόλαβα. Έφτασα στην πόλη πριν από δύο περίπου ώρες. Θα το επισκεφτώ όμως το πρωί».

Η Μαρία μουρμούρισε ένα «α χα» και έκανε μια αόριστη γκριμάτσα με τα χείλη, μια ένδειξη που ο Ιωάννης έλαβε ως ευχαρίστηση.

«Τι έχετε ακούσει γι' αυτό το σπίτι;» ρώτησε η Μαρία με ένα χαμόγελο που στον Ιωάννη εκείνη τη στιγμή φάνηκε χαμόγελο ειρωνικό, ένα χαμόγελο υπεροπτικό σίγουρα».

Ο Ιωάννης έκοψε ένα μεγάλο κομμάτι μπιφτέκι και ενώ το καταβρόχθιζε είπε:

«Ότι είναι ένα σπίτι πλήρως καλυμμένο με τοιχογραφίες».

«Σωστά. Ξέρετε ποιος τις ζωγράφισε;»

«Απ' ό,τι γνωρίζω κάποιος Johann Mayer στα 1742».

«Σωστά» είπε πάλι η Μαρία. «Θα σας πω κάτι για τον Johann Mayer που μόνο εγώ το γνωρίζω. Ο Johann Mayer είχε μια ευτυχισμένη οικογένεια. Η γυναίκα του, που το αληθινό της όνομα ήταν Κέπλερ, ήταν μια συμπαθητική Βιενέζα με καστανές μπουκλές και ωχρά μάγουλα, ψηλόλιγνη αλλά με μεγάλο στήθος και θελκτικούς –ως τα γεράματα– γλουτούς. Θα σας εκμυστηρευτώ ακόμα το εξής: η Κέπλερ ζωγράφιζε καλύτερα από τον σύζυγό της, αλλά η ηθική της και η υπερβολική

προσήλωση και ο άρρωστος σεβασμός της για τον άντρα της δεν της επέτρεψαν ποτέ να αποκαλύψει το μυστικό της ταλέντο σε κανέναν.

»Στον πύργο τους, στον λόφο του Schlossberg, είχε διαμορφώσει το υπόγειο έτσι ώστε ένας στενός διάδρομος στο τέρμα του υπογείου να οδηγεί σ' έναν φεύτικο τοίχο, που έδινε βέβαια την εντύπωση πως ήταν χτισμένος από τσιμέντο αλλά στην πραγματικότητα ήταν ξύλινος, δηλαδή ήταν κατασκευασμένος από τον φλοιό μιας καρυδιάς. Η Κέπλερ είχε φροντίσει τα πάντα με γυναικεία επιμέλεια και βιενέζικη προσήλωση στη λεπτομέρεια, και εάν έσπρωχνες με τέχνη εκείνο το τοιχώκι, σ' έβγαζε σε μια ακόμη υπόγεια στοά και λίγα βήματα μετά έβρισκες το ατελιέ της Κέπλερ. Ένα δωμάτιο όχι μεγαλύτερο από τρία επί πέντε και σίγουρα σκοτεινό δίχως τα δεκάδες κεριά που ήταν στυλωμένα μέσα σε κάτι βαθιές τρύπες ανοιγμένες ολόγυρα σε όλο το ατελιέ.

»Εκεί λοιπόν η Κέπλερ ασχούσε το παράνομο ταλέντο της και ζωγράφιζε κυρίως πορτρέτα αλλά κάποτε και γυμνές γυναίκες, πόρνες δηλαδή, που σύχναζαν στους πιο καχύφημους δρόμους του Γκρατς και άφηνε μονάχα να κρύβουν την ήβη τους με το 'να τους χέρι. Κατέβαινε στο ατελιέ της συνήθως μόλις έπαιρνε να βραδιάζει και ενώ ο κύριος Mayer απολάμβανε στο μπαλκόνι τη θέα του τεράστιου αυστριακού φεγγαριού, καθώς κυλούσε

πάνω από τον πύργο του και κοκκίνιζε λίγα μέτρα πιο πέρα τις σκιές από τα δέντρα του Schlossberg.

»Σημείωσε, καλέ μου Ιωάννη, πως ο Johann Mayer, ως καλλιτεχνική φύση, είχε κάποιες αδυναμίες. Αυτός δεν έπεσε ποτέ στα ναρκωτικά ή στο πολύ ποτό. Ο ζωγράφος μας, ξέρετε, αγαπούσε υπερβολικά τις γυναίκες και έδειχνε μια μεγαλύτερη αδυναμία στις πουτάνες. Ενώ η Κέπλερ κοιμόταν –έτσι τουλάχιστον νόμιζε εκείνος, αφού η Κέπλερ βρισκόταν στο μυστικό της ατελιέ– αυτός διέταζε τον καλό του υπηρέτη Gustav Klimt, έναν όμορφο νεαρό, γιο ενός φτωχού χαρακτήρα και με γατίσια μάτια, να του ετοιμάσει το αμάξι και πηδούσε ξαναμμένος στο αμάξι και έτρεχε στη συνοικία πίσω από τον σταθμό των τρένων, εκεί που κάποιοι Σλοβένοι λειτουργούσαν τα περίφημα πορνεία του Γκρατς, αποκλειστικά για εκλεκτούς πελάτες όπως ο Johann Mayer. Κάποιοι λένε πως σ’ εκείνα τα μπουρδέλα εμπνεύστηκε ο Mayer τις περίφημες τοιχογραφίες που κοσμούν το “ζωγραφισμένο σπίτι”.

»Όλα φυσικά είναι φέματα. Ένα ξημέρωμα ο Mayer γύρισε στο σπίτι και δεν βρήκε τη σύζυγό του στην κάμαρά τους. Ρώτησε τον Gustav Klimt. Ύστερα του έφερε το ξίφος στον λαιμό και τον απείλησε. Ο Gustav Klimt ομολόγησε όσα ήξερε για την κυρία Mayer. Ο Johann είπε:

“Γύρναγα από τις πουτάνες και σου ιστορούσα

τα κατέκαστα με κάθε λεπτομέρεια”.

»Ο Gustav Klimt παραδέχτηκε πως μετά διηγούνταν τα πάντα στη γυναίκα του Johann.

“Θα σε σκοτώσω” είπε ο Johann και τον διέταξε να τον οδηγήσει στο κρυφό μέρος της Κέπλερ.

»Όταν έφτασαν, είδαν την κυρία Κέπλερ να τελειώνει μ’ έναν πίνακά της. Ήταν μια ημίγυμνη γριά με πασπαλισμένα πεσμένα μάγουλα, μια τσατσά, υπέθεσε ο Johann, μια συνηθισμένη προαγωγός ή μια σιτεμένη πουτάνα από τις αδηλώτες πουτάνες του Γκρατς, που σίγουρα έμοιαζε με κάποια που πρόσφατα μάλιστα είχε δει ή είχε μιλήσει μαζί της.

“Είναι η προχθεσινή” είπε η Κέπλερ με θρυμματισμένη φωνή.

»Ο Johann Mayer, που είχε αρχίσει να ιδρώνει εκεί μέσα, έβγαλε το μαντίλι και σκούπισε τον λαιμό και το μέτωπο. Έπειτα έπιασε τον Gustav Klimt από τον γιακά και πίεσε ακόμα μία φορά το ξίφος στην καρωτίδα του δύστυχου υπηρέτη και τον ρώτησε ψύχραιμα:

“Αυτή είναι βρούτε;”

Ο Gustav Klimt είπε πως αυτή είναι.

“Η γυναίκα που μου περιγράψατε πως κοιμηθήκατε μαζί τις προάλλες”.

»Ο Johann Mayer είπε “ωραία”, σήκωσε ψηλά το ξίφος και η κυρία Mayer έβγαλε μια μακρόσυρτη κραυγή και ο κύριος Mayer κατέβασε το ξίφος

με δύναμη και έκοψε τον λαιμό του υπηρέτη του. Στη συνέχεια διέταξε τη σύζυγό του να βγει από το ατελιέ και να χτίσει –με τσιμέντο τώρα πια– την πορτούλα.

»Το νεκρό σώμα του Gustav Klimt το βρήκε εκατόν πενήντα χρόνια αργότερα ένας απογραφέας, κι ήταν, όπως έμαθα, σε πολύ καλή κατάσταση, σχεδόν απείραχτο παρά το πέρασμα τόσων χρόνων. Ο απογραφέας φυσικά μάντεψε την άδικη ιστορία του πρώην υπηρέτη και του έδωσε το φιλί της ανάσας και όταν ξύπνησε του είπε “γίνε αυτό που νιώθεις”. Και ο Gustav Klimt έγινε ζωγράφος. Ξέρεις, ο διάσημος Βιενέζος Gustav Klimt, που πέτυχε στις αρχές του 20ού αιώνα το πάντρεμα εικονιστικής και αφηρημένης ζωγραφικής.

»Όσο για την τύχη της Κέπλερ τα πράγματα δεν είναι καλύτερα. Ο Mayer την έσυρε από τα μαλλιά στο σπίτι της οδού Herrengasse 3. Την έκλεισε εκεί και της είπε:

“Τώρα θα πεθάνεις” και την εγκατέλειψε μονάχη σ’ εκείνη τη μονοκατοικία και εκείνη είπε “ας γίνει το θέλημά σου. Όμως πάντα θα ξέρεις ότι θα πάρω μαζί μου και τη δική σου ζωή”.

»Στα μάτια του Johann Mayer έλαμψε εκείνη τη στιγμή όλη η ορφάνια του κόσμου. Η Κέπλερ τον άκουσε να απομακρύνεται τρέχοντας. Σε λίγο όμως επέστρεψε και πάλι και ξανάφυγε για πάντα από το Γκρατς αφού πρώτα άφησε στα πόδια της

μερικά πινέλα και κάμποσες μπογιές.

»Αυτή είναι η αληθινή ιστορία του Johann Mayer και του “ζωγραφισμένου σπιτιού”».

Ο Ιωάννης σήκωσε το χέρι και ζήτησε τον λογαριασμό, τον οποίο έφερε σχεδόν αμέσως ο τύπος με τη μαύρη κοτσίδα, που στέκονταν πριν πίσω από το μπαρ, και καθώς τον άφηνε στο τραπέζι έσχυφε και κάτι είπε στο αφτί του Ιωάννη.

Ο Ιωάννης σηκώθηκε να φύγει. Το ίδιο και η Μαρία. Τον ακολούθησε μάλιστα ως έξω. Ο Ιωάννης έριξε μια ακόμα ματιά στο εστιατόριο κι από τον δρόμο τώρα και πίσω από το τζάμι όλα εκεί μέσα τού φάνηκαν εντελώς διαφορετικά και ξένα. Κοίταξε τη Μαρία στα μάτια. Είπε:

«Θα με παντρευτείς;»

Ύστερα ο Ιωάννης παντρεύτηκε τη Μαρία. Η Μαρία τον ρώτησε πού θα ήθελε να μείνουν. Ο Ιωάννης δίστασε. Η Μαρία τον έπιασε από το μπράτσο και βγήκαν για περίπατο στο κέντρο του Γκρατς. Περπάτησαν για ώρα αμίλητοι και μέσα σ' εκείνη τη σιωπή ο Ιωάννης ονειρεύτηκε την ανυπόφορη ζέστη σε μια κωμόπολη της Αργεντινής, που τη λέγανε Τσικαρίτα. Ονειρεύτηκε μια επίπεδη και μια τέλεια πόλη, βαμμένη ολόκληρη με κίτρινο και είδε τη σκόνη που σήκωναν τ' αμάξια και τις άσχημες στροφές των χωματόδρομων, είδε τα χαμηλά σπίτια με τις σκουριασμένες πέργκολες

και παρατήρησε έπειτα πως σε κανένα σημείο αυτής της κωμώπολης δεν φύτρωναν λουλούδια. Είδε έπειτα τους λόφους που προστάτευαν την πόλη από τη μία μονάχα πλευρά της και είχαν χρώμα μαύρο και λίγο πορτοκαλί στις άκριες.

Είδε ακόμα τους ανθρώπους της Τσικαρίτα. Έναν μεσήλικα στο ισόγειο μπαλκονάκι μιας ταβέρνας που κάπνιζε στριφτά τσιγάρα, είδε έναν μαυριδερό με καουμπόικο καπέλο να πετά πέτρες, σημαδεύοντας ένα φοφίμι στην απέναντι πλευρά του δρόμου, είδε μια δεκαπεντάχρονη μ' ανοιχτό κρεμ πουκάμισο που κόλλαγε επάνω της από τον ιδρώτα και δεν ξεχώριζε το πουκάμισο από το γυμνό κορμί της, είδε μια ώριμη κυρία που στους ώμους κουβάλαγε ένα ξύλο που από τις δυο του άκρες κρέμονταν αλυσίδες και φανταχτερά φυλαχτά. Και ακόμα είδε τον νεαρό Ματίας. Ένα δεκαεξάχρονο αγόρι με πυκνά σγουρά μαλλιά και παχιά χείλη με μεγάλα μάτια σε σχήμα κώνου και ξερό ύφος.

Ονειρεύτηκε πως είδε τον Ματίας να περπατά στη μέση ενός δρόμου που οδηγούσε έξω από την Τσικαρίτα, στην έρημο της Τσικαρίτα που στην αρχή έβλεπες μονάχα ψηλούς βράχους με ανθρώπινες μορφές που γυάλιζαν κάτω από έναν καυτό ήλιο, κι ύστερα έβλεπες μονάχα την απέραντη έρημο που την αυλάκωνε κάπου κάπου ένα ελαφρύ αεράκι που κατέβαινε από το λόφο που οι ντόπιοι

ονομάζανε fortuna. Το όνομα του λόφου οφείλονταν στο ομώνυμο δέντρο, που μόνο εκεί, απ' όλη τη Λατινική Αμερική, φύτρωνε.

Αρκετά χρόνια μετά, όταν ο Ματίας θα βρισκόταν πια στην πόλη του Ιωάννη και θα δούλευε ως θυρωρός στην πολυκατοικία του, ο Ιωάννης θα του ζητούσε να του μιλήσει γι' αυτό το παράξενο δέντρο της χώρας του. Ο Ματίας τού είπε πως πρόκειται για το πιο σπάνιο φυτό του κόσμου, πως μπορούσε να ανθίσει μονάχα σ' ένα σημείο του πλανήτη, στην Τσικαρίτα, και πως το δέντρο fortuna είχε μαγικές και πολλές φορές τρομακτικές ιδιότητες. Ο Ιωάννης είπε πως ήξερε μόνο για το φυτό borrachero, που οι Κολομβιανοί ονομάζουν «ανάσα του διαβόλου», και λένε πως αν του μιλήσεις κι εκείνο σε ακούσει, διαγράφει τη μνήμη σου και εσύ μένεις δίχως παρελθόν, δίχως να γνωρίζεις πια πού γεννήθηκες, ποιους αγάπησες και μένεις ένα κούτσουρο χαμένο στον Αμαζόνιο, ας πούμε. Ο Ματίας τού είπε πως η fortuna είναι χίλιες φορές πιο φοβερή από το borrachero.

«Χίλιες φορές;» απόρησε ο Ιωάννης. «Πιο φοβερό κι από το να ξεχνάς ακόμα και το ποιος είσαι;»

«Ναι» είπε ο Ματίας «και πιο άγριο ακόμα, γιατί η fortuna, σαν της μιλήσεις και της ζητήσεις βοήθεια, διαγράφει το μέλλον σου».

«Διαγράφει το μέλλον σου...» επανέλαβε ο

Ιωάννης σαν να δυσκολευόταν να πιστέψει ότι κάπου στον κόσμο φυτρώνει ένα τέτοιο απίθανο φυτό.

Ο Ματίας τού έκανε ένα νεύμα με το σαγόνι και είπε:

«Στην Τσικαρίτα έχουν ένα έθιμο, μάλλον κάτι παραπάνω από μια κοινή εθιμοτυπία ή μια δεισιδαιμονία, περισσότερο πρόκειται για κάποιον άγραφο νόμο, έναν νόμο που μπορώ να πω με σιγουριά πως χαράζεται στο στέρνο κάθε βρέφους που γεννιέται στην Τσικαρίτα. Να κοιτά».

Ο Ματίας ξεκούμπωσε τα δύο επάνω κουμπιά της φόρμας που φορούσε και έδειξε στον Ιωάννη μια μικρή ουλή, μια λεπτή γραμμή στην πραγματικότητα, που ο Ιωάννης παρατήρησε για λίγη ώρα και κατάλαβε πως ήταν το κλωναράκι από ένα δεντράκι.

«Είναι κλαδάκι από fortuna, έτσι; Και τι λέει αυτός ο νόμος;»

«Ο νόμος λέει πως κάθε νέος που γίνεται δεκαέξι χρονών μπορεί να ανέβει τον λόφο και να ζητήσει χρησμό από τη fortuna».

«Κι όταν ήρθε κι η δική σου η σειρά πήγες και...»

«Άμα χαραχτεί επάνω σου η μοίρα» τον διέκοψε ο Ματίας «τότε δεν έχεις άλλη επιλογή».

Αυτά ονειρεύτηκε ο Ιωάννης σ' εκείνον τον πρωινό περίπατο στο κέντρο του Γκρατς, με τη

Μαρία να κρέμεται σχεδόν απ' το δεξί του μπράτσο. Ο Ιωάννης και το πλατύ του χαμόγελο. Κοίταξε τη Μαρία καθώς τον κοίταζε κι εκείνη και περίμενε μια απάντηση. Η Μαρία είπε:

«Τώρα που με κρατάς καλά από το μπράτσο, αγάπη μου, μην κλάψεις κι ας είναι πολλά τα πρόσωπα που βλέπεις κοιτώντας με στα μάτια».

Ο Ιωάννης και το όμορφο πρόσωπο της Μαρίας, σαν να μένει στη σκιά καθώς συνεχίζουν να περπατούν.

«Όχι, αγάπη μου, δεν θα κλάψω. Μόνο υποσχέσου πως θα γίνεις η μητέρα των παιδιών μου».

Ύστερα ο Ιωάννης και η Μαρία απέκτησαν δύο παιδιά, τον Φάνη και τη Χριστίνα, και καθώς μεγάλωναν όλοι στην πολυκατοικία μιλούσαν για τα μοναχικά, σιωπηλά και ντροπαλά παιδιά της οικογένειας του τετάρτου ορόφου.

Η συμφορά

Ο Ιωάννης φάχνει με αγωνία να συναντήσει το βλέμμα του Γιάννη Λαγογιάννη. Λέει πως νιώθει μόνος. Δεν πιστεύει πως μπορεί κάποιος να τον βοηθήσει. Ούτε καν πως υπάρχει κάποιος που οφείλει να του συμπαρασταθεί.

Ο Γιάννης Λαγογιάννης σκέφτεται πως η συμφορά μπορεί να έρχεται και να φεύγει χωρίς να αλλάζει τίποτα στα ξαναμμένα πρόσωπα των ενοίκων. Η γριά το γνωρίζει πολύ καλά αυτό. Στη γεμάτη ζωή της έχει βρεθεί δύο ακόμα φορές σε μια παρόμοια κατάσταση συμφοράς. Έχει δει ξανά πρόσωπα που ανακαλύπτουν την υπόκωφη ευτυχία μέσα σε μια τέλεια αναμονή και μάτια που η προσδοκία για ζεστασιά και αγάπη φυτρώνουν μέσα σ' έναν φόβο που γράφει τον τέλειο κύκλο του.

Κατά έναν παράξενο τρόπο ο Γιάννης Λαγογιάννης αισθάνεται πως αυτός είναι σε θέση να αναζητήσει ένα νόημα σε όλα αυτά, στη συμφορά

του απογραφέα, στην οδύνη που τσαλακώνει τα σώματα των ενοίκων, στην προσδοκία τους για λύτρωση. Σκέφτεται πως ίσως η δική του κατάσταση, η καθήλωσή του στο κρεβάτι, έχει ξεπεράσει κάθε άλλο φορτίο πόνου ή εξορίας από τη ζεστασιά ενός αγαπημένου κορμιού. Πως η δική του αποκοπή από την πόλη ήταν πιο βέβαιη από οποιουδήποτε άλλου ενοίκου της πολυκατοικίας. Ίσως γιατί αυτός δεν είχε να προσδοκᾷ κάποιο θαύμα, ούτε κάποια αστραπή από έναν γαλατένιο ουρανό θα τον έκανε ποτέ να νιώσει το μούδιασμα των ποδιών του, το αίμα να γεμίζει τις γάμπες και την αντρική του φύση να ανασταίνεται. Αυτός μπορούσε να πιστεύει σε μια επιστροφή στην καρδιά της πόλης και των ανθρώπων μόνο μέσω της δικαίης αγάπης τους. Μόνο που τη στιγμή εκείνη στα κουρασμένα μάτια του, μέσα στα δάκρυα που τα σκέπαζαν, κυμάτιζε η πίστη του στην ανυπαρξία της.

Ο Γιάννης Λαγογιάννης και στην απέναντι πια απ' αυτόν γωνία το παράθυρο της σοφίτας και πίσω του το δίχως όρια μαύρο της νύχτας. Η Χέλγκα έχει ακουμπήσει τα χείλη της στα μαύρα γάντια του Μπάμπη και ίσως αυτή έχει ανακαλύψει μια για πάντα το μόνο πράγμα από το οποίο μπορεί να εξαρτά την επανάληψη της ζωής της.

Τα παιδιά και τα σφραγισμένα πρόσωπά τους. Γι' αυτά ο χρόνος της λησμονιάς δεν υπήρξε ποτέ.

Πράγματι, σκέφτεται ο Γιάννης Λαγογιάννης, καμία γνωστή ήττα δεν μπορεί να αγγίξει αυτά τα παιδιά.

Ο Ιωάννης και το ωχρό του πρόσωπο. Δεν έχει ανάγκη για καμία σκέψη ή κουβέντα. Η συμφορά και η οσμή της στις κρύες πνοές των υπόλοιπων ενοίκων. Ο Γιάννης Λαγογιάννης είναι ο μόνος που σκέφτεται ότι για τον Ιωάννη η συμφορά έχει ποτίσει κάθε κύτταρο των ενοίκων και πως η διακοπή της ζωής τους δεν είναι τίποτα περισσότερο από μια κουταλιά μέλι σ' ένα ποτήρι γάλα.

Ο Γιάννης Λαγογιάννης παρατηρεί τις συνήθειες της γριάς. Πόσο μαρτυρούν την ανάγκη της να λάβει ένα τέλος όλο αυτό το μαρτύριο. Τη βλέπει και εκείνη έχει πάντα τα ρημαγμένα μάτια της καρφωμένα στο παράθυρο του δωματίου της. Η δροσιά της τρομακτικής αυτής νύχτας πέφτει αργά ανάμεσα στα κλαδιά και στους ανθρώπους στα πεζοδρόμια. Η πόλη και η άγνοια της πόλης. Τα ξέχειλα πεζοδρόμια μιας πόλης που μυρίζει βρεγμένο χώμα και ο χρόνος που μαζεύει κάθε απόδειξη πως η συμφορά του απογραφέα σύρθηκε κάποτε και στα δικά της τσιμέντα.

Η Σόφι όρθια, πλάι στο χρεβάτι με τις ρόδες. Ο αγκώνας της αγγίζει άθελά της το αριστερό πλευρό του Γιάννη Λαγογιάννη. Ο Γιάννης Λαγογιάννης και ο ιδρώτας που γυαλίζει στο μπράτσο της Σόφι. Ο Γιάννης Λαγογιάννης σκέφτεται πως

είναι καιρὸς πια νὰ ἀρχίσει νὰ γράφει τὸ βιβλίο του. Μαντεύει τῶρα τὶς ἀσυγκράτητες ἀγκαλιές καὶ τὰ καυτὰ φιλιὰ στὰ παγκάκια καὶ στὶς προκυμαῖες. Στὰ κατῶφλια τῶν πολυκατοικιῶν γίνεται ἓνας φόνος καὶ στοὺς δρόμους τὰ φανάρια βᾶφουν σκιές ἀπὸ γνῶριμα μαλλιὰ. Ὁ Γιάννης Λαγογιάννης λέει πὼς ἡ πόρτα τῆς πολυκατοικίας ἐκλείσει γιατί τὸ ἔχουνε συνήθειο νὰ κλείνει σαν περάσει τὸ κατῶφλι τῆς ὁ ἀπογραφέας. Ὁ Γιάννης Λαγογιάννης γυρίζει τὸ κεφάλι. Ἀπὸ τὰ μάτια τῆς Σόφι τρέχει ἀτέλειωτο τὸ αἷμα. «ὦ, εἶναι ἀληθινή» λέει ὁ Γιάννης Λαγογιάννης καὶ τὸ ἐξαντλημένο πρόσωπο τῆς Χέλγκα στρέφεται κατὰ τὸ μέρος του.

«Ἡ νύχτα ἔξω εἶναι υπέροχη» λέει ἡ Χέλγκα καὶ φιλά ξανὰ τὰ μαῦρα γάντια τοῦ Χαράλαμπου.

Τὰ ἀκίνητα μάτια τοῦ Χαράλαμπου καὶ τὸ πρόσωπό του ποὺ συσπάστηκε γιὰ λίγο σ' ἓνα χαμόγελο.

«Οἱ καρδιές τῶν ἀνθρώπων τῆς πόλης ξεχειλίζουν ἀπὸ ἀπόθεμα ἐλπίδας».

Ἡ γριά ἐπιβεβαιώνει τὰ λόγια τοῦ Χαράλαμπου καὶ τὰ ρυτιδιασμένα τῆς χεῖλη ἀνοίγοκλείνουν ἀδυνατώνοντας νὰ προσθέσουν μιὰ κουβέντα παρηγοριάς. Ἡ γριά ξέρεي, γιατί ἔχει ξαναζήσει τὴν κατάσταση ἐκτάκτου ἀνάγκης. Ἡ γριά γνωρίζει πὼς τὸ βασικὸ σε τέτοιες περιπτώσεις εἶναι νὰ μὴν ἐπιτρέψεις στὴν οδύνη τῆς μοναξιάς νὰ υπερνικήσει τὴν ἀνάγκη γιὰ ἀναμονή.

Η γριά φτύνει στο πάτωμα και καταριέται τη στιγμή που κουβαλήθηκαν οι άλλοι στη σοφίτα της. Μουρμουρίζει πως ο αέρας εκεί μέσα έχει γίνει ανυπόφορος. Στην κάσα από το παράθυρο ο Γιάννης Λαγογιάννης βλέπει να κυματίζουν λωρίδες από φως. Τα φανάρια του δρόμου, πέρα κι από την αυλή του Πάσχα, τρεμοπαίζουν.

«Έρχεται βροχή» σπάει τη σιωπή η Σόφι.

Η Χέλγκα και τα γαλανά θολά της μάτια. Λέει:

«Η νύχτα έξω είναι υπέροχη».

Ο θυρωρός

Η γριά και η διάφανη νύχτα φέρνει στη μνήμη της τα ατίθασα σγουρά μαλλιά του Ματίας. Πόσο πυκνές ήταν οι μαύρες μπούκλες του. Όταν πρωτοήρθε, πριν από είκοσι επτά χρόνια, εκείνη τον υποδέχτηκε χαμογελώντας στην είσοδο της πολυκατοικίας. Ήταν κοντά στα πενήντα τότε, ψηλός και γεροδεμένος, με ανοιχτές πλάτες και μαύρο καλοστρωμένο μουστάκι.

«Είμαι ο νέος θυρωρός» είπε ο Ματίας και εκείνη γέλασε και τον τράβηξε μέσα και έκλεισε πίσω του γρήγορα την εξώπορτα.

«Το έχουμε συνήθεια» του είπε και τον καλοκοίταξε από την κορυφή ως τα νύχια.

Η γριά θυμάται πως από τότε είχε σφηνωθεί στο μυαλό της το φρικτό τέλος του θυρωρού. Η γριά λέει και κατατοπίζει τον Ματίας στο νέο του μέρος:

«Στο πρώτο πάτωμα κατοικεί ένα ζευγάρι, μόνο του χωρίς παιδιά. Η γυναίκα είναι ξένη,

από την Αυστρία. Στο δεύτερο πάτωμα κατοικεί ο Γιάννης Λαγογιάννης με τη μητέρα του. Αυτός σπουδάζει ψυχολόγος, αλλά γράφει βιβλία με τρυφερές ιστορίες έρωτα και θανάτου. Στο τρίτο πάτωμα κατοικεί κάποια συμφοιτήτρια του Γιάννη Λαγογιάννη. Για την ακρίβεια αυτός την κουβάλησε στην πολυκατοικία μας. Το τέταρτο πάτωμα το παραχωρούμε συνήθως σε οικογένειες. Στη σοφίτα κοιμάμαι εγώ».

Ο Ματίας ζητά να δει την πίσω αυλή.

Η γριά δεν έχει καμία αντίρρηση. Άλλωστε, από τη στιγμή που διασταύρωσε το βλέμμα της με το δικό του, εξαφανίστηκε κάθε αμφιβολία: αυτός θα ήταν ο νέος τους θυρωρός. Η γριά τον οδηγεί στην πίσω αυλή και καθώς διασχίζουν το υπόγειο ρωτά να μάθει για τη ζωή του.

«Είμαι συνταξιούχος αστυνομικός» λέει ο Ματίας. «Στη χώρα σας ήρθα ενώ πήγαινα ακόμα σχολείο. Πριν μεγάλωνα σε μια γειτονιά της Τσικαρίτα. Η Τσικαρίτα είναι η ομορφότερη τενεκεδούπολη της Αργεντινής, γιατί εκεί —και μόνο εκεί απ' όλη τη χώρα— φυτρώνει το δέντρο που οι Αργεντινοί ονομάζουν fortuna. Αυτό θα πει «τύχη», γιατί όποιος γεννιέται στην Τσικαρίτα έχει την τύχη να βυζάξει το πρώτο του γάλα κάτω από αυτό το δέντρο. Έτσι γίνεται και το δέντρο δεν σε ξεχνά ως να πεθάνεις, και όταν στην Τσικαρίτα γίνεις δεκατριών χρονών, μπορείς να πας και να

ακουμπήσεις στον κορμό της fortuna και να ονειρευτείς το μέλλον σου. Εγώ, όταν άγγιξα το ξύλο του δέντρου, ονειρεύτηκα πως βρίσκω την ευτυχία σε έναν λόφο της δικής σας χώρας. Έτσι αποφάσισα να φύγω οριστικά και να εγκατασταθώ στην πόλη σας».

Η γριά θυμάται τη χαρά που ένωσε τότε και ένα βέλος να τρυπά το στήθος της και να πετάγεται από το στόμα της με έναν αναστεναγμό ανακούφισης. Έπειτα τον οδήγησε στην πίσω αυλή του Πάσχα.

«Εδώ είμαστε» είπε η γριά.

Ο Ματίας και το αδιόρατο χαμόγελό του. Η γριά θυμάται πως τότε τα μάτια του έλαμψαν και τα μάτια του σαν να άρχισαν να τρέχουν, σίγουρα έκλαψε εκείνη τη στιγμή ο Ματίας, και εκείνη έφτυσε στο πάτωμα και αναθεμάτισε τη στιγμή που ζήτησε να τον ξεναγήσει στην αυλή, και το κεφάλι της τότε φούσκωσε γιατί η μνήμη της γέμισε από το φριχτό τέλος του Ματίας.

Η γριά τότε είπε, γιατί έπρεπε να το πει:

«Εδώ, ξέρεις Ματίας, πετάμε όσα μας περισσεύουν».

Ο Ματίας δεν έδειξε να εκπλήσσεται. Είπε:

«Όταν ήμουν νέος νόμιζα πως σύντομα θα πεθάνω, μάλλον δεν νόμιζα, έλεγα πως θα πεθάνω και έχανα μάλιστα και τις ανάλογες ετοιμασίες και λάμβανα τα απαραίτητα μέτρα, αυτά που

παίρνουν όσοι ξέρουν πως το τέλος τους είναι κοντά. Ἐλεγα, λόγου χάρη, σε κάποιον συνάδελφό μου πως σε εκείνον θα εμπιστευόμουν τις αντίκες που φύλαγα στο σπίτι, σε κάποιον άλλον πως θα του άφηνα τα έπιπλα, τους δίσκους και το πικάπ ή το σκύλο που είχα τότε για συντροφιά.

»Είπα τότε σε μια φίλη πως σκόπευα να της αφήσω τα χειρόγραφα ενός βιβλίου που εκείνη την εποχή έγραφα, κρυφά από την υπηρεσία αλλά και από όποιον τύχαινε να συναναστρέφομαι. Εκείνη με ρώταγε “Μα γιατί, Ματίας, πιστεύεις ότι θα πεθάνεις τόσο γρήγορα; Είσαι πολύ νέος”. Εγώ της απαντούσα πως απλά έχω αυτήν τη διαίσθηση και πως καλό θα ήταν να λάμβανε σοβαρά υπόψη της όλα όσα σκεφτόμουν να της εμπιστευτώ.

»Τα χρόνια περνούσαν και εγώ φυσικά —όλο υγεία— συνέχιζα να εργάζομαι στην υπηρεσία, να κάνω παρέα με τους ίδιους ανθρώπους, να τους υπόσχομαι νέα κληροδοτήματα με τον επικείμενο θάνατό μου και να αποκτώ χειρόγραφα από περισσότερα από δέκα βιβλία —όλα φυσικά ανέκδοτα— και τα οποία χειρόγραφα να υπόσχομαι, το ένα μετά το άλλο, πως τα πνευματικά τους δικαιώματα, μετά τη δική μου απουσία, θα ανήκαν σε εκείνη την καλή μου φίλη, που στο μεταξύ είχε αποκτήσει το πτυχίο της στην Ιατρική, έκανε μεταπτυχιακές σπουδές, παντρεύτηκε και απέκτησε δύο όμορφα αγόρια.

»Πριν λίγο καιρό παρατήρησα πως είχα αδυνατίσει. Στην αρχή δεν έδωσα ιδιαίτερη σημασία στο γεγονός, καθώς το απέδωσα στο άγχος και στην πίεση της δουλειάς. Μετά όμως όλο και περισσότεροι συνάδελφοι άρχισαν να σχολιάζουν μπροστά μου τα κιλά που είχα ξεφορτωθεί μέσα σ' ένα ομολογουμένως γρήγορο χρονικό διάστημα. Σε λίγο το δέρμα των χεριών μου ξεράθηκε, και όσες εντριβές με κερί ή βαζελίνη κι αν επιχειρήσα, το θέαμα παρέμενε αποκρουστικό. Έπειτα άρχισαν οι πονοκέφαλοι και η δυσκοιλιότητα.

»Γεμάτος ανησυχία επισκέφθηκα την καλή μου φίλη στο ιατρείο που μόλις είχε ανοίξει. Ήταν απόλυτη: μου απέμεναν μόλις τρεις εβδομάδες ζωής. Τότε έστειλα γράμμα στην ξεχασμένη μου οικογένεια, στην Τσικαρίτα. Γράφοντας, έφερα ξανά στη μνήμη τα παιδικά μου χρόνια στους χωματόδρομους της Τσικαρίτα, τον μαρμαρένιο ουρανό της γενέτειράς μου —πόσες νύχτες είχα να ονειρευτώ τον καυτό ουρανό της Τσικαρίτα— τους παιδικούς μου φίλους, τον πρώτο μου έρωτα, το χλωμό φεγγάρι της Τσικαρίτα, και θυμήθηκα ακόμα τον τρομερό μαύρο επιστάτη του σχολείου, με το μαύρο οργισμένο πρόσωπο —ω, πόσο μου έλειπε τελικά το οργισμένο εκείνο πρόσωπο που κάποτε μ' έκανε να πιω νερό από το βρώμικο ποτάμι για ν' αρρωστήσω με γαστρεντερίτιδα και να αποφύγω να τον συναντήσω στο σχολείο.

»Εγγραφα στους δικούς μου ότι φοβάμαι. Από τότε που εγκατέλειψα την Αργεντινή, δεν είχα ξανανιώσει έτσι. Μόνο τότε και μια φορά ακόμη – λίγο καιρό πριν πάρω τον χρησμό από τη fortuna να φύγω οριστικά– είχα φοβηθεί τόσο:

»Ήταν ένα συνηθισμένο ήσυχο και ζεστό μεσημέρι στη σκονισμένη Τσικαρίτα. Έφτιαχνα φυσοκάλαμα στην αυλή, όταν από μακριά, πίσω από τα σπίτια της νότιας γειτονιάς, ξεπήδησε η γλυκιά μουσική της κιθάρας του Χαβιέ. Ο Χαβιέ ήταν ο ιερέας της μικρής μας τενεκεδούπολης, ένας γυμνασμένος άντρας, μετρίου αναστήματος με ηλιοκαμένα μάτια και χοντρά χείλη. Οι γυναίκες τον συμπαθούσαν αρκετά γιατί η σοφία του ήταν αποδεδειγμένη και οι συμβουλές του, λέγανε, τις οδηγούσαν σε ασφαλέστερους δρόμους. Κατάλαβα αμέσως πως επρόκειτο για την κιθάρα του καλού μας Χαβιέ. Αναγνώριζα εύκολα το μοναδικό του παίξιμο, όλοι το αναγνώριζαν και τον ξεχώριζαν από τους άλλους, και η κιθάρα του, λες και είχε κάποια μαγική δύναμη, ο γλυκός ήχος που ξεπήδαγε από τα τάστα της, έφτανε για να φέρει κάποτε –και να τη διατηρήσει ως την αιωνιότητα– την ηρεμία και την ευτυχία στη μικρή μας πόλη. Είπα τότε μέσα μου “Είναι ο Χαβιέ! Κι έρχεται προς τα εδώ!”

»Πήδηξα την αυλή και βγήκα στον έρημο δρόμο. Σε λίγο πίσω από την ανηφόρα, από το

χαλικόστρωτο δρομάκι και κάτω από έναν εκτυφλωτικό ήλιο φάνηκε να πλησιάζει ο Χαβιέ και πίσω μου φάνηκε πως ακολουθούσε όλη η πόλη, σίγουρα ακολουθούσε πολύς κόσμος, αδύνατο να τους ξεχωρίσω από τόσο μακριά, γιατί επιπλέον φορούσαν όλοι τα ίδια ρούχα. Δεν είχα προσέξει ως τότε την απόλυτη ησυχία που υπήρχε στην Τσικαρίτα εκείνο το μεσημέρι —ήταν ένα συνηθισμένο ζεστό μεσημέρι— και πράγματι τότε συνειδητοποίησα πως όλη εκείνη την ώρα ήμουν μόνος στην αυλή του σπιτιού, στη γειτονιά και σ' όλη την Τσικαρίτα.

»Ο Χαβιέ, η θεσπέσια μουσική του και ο κόσμος πίσω του με πλησίασαν και εγώ στάθηκα απέναντι και περίμενα να περάσουν από μπροστά μου, και έφτασαν στο μέρος όπου περίμενα και τότε είδα: ο Χαβιέ ήταν επικεφαλής μιας επιτάφιας περιφοράς, σαν αυτές που συνηθίζονται στην Τσικαρίτα όταν πεθαίνει κάποιος συμπολίτης μας στα ξαφνικά, και κανείς —ούτε κανένας γιατρός ή γέρος μάγος— δεν μπορεί να πει με σιγουριά ποια είναι η αιτία του θανάτου. Και ο Χαβιέ τότε με την πανέμορφη μελωδία του και οι υπόλοιποι με τα φυλαχτά στο στήθος και τραγουδώντας, πατώντας πάνω στη μουσική του Χαβιέ, με λατινικούς στίχους, προσπαθούν να εξορκίσουν το κακό, μην τύχει και επεκταθεί στην πόλη και βρει κι άλλους ο μαύρος θάνατος.

»Τέτοια λοιπόν ήταν η περιφορά που έφτασε μπροστά μου εκείνο το μεσημέρι. Και το φέρετρο το κράταγαν ανοιχτό τέσσερις γνωστοί μου. Συμμαθητές μου όλοι και φίλοι, που καθώς τους έφερα στο μυαλό μου, γράφοντας εκείνο το γράμμα στην Τσικαρίτα, δάκρυσα, μάλλον έκλαψα, έκλαψα με λυγμούς, δεν ξέρω γιατί, επειδή δεν ήμασταν τότε και πολύ δεμένοι, ή τουλάχιστον έτσι το αντιλαμβάνόμουν εγώ, και θυμήθηκα τα χρόνια μας στο σχολείο και τον μαυριδερό επιστάτη με τα παχιά χείλη και το βλοσυρό βλέμμα και έφερα εμπρός μου τα φυσοκάλαμα, τη σκονισμένη Τσικαρίτα, τους πυρωμένους δρόμους και έκλαψα επάνω σ' εκείνο το χαρτί, έκλαψα με λυγμούς.

»Και το φέρετρο οι καλοί μου φίλοι το πέρασαν από μπροστά μου. Ο Χαβιέ προχωρούσε τώρα στο πλάι τους και εγώ παραξενεύτηκα γιατί κανείς δεν μου έκανε παρατήρηση να κάνω στην άκρη, και εγώ πλησίασα περισσότερο την πομπή και κοίταξα μες στο φέρετρο και είδα. Ο νεκρός, που τραγουδάγε η φτωχή μου πόλη, ήμουν εγώ».

Η γριά θυμάται πως τότε τον ρώτησε τι έγινε τελικά και δεν πέθανε μετά από εκείνες τις τρεις εβδομάδες παράτασης ζωής που του είχαν δώσει. Ο Ματίας απάντησε:

«Μα είναι απλό, είχα πεθάνει πολλά χρόνια πριν από εκείνη τη γελοία επίσκεψη στο ιατρείο της φίλης μου».

*Η αυλή του Πάσχα και
το τέλος του Ιωάννη*

Το σώμα του Ματίας απλωμένο στα κάτω τσιμέντα της αυλής του Πάσχα. Η γριά βρίζει και κλοτσά τα πάντα στο πέραςμά της. Κάπου κάπου στυλώνει τα μάτια της στο παράθυρο και γελά και τα μικρά της δόντια. Έπειτα κοιτάζει στο κενό. Σαν κάτι να θυμάται και η οργή την κυριεύει ξανά και φτύνει και βρίζει. Σίγουρα αναπολεί γιατί η γριά παρά την προχωρημένη ηλικία της δεν έχει λησμονήσει κανένα περιστατικό της άγριας νιότης της.

«Εμπρός» λέει απότομα «ποιος είναι να κατέβει να φέρει το σημείωμα».

Οι υπόλοιποι ανταλλάσσουν ματιές και σχεδόν τρέμουν από ανυπομονησία. Ελπίζουν πως το νέο σημείωμα θα είναι ένα ακόμα βήμα για να λάβει τέλος αυτή η εξαντλητική επίσκεψη και η νύχτα έξω απλώνεται για τα καλά. Η γριά, που μαντεύει τις μοναδικές τους σκέψεις, γρυλίζει και μουρμουρίζει κάτι για κάποια αμετάκλητη απόφαση.

Οι υπόλοιποι στο τέλος καταφέρνουν να συνεννοηθούν. Στα βουβά. Και ο Ιωάννης, πιο αποφασισμένος από ποτέ, ισιώνει το πουκάμισο και κατεβαίνει τις σκάλες. Περνά από το παλιό κλιμακοστάσιο και σε όλη τη διαδρομή του σκέφτεται το λίκνισμα μιας πλεξίδας που βγαίνει με έναν λυγμό μέσα από μια μνήμη παλιά και γλυκιά όσο το χάραμα που έρχεται σε λίγες ώρες. Το χάραμα που τα παιδιά του ζήτησαν να έρθει σαν μια απάντηση που βγήκε από το ιερό πότισμα πειρατικών παιδικών χεριών.

Ο Ιωάννης βγαίνει στην αυλή του Πάσχα. Χαμηλώνει τα γόνατα και φιλάει τον Ματίας στο μέτωπο. Το μέτωπο του θυρωρού. Κρύο και το αίμα αρχίζει να ξεραίνεται πάνω στα βλέφαρα. Πλάι του το όπλο. Ο Ιωάννης τραβά το γιλέκο του Ματίας. Ξεκουμπώνει το σφιχτοκουμπωμένο γιακά του Ματίας. Θέλει να του μιλήσει για εκείνη την πλεξίδα. Γιατί ο Ιωάννης είναι σχεδόν βέβαιος πως κι ο Ματίας έχει τώρα μια τέτοια τρίχα στο λαιμό του.

Ο Ιωάννης σηκώνει το βλέμμα και φέρνει μια βόλτα την αυλή. Λέει στον εαυτό του πως θα έπρεπε να κατεβαίνει πιο συχνά στην αυλή του Πάσχα. Μάλλον μετανιώνει που άφησε τόσον καιρό να πάει χαμένος. Θυμώνει, γιατί θα έπρεπε στ' αλήθεια να είχε έρθει στην αυλή περισσότερες φορές. Τώρα του φαίνεται κάπως άγνωστο το μέρος. Και

η μυρωδιά από το μπαρούτι δεν υπάρχει. Το μπαρούτι...

Ο Ιωάννης αναρωτιέται τι να απέγινε η μυρωδιά από το μπαρούτι και το όπλο το μεταλλικό το μόνο που διακρίνει πια μέσα στο σκοτάδι. Τον κυριεύει μια νοσταλγία και λέει πως στο κάτω κάτω είναι κι αυτός ο θάνατος του θυρωρού μια φυσική εξέλιξη. Στο μυαλό του έρχεται το τριανταφυλλένιο άρωμα της γυναίκας του, της Μαρίας. Του έρχεται να φωνάξει πόσο το επιθυμεί. Πόσο την επιθυμεί εκείνη τη νύχτα και η νύχτα αφήνει υγρές σταλαγματιές στα κρύα χείλη του και τα πόδια του σαν να αναπηδούν στη σκέψη της μεταξένιας σαρκικής επαφής του με τη Μαρία.

Στην τσέπη του Ματίας γυαλίζει το χαρτί και το σημείωμα. Ο Ιωάννης το τραβά με προσοχή. Το ξεδιπλώνει και ρίχνει μια στερνή ματιά ολόγυρα. Έπειτα είναι ο πόθος που αναβλύζει. Τον αισθάνεται παντού τριγύρω. Ένας πόθος δίχως αρχή και τέλος. Μόνο πόθος. Πόθος για τη συντομία της ζωής, πόθος για τα τραγούδια που έχει πάψει από καιρό να τα θυμάται, για τα μάτια τα τσαχπίνικα της Μαρίας, για το δέρμα και τα χέρια, για τα πλεγμένα χέρια και τα χέρια τα μουσκεμένα από τη βαθιά μας ουσία, για το βελούδινο τρίχωμα της μάνας του, για τα παιδικά προσχήματα, πόθος για μια τελειωτική απόφαση.

Ο Ιωάννης αποφασίζει να διαβάσει μονάχος το

σημείωμα. Εκεί στην αυλή του Πάσχα και καθώς η νύχτα περνά και τα άδενδρα τσιμέντα της αυλής, οι πέτρες και ο απογραφέας πνίγουν κάθε κραυγή μέσα του. Ζυγίζει για μια ακόμη φορά την απόφαση στη συνείδησή του και λέει πως αυτές οι λέξεις σε αυτό το σημείωμα είναι μονάχα για εκείνον. Η σιγουριά του Ιωάννη. Διαβάζει:

«Οι κόμποι των ραμμένων πληγών».

Ο Ιωάννης και το βαρύ σημείωμα. Στα πόδια του το γερασμένο κορμί του Ματίας. Διαβάζει ξανά:

«Οι κόμποι των ραμμένων πληγών».

Ο Ιωάννης φαχουλεύει στις τσέπες του λινού παντελονιού του. Βγάζει ένα κομματί κάρβουνο και μια χούφτα στάρι. Ανάβει ένα στουπί και στην μια άκρια της αυλής του Πάσχα βλέπει έναν σωρό από ξύλα. Τον ανάβει κι αυτόν τώρα με το στουπί και ρίχνει εκεί το κάρβουνο να καπνίσει. Σκορπά πάνω απ' τη φωτιά το στάρι. Και απέναντι τώρα ανοίγεται η αυλή του Πάσχα, φωτισμένη πια και ούτε που νοιάζεται ο Ιωάννης για τους άλλους που τον περιμένουν επάνω στη σοφίτα της γριάς. Διασχίζει μόνο την αυλή και αντιλαμβάνεται το πόσο μεγάλη τελικά ήταν η έκτασή της και μπροστά του τώρα ένα δάσος από σώματα γερμένα σε ένα άγριο έδαφος, αλλά ανάμεσα στα ξερακιανά κορμιά ανθισμένα λουλούδια. Νέα αγόρια, ως είκοσι χρονών. Και κατάλευκες κοπέλες που ξεχειμωνιάσανε εκεί

μέσα και το χνούδι τους μαρτυρά την εφηβεία.

Βαδίζει πιο πέρα και ρουφά την ομορφιά που μπορεί να ξυπνήσει τον θάνατο. Τα παιδικά τραγούδια μιας άλλης εποχής, σκληρές κουβέντες πάνω σε χαρές, ονειροπαρμένος παρατηρεί το ποτάμι του δάσους, που έχει ένα παράξενο κόκκινο χρώμα και δεν έχει φάρια, παρά μόνο δάχτυλα και παλάμες που επιπλέουν σαν τα σφουγγάρια που πλένονται οι όμορφες στα χωριά. Χρυσά μαλλιά στον αέρα και μελανά χείλη ξεπρησμένα.

Και ο Ιωάννης προχωρά παραπέρα και αφουγκράζεται τον άνεμο που σηκώνεται τώρα στην αυλή του Πάσχα. Ο Ιωάννης ανακαλύπτει με ανοιχτά τα αναιμικά του μάτια την απεγνωσμένη συγκάλυψη ειδυλλίων, και ακούγεται παντού ο θόρυβος από τις ρόδες του κρεβατιού του Γιάννη Λαγογιάννη και μια παιδική φωνή, και από μπροστά του περνά τρέχοντας ένας μαύρος κότσος που μυρίζει απίθανα και εκεί, πίσω από τη θαμνώδη βλάστηση ανθρώπων, βρίσκει τώρα ένα κουτί γεμάτο κόκαλα και όνειρα σε υγρή μορφή.

Εκείνη όμως τη στιγμή, ο Ιωάννης ακούει να γίνεται μια φασαρία πίσω του. Αποφασίζει να στρέψει για λίγο τον αυχένα του. Μα πριν προλάβει καν να υποσχεθεί στον εαυτό του πως μια μέρα θα επιστρέψει για να εξετάσει εξονυχιστικά το κουτί, νιώθει ένα χτύπημα στην πλάτη και έπειτα ακόμα ένα που τον κάνει να αισθανθεί πως

κάποιος τον ξεσκίζει στα δύο και μετά λιποθυμά.

Όταν συνέρχεται. Ο Ιωάννης συνειδητοποιεί πως βρίσκεται και πάλι στη σοφίτα της γριάς. Βρίσκεται και πάλι ανάμεσα στους άλλους ενοίκους μιας πολυκατοικίας που τώρα πια, δίχως να μπορεί να πει γιατί, τον τρομάζει. Ο Ιωάννης είναι κρεμασμένος από τον γιακά από ένα σίδερο που προεξέχει από το ταβάνι της σοφίτας και που η γριά το έχει τοποθετήσει εκεί για να κρεμά το παλτό της.

Τα μάτια του. Τσούζουν και δεν αισθάνεται καθόλου άνετα. Απέναντι μπαίνει βίαια ένα ανόητο πρωινό φως. Σκέφτεται την αυγή που γεννά μια πόλη σε ένα τυχαίο μέρος του κόσμου. Κι έπειτα τα μάτια του πέφτουν στο μισάνοιχτο παράθυρο. Με δυσκολία βλέπει τον κόσμο που στέκεται εμπρός του. Περισσότερο μαντεύει την ταυτότητά του. Η Χέλγκα έχει πετάξει μάλλον τη μαντίλα της. Σίγουρα την έχει πετάξει. Και τον παρατηρεί με μια έκφραση απέχθειας. Ο Μπάμπης έχει πετάξει μακριά του το μπαστούνι. Έχει το χέρι στο πρόσωπο. Στο σαγόνι προφανώς. Ο Γιάννης Λαγογιάννης ακίνητος στο κρεβάτι με τις ρόδες. Μονάχα κάτι κρατά με το 'να του χέρι σφιχτά στο στήθος. Και το άλλο του χέρι γράφει. Γράφει. Γεμίζει λευκές σελίδες και σίγουρα ξεκίνησε το βιβλίο του. Η Σόφι μοιάζει μόλις να έχει βγει από κάποια κρίση πανικού. Η Ελευθερία έχει τα χείλη ανοιχτά

και τα στήθια της σκεπασμένα με ένα λευκό σεντόνι που από κάτω του φωτίζονται οι απίθανες ρώγες της και στ' αλήθεια τυφλώνουν. Τα παιδιά. Έχουν προσκολληθεί και η φλογερή τους καρδιά που σαν εστία ζεσταίνει βέβαια το δωμάτιο. Τα στόματά τους λάμπουν και στάζουν σάλιο που καίει. Η γριά στο πάτωμα. Είναι νεκρή ή κοιμάται. Μάλλον κοιμάται. Δεν μπορεί να είναι νεκρή γιατί δεν υπάρχει λογική σε αυτό. Σίγουρα δεν είναι νεκρή η γριά. Η γριά θα ζήσει βέβαια να δει την άφιξη κι άλλου απογραφέα. Η γριά κοιμάται.

Ο Ιωάννης και το σκληρό πρωινό φως. Αρχίζει όμως να συνέρχεται και διαρκώς αντιλαμβάνεται περισσότερα. Συμβαίνουν όσα πρέπει να συμβούν. Κάνει μια προσπάθεια να ανοίξει τα μάτια διάπλατα μπροστά σε εκείνο το φως που μοιάζει με δίκωπο μαχαίρι. Λέει:

«Κατεβάστε τις κουρτίνες, ανοίξτε τέρμα το παράθυρο».

Η Σόφι λέει πως ποτέ δεν κάλυπταν κουρτίνες εκείνο το παράθυρο και ανοίγει τέρμα τα παραθυρόφυλλα. Ο Ιωάννης λέει:

«Ξυπνήστε τη γριά».

Ο Μπάμπης ρωτά:

«Γιατί;»

«Θέλω να είστε όλοι παρόντες».

«Αυτή δεν έχει καμία ανάμειξη».

Η Χέλγκα ενισχύει:

«Αντίθετα, μάλιστα, προσπάθησε να μας εμποδίσει».

Ο Γιάννης Λαγογιάννης τούς διακόπτει:

«Ξυπνήστε τη γριά».

Η Σόφι φυσά στο πρόσωπο τη γριά. Η γριά λέει πως η ζωή δεν έχει θεραπεία. Ο Γιάννης Λαγογιάννης λέει πως είναι ανακούφιση να γράφεις την ιστορία της ζωής σου. Η Χέλγκα αγκαλιάζει τον Μπάμπη. Ο Μπάμπης αγκαλιάζει τη Χέλγκα. Λένε με μια φωνή πως ο Γιάννης Λαγογιάννης θα γίνει ένας μεγάλος ποιητής. Η Ελευθερία λέει πως αισθάνεται μια απεριόριστη υποχρέωση προς τη μάνα της. Η Σόφι λέει πως θέλει να κάνει ένα παιδί με τον Γιάννη Λαγογιάννη. Τα παιδιά με μια φωνή φωνάζουν πως στο λαιμό τους θρέφουν αδηφάγους μύες, πηδούν και με μια σαγηνευτική κίνηση δαγκώνουν το φως, το δίκοπο μαχαίρι στο στόμα τους, ορμούν τα παιδιά και κόβουν το κεφάλι του Ιωάννη.

Η γριά αισθάνεται εξαντλημένη και το τριγωνικό της κεφάλι. Βουλιάζει στην πολυθρόνα. Λέει πως ο θρήνος της ήταν αρκετός. Η Σόφι ρωτά:

«Ο απογραφέας. Πού να βρίσκεται τώρα άραγε ο απογραφέας;»

Η Χέλγκα σφίγγει στο χέρι της την παλάμη του Χαράλαμπου. Λέει:

«Όπου και να είναι, είμαι σίγουρη πως πήρε το μήνυμα. Πως τώρα πια ξέρει ότι δεν

αστειευόμαστε».

Η γριά και τα οπτικά της νεύρα δονούνται. Περιεργάζεται τον χώρο. Περνά μπροστά από όλους, τους κοιτά προσεκτικά και λέει:

«Ο απογραφέας ανεβαίνει τις σκάλες».

Η Ελευθερία εύχεται πριν να φτάσει ο απογραφέας επάνω στη σοφίτα, να έχει κιόλας μεταμορφωθεί σε πυρόξανθο αγόρι με γυμνά πόδια. Η Ελευθερία σκέφτεται πως η ανάγκη αυτή είναι αρκετή να τους ενώσει όλους. Η ανάγκη. Το όμορφο αγόρι, το κομψό, χαλκόδερμο αγόρι. Με ξεβαμμένο κοντό παντελόνι, τιράντες και κοκαλιάρικα χέρια που μυρίζουν ηλιοψημένο αλάτι. Με εκτυφλωτικές και απογευματινές κουβέντες. Λέει:

«Συχνά σκέφτομαι τα σχολιαρόπαιδα καθώς σχολάνε. Χάρμα οφθαλμών επάνω από το παράθυρο του δωματίου μου. Γαλανομάττηδες και μαλλιά που δεν μπορούν να προκαλέσουν ποτέ την πλήξη. Φοράνε πράσινα παλτά. Τότε λέω με ευχαρίστηση στον εαυτό μου, ότι μου αρέσει αυτό το δωμάτιο και πως τελικά αυτή η πολυκατοικία δεν είναι και πολύ άσχημη. Πολλές φορές νιώθω μια ιδιότροπη υποχρέωση και έτσι είμαι σε επαγρύπνηση και κάθε απομεσήμερο βγαίνω στο παράθυρο να λούσω τα παλικάράκια με τη μεσημβρινή μου απελπισία. Μερικές φορές με αντιλαμβάνονται, σηκώνουν τα μάτια και έπειτα κατεβάζουν τα χλωμά τους πρόσωπα. Η φειδωλή μου όμως

τύχη οδηγεί ενίοτε κάποιο από αυτά στην κάμαρά μου».

Η Ελευθερία στριφογυρίζει στις μύτες τον ποδιών της χορεύοντας. Συνεχίζει:

«Μικρή και στο σχολείο μου λέγανε πως μοιάζω με ισπανίδα. Με φώναζαν η “Ισπανιδούλα” και όταν χτύπαγε το κουδούνι να πάμε σπίτια μας εγώ έστριβα κάποτε σε μια γωνία, εκείνη των σκανταλιάρικων παιχνιδιών. Τα αγόρια είχαν μαλακά σαγόνια. Πέθαναν στην αγκαλιά μου. Κάθε φακίδα στο πρόσωπό μου είναι και μια ηδονισμένη ψυχή».

Η Ελευθερία πλησιάζει και σκύβει προς το μέρος της γριάς. Λέει:

«Έλα, νιώσε την ερωτική λιγοθυμία μου!»

Η γριά και το κεφάλι της το τρεμάμενο. Έχει κουρνιαστεί διπλωμένη στα δύο στην πολυθρόνα και τα δαγκωμένα χείλη της, τα μάτια της λερωμένα με τρόμο και τα παλλόμενα μάγουλά της. Η Ελευθερία χαμηλώνει ακόμα περισσότερο και, ακουμπώντας σχεδόν το στόμα στο πρόσωπο της γριάς, λέει:

«Γύμναζα ξεκούραστη και με συνεχόμενες αλλαγές τη μαργαριταρένια επιδερμίδα μου. Λατρευτή και φωτεινή επιδερμίδα και μετρούσαν στο σχολείο –και έπειτα στη γειτονιά– τις απουσίες των αγοριών. Μη βλαστημάς, γριά, κοκκίνισες σαν το μήλο!»

Η Ελευθερία και το διασκεδαστικό της γέλιο. Η γριά νιώθει έναν φόβο που ξεπερνά και την οργή της. Η γριά αποφασίζει να σωπάσει ως το τέλος. Αποφασίζει να αφήσει τα πράγματα να κυλήσουν όπως πρέπει να κυλήσουν. Η αμετάκλητη απόφαση της γριάς και η ίδια θαρρεί πως οφείλει να παραμείνει στην πολυθρόνα της σαν ένα άψυχο σώμα σε κορνιζαρισμένη φωτογραφία. Σκέφτεται έπειτα και τα ζοφερά μπερδέματα, στην περίπτωση που έπαιρνε κάποια άλλη απόφαση.

Τα βλέμματα των άλλων και η δοκιμασμένη τους απόφαση. Μερικές ματιές είναι αρκετές για να βεβαιώσουν πως ήταν μια απόφαση δύσκολη, αλλά όλη τη νύχτα το σκέφτονταν και τώρα είναι η ώρα να πούνε μεταξύ τους πως επάνω στην αυγή τα σώματά τους κουδούνισαν ταυτόχρονα σαν κούφιεζ καμπάνες. Ανταλλάσσουν ματιές και σκέφτονται τα χελιδόνια που γράφουν όνειρα σε έναν ουρανό που φεύγει πιο γρήγορα κι από τα ανταλλαχθέντα δικά τους βλέμματα. Αναλογίζονται έπειτα πως δεν υπάρχει λογική. Ο Χαράλαμπος κοιτά την Ελευθερία. Γενικά η λογική είναι για τους δειλούς.

Η Ελευθερία κοιτάζει μια στιγμή το κομμένο κεφάλι του Ιωάννη και σαν να μην έζησε ποτέ την προηγούμενη στιγμή της με τη γριά, σαν να μην είπε ποτέ τα τελευταία λόγια σε εκείνη, λέει:

«Τον δύστυχο τον Ιωάννη...»

Ο Χαράλαμπος επαναλαμβάνει τη σκέψη του:

«Η λογική είναι για τους δειλούς».

Η Σόφι και το επιδοκιμαστικό της χαμόγελο.
Λέει:

«Ήταν δική του απόφαση. Το κουτί με τα κό-
καλα των νεκρών μας και τα όνειρα όφειλαν να
μείνουν απείραχτα. Ανέγγιχτα».

«Ακόμα κι από τα μάτια» προσθέτει ο Χαρά-
λαμπος βιαστικά και σε διδακτικό τόνο.

Η Σόφι λέει:

«Είναι βέβαιο, ο όρκος δεν τηρήθηκε».

Η Ελευθερία λέει βιαστικά, σαν να θέλει να
επανορθώσει κάποιο σφάλμα της:

«Ευτυχώς, όλα πήγαν καλά και το κουτί βρί-
σκεται στη θέση του, σφαλισμένο και απείραχτο
από πάντα».

Από το παράθυρο οι ένοικοι παρατηρούν τη
δροσιά μιας νύχτας που σε όλους μοιάζει να χάν-
νεται μέσα σε μια ανεπαίσθητα ορατή δίνη. Μια
μαύρη τρύπα που τώρα έλκει εκεί έξω όλη την αμ-
φιβολία και όλη τη δύσκολη αγωνία που την προη-
γούμενη ημέρα ζωγραφίζονταν στα πρόσωπα των
ενοίκων. Μια κοιμισμένη πόλη απλώνεται κάτω
και πέρα από το παράθυρο της σοφίτας, μια πόλη
που αγνοεί παντελώς το γεγονός πως η συμφο-
ρά του απογραφέα έχει σωριαστεί εδώ και λίγο σε
τούτη την πολυκατοικία.

Ο Χαράλαμπος επαναλαμβάνει τα λόγια της

Ελευθερίας, πως ευτυχώς το κουτί της αυλής έμεινε ανέγγιχτο.

«Η συμφορά αυτή είναι μια βασανιστική διακοπή του ανθρώπινου χρόνου, της δικιάς μας λατρεμένης εποχής» λέει ο Χαράλαμπος με σταθερή φωνή. Η γριά στέκει πίσω τους, αδιαφορώντας για όσα βλέπουν οι υπόλοιποι από το παράθυρο της σοφίτας και το πνιχτό της γέλιο. Ο Γιάννης Λαγογιάννης γεμίζει συνεχώς με μελάνι λευκές σελίδες. Μες στη σιωπή της νύχτας οι ώρες μικραίνουν. Η Σόφι λέει πως το φεγγάρι έσβησε.

Ένας λαφιιάτης στη σοφίτα

Και καθώς το ξημέρωμα κοντεύει. Στη γωνία της σοφίτας τα παιδιά ονειρεύονται τον σταθμό των τρένων, τους καπνούς και τα βαγόνια, τον αποχαιρετισμό με την παλιά τους πόλη και το ταξίδι για το Χόλιγουντ. Η Χέλγκα συμμερίζεται την αγωνία των παιδιών του Ιωάννη και ενίοτε το πρόσωπό της σπάει σε μαχαιρωμένες γωνίες και τότε λέει στους άλλους πως ο Φάνης και η Χριστίνα είναι ένα λαφιιάτης.

«Τι είναι ο λαφιιάτης;» ρωτάει ο Χαράλαμπος και σκέφτεται πως η ζωή του δίχως ελπίδα είναι μια αδιχοχαμένη και πεθαμένη, σίγουρα αυτό, σίγουρα είναι μια πεθαμένη ζωή.

Η Χέλγκα και στο μακελεμένο της κεφάλι η οργή που την τυλίγει, μάλλον ο θυμός του ανθρώπου που ξέρει καλά πως η δική του εγκατάλειψη σημαίνει εγκατάλειψη όλης της ανθρωπότητας. Η γριά αποφασίζει να μιλήσει:

«Ο λαφιιάτης είναι εκείνο το χίτρινο φίδι, κατ’

άλλους εκείνη η εκτυφλωτική κιτρινωπή ζώνη, που λουφάζει στα υπόγεια των σπιτιών ή στις τρύπες από τα ντουβάρια ή στα ξύλινα μπαούλα και κάποτε έρχεται και χώνεται στο μαξιλάρι και μερικοί κοιμούνται μαζί του δίχως να το καταλαβαίνουν. Μόνο όταν ξυπνούν το πρωί και κοιτάζονται στον καθρέπτη αναγνωρίζουν στα πράσινα μάτια τους πως δεν κοιμήθηκαν μονάχοι».

«Τι βλέπουν;» ρωτά ο Χαράλαμπος.

Η γριά λέει:

«Βλέπουν πως έρχεται μια ώρα που η συμφορά δεν είναι ανίκητη».

Ο Χαράλαμπος κλείνει τα μάτια και νιώθει μια απίστευτη κούραση και τα σβησμένα του μάτια.

Η Σόφι λέει:

«Όσο ένας λαφιάτης δεν μας ξεχνά κι έρχεται να μας συναντήσει, τόσο αυξάνουν οι πιθανότητες να μπορεί κανείς να αντισταθεί στη συμφορά».

Η Χέλγκα λέει πως ο λαφιάτης είναι μια παρηγοριά.

«Είναι μια συνέχιση ζωής» πετάγεται η Σόφι.

Ο Χαράλαμπος και τα μακριά του μέλη, παραιτημένα λες στην πολυθρόνα.

«Με τι τρέφεται ένας λαφιάτης;»

Η γριά απαντά:

«Με μύγες, ποντικούς και σαύρες».

Ο Χαράλαμπος περνά το χέρι του από το ιδρωμένο μέτωπο.

Η Χέλγκα λέει πως αυτά τα παιδιά είναι ένας λαφιάτης.

Η γριά λέει:

«Κάποτε γνώριζα ένα παιδί που ένα μεσημέρι ξέφυγε από την προσοχή της μάνας του και μπήκε στο απαγορευμένο δωμάτιο. Σ' εκείνα τα χρόνια το να μπει κανείς στο απαγορευμένο δωμάτιο δίχως τη συγκατάθεση των άλλων και δίχως να σου έχουν δέσει πρώτα τα μάτια ισοδυναμούσε με πράξη αυτοκτονίας. Κανείς ποτέ δεν έζησε έπειτα να διηγηθεί τι είδε εκεί μέσα. Η οικογένεια αυτή είχε χάσει έτσι, μ' αυτόν τον τρόπο, τρία παιδιά στο παρελθόν. Και τα τρία βγήκαν από το απαγορευμένο δωμάτιο ουρλιάζοντας και κρατώντας τους βολβούς από τα μάτια τους στα χέρια. Σε λίγο λιποθύμησαν από την αιμορραγία και πέθαναν έτσι τυφλά και άδικα.

»Αυτό το παιδί όμως μπήκε στο απαγορευμένο δωμάτιο και είδε όσα ήταν να δει εκεί και βγήκε σώο και ήρθε και με βρήκε να μου τα διηγηθεί όλα χαρτί και καλαμάρι. “Βρε παιδάκι μου πως έγινε και σώθηκες εσύ;” τον ρώτησα ανήσυχη. Εκείνο μου είπε πως μπήκε σε ένα λευκό δωμάτιο σε σχήμα ορθογώνιο με ένα λευκό μπαούλο στο βάθος, με λευκή κλειδαριά και πως πλησίασε και το άνοιξε και εκεί μέσα υπήρχαν λευκά ρούχα, λευκά μάλλινα ρούχα και λευκές ζακέτες και λευκά γάντια και σάρπες. Τα σήκωσε και κάτω από τα ρούχα είδε

αυτό που ήταν να δει. Αυτό που το απαγορευμένο δωμάτιο έκρυβε και αυτό που τύφλωνε για να προστατεύσει έτσι τη μυστική του ύπαρξη: Ήταν ένα κίτρινο φίδι με γαλάζιες τρύπες σε όλο του το μήκος και μέσα από τις τρύπες ξεπήδαγε μια μυρωδιά ιωδίου ανάκατη με αλάτι.

»Στην αρχή, είπε, δεν κατάλαβε πως ήταν φίδι. Δεν είχε ακούσει ποτέ για ύπαρξη φιδιών στα μέρη του. Έτσι, μέσα στην άγνοιά του, χαμήλωσε τα γόνατα και το άγγιξε. Ήταν απαλό σαν το δέρμα της μάνας του και η μυρωδιά του γέμισε το κεφάλι του με μνήμες ξεχασμένες ή πρωτοφανέρωτες: το σκοτεινό μονοπάτι της άφιξής του στη ζωή και τη δροσιά του, την ασφάλεια μια σάρκινης αγκαλιάς, το τρυφερό και απίθανα ζεστό σάρκινο μονοπάτι της γεννήσεώς του.

»Το παιδί εκείνο ωστόσο δεν τα έχασε στιγμή, άγγιξε και πάλι το γυαλιστερό δέρμα του φιδιού, το έπιασε καλά, γέμισε τη φούχτα του με το κίτρινο φίδι και ύστερα η ζωή του χάθηκε μπροστά από τα μάτια του κι αισθάνθηκε, είπε, τα μάτια του να ξεριζώνονται κι ύστερα βγήκε από το απαγορευμένο δωμάτιο.

»Το παιδί έπειτα ήρθε και με βρήκε και μου το είπε. Λέω: “Δεν είμαστε καλά. Για έλα εδώ”. Τον έπιασα από τα μαλλιά. Μύριζε πράγματι σαν να τον είχε αγγίξει λαφιάτης. “Δεν είναι δυνατόν” είπα. Το παιδί έφερε τα χέρια του στη μύτη μου.

“Όταν τον χούφτωσα και τον έσφιξα καλὰ” είπε “τότε κατ’άλλαβα πως θα πεθάνω. Δεν μπορώ να εξηγήσω με τα λόγια το πώς και τι ένιωσα και τι μ’ έκανε να πιστέψω πως πεθαίνω, όμως από την κορυφή ως τα νύχια με ίδρωσε η ζέση του θανάτου κι άκουσα ψιθύρους στα αφτιά μου κι άκουσα τα λόγια που τότε δεν είπα κι ένα άθλιο τσουξίμο στα μάτια μ’ έκανε να θέλω να τα ξεριζώσω, αλλά πρόλαβα κι είδα τα ανοιχτά σαγόνια του λαφιάρτη. Και είπα τότε στον εαυτό μου “ως εδώ, ας αγαπήσω επιτέλους”. Και έμεινα ακίνητος και ο λαφιάρτης με τύλιξε και σκαρφάλωσε ως τα μαλλιά και η ζεστή του υφή μ’ έκανε να κλάψω από ευχαρίστηση κι άνοιξε τέρμα τη σιαγόνα του και άρχισε να με καταπίνει κι εγώ δεν αντιστάθηκα, γιατί ένιωθα εκείνη τη στιγμή την πίκρα μιας ηδονής να χύνεται στο πρόσωπό μου και έκατσα ήρεμος ώπου με κατάρπια.

”Και όταν τελείωσε, ένιωσα πάλι εκείνο τον ψίθυρο του θανάτου στα αφτιά μου, κάτι σαν “μη φοβάσαι” ή “σ’ αγαπώ και μαζί σου θα συμμετάσχω στη ζωή”. Κι άνοιξα τα μάτια και τις γροθιές μου και τότε έγινε: το δέρμα του ερπετού τέντωσε, όπως τεντώνουν τα μαλλιά των γυναικών στις λίμνες, και οι χαρακιές του άνοιξαν διάπλατα και οι γαλάζιες τρύπες του δεν ήταν πια τρύπες, αλλά εγώ από εκεί μέσα, μέσα από το στομάχι του φιδιού, τις είδα να σκίζονται σε μεγάλες πληγές και

το φίδι ἦρθε και ἔσκασε και ἐγὼ ἔμεινα μόνος πάλι στο δωμάτιο ἀλλὰ πιο ευτυχισμένος ἀπὸ ποτὲ και κοίταξα τριγύρω και δὲν υπήρχε στ' ἀλήθεια κανένα υπόλειμμα ἀπὸ το σκασμένο φίδι, πουθενά δὲν καταλάβαινες πως κάτι τρομερὸ εἶχε συμβεῖ πρὶν λίγο μέσα σ' ἐκεῖνο το δωμάτιο, μονάχα τα χέρια μου μύριζαν παράξενα, νὰ ἔτσι..." εἶπε το παιδί και τέντωσε τα δάχτυλα στο πρόσωπό μου».

Ἡ Χέλγκα και τα τσακισμένα σχιστὰ γαλανὰ της μάτια. Ρίχνει μια ἀνήσυχη ματιά στα πρόσωπα των ἐνοίκων. Λέει στους ἄλλους πως θα μείνει ξάγρυπνη ὅλο το βράδυ. Ὁ Χαράλαμπος προσπαθεῖ νὰ ονειρευτεῖ πως αὐτὴ ἡ νύχτα σκεπάζει αἰώνια την πολυκατοικία τους. Ἴσως, λέει στον εαυτό του, ἴσως αὐτὸ —μια αἰώνια νύχτα— νὰ σημαίνει γι' αὐτοὺς ο ἀπογραφέας. Μια ἐγκατάλειψη στη γαλήνη μίας νύχτας, σε μια στιγμή που ἡ οδύνη για τη ζωὴ νικά την ἀνάγκη για ἐλπίδα. Ὁ Χαράλαμπος σκέφτεται πως ἡ πολυθρόνα αὐτὴ κοντεῦει νὰ τον πᾶρει μέσα της.

Ἡ Σόφι και τα μικρὰ της χεῖλη, πρησμένα λες ἐπειδὴ ἡ Σόφι στις μεγάλες στιγμὲς του ἀγχους της τα δαγκώνει δυνατὰ. Ἐπαναλαμβάνει στους ἄλλους πως τα παιδιὰ αὐτὰ εἶναι σίγουρα ἕνας λαφιάτης.

Ἡ Ἐλευθερία μοιάζει νὰ μὴν τη συνερίζεται. Ἐχει κουλουριάσει το σῶμα της στη γωνία της σοφίτας ἀπέναντι ἀπὸ το παράθυρο. Ἡ Ἐλευθερία

σκέφτεται πως ίσως δεν έχει νόημα τώρα πια να αναζητά την αιτία της συμφοράς. Ο απογραφέας είναι εκεί, στη δική τους πολυκατοικία, και αν μένει κάτι ακόμα να μπορεί να επιθυμεί αυτήν την ώρα είναι μονάχα ένας γλυκός ύπνος και ένα όνειρο.

Η Χέλγκα επιβεβαιώνει τη Σόφι. Το φεγγάρι έσβησε.

Η απόφαση των ενοίκων

Το ξημέρωμα. Η γριά λέει πως ό,τι είναι να γίνει πρέπει να γίνει πριν σηκωθεί ο ήλιος. Η Ελευθερία ποθεί το μαλακό κρεβάτι της και η αϋπνία την κάνει να φαντάζεται τα αγόρια της, τη γεμάτη ντουλάπα, το σκοτάδι που ρουφά στην πόλη τους τον ουρανό, το ανοιχτό παράθυρο και τον δροσερό αέρα που εισβάλλει στη κάμαρα, το σύρσιμο και το τρυφερό τσίριγμα που βγάζουν οι ρόδες του κρεβατιού του Γιάννη Λαγογιάννη, τα γαλήνια δάκρυά τους.

Τον κοιτάζει και τώρα εκεί στην αριστερή γωνία της σοφίτας. Τα αραιά πια μαλλιά του. Το καλοσχηματισμένο πρόσωπο και το μεγάλο επάνω χείλος του. Τα απίθανα λαμπερά του μάτια τη στιγμή αυτήν που γράφει επιτέλους το βιβλίο του. Η κούραση που νιώθει η Ελευθερία και τα βαριά της βλέφαρα. Με δυσκολία τα ανοιγοκλείνει και μπροστά της τώρα φέρνει εκείνο το πρωί με το τσουχτερό κρύο που ο δρόμος αντί για το

πανεπιστήμιο την έβγαλε στην πλατεία που κάποτε σύμφωνα με μαρτυρίες λεγόταν: «τα Καμένα». Είχε διαβάσει κάποτε σε κάποιο βιβλίο για τα φριχτά εγκλήματα που έκρυβαν τα πέτρινα σπλάχνα εκείνης της πλατείας. Ίσως τελικά να μην ήταν θέμα τύχης που βρέθηκε ξαφνικά στα Καμένα, αλλά μια μυστική δύναμη να τη μαγνήτισε και να την έσυρε από τα ρουθούνια σε εκείνα τα τσιμέντα, που είχαν πετρώσει μια για πάντα τα θύματα των πιο φρικτών εγκλημάτων της πόλης. Γιατί στο ίδιο βιβλίο είχε διαβάσει πως το αίμα τραβά το αίμα. Και όποιος ήθελε ή έπρεπε να σκοτώσει οδηγούσε το θύμα του σε αυτήν τη σκοτεινή πλατεία.

Η Ελευθερία νιώθει την παγωνιά εκείνου του περιέργου πρωινού και απέναντί της τώρα κάτι χαλάσματα και μια μεγάλη τρύπα στο έδαφος. Γύρω από την τρύπα και σκυμμένοι πάνω της ένας πολύ ψηλός που φορά σκούρα δερμάτινα γάντια, στο μπράτσο του σφιγμένη μια γυναίκα με σταχτί δέρμα και μάλλινο σκούφο, δεξιά τους στέκεται μια άλλη γυναίκα, ψηλόλιγνη με μυτερή μύτη, και δίπλα σε αυτήν μία κοντόσωμη μαυροντυμένη φιγούρα με μεγάλη καμπούρα που στηρίζεται σε ένα λεπτοκαμωμένο μπαστούνι.

Η Ελευθερία πλησιάζει περισσότερο. Ακούει τη γυναίκα με τον σκούφο να φέλνει ένα αυστριακό μοιρολόγι. Ο κύριος στο πλάι της βουβός αλλά τα μάτια του τρέχουν. Η άλλη με την καμπούρα

φτύνει συνεχώς μέσα και έξω από τον λάκκο και φαίνεται θυμωμένη. Η κοπέλα με τη γαμπφή μύτη έχει πέσει πια χάμω και σκίζει τις σάρκες της στις πέτρες καθώς καταριέται για ένα παιδί που φωνάζει πως της στέρησαν για πάντα.

Η Ελευθερία στέκεται πια στο πλάι τους. Κανείς δεν συγκινείται με την παρουσία ενός ακόμα ατόμου ανάμεσα στον θρήνο τους. Είναι σαν να μην έχουν αντιληφθεί την παρουσία της. Κάτι χειρότερο. Σε λίγο η Ελευθερία καταλαβαίνει πως δεν τη βλέπουν, πως η ύπαρξή της είναι κάτι το εντελώς άγνωστο για τους άλλους. Αυτό της δίνει βέβαια την ευκαιρία να πλησιάσει περισσότερο και να φτάσει ανενόχλητη ως τον λάκκο, να σκύψει και μέσα στην κρύα ομίχλη που έχει κιόλας σκοτεινιάσει το πρωινό, να δει να κείτεται εντός της τρύπας το τσακισμένο σώμα του Γιάννη Λαγογιάννη. Το τσαλακωμένο του πρόσωπο, τη μεγάλη πληγή στον λαιμό του.

Η Ελευθερία και το ρίγος που κάνει τα δόντια της να χτυπούν με δύναμη. Η Ελευθερία αισθάνεται ένα φρικτό τσούξιμο στα μάτια και ένα ατέλειωτο κάψιμο στο λαιμό, στο ίδιο σημείο που έχει την πληγή το κουφάρι του Γιάννη Λαγογιάννη και αισθάνεται πως σε λίγο θα ανοίξει και ο δικός της λαιμός και στα αφτιά της άγριες φωνές πως εκείνη η καταραμένη φταίει, εκείνη που ήρθε από τη φονική γενιά, εκείνη που χύνει ιδρώτα δηλητήριο,

εκείνη η άτιμη σκύλα που δεν μπόρεσε να κρατηθεί μακριά από τον Γιάννη Λαγογιάννη, εκείνη που πάτησε τον όρκο και πλάγιασε μαζί του και του 'λιωσε το δέρμα, εκείνη η πόρνη που δεν άντεξε την κραυγή και τον θρήνο μας και έκοψε τις φλέβες της στο πλάι του. Και τότε η Ελευθερία κάνει ένα ακόμη βήμα μπροστά και βλέπει πλάι στο σώμα του Γιάννη Λαγογιάννη το δικό της άψυχο κορμί, κοκκινισμένο από την κορυφή ως τα νύχια.

Αυτή η τελευταία ανάμνηση κάνει την Ελευθερία να πεταχτεί καταϊδρωμένη από τη νάρκη της. Η Ελευθερία κοιτάζει τρομαγμένη ολόγυρα στη σοφίτα. Να βεβαιωθεί πως επέστρεφε και πάλι, ζωντανή, ανάμεσα στους υπόλοιπους ενοίκους της πολυκατοικίας. Κοιτά έπειτα τη γριά, που φτύνει στο πάτωμα και σκουπίζει το σάλιο με τη φτέρνα της. Εκείνη καταλαβαίνει καλά το όνειρο της Ελευθερίας. Η γριά κοιτά τη Σόφι. Σαν να θέλει να της μεταδώσει με την αλλόκοτα ηλεκτρισμένη ματιά της το όνειρο της Ελευθερίας. Η Σόφι πιάνει το σήμα και στα γυαλιστερά μάτια της γιαγιάς διαβάζει όσα πρέπει να διαβάσει. Η Σόφι στέκεται στο προσκέφαλο πάντα του Γιάννη Λαγογιάννη. Παρατηρεί τα μαλακά του δάχτυλα και ο μοναδικός της φόβος. Να τον χάσει. Την πιάνει σύγκρυο. Σκέφτεται την ιδανική απομόνωση στο πλάι του και την απέραντη αναμονή να του κλείσει τα μάτια όταν η καρδιά θα προδώσει το ήδη αδυνατισμένο

του κορμί. Εκείνος απορροφημένος ολοκληρωτικά στο βιβλίο του. Την κοιτά για κάποιιο δευτερόλεπτο και της λέει πως είναι ανακούφιση να γράφει κανείς το βιβλίο της ζωής του. Η Σόφι τότε χαμογελά με μια δόση ευτυχίας και κοιτάζει τη Χέλγκα.

Η Χέλγκα συνειδητοποιεί αμέσως το όνειρο της Ελευθερίας, το σήμα της γριάς και την απόφαση της Σόφι. Η Χέλγκα επαναλαμβάνει τη σιγουριά της πως ο απογραφέας τώρα κατάλαβε πως δεν θα τον ανεχτούν παραπάνω. Και τα μάτια της στο λευκό στόμα του κομμένου κεφαλιού του Ιωάννη. Η Χέλγκα λέει πως αφού μπόρεσαν να βγάλουν απ' τη μέση τον Ιωάννη, μπορούν τα πάντα και αυτό είναι κάτι που δεν περνά απαρατήρητο από τον απογραφέα. Η Χέλγκα χαϊδεύει στα μάγουλα τον Χαράλαμπο. Δεν χρειάζεται να του πει κουβέντα για όλα τα παραπάνω. Η απόφαση των ενοίκων έχει ληφθεί. Είναι ολοφάνερο πως οι κρίσεις τους τσουρουφλίζουν. Η απόφαση των ενοίκων είναι οριστική. Η Χέλγκα λέει πως η συμφορά του απογραφέα σκεπάζει αυτήν την κρίσιμη νύχτα. Ο απογραφέας πήγε να αναπαυτεί, αλλά οι ένοικοι φοβούνται τώρα και το απαλό αεράκι που γρατζουνά στις χαραμάδες από το παράθυρο της σοφίτας.

Η Σόφι λέει πως δεν θα κοιμηθεί καθόλου απόψε. Οι άλλοι λένε το ίδιο και ο Χαράλαμπος απορεί

που για μια στιγμή σκέφτηκε να ευχηθεί αυτή η νύχτα να κράταγε για πάντα. Η Χέλγκα φέρνει στο νου της το όμορφο αλλά άδειο τώρα κρεβάτι της, το εγκαταλελειμμένο σπίτι τους και τα εγκαταλελειμμένα διαμερίσματα και των υπόλοιπων ενοίκων της πολυκατοικίας.

Η Χέλγκα, τα σχιστά βόρεια μάτια της, το υγιές χαμόγελό της, και στη σκιά στον απέναντι τοίχο της σοφίτας θαρρεί πως βλέπει τον θάλαμο με τους τραυματίες στρατιώτες και τις λευκές φανέλες τους να ανεμίζουν με την απογευματινή αύρα, τους άσπρους γιατρούς πάνω από τα κεφάλια τους, τα χάπια που καταπίνουν οι ασθενείς, τον καπνό από τα τσιγάρα πίσω από το παραβάν, τα οστεώδη πρόσωπα των τραυματιών, τις κρεμσαγιονάρες και τα καθαρά χαμόγελα από τις νοσοκόμες, το κρεβάτι με τον αριθμό διακόσια τέσσερα, τον νεαρό με τις γάζες στο στήθος που είναι του γούστου της, τα λαστιχένια της δάχτυλα καθώς τον περιποιούνται, τις μύτες των ποδιών του να κλοτσούν απαλά τους γοφούς της, τα μάτια του που λάμπουν, σίγουρα κάτι λάμπει στο αναμμένο πρόσωπό του, τα αυλακωμένα του δάχτυλα, τα νεαρά μαλλιά του.

Η Χέλγκα φιλά τον Χαράλαμπο τρυφερά στο στόμα και ο Χαράλαμπος βγαίνει από τη σοφίτα.

Ο Χαράλαμπος και τα έρημα σκαλιά. Λίγο πριν η γριά είπε πως ο απογραφέας ανεβαίνει τις

σκάλες, όμως στο βάθος δεν φαίνεται κανείς και καμμία σκιά στους τοίχους. Ο Χαράλαμπος κρατά και την αναπνοή του για να πετύχει την απόλυτη ησυχία και αφουγκράζεται και βεβαιώνει ξανά τον εαυτό του πως δεν υπάρχει κανείς ούτε μπροστά του στα πιο χαμηλά σκαλοπάτια, ούτε στο βάθος, στα σκαλοπάτια μετά τη στροφή που κάνει ο τοίχος προς τα δεξιά.

Ο Χαράλαμπος κατεβαίνει στο πρώτο πάτωμα. Με τα χέρια του ξηλώνει μερικά σανίδια του πατώματος. Η κρυψώνα του κεντήματος της γιαγιάς του. Ο Χαράλαμπος βεβαιώνεται πως δεν τον παρακολουθεί κανείς. Σηκώνει το κέντημα με προσοχή. Παραμένει σε άριστη κατάσταση. Κατάλευκο το κέντημα –παρότι η γιαγιά του το είχε περιλούσει με την αλλόκοτη κανάτα της πριν χρόνια– και μυρίζει μήλο. Είναι ακριβώς το κέντημα που είχε κρατήσει στη μνήμη του και βρίσκεται στην ίδια ακριβώς κατάσταση με τότε.

Και ο Χαράλαμπος νιώθει πως αυτήν τη στιγμή την έχει ξαναζήσει και στο παρελθόν. Ξαφνικά αισθάνεται τα χέρια του ελαφριά και το στήθος του να φουσκώνει από νεανικές ανάσες. Από μπροστά του περνάνε η γιαγιά και οι αδερφές του. Η Βασιλική στη θέση του δεξιού ματιού της έχει μια τρύπα. Η Δήμητρα είναι σοβαρή στο πρόσωπο και τα μαλλιά της μυρίζουν χαμομήλι. Μοιάζουν ευτυχισμένες. Η Βασιλική λέει πως τη σφαίρα την έριξε

ο Σταύρος. Ἦθελε λέει να την εκδικηθεῖ που δεν τον περιέμενε και παντρεύτηκε τον Σωτήρη. Ἡ Δήμητρα θέλει να του διηγηθεῖ πως μια ζεστή νύχτα ἔμεινε στο παράθυρο και πίσω ἀπὸ την κουρτίνα παρακολουθοῦσε τα ἀγῶρια που ἐπέστρεφαν ἀπὸ το γῆπεδο. Κάποια στιγμή ἔνιωσε ἓνα τρίζιμο στο τζάμι. Παραμέρισε την κουρτίνα και πίσω ἀπὸ το τζάμι, στο ὕψος των ματιῶν της, στέκονταν ὀρθια μια κατακόκκινη σαύρα. Ἡ κατάρρα.

Ἡ Δήμητρα και τα θολὰ της μάτια. Λέει πως δεν ἄντεχε να περνοῦν τα χρόνια και ἐκεῖνη να λιώνει μες στην ἀδίκη σκλαβιά της παρθενιάς. Πως ὅσο ο καιρὸς περνοῦσε και ὅσο το κοραλλένιο της πρόσωπο ζητοῦσε με μεγαλύτερη ἐπιμονή να ἀλλάξει χρῶμα, τόσο ἀγρίευαν οι νύχτες της και τόσο κορυφωνόταν η ἀπελπισία της. Ἡ κατάρρα την εἶχε βρει και τη γονάτισε. Με τον καιρὸ μεγάλωνε και ἓνας παράξενος φόβος που την τσιτσιρίζε διαρκῶς στα στήθη και την οδήγησε σε λίγο σε βασανιστικὲς αὐπνίες. Το τσιτωμένο δέρμα της σκούρυνε και μαράζωσε ἀνάμεσα σε βαριὲς ρυτίδες. Ἡ ἀγάπη δεν ἐρχόταν. Ἀπὸ κανέναν. Ἡ ἀγάπη σε λίγο ἐγίνε υποψία. Μετὰ ἀπὸ κάποιες ἀκόμα μοναχικὲς εβδομάδες η ἀγάπη ἐγίνε ἐχθρὸς και η Δήμητρα ζήτησε ἐπίμονα τον ἀκαριαῖο θάνατο. Ἦρθε στην πόλη, ἀναζήτησε και βρήκε τον Χαράλαμπο βυθισμένο στην καρέκλα του. Φίλησε τα μακριὰ του χέρια και ζήτησε να της δείξει που

έχει φυλάξει εκείνο το ασπροκέντημα της γιαγιάς. Ο Χαράλαμπος δεν είπε τίποτα. Απλά έσυρε λίγο στην άκρη την πολυθρόνα του, τράβηξε με προσοχή από εκείνο το σημείο ένα συγκεκριμένο σανίδι από το πάτωμα και έβγαλε από μέσα το κέντημα. Της είπε πως μπορούσε αν ήθελε να το ρίξει επάνω της εκείνη τη στιγμή. Εκεί μπροστά στον αδερφό της. Θα της ήταν, είπε, υπόχρεος γιατί θα τον έβγαζε από τη δύσκολη δουλειά της αναζήτησης μετά του κουφαριού της και επιπλέον, στην περίπτωση που διάλεγε να πεθάνει σε κάποιο κρυφό μέρος, θα ελλόχευε πάντα ο κίνδυνος το κέντημα να εντοπιστεί και να πέσει σε ξένα ή σε λάθος χέρια.

Η Δήμητρα, κουρασμένη από την υπομονή που έκανε για χρόνια, δεν έφερε αντίρρηση. Έπιασε γεμάτα το κέντημα, το στόλισε με προσοχή στη ράχη της και σιγοτραγούδησε εκείνα τα λόγια που είχε ακούσει κάποτε από τη γιαγιά και που ως τότε φύλαγε ως θησαυρό κάτω από τη γλώσσα της. Ο Χαράλαμπος ωστόσο παρακολουθούσε το θέαμα ατάραχος και προσέχοντας μην του ξεφύγει κάποια λέξη από το τραγούδι της. Έτσι δεν φοβήθηκε καθόλου σαν είδε το πρόσωπό της να μικραίνει, τα μάγουλα να χαλαρώνουν και να πέφτουν χαμηλά σαν σαπισμένα φρούτα, τα μαλλιά της να απορροφούνται από το γυμνό της μέτωπο και στο τέλος να μένει έτσι ακίνητη στο πάτωμα, κοιτάζοντας συνεχώς τα μπούτια του αδερφού της.

Ο Χαράλαμπος αυτές τις εικόνες φέρνει μπρος στα μάτια του εκείνη τη στιγμή που βρίσκεται στο σαλόνι του διαμερίσματός του, έχοντας αγκαλιά το πολύτιμο ασπροκέντημα της γιαγιάς.

Ο Χαράλαμπος ανεβαίνει πάλι τα σκαλιά. Θέλει να επιστρέψει όσο το δυνατόν γρηγορότερα στη σοφίτα. Στο τέταρτο όμως πάτωμα σταματά απότομα. Η ανοιχτή πόρτα του διαμερίσματος της οικογένειας του Ιωάννη. Ο Χαράλαμπος μπαίνει στο σαλόνι. Το άγαλμα της Μαρίας οριζοντιωμένο στη γωνία. Ο απογραφέας πεσμένος επάνω στο άγαλμα. Παίρνει είδηση τον Χαράλαμπο. Τα μάτια του τα λιμνίσια και οι κόρες του μικρές, σχεδόν ανύπαρκτες. Λέει:

«Τι θέλεις;»

Ο Χαράλαμπος μένει ακίνητος. Το θέαμα τον έχει παγώσει. Ίσως γιατί δεν περίμενε ή δεν ήταν έτοιμος τελικά να συναντήσει τον απογραφέα. Σαν αστραπή περνά από το μυαλό του η σκέψη πως πρέπει επειγόντως να χρύφει το ασπροκέντημα και την αμμηχανία που νιώθει. Έπειτα πως ίσως είναι αργά για κάτι τέτοιο ή κι αδύνατο. Πως οι δειλοί δεν έχουν το χάρισμα να τρεμουλιάσουν από τη λαγνεία. Θυμάται κάποτε που τον δικάζαν σε ένα σκούρο δικαστήριο και τα σκοτεινά ντουβάρια. Θυμάται τις αναβολές που έπαιρνε η υπόθεσή του. Την ακροαματική διαδικασία που ποτέ δεν έζησε. Την ακροαματική διαδικασία που ποτέ δεν

ολοκληρώθηκε γιατί ποτέ δεν ξεκίνησε. Θυμάται τις συνεχείς αναβολές και τα λόγια του δικαστή πως η συνάντησή τους μετατίθεται για την επόμενη φορά. Η ακροαματική διαδικασία πλήττεται συχνά από αναβολές. Οι αναβολές, άνετες και μεθοδικές. Πάντοτε αναπόφευκτες. Μεθοδικές. Οι μεθοδικές καταιγίδες της λαγνείας. Τελικά με σκληρή φωνή ο Χαράλαμπος απαντά:

«Σε φάχνω».

«Εσύ μόνο;»

«Όχι. Και όλοι οι άλλοι. Όλοι σε φάχνουμε».

Ο απογραφέας και το αδιόρατο χαμόγελό του. Σηκώνεται με προσοχή από το άγαλμα. Ταιριάζει κάπως το πουκάμισο επάνω του. Βολεύει καλύτερα την τσάντα του στα πόδια. Τελικά λέει:

«Σε περίμενα».

Ο Χαράλαμπος αισθάνεται έναν απαίσιο ιδρώτα στους κροτάφους. Τα χείλη του ωστόσο στεγνά και σκέφτεται το λευκό στόμα της Χέλγκα, όταν έσκυψε από πάνω του, στο κρεβάτι νούμερο διακόσια τέσσερα και τον φίλησε. Σκουπίζει κάπως βιαστικά τα υγρά του μάγουλα.

Ο απογραφέας συνεχίζει:

«Οφείλα να σε περιμένω. Αυτή είναι η δουλειά μου. Ένας απογραφέας έχει την ανήλεη, πολλές φορές, υποχρέωση να γεμίσει τα δελτία του πριν φύγει».

«Έτσι είναι, βιάζεται να συμφωνήσει ο

Χαράλαμπος. Και ὕστερα ἀπὸ αὐτό;»

«Μη με ρωτᾷς γιὰ πράγματα που δεν μπορῶ να σου ἐξηγήσω. Ὅχι γιατί δεν θέλω. Αλλὰ δεν μπορῶ. Τι νόημα θα εἶχε ὕστερα μιὰ ἀπογραφή, ἀν —εσύ λόγου χάρη— ἤξερες τι συμβαίνει μετὰ μετὰ δελτία, πού πάνε καὶ ποιοὺς τὰ ἐξετάζει ἢ ἀν στ' ἀλήθεια ἐξετάζονται ἀπὸ κάποιον ἢ ἀν ἀκόμα κάποτε κάποιος εἰσέρχεται κρυφὰ ἐκεῖ ὅπου κρατοῦνται τὰ ἀρχεῖα καὶ τὰ ἀρπάζει ἢ τὰ καίει».

«Δεν ἀξιολογοῦμαστε, λοιπὸν».

Ἡ διαπίστωση τοῦ Μπάμπη καὶ οἱ διεσταλμένες κόρες τοῦ ἀπογραφέα.

«Δεν εἶπα κάτι τέτοιο».

Ὁ Χαράλαμπος καὶ ἓνας ἀπίθανος κρύος ιδρώτας. Τὰ λιγοστὰ μαλλιά τοῦ Χαράλαμπου κολυμπᾶνε σχεδὸν σὲ δύο χοντρά ρυάκια ιδρώτα. Ὁ ἀπογραφεὺς λέει:

«Ὁ δικός μου ὁ ρόλος ἐξαντλεῖται στὴ συμπλήρωση τῶν δελτίων. Γίνομαι καταννητός;»

Ὁ Χαράλαμπος λέει:

«Ἀπόλυτα. Νόμιζα ὥστόσο πὼς εἶχες ἐρθεῖ καὶ γιὰ ἓναν ἐπιπλέον λόγο».

«Λόγο; Τι λόγο;»

«Να, ὅταν σε εἶδα τὴν πρώτη φορὰ ἐχτές το πρωὶ πίστεψα πὼς δεν εἶσαι μονάχα ἓνας ἀπογραφεὺς».

Ὁ ἀπογραφεὺς λέει:

«Αὐτὸ εἶναι ἀλήθεια. Στὸ παρελθὸν ἔχω

ασκήσει διάφορα επαγγέλματα. Και έχω τη συνήθεια να δίνομαι ολοκληρωτικά σε κάθε τι με το οποίο καταπιάνομαι. Μπαίνω στο πετσί του επαγγελματικού μου ρόλου. Με καταλαβαίνεις υποθέτω. Ζω τον ρόλο και ταυτίζομαι με αυτόν. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα τα διάφορα επαγγέλματα που κάποτε άσκησα να έχουν αφήσει κάποια μορφή στίγματος επάνω μου. Δεν είναι καθόλου εύκολο να απεκδυθώ των σημείων αυτών που τόσο ανεξίτηλα χαραχτήκαν στο πρόσωπό μου. Οπότε ναι, είναι αλήθεια, δεν είμαι μόνο ένας απογραφέας. Γι' αυτό λοιπόν μου μίλησες απότομα το πρωί;»

Ο Χαράλαμπος λέει από μέσα του πως ο απογραφέας κάνει το παιχνίδι του. Αισθάνεται τον αέρα του διαμερίσματος να ελαττώνεται. Προσπαθεί να φέρει στο μυαλό του τον κρύο ουρανό που αυτήν την ώρα σίγουρα θα ξεχύνεται πάνω από την πολυκατοικία και τον κόσμο στα πεζοδρόμια και τα αυτοκίνητα, τα πλακόστρωτα στις αυλές και τις φωνές από τα σχολιαρόπαιδα ή τις νοικοκυρές. Από εκείνο το δωμάτιο όμως μπορούσε να ακούσει μόνο τη σιωπή μιας πόλης που έμοιαζε τώρα να τον εγκαταλείπει για πάντα. Ο Χαράλαμπος τον ρωτά:

«Τι άλλο είσαι;»

Ο απογραφέας κατευθύνεται στην εξωτερική σκάλα, με ένα νεύμα καλεί τον Μπάμπη να τον ακολουθήσει και λέει:

«Είμαι αυτό που έρχεται».

Γράμματα από τη Σόφι

Οι ένοικοι και τα λεπτά της απουσίας του Χαράλαμπου φυτρώνουν μέσα στη σοφίτα σαν τ' αγκάθια στην πλάτη ενός άγριου ζώου. Η Χέλγκα και τα μικρά της γαλανά μάτια ανίκανα να βλεφαρίσουν. Τα παιδιά σηκώνονται και την αγκαλιάζουν, εκείνη δεν αντιδρά και για κάποια δευτερόλεπτα αφήνεται στην αγκαλιά των παιδιών κι έπειτα τα παιδιά τής φιθυρίζουν κάτι στο αφτί, που μόνο η Χέλγκα το κατάλαβε και τα παιδιά περνούν μπροστά από τη Σόφι και τη γριά και κάθονται στο πάτωμα στην άλλη γωνία της σοφίτας. Η γριά παύει το νευρικό της πέρα δώθε μέσα στο δωμάτιο και φτύνει στο πάτωμα και αναθεματίζει την ώρα που κουβαλήθηκαν οι άλλοι εκεί. Η γριά και το σκοτεινό παράθυρο της σοφίτας. Η αυγή έρχεται με μια ταχύτητα που μόνο οι ένοικοι εκείνης της πολυκατοικίας μπορούν να προλάβουν. Μερικά μαύρα σύννεφα έχουν σκοτεινιάσει για τα καλά το πρωινό και τη σοφίτα.

Αλλά ο Γιάννης Λαγογιάννης λέει:

«Αν το θέλετε, σβήστε τα φώτα. Μπορώ να συνεχίσω με το βιβλίο μου».

Η Χέλγκα έχει μείνει ακίνητη στην ίδια στάση και εκεί θέλει να μείνει ως την ώρα που ο απογραφέας θα ανέβει και πάλι στη σοφίτα. Η γριά έχει κολλήσει, όπως πριν, το πρόσωπό της στο τζάμι του παραθύρου. Τα παιδιά καθισμένα πάντα στη γωνία. Η Σόφι στέκεται στο πλευρό του Γιάννη Λαγογιάννη. Μεσ στην αβάσταχτη σιωπή και με τη σκιά της συμφοράς να έχει σκεπάσει κάθε άλλη έγνοια των ενοίκων, τα φώτα της σοφίτας χαμηλώνουν ώπου τελικά σβήνουν εντελώς. Τότε μονάχα η Χέλγκα πηγαίνει να καθίσει στην άλλη γωνία της σοφίτας.

Μέσα στο σκοτεινό πρωινό ακούγεται τώρα μονάχα το μολύβι του Γιάννη Λαγογιάννη. Σε λίγο όμως στο σκοτάδι η Χέλγκα νομίζει πως ακούει κάτι σαν βογγητά και πως κάποιος κλαίει. Τα παιδιά ακούν κι αυτά και το ένα λέει χαμηλόφωνα στο άλλο πως η Σόφι κλαίει. Ο Γιάννης Λαγογιάννης σταματά για λίγο το γράψιμο. Το μολύβι. Η Σόφι κλαίει, γιατί στις σελίδες του Γιάννη Λαγογιάννη μπόρεσε να διαβάσει σελίδες ολόκληρες από τα δικά της γράμματα και τη δική της περιπέτεια:

Κάποιο απόγευμα, λίγο καιρό πριν η Σόφι πάρει την απόφαση να έρθει στην πόλη και να σταθεί

για το υπόλοιπο της ζωής της στο πλάι του Γιάννη Λαγογιάννη, αυτός έλαβε ένα γράμμα με γραμματόσημο γερμανικό. Στο γράμμα η Σόφι μιλούσε για τη συνάντηση που είχε με κάποιον από την ελληνική αστυνομία ένα βράδυ με απαλή βροχή και ξεκάθαρο ουρανό σε ένα σπίτι στη Δρέσδη, σε μια έπαυλη με τρεις μεγάλους κήπους, που εκείνο το βράδυ ο έλληνας ιδιοκτήτης της διοργάνωνε δεξίωση για να τιμήσει τον μεγάλο πεζογράφο της εποχής, που κανείς δεν γνώριζε το αληθινό του όνομα αλλά όλοι τον φωνάζανε Τζον, γιατί άλλοτε –κυρίως στα πρώτα του βιβλία– υπέγραφε ως Τζον και στα τελευταία του –που του είχαν χαρίσει το κρατικό βραβείο και μια θέση στην Ακαδημία Γραμμάτων– υπέγραφε ως «ο γνωστός συγγραφέας».

Η Σόφι πήγε στη Δρέσδη γιατί ένα πρωί στο γραμματοκιβώτιο βρήκε μια πρόσκληση που με έντονα πλάγια γράμματα έλεγε: «Τιμητική εκδήλωση για τον πεζογράφο της χρονιάς, Τζον». Η Σόφι ήταν κριτικός λογοτεχνίας και έχαιρε πλατιά εκτίμησης. Στο αεροδρόμιο της Δρέσδης την περίμενε ένα σκούρο μπλε αυτοκίνητο και στην έπαυλη άκουσε –ξεφυσώντας από την κούραση– τους λόγους που έβγαζαν διάφοροι μεγάλοι ποιητές και πεζογράφοι. Η βραδιά κυλούσε αργά και η Σόφι βαρέθηκε να παρακολουθεί τις λογοτεχνικές συζητήσεις, δίχως να συμμετέχει.

Κατά τις τρεις βγήκε στη βεράντα, στηρίχτηκε στα πέτρινα κάγκελα και άναψε τσιγάρο. Η βροχή έπεφτε πια ανεπαίσθητα και ο μπροστινός κήπος ήταν τυλιγμένος ολόγυρα από ψηλά πεύκα, που μες στην κρύα νύχτα έμοιαζαν περισσότερο με μυτερά κεριά. Σε μια γωνία του κήπου είδε τις σκιές από τρεις ανθρώπους που κάπνιζαν και μιλούσαν σιγανά. Από το σαλόνι κι από την ανοιχτή μπαλκονόπορτα έπαιζε ένας δίσκος του Μότσαρτ. Αποφάσισε να καπνίσει ένα τελευταίο τσιγάρο και μετά να καλέσει ταξί για τον σταθμό των τρένων. Τότε κατάλαβε πως ένας από τους τρεις ανθρώπους του κήπου πλησίαζε προς το μπαλκόνι. Τον παρακολούθησε καθώς σκαρφάλωσε με γοητευτική επιδεξιότητα το τοιχάκι της βεράντας και έπειτα που πήδηξε τα πέτρινα κάγκελα και βρέθηκε στο πλάι της. Ήταν ένας σγουρομάλλης γύρω στα σαράντα πέντε που μύριζε ουίσκι και της είπε πως δούλευε για την ελληνική αστυνομία και πως ο έλληνας ιδιοκτήτης του σπιτιού τον είχε προσλάβει εκείνη τη νύχτα ως σεκιούριτι. Η Σόφι τον ρώτησε πότε θα έρθει ο συγγραφέας, για τον οποίο άλλωστε όλη η αφρόχρεμα της ευρωπαϊκής διανόησης είχε μαζευτεί στην έπαυλη. Εκείνος δεν απάντησε, έριξε μια γρήγορη ματιά στον κήπο και στους άλλους δύο τύπους που τώρα απομακρύνονταν τραγουδώντας δυνατά, έβγαλε από την εσωτερική τσέπη του σακακιού του ένα μπουκαλάκι ουίσκι, κατέβασε με τη

μία κάμποσες γουλιές και ζήτησε από τη Σόφι ένα τσιγάρο. Έπειτα είπε:

«Έχετε διαβάσει το τελευταίο του μυθιστόρημα;»

Η Σόφι απάντησε καταφατικά και πρόσθεσε:

«Έχω διαβάσει ό,τι έχει γραφτεί από τον Τζον. Ακόμα και μία συλλογή με διηγήματα που εξέδωσε, φοιτητής ακόμα, με ψευδώνυμο. Τη γνωρίζετε;»

«Ω, ναι» έκανε ο άλλος, δείχνοντας ενθουσιασμένος με τις γνώσεις της Σόφι.

«Έχω μάλιστα ετοιμάσει και μερικές ερωτήσεις...»

«Ο συγγραφέας δεν θα έρθει» τη διέκοψε απότομα ο άλλος.

Η Σόφι ξαφνιάστηκε. Εκείνος της έριξε ένα βλέμμα επιβεβαίωσης της προηγούμενης πρότασής του. Η Σόφι ρώτησε:

«Πώς είστε τόσο σίγουρος;»

Ο άλλος απάντησε:

«Ο συγγραφέας δεν θα έρθει, γιατί κανείς δεν τον κάλεσε».

Η Σόφι έσβησε το τσιγάρο πετώντας τη γόπα στο υγρό γκαζόν μπροστά στη βεράντα. Πίσω της η μπαλκονόπορτα έκλεισε απότομα, σαν να πάγωσε κάποιος από τους καλεσμένους που βρίσκονταν στο σαλόνι και θυμωμένος την έσυρε με δύναμη. Οι δύο τύποι είχαν χαθεί από το οπτικό

της πεδίο, το ίδιο και οι φωνές τους και μόνο οι σκιές τους τώρα μαύριζαν την καγκελόπορτα, καθώς όπως φαίνεται στέκονταν ακίνητοι εκεί κοντά. Η Σόφι στηρίχτηκε γέρνοντας στους αγκώνες της στο παγωμένο μάρμαρο της βεράντας και, δίχως να στρέψει το βλέμμα στον αστυνομικό, είπε:

«Φοβάμαι πως έχετε πιει αρκετά».

Εκείνος πλησίασε κι άλλο τη Σόφι, ακούμπησε την πλάτη στα κάγκελα και σκύβοντας προς το μέρος της ψιθύρισε:

«Ο συγγραφέας δεν θα έρθει, γιατί κανείς δεν μπόρεσε να του στείλει πρόσκληση. Κανείς δεν γνώριζε τη διεύθυνσή του για να στείλει το γράμμα με την πρόσκληση».

Η Σόφι έμεινε να κοιτά τις σκιές των δύο τύπων στην καγκελόπορτα.

«Μα πώς γίνεται να συμβαίνει κάτι τέτοιο; Δεν μπορεί να είναι αλήθεια».

«Μα γιατί αμφιβάλλετε;»

«Γιατί δεν είναι δυνατό να μη γνωρίζει κανείς τον συγγραφέα».

«Δεν τον έχει δει ποτέ κανείς».

«Πώς; Δηλαδή κανέναν έως σήμερα δεν έχει κάποια επαφή με τον συγγραφέα ή έστω δεν υπάρχει κάποιος που να τον έχει δει ή συναντήσει έστω για μία φορά στο παρελθόν;»

«Ακριβώς» απάντησε ο άλλος και βλέποντας τη Σόφι ακόμα να αμφιβάλλει πρόσθεσε:

«Αυτό μπορεί να συμβαίνει...»

«Ορίστε;»

«Λέω πως αυτό που λέτε δεν είναι καθόλου απίθανο...»

«Εξακολουθώ να μη σας καταλαβαίνω».

«Να, ας πούμε στην περίπτωση που ο συγγραφέας μας, ο ταλαντούχος Τζον, ο ασύλληπτος “γνωστός συγγραφέας” δεν γεννήθηκε ποτέ και οι ανεπανάληπτες ιστορίες του δεν γράφτηκαν ποτέ».

«Τι λέτε;»

«Μάλιστα».

«Έχετε πει!»

Ο υπάλληλος της ελληνικής αστυνομίας αδιαφόρησε για τη νέα προσβολή της Σόφι. Το ατάρacho βλέμμα του και ο καπνός που ξεφυσά. Λέει:

«Ο συγγραφέας δεν θα έρθει γιατί κανείς δεν τον κάλεσε, γιατί δεν υπάρχει πουθενά καταγεγραμμένη καμία διεύθυνση ενός συγγραφέα με το όνομα Τζον. Επειδή ο συγγραφέας δεν γεννήθηκε ποτέ».

Η Σόφι άνοιξε την τσάντα της και έφαξε νευρικά ένα τσιγάρο. Το άναψε και αποφάσισε να περάσει στην αντεπίθεση.

«Κι εσείς, ένας αστυνομικός ή σεκιουριτάς, πώς τα γνωρίζετε όλα αυτά;»

Ο άλλος γύρισε το σώμα του, ακούμπησε κι αυτός στα πέτρινα κάγκελα και είδε τις σκιές πάνω στην καγκελόπορτα. Οι δύο τύποι παρέμεναν

ακόμα εκεί, ακίνητοι.

«Τους βλέπετε εκείνους τους δύο;»

Η Σόφι και τα χείλη με το τσιγάρο που τρέμουν από θυμό ή αγωνία. Λέει:

«Ναι, τους παρακολουθώ εδώ κι αρκετή ώρα. Ήσασταν κι εσείς στην παρέα τους προηγουμένως».

«Είναι κάτι γνωστοί μου».

«Και;»

«Αυτοί οργάνωσαν αυτήν την τιμητική βράδια».

«Άρα είναι και τ' αφεντικά σας» έκανε η Σόφι ενοχλημένη.

«Ω, φυσικά, ναι κι αυτό. Βασικά, για να είμαι δίκαιος, ο ένας από τους δύο. Ο άλλος είναι συγγραφέας».

«Έχει πολλούς από δαύτους εδώ απόψε» απάντησε ειρωνικά η Σόφι.

«Εκείνος κι εγώ έχουμε στο μυαλό μας μία ιστορία. Σκεφτόμαστε να τη γράφουμε μαζί κι ύστερα να τη στείλουμε στον εκδοτικό οίκο του Τζον, υπογράφοντας φυσικά ως “ο γνωστός συγγραφέας”».

Η Σόφι και το αδιόρατο χαμόγελό της.

«Θα αποτύχετε. Όλοι ξέρουν πως μόνο ο Τζον μπορεί να γράφει με τον τρόπο που αυτός γράφει. Κι αν ακόμα είστε σε θέση να ξεγελάσετε όλους τους άλλους, για εμένα είναι αδύνατο. Σας είπα,

έχω διαβάσει τα πάντα, κάθε γραμμή που έχει συνταχθεί από τον Τζον. Δεν μπορείτε να με ξεγελάσετε. Μπορώ αμέσως να ξεχωρίσω τον αυθεντικό Τζον από οποιαδήποτε απόπειρα μίμησης».

Ο άλλος σώπασε για λίγο, σαν να ήθελε να σκεφτεί καλὰ αυτό που θα έλεγε. Τελικά είπε:

«Εμείς επινοήσαμε τον Τζον. Σκεφτείτε καλὰ αυτό που σας λέω. Δεν υπάρχει ο συγγραφέας Τζον».

«Έχετε πει».

«Θυμηθείτε πού πρωτοακούσατε για τον Τζον».

«Είστε ένας παρανοϊκός!»

«Φέρτε στο μυαλό σας την πρώτη ιστορία, υπογεγραμμένη με το όνομα Τζον, που διαβάσατε κάποτε».

«Είστε ένας μανιακός!»

«Αναλογιστείτε τη ζωή σας δίχως τις λέξεις του Τζον. Δίχως τις ιστορίες του. Τι μένει τότε; Κενό. Παραδεχτείτε το, η ζωή σας δεν θα είχε κανένα νόημα, δεν θα είχατε μάλλον ζωή, η ύπαρξή σας θα ήταν μονάχα ένας ύπνος με αρχή και τέλος, εάν δεν είχατε διαβάσει ποτέ τις ιστορίες του».

«Είστε τρελός! Εσείς πριν είπατε πως ο Τζον δεν γεννήθηκε ποτέ και πως οι ιστορίες του Τζον δεν γράφτηκαν ποτέ!»

«Εννοούσα φυσικά πως ο Τζον δεν γεννήθηκε ποτέ για να τον συναντήσει κάποιος κριτικός

λογοτεχνίας ή κάποιος εκδότης ή κάποιος αναγνώστης ή βιβλιόφιλος και πως οι ιστορίες του, πράγματι, δεν γράφτηκαν ποτέ για να διαβαστούν από το αναγνωστικό κοινό. Οι ιστορίες αυτές έχουν γραφτεί μονάχα για εσάς. Είναι λέξεις από εμάς για εσάς. Είναι από τον αληθινό Τζον για εσάς».

Η Σόφι και η βαριά της μνήμη: ένας τάφος και αυτή στα γόνατα και ο υδροφόρος ορίζοντας και η φωτιά από το καντήλι που τρεμοπαίζει λαίμαργα και τα δάκρυα της Σόφι και η βροχή που ξεσπά και ο ουρανός γυρίζει ανάποδα, μάλλον τα μάτια της Σόφι γυρίζουν ανάποδα, και τα δόντια της που σκάβουν το χώμα και τα δάκρυά της το ποτίζουν και από την κοιλιά της νιώθει να αντηχεί μια κρύπτη, μια ηχώ από μια κρύπτη, και κάτι που θέλει να ξεπηδήσει από τα σπλάχνα της, όπως η λάβα από τα έγκατα της γης, και κατεβάζει με μεγάλες μπουκιές το πικρό χώμα, και σέρνεται και καθώς σκέφτεται πως θα πεθάνει και η νύχτα, η βροχή και ο ουρανός τής μοιάζουν ατελείωτα, τεντώνει τα μέλη της και από τον λαιμό της πετάγεται ένα βιβλίο που κρέμεται ανάποδα από τη γλώσσα της και ίσαμε που αγγίζει τη γη.

Ο υπάλληλος της ελληνικής αστυνομίας χαϊδεύει τρυφερά τα μαλλιά της Σόφι και την επαναφέρει από τη μνήμη στην κρύα νύχτα της Δρέσδης. Ο αστυνομικός λέει:

«Το σχέδιο είναι απλό. Εγώ θα βγω στη σύνταξη και θα μετακομίσω μαζί με τα χειρόγραφά μου στην πολυκατοικία όπου βρίσκεται το διαμέρισμα του φίλου μου. Μπορώ μάλιστα να εργαστώ εκεί ως θυρωρός. Εσείς θα έρθετε να μείνετε μαζί του, όταν πεθάνει η μάνα του, ας πούμε μερικά χρόνια μετά. Θα κάνετε μαζί ένα παιδί, γιατί πρέπει να υπάρχει μια συνέχεια, σε όλα τα πράγματα πρέπει να υπάρχει μια συνέχεια, ένα μετά, και εσείς θα είστε κομμάτι αυτού του μετά. Το βιβλίο και το μετά...»

Η Σόφι τα 'χει χαμένα. Τα λόγια του αντηχούν ακόμα στο κεφάλι της Σόφι. Ένωσε να ζαλίζεται. Ο υπάλληλος της ελληνικής αστυνομίας την πήρε από το χέρι και την οδήγησε στο μπάνιο. Πέρασαν από το τεράστιο σαλόνι κι ανάμεσα από τους καλεσμένους που γέλαγαν εύθυμα και φώναζαν διάφορα αποσπάσματα των πεζών του συγγραφέα, κατέβηκαν την εσωτερική σκάλα και ένα στενό χολ γεμάτο από άδεια μπουκάλια κρασιού και βγήκαν σ' έναν διάδρομο γεμάτο πάλι καλεσμένους, άνοιξαν κι έκλεισαν μια συρόμενη πόρτα και έπειτα άλλη μία και βρήκαν το μπάνιο. Εκεί τους περίμενε ένας άνδρας, που η Σόφι αμέσως κατάλαβε πως ήταν εκείνος ο συγγραφέας για τον οποίο μιλούσε ο αστυνομικός. Κάνανε έρωτα εκεί. Η Σόφι τελείωσε και καθώς τελείωνε γρύλιζε το όνομα Τζον.

Ύστερα κοιμήθηκε έναν παράξενο ύπνο, τον πιο ταραγμένο ύπνο που θυμόταν να έχει κάνει τον τελευταίο καιρό, έναν ύπνο με τεντώματα χεριών και ποδιών και τη δροσιά μια γλώσσας ερπετού να τη γαργαλά όλο το βράδυ στο στόμα.

Τρεις μόνο εβδομάδες μετά, ο Γιάννης Λαγογιάννης έλαβε το επόμενο γράμμα της Σόφι. Η Σόφι έγγραφε πως όταν ξύπνησε, ύστερα από εκείνη τη νύχτα που έκανε έρωτα με τον πεζογράφο, ήταν μόνη. Στην έπαυλη δεν υπήρχε ψυχή. Βγήκε στον διάδρομο, πέρασε το χολ πηδώντας πάνω από σωρούς σκουπιδιών, ανέβηκε τις σκάλες και στο σαλόνι δεν βρήκε κανέναν, βγήκε στον κήπο —και στους τρεις κήπους τους σπιτιού— κι εκεί δεν υπήρχε κανείς, μπήκε και πάλι στο σαλόνι, ανακάθισε σε μια πολυθρόνα και προσπάθησε να σκεφτεί τι στο καλό συνέβη τη νύχτα που πέρασε, θυμήθηκε τον σγουρομάλλη σεκιουριτά και τη συζήτησή τους, το στήθος του συγγραφέα και τις δαγκωματιές του μετά στην μπανιέρα.

Αποφάσισε να ψάξει την κουζίνα. Έφησε έναν καφέ και άναψε τσιγάρο. Σκέφτηκε πολλές φορές τα λόγια του σεκιουριτά και κάθε φορά που στον νου της έφερνε το σχέδιο που της πρότεινε και το παιδί που θα αποκτούσε με τον πεζογράφο αναστατώνονταν.

Σε λίγο άκουσε ένα χτύπημα στην εξώπορτα. Κατέβηκε τις σκάλες και την άνοιξε. Στο κατώφλι

στεκόταν μια κοντή γριά, με ρυτιδιασμένο ολάκερο το πρόσωπο, στρόγγυλο αλλά στραβό σαγόνι και κολλημένα χείλη. Η Σόφι τής είπε να περάσει και ανέβηκαν μαζί τις σκάλες για την κουζίνα. Η γριά ζήτησε να φάει κοτόσουπα. Η Σόφι βρήκε μια κατσαρόλα γεμάτη σούπα επάνω σ' έναν πάγκο. Σερβίρισε από ένα πιάτο και φάγανε σιωπηλά. Όταν τελείωσαν η γριά έσπασε στα δύο τα κόκαλα και είπε πως σε τρεις εβδομάδες θα μπορούσε να εγκατασταθεί στην πολυκατοικία του συγγραφέα. Ως τότε η Σόφι, είπε η γριά, θα παρέμενε κλεισμένη στην έπαυλη. Δυο παιδιά θα της έκαναν κάθε απόγεμα συντροφιά στον κήπο.

Την τρίτη εβδομάδα. Η Σόφι χτύπησε το κουδούνι από το θυροτηλέφωνο. Δεν απάντησε κανείς. Σε λίγο όμως η πόρτα άνοιξε από μέσα και ο θυρωρός τη ρώτησε μ' ένα νεύμα τι ήθελε.

«Μα είμαι...» πήγε να διαμαρτυρηθεί η Σόφι, όμως ο θυρωρός την έκοψε απότομα και με λέξεις που ακούγονταν κοφτές της είπε πως δεν συνηθίζουν να ανοίγουν την πόρτα σε άσχετους με την πολυκατοικία ανθρώπους.

Η Σόφι απόρησε που ο θυρωρός την κοίταζε σαν να μην την είχε δει ποτέ, όμως χαμογέλασε, έτσι δίχως λόγο, και είπε έπειτα πως ήρθε γιατί είναι η νέα βοηθός του Γιάννη Λαγογιάννη.

«Νέα;» αγρίεψε ο θυρωρός. «Ο Γιάννης

Λαγογιάννης δεν είχε ποτέ βοηθό. Είχε τη μάννα του να φροντίζει για τα πάντα μες στο σπίτι. Εξάλλου το ατύχημα που τον καθήλωσε στο κρεβάτι είναι πολύ πρόσφατο».

«Εννοούσα πως είμαι η κοπέλα που θα τον φροντίζει στο εξής» απολογήθηκε η Σόφι.

Ο θυρωρός την κοίταξε με μια αόριστη υποψία και η Σόφι αισθάνθηκε να τη γρατζουνά μια αλλόκοτη αίσθηση εγκλεισμού. Ανέβηκε τις σκάλες ακολουθώντας τον Ματίας που ανέβαινε τα σκαλιά μάλλον βιαστικά. Σταμάτησαν στον δεύτερο όροφο και ο θυρωρός έσκυψε και της ψιθύρισε κάτι που η Σόφι δεν άκουσε ή δεν κατάλαβε, μάλλον απόρησε με αυτό που της είπε ο Ματίας, γιατί της φάνηκε κάτι πολύ κακό ή πρόστυχο ή κάτι που ξεπερνούσε κατά πολύ τη δική της συμφωνία μαζί του, να εγκατασταθεί δηλαδή εκεί και να φέρει στον κόσμο το παιδί του Γιάννη Λαγογιάννη.

Όταν έφυγε ο Ματίας, η Σόφι χτύπησε το κουδούνι της πόρτας. Δεν απάντησε κανείς. Ξαναχτύπησε. Περίμενε για αρκετά λεπτά, ώσπου αποφάσισε να σπρώξει η ίδια την πόρτα, η οποία τότε άνοιξε αμέσως και η Σόφι τότε συνειδητοποίησε πως η πόρτα δεν είχε χερούλι ούτε φυσικά κλειδαριά με γλωσσίδι.

Μπήκε και βρήκε τον Γιάννη Λαγογιάννη ξαπλωμένο δίπλα στο παράθυρο. Στα πόδια του ήταν ακουμπισμένο ένα χοντρό βιβλίο που η Σόφι

στην αρχή σκέφτηκε πως ήταν κάποιος τόμος εγκυκλοπαίδειας. Το πρόσωπό του φαινόταν χίτρινο. Τα μαλλιά του ήταν πυκνά και αρκετά μαύρα. Είχε σηκωμένα μάγουλα που ταίριαζαν με το στρογγυλό του σαγόνι και το στενό του μέτωπο. Ήταν ο συγγραφέας. Η Σόφι σκέφτηκε πως εκείνη η εικόνα που είχε μπροστά της ανταποκρινόταν πλήρως στις προσδοκίες της γύρω από τη μορφή του συγγραφέα. Τον χαιρέτησε δίχως εκείνος να γυρίσει να την κοιτάξει και έπειτα έκανε μερικά βήματα να τον πλησιάσει, το μετάνιωσε και γύρισε και έκλεισε την εξώπορτα κι έκανε ένα δυο βήματα ακόμα προς το μέρος του και τελικά αποφάσισε να του μιλήσει:

«Θα μείνω για να σας φροντίσω».

Ο Γιάννης Λαγογιάννης απάντησε δίχως να πάρει τα μάτια του απ' το παράθυρο:

«Ετοίμασέ μου ένα ζεστό γάλα».

Η Σόφι έφαξε και βρήκε την κουζίνα. Ζέστανε στο μπρίκι το γάλα και του έβαλε την κούπα στο χέρι και στάθηκε στο προσκέφαλο του Γιάννη Λαγογιάννη σε ένδειξη ειλικρινούς μελλοντικής αφοσίωσης. Ύστερα σκέφτηκε πως ο συγγραφέας έμοιαζε απόλυτα με τον ήρωα του τελευταίου του μυθιστορήματος. Θυμήθηκε πως ήταν ένας τριανταπεντάρης μάλλον, αν και στο βιβλίο δεν διευκρινίζονταν η ηλικία του, ο οποίος δούλευε σε μια εταιρεία καλλυντικών προϊόντων για γυναίκες κι

ήταν παντρεμένος με την καλή του, που την υπεργαπούσε και όταν εκείνη αρρώστησε και προσβλήθηκε από αλτσχάιμερ παράτησε τα πάντα και αφοσιώθηκε σε εκείνην. Και όταν εκείνη γινόταν επιθετική, τη φιλούσε στα μάτια και όταν εκείνη ξέχναγε να φάει, αυτός την τάιζε και όταν εκείνη ξέχναγε ποιος ήταν, αυτός πάντα με την ίδια υπομονή τής εξηγούσε το γενεαλογικό της δέντρο κι όταν εκείνη ξέχναγε να κοιμηθεί, εκείνος ξαγρυπνούσε μαζί της κι όταν κάποτε εκείνη έκλεισε μία εβδομάδα άυπνη, αυτός κατ'άλλαβε πως και ο ίδιος παρέμενε άυπνος για το ίδιο χρονικό διάστημα και ύστερα έβαλε στοίχημα πως θα έμενε ξύπνιος όσο χρειαζόταν και πέρασε έτσι και η δεύτερη εβδομάδα και μετά κι η τρίτη εβδομάδα και σε λίγο κοίταξε το ημερολόγιο που κρέμονταν στον τοίχο και σημείωσε σαράντα μέρες αϋπνίας πλάι στην καλή του, και την επόμενη ημέρα τη βρήκε στο μπάνιο με τα μάτια ορθάνοιχτα, αλλά δεν ανέπνεε πια, είχε πεθάνει.

Εκείνος λυπήθηκε, ένοιωθε όμως πολύ κουρασμένος και δεν την έκλαψε. Έπεσε έπειτα για ύπνο αλλά δεν μπόρεσε να κοιμηθεί, προσπάθησε ξανά, αλλά πάλι δεν τα κατάφερε. Προσπαθούσε για πολλές ακόμα ημέρες, κράταγε τα μάτια του κλειστά για ώρες, αλλά δεν πέτυχε τίποτα και τότε είδε το σώμα της καλής του που σάπιζε στο μπάνιο και βρόμαγε και είπε πάει θα λιώσει τελείως τώρα

και έβαλε τότε στοίχημα πως θα πνιγεί σε μια λίμνη από βροχόνερα.

Αυτή λοιπόν η ιστορία του συγγραφέα ήρθε στο μυαλό της Σόφι εκείνες τις πρώτες στιγμές της συνάντησής τους. Ύστερα η Σόφι ταίριαξε τα πράγματά της και τακτοποίησε τα ρούχα της στην ντουλάπα. Σκέφτηκε να του ανακοινώσει το σχέδιο του Ματίας και ότι αυτή θα έφερνε στον κόσμο το παιδί του, όμως το μετάνιωσε και τ' άφησε γι' αργότερα.

Στην πραγματικότητα –κι όσο ο καιρός περνούσε– δυσκολευόταν περισσότερο να του αποκαλύψει το σχέδιο του Ματίας και σε λίγο το σχέδιο εκείνο του θυρωρού έγινε γι' αυτή μια πεποίθηση, πως όφειλε δηλαδή εκείνη να φέρει στο φως τον απόγονο του συγγραφέα, και λίγο μετά η πίστη στη μεγάλη σπουδαιότητα του έργου της, αντικαταστάθηκε από μια σφοδρή επιθυμία να αγγίξει πρώτιστα τα μπουτια του συγγραφέα, να γευτεί το σάλιο του και εντέλει να σμίξει μαζί του και να κάνει ένα παιδί μαζί του, όχι τώρα γιατί πίστευε πως ήταν χρέος της να δώσει μια συνέχεια εκεί που έπρεπε να δοθεί η συνέχεια, αλλά περισσότερο επειδή πίστευε σε μια ζωτική ανάγκη να σμίξει με εκείνον.

Το τέλος

Ο απογραφέας ανεβαίνει στη σοφίτα. Πίσω του μπαίνει ο Χαράλαμπος και στα γάντια του κρατά σφιχτά το ασπροκέντημα της γιαγιάς. Οι ένοικοι της πολυκατοικίας και παντού σιωπή. Τα μάτια του απογραφέα στο αποκεφαλισμένο κορμί του Ιωάννη. Ο απογραφέας τούς ρωτά:

«Πού είναι το κεφάλι;»

Η Χέλγκα πάει κάτι να πει, αλλά το μετανιώνει. Θέλει να αφηγήσει αυτό που τώρα αντιλαμβάνεται, δηλαδή το γεγονός πως για εκείνη ο απογραφέας είναι κάποιο είδος δίκης. Η Σόφι τη βγάζει από τη δύσκολη θέση, παρεμβαίνει και λέει:

«Τελειώσατε με τα δελτία, κύριε απογραφέα;»

Ο απογραφέας με ένα νεύμα του κεφαλιού του απαντά θετικά και ξαναρωτά για το κεφάλι του Ιωάννη.

Ο Χαράλαμπος και τα ανασηκωμένα φρύδια του. Λέει:

«Απαίσια και επικίνδυνα παιδιά...»

Ο απογραφέας με μια κίνηση του κεφαλιού του τον διακόπτει και δείχνει πως ξέρει καλά ποιος ευθύνεται για αυτό το έγκλημα. Η Σόφι τότε πετάγεται μπροστά του και λέει πως τα παιδιὰ πήραν κι έκρυψαν το κεφάλι του πατέρα τους. Ο απογραφέας και τα κλειστά του μάτια, παίρνει μια βαθιά ανάσα, σαν να θέλει να αποβάλει με τη μία έναν θυμό που τον χάνει να κοκκινίζει. Λέει:

«Πολύ καλὰ» και γυρίζει το πρόσωπο στη γριά που φτύνει στο πάτωμα και λέει πως δεν έβαλε εκείνη να τον φωνάξουν και βαδίζει τώρα ανήσυχη μες στη σοφίτα και φωνάζει:

«Ήταν μια απόφαση από κοινού!»

Ο απογραφέας λέει:

«Είναι ωραίο θέαμα. Εσείς εδώ, μαζεμένοι όλοι σε μια στενή σοφίτα, οι γωνίες της, το παράθυρο που σε πετά στην αυλή του Πάσχα, οι μοναχικές ανάσες σας σε μια σοφίτα που γυαλίζει από τον ιδρώτα και τα δάκρυα που από το πρωί τρέχουν τα μάτια σας. Το πάτωμα θαρρείς και έχει μεταλάβει από το παρελθόν σας. Από αυτό που κάποτε είδατε και πάγωσε το παρελθόν σας στο μέλλον. Από αυτό που όλοι κάποτε είδατε στα μάτια... Μια κόκκινη σαύρα...»

Η Σόφι και η γαμφή της μύτη, το ραγισμένο λευκό των ματιών της, η διεσταλμένη της κόρη, κοιτά πρώτα τους άλλους να πάρει λες δύναμη και επιβεβαίωση και ουρλιάζει:

«Δεν υπάρχουν κόκκινες σαύρες!»

Ο απογραφέας και τα σταθερά του χέρια. Ακουμπά στο πάτωμα την τσάντα του. Λέει ήρεμα:

«Υπάρχουν κόκκινες σαύρες που σε κοιτούν στα μάτια».

Η Χέλγκα πετάγεται και με πονηρό βλέμμα λέει:

«Οι σαύρες φοβούνται πιο πολύ από τον άνθρωπο, γι' αυτό εξαφανίζονται μόλις σε αντιληφθούν».

Ο απογραφέας λέει:

«Οι κόκκινες σαύρες δεν φοβούνται τους ανθρώπους, γιατί κουβαλούν στη ράχη τους όλη την ανθρωπότητα».

Η Σόφι ουρλιάζοντας:

«Δεν μπορεί να συμβαίνει αυτό!»

Ο απογραφέας απαντά:

«Η απογραφή ξεκίνησε εχθές το πρωί και σε λίγο θα τελειώσει».

Η Χέλγκα και τα δάχτυλά της ακουμπούν στις άκρες τα δάχτυλα της Σόφι. Η Χέλγκα αισθάνεται την οργή της Σόφι. Η οργή που αισθάνεται η Σόφι διαπερνά σύγκορμα τη Χέλγκα, αναπηδά και λέει:

«Δεν είναι δυνατόν να κουβαλάς δελτία. Δεν πιστεύω πως αυτή η τσάντα είναι γεμάτη από δελτία!»

Ο απογραφέας λέει:

«Η απογραφή ακολούθησε κάθε τυπικό κανόνα

μιας απογραφής».

Η Χέλγκα λέει:

«Δεν υπάρχουν κανόνες, γιατί δεν υπάρχει απογραφή...»

Ο απογραφέας λέει:

«Όλα έγιναν όπως έπρεπε να γίνουν, όπως ήταν συμφωνημένα εξ αρχής».

Η Ελευθερία ξεκουμπώνει τα κουμπιά από την μπλούζα της. Ισιώνει το στήθος της και λέει:

«Εμείς δεν συμφωνήσαμε σε τίποτα».

Ο απογραφέας και η φωνή του απευθύνεται σε όλους:

«Η συμφωνία είναι δεμένη χειροπόδαρα από τους μεγάλους όρκους».

Η Ελευθερία λύνει το σουτιέν της και στρέφει την πλάτη της στον απογραφέα. Ισιώνει τη μέση της και πλησιάζει τον Γιάννη Λαγογιάννη. Λέει:

«Εγώ δεν ορκίστηκα ποτέ. Δεν πιστεύω σε τίποτα. Δεν μπορώ να ακολουθήσω κανέναν όρκο, όσο μεγάλος κι αν είναι».

Ο απογραφέας λέει και οι λέξεις του οι γαλήνιες σαν τα γαλάζια μάτια του:

«Και εσύ είσαι δεμένη χειροπόδαρα».

Η Χέλγκα και η Σόφι αγκαλιάζονται και το δεξί χέρι της Σόφι στα μαλλιά της Ελευθερίας. Η Ελευθερία λέει:

«Είμαι ελεύθερη, γιατί το παράθυρό μου βλέπει στην αυλή του Πάσχα».

Ο απογραφέας απαντά:

«Οι κόκκινες σαύρες βρίσκονται παντού».

Η Χέλγκα τον διακόπτει και η ναρκισσιστική
σιγουριά στα λόγια της:

«Οι σαύρες δεν πλησιάζουν τους ανθρώπους».

Ο απογραφέας λέει:

«Οι σαύρες ξεπηδούν μέσα από τους ανθρώ-
πους».

Η Σόφι θέλει να υπερασπίσει τη Χέλγκα. Ουρ-
λιάζει:

«Δεν υπάρχει απογραφή!»

Ο απογραφέας επαναλαμβάνει:

«Οι σαύρες κουβαλούν στη ράχη τους όλη την
ανθρωπότητα».

Η Σόφι πιο δυνατά:

«Η τσάντα σου είναι άδεια!»

Ο απογραφέας και τα ατάραχα χείλη του:

«Τα αγκάθια στην πλάτη τους είναι το μυστικό
της ανθρωπότητας...»

Η Σόφι και η Χέλγκα μαζί και η φωνή τους σαν
να βγαίνει από τα έγκατα της σάρκας τους:

«Τα δελτία σου είναι φεύτικα χαρτιά και η
αυλή του Πάσχα είναι απροσπέλαστη!»

Ο απογραφέας παραμένει ψύχραιμος. Κοιτά-
ζει τη γριά που φτύνει στις παλάμες της και το
αθόρυβο γέλιο της γριάς. Ο Γιάννης Λαγογιάννης,
σαν να μην έχει πάρει ακόμα είδηση τη φασαρία
μες στη σοφίτα, γεμίζει λευκές σελίδες με μελάνι

και από το πάθος του οι ρόδες του κρεβατιού αναπηδούν κάθε λίγο στο πάτωμα. Ο Χαράλαμπος βυθίζεται όσο περνάει η ώρα στην πολυθρόνα και τα άχαρα μακριά του χέρια. Η Χέλγκα και η Σόφι διατηρούν την επαφή των χεριών τους και το δεξί χέρι της Σόφι στο κεφάλι της Ελευθερίας. Ο απογραφέας λέει και οι λέξεις βγαίνουν μία μία αργά:

«Οι κόκκινες σαύρες κουβαλούν κάθε ανθρωπίνη συνάντηση».

Τα παιδιά αποφασίζουν να επέμβουν. Με μια φωνή λένε:

«Δεν πιστεύω σε τίποτα. Πίστη σημαίνει φόβος. Δεν φοβάμαι».

Ο απογραφέας λέει:

«Πίστη σημαίνει να μπορείς να συναντάς και να σε συναντούν».

Η Ελευθερία μιλά μέσα από τα δόντια της και η φωνή της η βραχνή και απότομη:

«Δεν με δένει τίποτα εμένα».

Ο απογραφέας συνεχίζει:

«Πίστη σημαίνει να μπορείς να συναντιέσαι».

Η Σόφι νιώθει το αίμα να ανεβαίνει στο κεφάλι. Μια φλέβα στον δεξί κρόταφο πετάγεται απότομα και σφυροκοπά:

«Δεν υπάρχουν κόκκινες σαύρες!»

Ο απογραφέας απόλυτος:

«Οι κόκκινες σαύρες σε κοιτούν στα μάτια και σε δένουν χειροπόδαρα».

Η Χέλγκα και ο λαιμός της πάλλεται από μια κραυγή που τον τσουρουφλίζει:

«Δεν πιστεύω σε κανέναν όρκο!»

Ο απογραφέας σταθερά, σαν να μην άκουσε τη Χέλγκα, λέει:

«Οι κόκκινες σαύρες σε κουβαλούν στη ράχη τους».

Η Ελευθερία και τα στήθη της που στάζουν γάλα και το ανοιχτό της στόμα, η γλώσσα που αναδύεται κραυγάζοντας με όλη της τη δύναμη:

«Δεν με κουβαλά τίποτα!»

Ο απογραφέας ανεπηρέαστος:

«Από τη στιγμή που κοιταχτήκατε...»

Η Χέλγκα, η Σόφι, η Ελευθερία και τα παιδιά με μια φωνή:

«Δεν μας κουβαλά τίποτα! Κοίταξέ μας! Είμαστε εδώ στη σοφίτα μιας τυχαίας πολυκατοικίας! Είμαστε εδώ απέναντί σου! Δεν μας κουβαλά καμία κόκκινη σαύρα!»

Ο απογραφέας στρέφει το κεφάλι στον Γιάννη Λαγογιάννη. Σαν να ακούστηκε από εκεί η τελευταία κραυγή. Σωπαίνει μια στιγμή και ύστερα λέει:

«Κουβαλούν όλη την ανθρωπότητα, οπότε κουβαλούν κι εσένα».

Ο Χαράλαμπος και το τσαχισμένο του κορμί, χωμένο στην πολυθρόνα. Η πολυθρόνα που τον έχει σχεδόν ρουφήξει εντός της, τα βαριά του

πόδια και η βαριά του γλώσσα. Νιώθει έναν απίθανο ιδρώτα να κυλά στους κροτάφους και στον κοκαλιάρικο λαιμό του. Λέει αδύναμα, σχεδόν ξεψυχισμένα:

«Δεν μας κουβαλά τίποτα, είμαστε στη σοφίτα μιας τυχαίας πολυκατοικίας, παραμένουμε λοιπόν ακίνητοι και αυτοί που μένουν ακίνητοι είναι αδύνατον να συναντιούνται με οτιδήποτε».

Η Χέλγκα και η κομμένη της ανάσα από την προηγούμενη κραυγή, τεντώνει το αριστερό της χέρι στον απογραφέα και λέει:

«Δώσε μου την τσάντα σου!»

Ο απογραφέας πιο σιγά από πριν:

«Οι κόκκινες σαύρες κουβαλούν όλη την ανθρωπότητα, οπότε κουβαλούν κι εσένα. Η ράχη τους η αγκαθωτή σε προδίδει...»

Η Χέλγκα φωνάζει:

«Δώσ' τη μου! Θέλω να δω αν υπάρχουν δελτία!»

Ο απογραφέας χαμηλόφωνα και πάλι:

«Όλα έγιναν τακτικά και με κάθε πρόβλεψη».

Η Σόφι και η βραχνή τώρα κραυγή της:

«Δώσε μου την τσάντα σου!»

Ο απογραφέας πιο χαμηλόφωνα:

«Τα αποτελέσματα της απογραφής δεν είναι για εσάς».

Η Ελευθερία σκίζει το σουτιέν της, που τόσο ώρα κρατά στα χέρια της. Λέει:

«Φοβάσαι! Τρέμεις μην αποκαλυφθείς!»

Ο απογραφέας σταθερά:

«Απλά δεν προβλέπεται από τον κανονισμό να μπορεί ένας ένοικος να διαβάσει τα δελτία».

Τα παιδιά και οι άγριες χειρονομίες τους:

«Δεν υπάρχει κανένας κανονισμός!»

Ο απογραφέας σε διδακτικό τόνο:

«Οφείλω να παραμείνω τυπικός ως το τέλος της διαδικασίας».

Η Σόφι φωνάζει:

«Δεν υπάρχει απογραφή!»

Ο απογραφέας πλησιάζει στο παράθυρο. Λέει:

«Δεν μου είναι πάντα εύκολο, αλλά έχω αυτήν την υποχρέωση».

Η Χέλγκα φωνάζει:

«Δεν υπάρχουν δελτία!»

Ο απογραφέας κοιτάζει τον ουρανό απέναντι. Τα σύννεφα που ταξιδεύουν τώρα με μια απίθανη ταχύτητα προς το μέρος της πολυκατοικίας. Κοντεύει μεσημέρι. Τα σύννεφα τρέχουν και βράφονται σαν το τριαντάφυλλο. Ο απογραφέας λέει:

«Οφείλω να διατηρήσω ως το τέλος την κάθε τυπικότητα, δεν είναι πάντα εύκολο, πάντα ωστόσο διατηρώ την ψυχραιμία ενός απογραφέα. Χρειάζεται. Ειδικά στη στιγμή που η συζήτηση έρχεται στην κόκκινη σαύρα».

Η Ελευθερία φωνάζει:

«Δεν υπάρχει η κόκκινη σαύρα!»

Η Χέλγκα τρέχει να αγκαλιάσει τον Μπάμπη.
«Δεν υπάρχει η κόκκινη σαύρα!»

Τα παιδιά σηκώνουν τα κεφάλια και τα ενωμένα τους κεφάλια.

«Δεν υπάρχει η κόκκινη σαύρα!»

Ο απογραφέας ανοίγει το παράθυρο και στη σοφίτα εισβάλλει αμέσως ένα μύρισμα από χώμα και ψημένο αλάτι. Ο απογραφέας σκέφτεται την αυλή του Πάσχα και όσα έχει ο κάθε ένοικος πετάξει σε αυτήν. Φέρνει στο μυαλό του τα υγρά μάτια των ενοίκων, τα βλέφαρα που μουσκεύουν εμπρός στα τσιμέντα της αυλής του Πάσχα. Η υπόσχεση μιας ζωής που μεγαλώνει σε κάθε άνοιγμα του παραθύρου, που κοκκινίζει σε κάθε γδούπο στην αυλή του Πάσχα.

Ο απογραφέας στέκεται μπροστά στο ανοιχτό παράθυρο και απολαμβάνει τη μυρωδιά από χώμα και ψημένο αλάτι. Σχεδόν ηδονίζεται από το μύρισμα και λέει από μέσα του πως η μυρωδιά αυτή αξίζει κάθε θυσία. Γυρίζει το κεφάλι και κοιτά τη γριά που έχει διπλώσει ακόμα περισσότερο το ήδη σπασμένο κορμί της και γελάει δυνατά και τα λιγοςτά της δόντια και φτύνει ανάμεσα στις παλάμες και σκέφτεται πως μια ακόμη απογραφή φτάνει στο τέλος της. Πως ένας ακόμα απογραφέας ήταν κι αυτός και πάει.. σε λίγο θα φύγει για πάντα και οι άλλοι ένοικοι θα χαμογελάσουν ανακουφισμένοι. Η γριά γελάει δυνατά. Σκέφτεται πως αυτός

είναι ο τρίτος κιόλας απογραφέας που πρόλαβε να συναντήσει. Πως σίγουρα θα ζήσει να δει και έναν τέταρτο. Η γριά πηγαίνει πάνω κάτω μέσα στη σοφίτα και σκέφτεται πως ο απογραφέας φοβάται το τέλος της απογραφής.

Ο απογραφέας μαντεύει εύκολα κάθε σκέψη της γριάς. Πράγματι φοβάται εκείνη τη στιγμή. Στ' αλήθεια, το τέλος της απογραφής είναι κάτι που κάθε φορά γεμίζει το στέρνο του με τρόμο κι ας έχει φέρει ο ίδιος σε πέρας αμέτρητες απογραφές ως τώρα. Κάθε φορά και αυτή την ώρα ο λάρυγγάς του πάλλεται και αισθάνεται τον ίδιο ταχύ χτύπο στο στέρνο. Ένας χτύπος που υπομονεύει πολλές φορές την ψυχραιμία ενός απογραφέα. Που τραντάζει τα άκρα και τα στήθη του, που τα ξεσκίζει και γίνεται ένας χτύπος τρόμου που με άπειρη ταχύτητα πετάγεται να ενωθεί εκείνη τη στιγμή με τον χτύπο του τρόμου όλου του κόσμου. Ο απογραφέας λέει:

«Εντάξει, εντάξει, εάν το θέλετε δεν υπάρχει».

Πίσω, από τη γωνία και την πολυθρόνα ακούγεται η βραχνή φωνή του Χαράλαμπου:

«Η κόκκινη σαύρα δεν υπάρχει».

Η Χέλγκα σχεδόν κρέμεται πια από τον λαιμό του Χαράλαμπου. Η Σόφι έχει σκύψει πάνω από τον Γιάννη Λαγογιάννη και διαβάζει τις πρώτες σελίδες από το μυθιστόρημά του. Η Ελευθερία, εντελώς πια γυμνή, πιέζει τις ρώγες της και αντί

να γογγύξει, τραγουδά το αγαπημένο της παιδικό τραγούδι. Εκείνο που τραγουδάγε κάποτε ο πατέρας της και την κοιμίζει στις παρθένες νύχτες της. Τα παιδιά γλείφουν ευχαριστημένα τα δάχτυλά τους.

Ο απογραφέας κοιτά ακόμα τη γριά. Μιλά, αλλά απευθύνεται σε όλους:

«Εντάξει, δεν υπάρχει καμία κόκκινη σαύρα. Αλλά τότε μπορείτε να σκεφτείτε ή να φανταστείτε τι υπάρχει;»

Οι ένοικοι χαμογελούν και καθόλου δεν εκπλήσσονται από αυτήν του την ερώτηση.

«Το αίμα μας» απαντούν μ' ένα στόμα οι ένοικοι.

Ο απογραφέας σαν να μονολογεί:

«Η απογραφή έφτασε στο τέλος της».

Ο Γιάννης Λαγογιάννης και η ιστορία της ζωής του στις λευκές σελίδες. Χαμογελά. Σηκώνει απότομα το κεφάλι από τις λευκές σελίδες. Λέει:

«Δεν μπορείς να φύγεις έτσι...»

Ο απογραφέας λέει:

«Δεν κατάλαβα...»

Ο Γιάννης Λαγογιάννης και τα μεγάλα του μάτια. Πόσο μοιάζανε στο γαλάζιο του απογραφέα. Τον κοιτά και τα χείλη του που ματώνουν. Ο Γιάννης Λαγογιάννης σκουπίζει με τη γλώσσα τα λερωμένα του χείλη. Ο Γιάννης Λαγογιάννης λέει:

«Δεν μπορείς να φύγεις δίχως να φορέσεις

τούτο το ασπροχέντημα».

Ο απογραφέας λέει:

«Α, ναι, το ασπροχέντημα. Το λατρεύω αυτό το χέντημα».

